

การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข

อารีย์พร กลั่นนุรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2545

ISBN 974-281-802-9

CONDITIONAL BAIL

AREEPORN KLUNNURUK

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School , Dhurakijpundit University

2002

ISBN 974-281-802-9

ชื่อวิทยานิพนธ์	การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข
ชื่อนักศึกษา	นางอารีย์พร กลั่นนุรักษ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2545

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลโดยมุ่งศึกษารายละเอียดของมาตรการการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยเปรียบเทียบกับระบบที่ใช้กันเป็นสากลเพื่อหาจุดบกพร่องของกฎหมายไทยและมาตรการที่เหมาะสมซึ่งอาจนำมาปรับปรุงใช้กับประเทศไทยโดยวิธีการศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่นตำราคำอธิบาย ความหมาย แนวความคิด แนวคำพิพากษาฎีกา บทความจากวารสาร นิตยสารทางกฎหมาย สถิติจากทางปฏิบัติจริง ปัญหาและหนทางแก้ไขของประเทศไทยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศอังกฤษและอเมริกา

ผลจากการศึกษาพบว่า การปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยยังมีข้อบกพร่องที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำไม่เป็นธรรมเพราะบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาไว้กว้างขวางเกินไป ไม่มีขอบเขตแน่นอนและมักขึ้นอยู่กับดุลพินิจหรือหลักประกันเสมอ การปล่อยชั่วคราวกลายเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างการยอมให้ยึดเงินหรือทรัพย์สินไว้ชั่วคราวเพื่อแลกกับอิสระภาพ หนทางที่ผู้เขียนศึกษาพบในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือการนำมาตรการอื่นมาใช้แทนหลักประกันทางทรัพย์สินคือการให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวไปโดยกำหนดเงื่อนไขอย่างใด ๆ แทนการเรียกประกันหรือหลักประกัน ซึ่งหากผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวเหล่านี้ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ก็จะถูกยกเลิกการให้ปล่อยชั่วคราวหรือกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวให้เข้มงวดยิ่งขึ้นและอาจมีความผิดฐานหลบหนีประกันซึ่งมีโทษจำคุกและหรือปรับและยังอาจเป็นการดูหมิ่นหรือละเมิดอำนาจศาลอีกด้วย

ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายของไทยโดยการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติแทนการเรียกประกันหรือหลักประกันลงไว้เป็นกฎหมายเพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดเงื่อนไขแทนหลักประกันทางทรัพย์สินได้พร้อมทั้งบัญญัติบทกำหนดโทษหากมีการผิดสัญญาไว้เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขนี้บังเกิดผลบังคับได้ในทางปฏิบัติ

Thesis Title   CONDITIONAL BAIL
Name   Mrs. Areeporn Klunnuruk
Thesis Advisor   Assoc. Prof. Dr. Surasak Likkasitvattanakul
Department   Law
Academic Year   2002

ABSTRACT

The objectives of this thesis are to study about bail in court procedure by studying the particular bail in Thailand compared with the international procedure of bail to find the problem of Thai law and to find the best criterion to improve Thai law. It is done by studying from various reference book, the supreme court ruling, an article of the journal, statistics, the problem and find the way to solve a problem by comparing with the English and the American law.

The result of this research is that bail in Thailand has a lot of unfair problem for the poor people because the Judge has too much power and no certain limit and always up to guarantee or surety. Bail turns into exchange between permit their money or treasures temporary for their freedom. The way that this research found is to bring the criterion that can replace guarantee and surety by the defendants may be granted by the condition instead of guarantee and surety. If the defendants don't observe their condition, they will be canceled their bail or the Judge will be stricting their condition and may have the escape fault which will be punished by imprisonment or to fine and may be to despise or disregard the authority of the court.

The author intends to suggest the way to improve Thai law by settle the condition for the defendants to observe instead of guarantee and surety that The Judge can make the legal judgement for granted bail by condition instead of guarantee and surety and settle the punishment for the defendants who don't observe their conditional bail.

د
ر
و

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพปัญหาเมื่อมีการกล่าวหาว่าผู้ใดกระทำความผิดอาญาซึ่งรัฐจำเป็นต้องทำการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้โดยอาศัยกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการตามกฎหมายที่มุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยกระบวนการพิจารณาคดีเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและการพิจารณาคดีนั้น หากไม่ควบคุมหรือขังบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเหล่านี้ไว้ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล การดำเนินคดีก็ไม่อาจกระทำได้ เพราะ ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นอาจหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน

เนื่องจากการควบคุมตัวระหว่างคดีเป็นการจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวเปลี่ยนที่ทางของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาเพื่อจุดประสงค์ให้การสอบสวนและการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปโดยเรียบร้อย เพื่อเป็นหลักประกันการมีตัวอยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลย และเพื่อเป็นประกันในการบังคับโทษ

แต่จากหลักในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมนั้นจุดประสงค์นอกจากการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมแล้วยังจะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเป็นธรรมด้วย

ตามหลักสิทธิมนุษยชนสากลไม่ว่าจะเป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) หรือกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights) ซึ่งนานาประเทศต่างให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์นั้นจะต้องกระทำโดย บทบัญญัติของกฎหมาย และกฎหมายนั้นจะต้องมีความชอบธรรม เพราะกระบวนการยุติธรรมนี้ เป็นกระบวนการที่กระทบถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์

การจับกุม คุมขัง ตรวจค้นตัวและการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมาลงโทษเป็นกระบวนการที่กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา การใช้อำนาจรัฐโดยกลไกของกระบวนการยุติธรรมจึงต้องคำนึงถึงการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมไปพร้อมกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนด้วย

นอกจากนี้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม โดย คณะบุคคลที่มีความเป็นอิสระและไม่ลำเอียง และจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีการพิสูจน์ความผิดตามกฎหมาย (The Presumption of Innocent)¹

จากหลักกฎหมายในเรื่อง **The Presumption of Innocent** นี้หมายความว่าในระหว่างดำเนินคดีจะปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาเสมือนว่าผู้้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ เพราะยังไม่มีคำตัดสินหรือคำพิพากษาว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิดโดยต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขาเหล่านั้นบริสุทธิ์ การพิจารณาคดีจะต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้น ๆ ได้ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่² และจะต้องได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว โดยมีหลักประกันเพียงพอป้องกันการหลบหนีไว้พอสมควรเท่านั้น จะคุมขังผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไว้ตลอดการพิจารณาไม่ได้

ซึ่งหลักการนี้ได้บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน มาตรา 33³ คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาไว้เช่นเดียวกันว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

ซึ่งหลักการนี้ยังสอดคล้องกับหลักในเรื่องการยกประโยชน์แห่งความสงสัย (*in dubio pro reo*) ที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคสองว่า “เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

นอกจากนี้การนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้้นั้นมีความผิดจริงเข้าไปกักขังร่วมกับนักโทษที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วว่ามีผิดเป็นการสมควรหรือไม่ เพราะบุคคลเหล่านี้ยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะมีคำพิพากษาว่ามีความผิดจริง และหากต่อมาปรากฏว่าบุคคลเหล่านี้มิได้เป็นผู้กระทำความผิด การควบคุม กักขังบุคคลเหล่านี้ไว้ย่อมไม่เป็นธรรมแก่บุคคลเหล่านี้ เพราะต้องได้รับความเสียหายตลอดระยะเวลาที่ถูกควบคุมตัวอยู่นั้น ไม่ว่าจะ เป็นความเสียหายต่อสิทธิเสรีภาพ สภาพจิตใจ สภาพครอบครัวและสังคมที่อาจต้องแตกแยกไปตลอดจนหน้าที่การงานที่ต้องสูญเสียไปและเสียโอกาสที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติสุข (ตัวอย่างเช่น จำเลยในคดี เซอร์เอน ดันแคน)⁴

¹ ปริญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ข้อ 11

² ปริญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ข้อ 11 (1)

³ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.” *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 114 ตอนที่ 55 ก. 11 ตุลาคม 2540 .

⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 768/2536

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีนักโทษสั้นเรือนจำเป็นภาระแก่สังคมและมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณจำนวนมากในการดูแล สภาพความแออัดก่อให้เกิดปัญหานักโทษพยายามหลบหนี ก่อการจลาจล สร้างความเสียหาย สูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เป็นภาระอันหนักยิ่งของกรมราชทัณฑ์ และสังคม

การนำบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยยังไม่มีคำพิพากษาชี้ชัดว่ากระทำความผิดจริงเหล่านี้ไปกักขังร่วมกับนักโทษเด็ดขาดที่ศาลมีคำพิพากษาว่ามีความผิดแล้วอาจทำให้ถูกตราหน้าจากสังคมว่าเป็นคนมีประวัติต้องโทษ ผ่านคุกผ่านตารางมาก่อนด้วยความไม่เข้าใจของคนในสังคมทำให้บุคคลเหล่านี้ถูกตั้งข้อรังเกียจ และไม่สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ ทำให้เกิดความวุ่นวายในสังคมและถูกกีดกันจนไม่มีทางออกหวนกลับไปกระทำความผิดขึ้นอีก สุดท้ายผลเสียที่ได้รับก็คือสังคมที่เต็มไปด้วยอาชญากรรมนั่นเอง

การปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวจึงเป็นมาตรการผ่อนคลายการจำกัดเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเพราะ โดยหลักแล้วจะต้องไม่ควบคุมตัวไว้เว้นแต่จะมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวไว้เท่านั้น โดยการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ได้รับอิสรภาพไปเป็นการชั่วคราวเวลาที่มิกำหนดในระหว่างถูกดำเนินคดี โดยพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล

ปัจจุบันประเทศไทยมีวิธีการปล่อยชั่วคราวอยู่ 3 วิธีคือการปล่อยโดยไม่มีประกัน การปล่อยโดยมีประกันและการปล่อยโดยมีประกันและหลักประกัน จุดประสงค์ก็เพื่อเป็นหลักประกันการมีตัวอยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลยและเพื่อเป็นประกันในการบังคับโทษ หากพิสูจน์ได้ในที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นสัญญาว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาลและถ้าผิดสัญญาผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ทำสัญญาประกันจะต้องรับผิดชอบเงินเบี้ยปรับตามจำนวนที่กำหนดไว้

ดังนั้นมาตรการการปล่อยชั่วคราวจึงเป็นวิธีที่ดีและเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาดังกล่าว แต่เนื่องจากปัญหาการใช้ดุลพินิจของศาลอย่างกว้างขวางในการที่จะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหรือไม่อนุญาตและข้อจำกัดของกฎหมายที่ทำให้ศาลต้องใช้ดุลพินิจเพียงการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเท่านั้น แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะได้บัญญัติให้ศาลสามารถมีคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราวได้ถึงสามประเภทคือ ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน และปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วโดย จุดมุ่งหมายของกฎหมาย มิได้เน้นในเรื่องหลักประกัน แต่ในทางปฏิบัติแล้วปัจจุบันแม้ศาลจะใช้ ดุลพินิจให้ปล่อยชั่วคราวเป็นส่วนใหญ่ก็ตาม แต่ศาลก็มักจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันด้วยเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการนำบุคคลหรือนำเงินทองทรัพย์สินมาเป็นหลักประกัน การเรียกหลักประกันก็เคยเกิดกรณีที่ผู้พิพากษาถูกร้องเรียนว่าใช้ดุลพินิจเรียกประกันสูงเกินควร หรือการสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เกิดการลักลั่น เจ้าหน้าที่ศาลที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการให้ประกันกลับอาศัยโอกาสเรียก

ผลประโยชน์ตอบแทนโดยมิชอบในการเสนอคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อผู้พิพากษาผู้มีอำนาจสั่ง
ประกัน⁵

บทบัญญัติตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 (1)-(7) กำหนดให้การวินิจฉัยคำร้องขอให้
ปล่อยชั่วคราวต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบคือ

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- (3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่
- (7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงาน
สอบสวน พนักงานอัยการหรือโจทก์แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

กฎหมายไม่ได้กำหนดว่าข้อหาหนักเบาเท่าไรที่จะเป็นเกณฑ์กำหนดว่าควรหรือไม่ควรให้
ปล่อยชั่วคราวอย่างไร พยานหลักฐานในคดีจำนวนเท่าใดจึงจะเป็นข้อพิจารณาในการให้ปล่อย
ชั่วคราวได้ ความเชื่อถือในตัวผู้ร้องขอหรือในหลักประกันก็เป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาว่าเชื่อถือในตัวผู้ร้องขอ
หรือในหลักประกันมากน้อยเพียงใด ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับ พฤติการณ์แห่งคดี
เป็นเรื่อง ๆ ไปไม่อาจกำหนดได้แน่นอน คำคัดค้านของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการใดมีน้ำหนักให้รับ
ฟังได้หรือไม่สุดแล้วแต่ดุลพินิจของผู้พิพากษาผู้พิจารณาคดีนั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัตินี้แล้วจะเห็นว่า
กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาสมากรใช้ดุลพินิจกว้างขวางมากโดยให้อำนาจการตัดสินใจไว้ไม่มีขอบเขตที่
แน่นอน

ในการควบคุมการใช้ดุลพินิจกฎหมายกำหนดให้ผู้พิพากษาต้องฟังคำคัดค้านของผู้ที่อาจ
ได้รับความเสียหายจากการใช้ดุลพินิจตามอนุมาตรา (7) และมาตรา 109 และบัญญัติให้คำขอ
ประกันต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การไม่ให้ประกันต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหา
หรือจำเลยทราบด้วยตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 239 บทบัญญัตินี้ถือ
เป็นการ ตรวจสอบดุลพินิจของผู้พิพากษาผู้พิจารณาสั่งให้ต้องเปิดเผยเหตุผลแห่งคำสั่งและ
ข้อพิจารณาประกอบการสั่งนั่นเอง

จากการศึกษานี้พบว่าแม้ศาลจะได้ใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือ
จำเลย เป็นหลักตามข้อปฏิบัติที่ว่าทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ตามหลักกฎหมาย
และคำแนะนำของประธานศาลฎีกา และแม้ศาลจะเห็นว่ากรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไม่ได้รับการ
อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องเป็นเรื่องมีเหตุจำเป็นและบังคับว่าคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว
ต้องแสดงเหตุผลตามกฎหมาย ดุลพินิจของศาลในการสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวนั้นก็ยังคงขึ้นอยู่กับ
ที่การเรียกประกันหรือหลักประกันเป็นส่วนใหญ่ ศาลมักจะสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยใช่

⁵ หนังสือกระทรวงยุติธรรมที่ น.ว.61/2523 ลงวันที่ 9 กรกฎาคม 2523

เหตุตามกฎหมายเช่น ผู้ต้องหายื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยในคำร้องจะระบุเพียงว่าหากศาลต้องการเรียกประกันผู้ต้องหาก็นำทรัพย์สินเป็น โฉนดที่ดินตามบัญชีทรัพย์สินที่ได้แนบมาพร้อมคำร้องแล้วไม่มีรายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ศาลจะใช้ประกอบดุลพินิจในการสั่ง ส่วนพนักงานสอบสวนได้ คัดค้านการขอปล่อยชั่วคราวว่าหากผู้ต้องหาขอประกันตัวพนักงานสอบสวนขอคัดค้านเนื่องจากคดีมีอัตราโทษสูง เกรงว่าจำเลยจำหลบหนีโดยไม่มีรายละเอียดว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีเพราะเหตุใด ซึ่งศาลได้มีคำสั่งว่า"พิเคราะห์ข้อหาและพฤติการณ์แห่งคดี ประกอบคำคัดค้านของพนักงานสอบสวนแล้ว ยังไม่สมควรปล่อยชั่วคราวในชั้นนี้" 6 6 อนุญาต ให้ยกคำร้อง คืนหลักทรัพย์" 6 โดยไม่ได้มีการไต่สวนตรวจสอบฝ่ายผู้ต้องหาเลยว่าบุคคลนั้นจะหลบหนีจริงหรือไม่ ผู้พิพากษาที่พิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวได้ออกคำสั่งโดยไม่ได้คำนึงถึงการแสวงหาเหตุผลในส่วนนี้สำคัญ

หรือกรณีตัวอย่างที่ศาลสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าเป็น "อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ติราคาประกัน 200,000 บาท" 7 7 ดุลพินิจในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวขึ้นอยู่กับการเรียกประกันและหลักประกันเป็นเรื่องปกติ ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ยากจนซึ่งไม่สามารถหาหลักประกันตามราคาที่ศาลกำหนดมาวางได้ จึงไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไปและถูกจำกัดเสรีภาพทั้งในระหว่างการสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณา แท้จริงแล้วเหตุที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านี้ไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวก็เพราะผู้พิพากษากำหนดให้ปล่อยชั่วคราวโดยการเรียกประกันและหลักประกันเพื่อเป็นการตัดปัญหาในส่วนที่ตนจะต้องรับผิดชอบ หากผู้ต้องหาหลบหนีจึงได้กำหนดราคาหลักประกันไว้สูงถึง 200,000 บาท โดยให้จำนวนประกันหรือหลักประกันนั้น เป็นหลักประกันแลกกับอิสระภาพที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะไม่หลบหนีไป ซึ่งเป็นการขัดกับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย (The Presumption of Innocent) ที่ต้องให้โอกาสแก่ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาในการต่อสู้คดีแสวงหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ดังนั้นผู้ต้องหาและจำเลยจะต้องมีเสรีภาพอยู่นกว่าจะถูกศาลพิพากษาให้จำคุก หมายความว่าโดยหลักแล้วไม่อาจควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ จะควบคุมได้ก็แต่เพราะมีเหตุจำเป็นซึ่งหมายถึงเพราะเกรงว่าบุคคลเหล่านั้นจะหลบหนี,เกรงว่าจะไปทำให้พยานหลักฐานยุ่งเหยิงหรือเพราะเหตุเนื่องจากความร้ายแรงของความผิด แต่ผู้พิพากษาที่พิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวกลับไม่ได้คำนึงถึงเหตุผลในส่วนนี้สำคัญ

6 คดีอาญาหมายเลขดำที่ 6419/2545 ศาลอาญา

7 คดีอาญาหมายเลขแดงที่ 1829/2545 ศาลอาญา

หลักที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวนี้กลับไม่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพียงแต่ปรากฏอยู่ในคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเท่านั้น แม้คำแนะนำของประธานศาลฎีกาที่วางแนวปฏิบัติในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวแก่ศาลจะมีข้อดีแต่ก็ไม่ใช่อีกกฎหมาย เพียงแต่เป็นการวางแนวทางให้ผู้พิพากษาถือปฏิบัติเท่านั้น ไม่มีผลบังคับเหมือนกฎหมายวิธีปฏิบัติที่เป็นอยู่จึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและเป็นผลเสียกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลเพราะเกิดความเหลื่อมล้ำในทางปฏิบัติที่บุคคลที่มีฐานะการเงินและเศรษฐกิจดีข้อมได้เปรียบได้รับการปล่อยชั่วคราวมากกว่าบุคคลที่มีฐานะยากจน เพราะคนเหล่านี้ไม่มีเงินทองหรือทรัพย์สินใด ๆ ที่จะนำมาใช้เป็นหลักประกันหรือแม้แต่จะหาบุคคลใด ๆ มาเป็นประกันให้แก่ตน จึงเกิดกลุ่มบุคคลที่แสวงหาประโยชน์จากความทุกข์ยากของผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านี้โดยการ เสนอคนเข้าทำสัญญาประกัน หรือเสนอหลักทรัพย์หรือหลักประกันต่าง ๆ แก่จำเลยหรือผู้ต้องหาที่ไม่สามารถหาหลักประกันที่ศาลต้องการได้ เพื่อยื่นขอประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราวต่อศาลแล้ว เรียกร้องเอาผลประโยชน์เป็นค่าตอบแทนที่สูงอย่างไม่เป็นธรรม บีบบังคับและเอาเปรียบจากผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้น ที่เรียกกันว่านายประกันอาชีพ เป็นพวกดินโรงดินศาล(เป็นคำเรียกคนที่ชอบพลอยประสม หาเศษ หาเลย หรือ หารายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ตามโรงศาล)⁸ ที่สร้างความสะดวก รวดเร็วโอกาสหาประโยชน์จากผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้ตกทุกข์ได้ยากเป็นการซ้ำเติมให้ต้องได้รับความเดือดร้อนยิ่งขึ้นไปอีก

ในการแก้ปัญหาหากนำวิธีการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวมาใช้แทนการกำหนดให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน ก็ยังเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันว่าศาลจะสามารถใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยวางเงื่อนไขและข้อกำหนดแก่ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวได้หรือไม่ และยังไม่มียกเว้นบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดเงื่อนไขบัญญัติไว้อย่างชัดเจนโดยตรง

ตัวอย่างเช่น การวางข้อกำหนดคุมประพฤติโดยกำหนดเงื่อนไขไม่ให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวหลบหนี ไม่ให้ไปกระทำความผิดขึ้นอีกในระหว่างประกันตัว ไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหรือห้ามพูดคุยกับพยาน การกำหนดให้ไปรายงานตัวต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดตามเวลาที่กำหนด การยึดหนังสือเดินทาง การกำหนดสถานที่ให้อยู่เช่นอยู่กับบิดา มารดา หรือบุคคล ใด ๆ ที่ศาลกำหนด ฯลฯ

หรือกรณีจะนำมาตราการอื่น ๆ ทางกระบวนการพิจารณาความมาปรับปรุงใช้กำหนดเป็นเงื่อนไข เช่นหากจะนำวิธีการกำหนดช่วงเวลาที่ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะต้องกลับถึงบ้านหรือสถานที่ที่กำหนด (Home curfew) หรือทางเลือกที่ศาลอาจนำวิธีการจำกัดบริเวณให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวอยู่ในบริเวณบ้านหรือสถานที่ที่กำหนดตลอดเวลา หรือมีกำหนดช่วงเวลาตามที่

⁸ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 น.353

เห็นสมควร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้ออกนอกบ้านหรือสถานที่ที่กำหนดได้ หรือศาลอาจพิจารณาเลือกสถานที่ ที่เหมาะสม นอกจากบ้านของผู้ต้องหาหรือจำเลยเอง ซึ่งดัดแปลงมาจากวิธีการคุมขังผู้ต้องโทษไว้ใน ที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (House Arrest) หรือวิธีการอื่นใดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราวได้ เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกแก่ศาลนอกจากการออกคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวหรือไม่อนุญาตเท่านั้น และยังเป็นทางเลือกแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่ต้องการถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำแต่ไม่อาจจัดหาประกันหรือหลักประกันที่จะนำมาเสนอต่อศาลเพื่อขอให้ปล่อยชั่วคราวได้

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาโดยอาศัยแนวคิดและดัดแปลงระบบ แบบวิธี จากกฎหมายของ ต่างประเทศ (เฉพาะประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา)และมาตรการต่าง ๆ ที่เป็นสากล มาปรับใช้กับการปล่อยชั่วคราวโดยนำมากำหนดเป็นเงื่อนไขต่าง ๆ แทนการเรียกประกันหรือ หลักประกัน โดยนำมาเปรียบเทียบและทำการปรับปรุงกฎหมายของไทยในปัจจุบันให้เหมาะสมกับสภาพสังคม พร้อมทั้งศึกษากรณีศึกษาที่หากจะนำวิธีและมาตรการต่าง ๆ ตามกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อย ชั่วคราวที่ใช้บังคับอยู่ในต่างประเทศ และวิธีการหรือมาตรการอื่นๆ ทางวิธีพิจารณาความที่อาจนำมาปรับใช้กับการปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายของประเทศไทยว่าควรจะมีแนวทางในการปฏิบัติ เป็นอย่างไร เพราะโดยทั่วไปแล้วประเทศไทยยังขาดหน่วยงานที่จะรองรับและขาดผู้รับผิดชอบ ในส่วนนี้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้หากนำวิธีการปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ดังกล่าวมาใช้แล้ว มีการคิดเงื่อนไข ผิดสัญญาประกัน หรือมีการหลบหนีไม่มาฟังคำพิพากษาหรือรับโทษ ควรจะมีวิธีการบังคับกับบุคคลผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวเหล่านี้อย่างไร และศึกษาผลในการที่จะบังคับตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่นประมวลกฎหมายอาญาว่าควรกำหนดให้การหลบหนีสัญญาประกัน โดยกำหนดเงื่อนไขนี้เป็นความผิดอาญาฐานหนึ่งเทียบได้กับการหลบหนีจากที่คุมขังหรือไม่ จุดประสงค์ก็เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญาและจะมาปรากฏต่อหน้าศาลเพื่อฟังคำพิพากษา

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะได้วิเคราะห์ว่าสมควรที่จะทำการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของไทยในเรื่องการปล่อยชั่วคราวเสียใหม่หรือไม่และควรปรับปรุงไปในทิศทางใดเพื่อให้เหมาะสมเป็นที่ ยอมรับได้และเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนมากที่สุด เช่นการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ศาลอาจใช้ดุลพินิจกำหนดให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวปฏิบัติแทนการที่ศาลจะใช้ดุลพินิจเรียกประกันหรือหลักประกันลงไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้ศาลสามารถมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขแทนการเรียกประกันและหลักประกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

1.2. วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์

1. เพื่อศึกษาให้ทราบถึงรายละเอียดของกฎหมายที่ใช้ในการปล่อยชั่วคราว ขอบเขตของวิธีการปฏิบัติ ปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต และที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2. เพื่อค้นหาข้อบกพร่องของกฎหมายที่บัญญัติใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

3. เพื่อทำการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายของต่างประเทศ (เฉพาะประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา) และมาตรการสากลอื่น ๆ ที่อาจนำมาปรับใช้กับการปล่อยชั่วคราวเช่นมาตรการการคุมขัง นักโทษไว้ที่บ้านหรือในที่อยู่อาศัย (House Arrest หรือ Home Confinement) ศึกษาข้อดีข้อเสีย ปัญหาในทางปฏิบัติและความเหมาะสมที่จะนำมาปรับปรุงใช้กับประเทศไทย

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบกฎหมายไทยในเรื่องการปล่อยชั่วคราวให้สามารถใช้แก้ปัญหาได้เหมาะสมยิ่งขึ้นและเพื่อให้เกิดความชัดเจน โปร่งใสในทางปฏิบัติ สามารถตรวจสอบได้ เกิดความเป็นธรรมและเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่บุคคลในสังคม

จากแนวคิดดังกล่าวที่เห็นว่ากฎหมายที่บัญญัติใช้อยู่ในปัจจุบันทางปฏิบัติยังมีปัญหาที่น่าจะต้องแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายโดยการค้นคว้าหาวิธีการและแนวทางใหม่ ๆ ศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศและหาหนทางที่เหมาะสม มาใช้ โดยเน้นวิจัยวิธีปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม วัตถุประสงค์ก็เพื่อนำไปเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนการให้ประกันหรือการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลแก่ ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะยากจน ให้ได้รับความคุ้มครองมากขึ้น

1.3. สมมุติฐานของวิทยานิพนธ์

จากสภาพปัญหาและแนวคิดที่เกี่ยวข้องน่าจะมีผลเป็นแนวทางในการปรับปรุง ยกเลิกแก้ไข ออกแบบกฎหมาย เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว และระเบียบปฏิบัติของศาล ปรับเปลี่ยนตัวบทกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราว ให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการปล่อยชั่วคราวโดยกำหนด เงื่อนไขแทนการเรียกประกัน หรือหลักประกันได้ ซึ่งจะทำให้มีหลักเกณฑ์และขอบเขตที่กว้างขวางขึ้น เช่นศาลสามารถวางข้อกำหนดคุมประพฤติต่าง ๆ เพื่อไม่ให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวหลบหนี หรือไป ยุ่งเหยิงกับพยาน โดยการกำหนดให้ไปรายงานตัวตามเวลาที่กำหนด การยึดหนังสือเดินทาง การกำหนดสถานที่ให้อยู่ ฯลฯ หรือนำมาตรการอื่น ๆ ทางกระบวนการพิจารณาความมาปรับปรุงใช้กำหนดเป็นเงื่อนไข เช่น กำหนดสถานที่ที่อยู่ของผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวไว้เป็นการเฉพาะ โดยอาจจะกำหนดให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวอยู่ในที่อยู่อาศัยของตนเอง หรือบุคคลอื่นที่ยินยอมรับภาระหรือกำหนดสถานที่ใด ๆ ขึ้นและก่อตั้งหน่วยงานผู้รับผิดชอบดูแลไว้เป็นพิเศษหรือกำหนดเงื่อนไขวิธีการอื่นใดที่เหมาะสมแทนการเรียกประกันหรือหลักประกัน ซึ่งจะช่วยให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการให้ประกันหรือ

ปล่อยชั่วคราวแก่บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยเฉพาะผู้มีฐานะยากจนให้ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ได้กว้างขวางขึ้น

1.4. วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร (Document Research) ซึ่งได้นำคำอธิบาย ความหมายและจุดมุ่งหมายของกฎหมายที่บัญญัติให้อยู่จากตำรา คำอธิบาย ถ้อยคำความหมายในกฎหมายและตำรา กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แนวคำพิพากษาศาลฎีกา ความเห็นของผู้มีประสบการณ์ ทางด้านการปฏิบัติ บทความ จากวารสาร นิตยสารทางกฎหมาย รวมทั้งสถิติการปล่อยชั่วคราวของศาลและศึกษากฎหมาย มาตรการและวิธี ปฏิบัติของต่างประเทศ นำมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ปรับปรุง ดัดแปลงเพื่อมุ่งหาหลักเกณฑ์และวิธีการที่ถูกต้อง เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับประเทศไทย นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาถึงความหมายของกฎหมายที่บัญญัติให้อยู่โดยศึกษา จากคำอธิบาย ความหมาย แนวคิด ทฤษฎีและคำพิพากษาศาลฎีกา ใช้วิเคราะห์ปัญหาและหาทางออกของปัญหาที่มีผู้ คิดค้นมาก่อนของทั้งที่ มีอยู่ในประเทศและต่างประเทศ(เฉพาะประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา)แล้ววิเคราะห์ เปรียบเทียบพัฒนาหาแนวทางที่เหมาะสมให้ก้าวหน้าขึ้นเพื่อให้ ใช้บังคับและแก้ปัญหาได้ตรงประเด็น

1.5. ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาเฉพาะวิธีปฏิบัติในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดเงื่อนไขแทนการ เรียกประกันและหลักประกันในชั้นศาลเท่านั้น ไม่ครอบคลุมการปล่อยชั่วคราวในส่วนอื่นๆ เช่นใน ชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ การใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน และการปล่อยชั่วคราว พยานบุคคลที่ถูกนำมาศาลตามหมายจับ

1.6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อได้ทราบรายละเอียดของกฎหมายและปัญหาข้อขัดข้องการใช้บังคับกฎหมายอย่าง ชัดแจ้งแล้วจะสามารถใช้ข้อมูลที่ได้

1. เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขพัฒนากฎหมาย และปรับเปลี่ยน โครงสร้างการบริหาร ของศาล ในส่วนการปล่อยชั่วคราว ให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม
2. เพื่อตรวจสอบให้การปฏิบัติโปร่งใส และเกิดความเป็นธรรมในสังคมยิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ทำการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่องไปในอนาคต

U

R

U

บทที่ 2

แนวคิดเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราวเป็นมาตรการที่มีผู้คิดค้นสร้างขึ้นเพื่อประสานประโยชน์ของสังคม โดยส่วนรวมที่มุ่งให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษเพื่อเป็นการคุ้มครองความปลอดภัยของสังคมขณะเดียวกันก็เป็นหลักประกันที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้สามารถต่อสู้คดีพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้อย่างเต็มที่ โดยการผ่อนคลายการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการคุมขังในระหว่างพิจารณาคดี ซึ่งมีแนวคิด ทฤษฎีและประวัติ ความเป็นมาดังที่จะได้นำเสนอต่อไปนี้

2.1. ความหมายและประวัติ

2.1.1. ความหมายของการปล่อยชั่วคราว

คำว่า “ปล่อยชั่วคราว” ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติบทวิเคราะห้ศัพท์ให้ความหมายไว้ แต่จากการศึกษาตำรา คำอธิบายและความเห็นของนักกฎหมายหลายท่านได้อธิบายความหมายของการปล่อยชั่วคราวไว้ดังต่อไปนี้คือ

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาคือการประกันตัวซึ่งทำได้ตั้งแต่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวตลอดไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด¹

การปล่อยชั่วคราวเป็นมาตรการทางอาญาจากหลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย (in dubio pro reo) ที่ผ่อนคลายการจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวเปลี่ยนที่ทางของผู้ต้องหาหรือจำเลย เพราะโดยหลักจะต้องไม่ควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ การควบคุมตัวระหว่างคดีเป็นข้อยกเว้นเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น ในระหว่างคดีจึงต้องมีการปล่อยชั่วคราว²

การปล่อยชั่วคราวมาจากหลักกฎหมายที่สันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาแสดงว่าเป็นผู้กระทำความผิด ในระหว่างที่ยังไม่มีคำพิพากษาดังกล่าวผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้เป็นอิสระไม่ต้องถูกควบคุม หรือกักขัง โดยให้ปล่อยชั่วคราวใน

¹ กุศล บุญขึ้น. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณาการ, 2541, หน้า 126.

² คณิต ณ นคร.กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.พิมพ์ครั้งที่4.กรุงเทพมหานคร:นิติธรรม,2538, หน้า129

ระหว่างการพิจารณาได้ ซึ่งจำเลยต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาลเพื่อเป็นประกันว่าจำเลยจะมาปรากฏตัวต่อศาล ตามคำสั่ง³

การปล่อยชั่วคราวคือการผ่อนคลายการควบคุมและขังโดยยอมให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอิสรภาพชั่วคราว เนื่องจากหลักที่ว่าบุคคลจะยังไม่ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าศาลจะพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นเช่นนั้นจริง⁴

การปล่อยชั่วคราวคือการประกันตัวจำเลยในคดีอาญา โดยเมื่อบุคคลใดถูกจับหรือถูกเรียกมาควบคุมไว้ในฐานะผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งจะต้องถูกควบคุมหรือขังไว้ตลอดเวลาการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาแต่กฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลนั้นได้รับการประกันตัวไป⁵

คำว่า “ประกัน” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงการรับรองว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งให้ปล่อยชั่วคราวจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของ เจ้าพนักงานหรือศาล และถ้าผิดสัญญาที่รับรองว่าจะใช้เงินจำนวนที่ระบุไว้⁶

ดังนั้นความหมายโดยสรุปของการปล่อยชั่วคราวคือการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาไปในระหว่างถูกดำเนินคดี เป็นการให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ต้องถูกควบคุมหรือขังโดยให้ ได้รับอิสรภาพไปชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งที่มีกำหนด เป็นมาตรการทางอาญาที่ผ่อนคลายการจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวเปลี่ยนที่ทางของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกจับหรือถูกควบคุมระหว่างการพิจารณา ไม่ว่าจะในชั้นเจ้าพนักงานหรือในชั้นศาล สามารถทำได้ตั้งแต่เริ่มถูกควบคุมตัวตลอดไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ซึ่งอาจเป็นการปล่อยชั่วคราวไปโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและ หลักประกัน

2.1.2. ประวัติการปล่อยชั่วคราว

(1) ต้นกำเนิดการปล่อยชั่วคราว

³ เกียรติขจร วัฒนสวัสดิ์และคณะ. “สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย” ใน รายงานการวิจัย. มกราคม 2529, หน้า 253.

⁴ คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. แก้ไขเพิ่มเติมโดย ณรงค์ ใจหาญ

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2541. หน้า 260.

⁵ สัญญา ธรรมศักดิ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. ภาค 1-7 มาตรา 1-267 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโดยประภาศน์ อวยชัย. กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2530. หน้า 109-110

⁶ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 . หน้า 498 .

การปล่อยชั่วคราวมีต้นกำเนิดในประเทศอังกฤษยุคสมัยกลาง(ประมาณปี ค.ศ.1066) ตามหลักการดำเนินคดีอาญาที่จำเลยจะต้องมาปรากฏในการพิจารณาคดีทุกนัด จึงจำเป็นต้อง กักขัง ผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการพิจารณาคดีทำให้รัฐต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการ ดูแลการกักขัง เป็นจำนวนมากและได้เกิดปัญหาขึ้นมากมาย เช่นการพิจารณาคดีล่าช้า เพราะผู้พิพากษา ต้องเสียเวลาในการเดินทางเนื่องจากศาลมีเขตอำนาจกว้างขวาง การเดินทางไม่ สะดวก จึงต้องใช้เวลาในการ เดินทางมากและจากปัญหาที่มีนักโทษล้นเรือนจำก่อให้เกิด ภาวะการขาดอาหารคุกต่าง ๆ เต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บทำให้ผู้ถูกกักขังจำนวนมากถึงแก่ความ ตายก่อนการพิจารณาคดีเสร็จสิ้นและบางคน ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกกักขังอยู่โดยไม่มี ความผิด จนกว่าจะมีคำตัดสินปล่อยตัวไป⁷

จากปัญหาดังกล่าว เพื่อเป็นการปลดปล่อยนักโทษที่ศาลยังไม่ได้พิจารณา จึงได้เกิด การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยขึ้นโดยในตอนแรก Sheriff (เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ทำหน้าที่ คล้ายตำรวจ มีอำนาจจับกุม คุมขังผู้กระทำความผิดอาญา⁸) เป็นผู้พิจารณานุญาตให้ประกัน โดยมีเงื่อนไขให้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเองหรือบุคคลฝ่ายที่สามที่เชื่อถือได้ให้สัญญาว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยเหล่านั้น จะมาปรากฏตัวในวันพิจารณาคดีของศาล ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี ตัว นายประกันเองจะต้องมอบตัวเองเป็นจำเลยแทน ต่อมาได้พัฒนาเป็นการอุทธรณ์จำนวนเงินประกัน แทน โดยในปี ค.ศ.1275 ได้มีการตรา Act of westminster ขึ้นเพื่อกำหนดอำนาจของ Sheriff ในการให้ประกัน ซึ่งต่อมาได้โอนอำนาจในการให้ประกันไปยังผู้พิพากษาแห่งท้องถิ่น (Justice of the peace) ในปี ค.ศ.1327 และได้พัฒนามาโดยลำดับ และมีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการประกันตัว รวม 3 ฉบับคือ The Petition of Right 1692 เป็นการจำกัดอำนาจพระมหากษัตริย์ในการสั่งขัง บุคคลโดยไม่แสดงเหตุแห่งการสั่ง The Habeas Corpus Act 1679 เป็นกฎหมายที่คุ้มครอง สิทธิส่วนบุคคลของคนสัญชาติอังกฤษซึ่ง มีสิทธิได้รับการประกันตัวได้ทั้งก่อนและระหว่างการ ใต้สวนมูลฟ้อง ,The Bill of Right 1688 เป็นกฎหมายจำกัดอำนาจพระมหากษัตริย์และศาลมิให้ กำหนดหลักประกันในการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยสูงเกินสมควร⁹และในปัจจุบันมีกฎหมาย หลักที่ใช้ในการประกันตัวคือ The Magistrates' Court Act 1952 , The Bail Act 1976 และ The Magistrates' Court Act 1980

(2) ประวัติการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย

⁷ ชง สิทธิธรรม. “ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศอังกฤษและอเมริกา.” วารสารอัยการ. 2,20. สิงหาคม 2522, หน้า 76 .

⁸ อุทัย หิรัญโต. พจนานุกรมศัพท์ทางกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์อักษร 2525 , หน้า 81

⁹ ชง สิทธิธรรม. แหล่งเดิม. หน้า 77.

สมัยกรุงศรีอยุธยาปรากฏหลักฐานในกฎหมายลักษณะตระลาการที่ให้อำนาจตระลาการ ผู้ได้รับอำนาจจากพระมหากษัตริย์ให้มีหน้าที่ตัดสินความมีอำนาจในการควบคุม กักขังคู่ความซึ่งหมายถึงทั้งโจทก์และจำเลยและมีอำนาจให้ปล่อยชั่วคราวด้วย ผู้ประกันจะเป็นตัว ความเองหรือ บุคคลอื่นก็ได้ การประกันนั้นผู้ประกันต้องได้รับความยินยอมจากบุตรและภรรยา โดยการสลักหลังสัญญาค้ำประกันเพื่อใช้ในการบังคับเอาสินไหมพินัยจากบุตรและภรรยาของนาย ประกันหากมีการ ผิดสัญญาเรียกว่าประกันแบบเทครัวเรือน¹⁰

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีการชำระสะสางกฎหมายเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยาแล้วจัดทำขึ้นใหม่เป็นหมวดหมู่เรียกว่าประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 หรือกฎหมายตราสามดวง ซึ่งบัญญัติ เกี่ยวกับการประกันตัวไว้ว่าให้ใช้กับคดีความทุกประเภทไม่ใช่เฉพาะแต่คดีอาญา โดยทั้งฝ่ายโจทก์ และจำเลย จะต้องถูกจำขังไว้จนกว่าจะหาผู้มาค้ำประกันเพื่อเป็นประกันในการนำตัวมาส่ง ศาล ตามวัตถุประสงค์ที่จะให้ทั้งสองฝ่ายต้องมาแสดงตนต่อศาลทุกนัดและจะไม่

หลบหนีเมื่อต้องถูกบังคับตามคำพิพากษา ซึ่งยังคงเป็นการประกันแบบเทครัวเรือนที่ผู้ประกันและ ลูกเมียในครัวเรือนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบอุบัติเหตุหรือจำขังแทนผู้ที่ตนรับประกัน และการควบคุม นั้น จะคิดค่าใช้จ่ายจากผู้ที่ถูกควบคุมโดยที่ตระลาการเป็นผู้จัดการดูแล ดังนั้นหากคดีล่าช้าเสียเวลา ก็ ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง การให้ปล่อยชั่วคราวไปจึงเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวได้ สิทธิเสรีภาพของบุคคลที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวจึงเท่ากับเป็นผลพลอยได้เท่านั้น¹¹

ต่อมาในสมัยรัชการที่ 5 ได้ทำการปรับปรุงและบัญญัติกฎหมายตามแบบตะวันตกขึ้น 2 ฉบับคือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ.115 ซึ่งร่างโดย อาศัยกฎหมายอังกฤษเป็นฐาน บัญญัติเรื่องการประกันตัวไว้ใน มาตรา 6 และประกาศยกเลิก กฎหมาย ต่อท้ายพระราชบัญญัติ ร.ศ.117 ซึ่งได้ยกเลิกกฎหมายตราสามดวงเกี่ยวกับเรื่อง ประกันตัวไป จึงได้เกิดหลักเกี่ยวกับการประกันตัวใหม่คือ การประกันตัวมิได้เฉพาะคดีอาญา เท่านั้น คดีแพ่งปกติไม่ต้องมีประกันเว้นแต่เห็นว่าจำเลยไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือคิดจะหลบหนี ศาลก็อาจเรียกประกันด้วยบุคคลหรือทรัพย์สินได้, ยกเลิกการประกันแบบเทครัวเรือนและกำหนด เป็นการทำหนังสือสัญญายอมเสียสินไหมพินัย (เงิน) แทนและการขอถอนสัญญาประกันทำได้โดย บอกล่าวแก่ผู้พิพากษา ที่ให้ประกัน¹²

¹⁰ ร.แสงกาต์. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2526. หน้า 205.

¹¹ สุขุมลย์ สุโขบล “การประกันตัวในชั้นสอบสวน : ศึกษาในแง่การใช้ดุลพินิจเจ้าพนักงานในทางปฏิบัติ วิเคราะห์ตามแนวทางสังคมศาสตร์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2527, หน้า 54-56

¹² แหล่งเดิม. หน้า 64-66

ต่อมา มีการเสนอร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและทำการปรับปรุงหลายครั้งโดยมีส่วนที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวคือ

ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เสนอโดย Mr. René A. Guyon ในปี พ.ศ.2452 ให้อำนาจผู้พิพากษาไต่สวนแห่งศาลโบริสภามีอำนาจใช้ดุลพินิจให้ประกันตัวหรือไม่ได้อย่างไม่มีจำกัด โดยกำหนดเป็นจำนวนเงินหรือหลักทรัพย์ตามที่กฎหมายกำหนด

ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เสนอโดย Mr. Delesstrée ในปี พ.ศ.2458 กำหนดให้การประกันทำได้ทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นศาล โดยผู้ต้องหาเท่านั้นที่มีสิทธิร้องขอประกันและกำหนดจำนวนเงิน หากผิดสัญญาประกันก็จะถูกริบเป็นของรัฐ

ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่เสนอโดย Mr. René A. Guyon ในปี พ.ศ.2460 กำหนดขออำนาจการให้ประกันของพนักงานอัยการเฉพาะความผิดที่เกิดในเขตอำนาจของตน ผู้มีสิทธิร้องขอประกันคือผู้ต้องหา จำเลยหรือบุคคลอื่นก็ได้ นายประกันต้องลงชื่อในสัญญาประกันและอาจใช้หลักทรัพย์แทนเงิน ซึ่งการกำหนดจำนวนเงินประกัน พนักงานอัยการและศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางจนเกิดเป็นปัญหาถกเถียงกันว่าควรมีขอบเขตหรือหลักเกณฑ์เพียงใด¹³

การปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 3 ในปี พ.ศ.2466 เกี่ยวกับเรื่องการปล่อยชั่วคราวบัญญัติไว้ในมาตรา 132-140 ปรับปรุงมาตรการปล่อยตัวโดยพลันสำหรับ ผู้บริสุทธิ์หรือผู้ที่ยังไม่มีความผิด ให้มีประสิทธิผลมากขึ้น โดยให้อำนาจพนักงานอัยการในกรุงเทพมหานคร และพนักงานฝ่ายปกครองเพิ่มขึ้น การยื่นคำร้องต่อศาลกฎหมายกำหนดให้ศาลต้องพิจารณาสั่งภายใน 2 วัน โดยจะพิจารณาการให้ประกันโดยการรับหลักประกันหรือนายประกันแทนการวางเงินก็ได้

ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 4 ในปี พ.ศ.2475 (แก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้งจนเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบัน) ได้กำหนดอัตราโทษขั้นสูงเป็น หลักเกณฑ์ในการประกันประกอบข้อพิจารณาบางประการเช่นความหนักเบาแห่งข้อหา บางฐานความผิดไม่อนุญาตให้ประกันในชั้นสอบสวน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ¹⁴

¹³ มนต์ชัย ชนินทรลีลา. “ขอบเขตการใช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราว.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537, หน้า 33-34 .

¹⁴ แหล่งเดิม , หน้า 37 .

2.2. ทฤษฎีและแนวความคิด

2.2.1. ทฤษฎีพื้นฐาน

เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้ามาดูแลประโยชน์ส่วนรัฐ คือ ความสงบเรียบร้อยภายในรัฐ เข้าดำเนินคดีอาญาเพื่อชี้ขาดเรื่องที่เกิดการกล่าวหาขึ้น ซึ่งวิธีการ ดำเนินคดีย่อมกระทบถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลโดยเฉพาะผู้ถูกกล่าวหาที่จะต้องถูกมาตรการบังคับ ในเรื่องการจับ การควบคุม การขัง โดยเหตุที่จะต้องมีการออกหมายจับก็เพราะเกรงว่าบุคคลเหล่านั้นจะหลบหนี (Fluchtgefahr) เนื่องจากผู้นั้นถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควรและบุคคลนั้นเป็นผู้ที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเมื่อผู้นั้นไม่ได้ถูกควบคุมหรือขังอยู่ไม่มาตามกำหนดนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร หรือได้หนีไป หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี เกรงว่าจะไปทำให้พยานหลักฐานยุ่งเหยิง (Verdunkelungsgefahr) เช่นไปทำลาย เปลี่ยนแปลง พยานหลักฐาน ใช้อิทธิพลหรือวิธีการอันมิชอบกระทำต่อผู้ร่วมกระทำความผิด พยาน หรือบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือเพราะเหตุเนื่องจากความร้ายแรงของความผิด (Schwere dwe Tat) ซึ่งพิจารณาจากอัตราโทษที่ผู้ถูกกล่าวหา¹⁵

จากแนวคิดในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เห็นว่าการที่รัฐจะใช้อำนาจทางกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมแต่ในขณะเดียวกันรัฐก็จะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้สามารถต่อสู้คดีได้อย่าง เป็นธรรมด้วย เพราะกระบวนการพิจารณาคดีนั้นส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ถูกกล่าวหาโดยการจับกุม คุมขัง ตรวจค้นตัว และการลงโทษ

ซึ่งหลักในการดำเนินคดีอาญานั้นประการแรกจะต้องมีกระบวนการค้นหาความจริงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างถูกต้อง วัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญาคือการค้นหาความจริงให้ได้มากที่สุด การควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นวิธีการหนึ่งที่จะแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เช่นลายนิ้วมือ ขน ผม เล็บ น้ำอสุจิ ฯลฯ และประการที่สองต้องเป็นกระบวนการที่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือประชาชนทั่วไปมิให้ต้องเดือดร้อนหรือถูกกระทบต่อสิทธิเสรีภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการค้นหาความจริงนั้น(Fair balance)¹⁶ การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อ

¹⁵ คณิต ณ นคร. แหล่งเดิม, หน้า 130 .

¹⁶ ณรงค์ ไชหาญ. “หลักประกันสิทธิของประชาชนในคดีอาญาใหม่: ปัจจุบันและทศวรรษหน้า (2540-2550).” *บทบัญญัติ* เล่ม 53 ตอน 2. มิถุนายน 2540, หน้า 64 .

ประโยชน์ในการดำเนินคดีต้องไม่กระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่โดยมีหลักประกันที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน

ในคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นประเทศในระบบคอมมอนลอว์ หรือระบบในภาคพื้นยุโรปต่างยึด หลักการที่ว่าศาลจะต้องฟังพยานหลักฐานจนปราศจากความสงสัยอันควร (beyond reasonable doubt) ว่าจำเลยกระทำความผิดจริงจึงจะลงโทษ จึงเกิดหลักในการดำเนินคดีอาญาที่ได้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย (The Presumption of Innocent) และหากเกิดกรณีสงสัยก็ให้ใช้หลักการยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย (in dubio pro reo¹⁷) จากหลักนี้ก่อให้เกิดผลที่ตามมาคือในระหว่างที่ศาลยังไม่มี คำพิพากษาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นควรมีสติ ได้เป็นอิสระไม่ต้องถูกควบคุมหรือกักขังโดยยอมให้ปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างพิจารณาคดี เพื่อให้โอกาสแก่ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาในการต่อสู้คดี แสวงหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน มีโอกาสเตรียมคดีและปรึกษาหารือกับทนายความของตนได้อย่างเต็มที่

2.2.2. ทฤษฎีในทางนิติปรัชญา

นอกจากนี้แนวคิดของนักกฎหมายในเรื่องสิทธิเสรีภาพของบุคคล ก่อให้เกิดทฤษฎีทางกฎหมายขึ้น เป็นทฤษฎีในทางนิติปรัชญาซึ่งมีอยู่สองสกุลคือทฤษฎีกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง (The Positive Law Theory) และทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ (The National Law Theory)

(1) แนวคิดทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง (The Positive Law Theory)

แนวคิดตามทฤษฎีนี้เห็นว่าสิทธิเสรีภาพเป็นสิ่งที่รัฐเป็นผู้รับรองและคุ้มครองให้ หรือมีที่มาจากคำสั่งของผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครอง เป็นกฎหมายที่รัฐอธิปไตย (sovereign) ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐตราขึ้นบังคับใช้แก่ราษฎรในบ้านเมืองซึ่งจะต้องเชื่อฟังกฎหมายนั้นไม่ว่ากฎหมายนั้นจะถูกตั้ง ดึงาม ชอบธรรมหรือไม่สำคัญเพราะแม้จะไม่ถูกต้อง ดึงาม ชอบธรรม กฎหมายก็ ยังคงเป็นกฎหมายที่ราษฎรต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามอยู่นั่นเอง¹⁸ กฎหมายนี้อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ตามลักษณะการปกครอง เช่นเป็นกษัตริย์ในระบบราชาธิปไตย, ผู้ปกครองในระบบเบ็ดเตล็ดการ ประชาชนในระบบประชาธิปไตย ซึ่งทำให้มีความชัดเจนแน่นอนแต่ก็ทำให้กฎหมายแข็งกระด้าง ไม่ปรับเปลี่ยนตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม

¹⁷ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์สานต์. “บทสันนิษฐานตามกฎหมายในคดีอาญา.” วารสารอัยการ. 14,161. กรกฎาคม 2534, หน้า 3.

¹⁸ วิษณุ เครืองาม. “ปรัชญากฎหมายฝ่ายบ้านเมือง.” บทบัญญัติ. เล่ม 34, ตอน 3. 2520, หน้า 433-434

(2) แนวคิดทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ (The National Law Theory)

นักปรัชญานักคิดอีกฝ่ายที่ มองเห็นความไม่ถูกต้องในการใช้อำนาจของรัฐบาลิปไตย หรือ ความไม่เป็นธรรมในกฎหมายของรัฐบาลิปไตยที่ออกกฎหมายมาดขี่ข่มเหงราษฎรเพราะตาม ลำดับศักดิ์(hierarchy) นั้นเริ่มจากระเบียบข้อบังคับ กฎ พระราชกฤษฎีกา พระราชบัญญัติต่าง ๆ สูงสุดคือรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่มีทางขัดกับสิ่งใดที่สูงกว่านั้นได้อีก หากรัฐธรรมนูญไม่เป็นธรรม ประชาชนก็จะได้รับความเดือดร้อน ดังนั้นเพื่อเป็นการถ่วงอำนาจกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองและเป็นการจำกัดอำนาจ ในการตรากฎหมายและเป็นข้อโต้แย้งความสมบูรณ์(validity)ในเนื้อหาของ กฎหมายฝ่ายบ้านเมือง นักคิดฝ่ายนี้ถือว่าสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นเหตุผลและความยุติธรรมที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติและอยู่เหนือกฎหมายที่ผู้ปกครองรัฐตราขึ้นไว้ หากกฎหมายที่ฝ่ายบ้านเมือง บัญญัติออกมาขัดหรือแย้งกับกฎหมายธรรมชาติกฎหมายนั้นก็จะเป็นอันไร้ผล แนวคิดของนัก คิดฝ่ายนี้เป็นการคำนึงถึงเหตุผลและความเป็นธรรม แต่มีลักษณะเป็นนามธรรมเกินไป¹⁹

ปัจจุบันได้มีการนำแนวคิดจากทั้งสองทฤษฎีมาผสมผสานกันและกำหนดเป็นกฎหมาย ซึ่งมุ่งคุ้มครองสิทธิของบุคคลในสังคม

2.2.3. แนวคิดรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

นอกจากนี้จากระบบการดำเนินคดีตามรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Process) ในภาคพื้นยุโรป และสหรัฐอเมริกา ซึ่งแบ่งเป็นรูปแบบการควบคุม อาชญากรรม(The Crime Control Model) และรูปแบบกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) ซึ่งมี ค่านิยมที่แตกต่างกันในการควบคุมอาชญากรรม และการนำตัวผู้ถูกกล่าวหา มาลงโทษ ทั้งสองรูปแบบมีเป้าหมายเดียวกันแต่วิธีการและแนวทางการดำเนินงานต่างกันกล่าวคือ

(1) รูปแบบการควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model)

เป็นการดำเนินคดีอาญาที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของสังคมให้ปลอดภัยมุ่งให้ ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ เน้นประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องสามารถควบคุม ระงับ ปราบปรามอาชญากรรม และจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ หากกระบวนการ ยุติธรรมไม่มี ประสิทธิภาพประชาชนก็จะเสื่อมศรัทธาไม่เคารพเชื่อฟังกฎหมาย ผู้ที่เคารพ กฎหมายกลับ ตกเป็นเหยื่อและถูกเอาเปรียบลวงละเมิด ไม่มีความมั่นคงปลอดภัยใน การดำรงชีวิต และเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมจะต้องเป็นหลักประกันต่อสังคมโดยจะต้องมี ประสิทธิภาพที่เข้มข้นในทุก ขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นขั้นสืบสวน จับกุม ฟ้องคดี การดำเนินคดี พิเคราะห์พินิจ และบังคับคดีตาม คำพิพากษา

¹⁹ พันธ ทัศนียานนท์ . “ปรัชญากฎหมายธรรมชาติ.” วารสารอัยการ . 3 , 27. มีนาคม 2523 , หน้า 38-39 .

แนวคิดแบบนี้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมที่ดีจะต้องจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้ในอัตราสูงโดยผู้กระทำความผิดต้องหลุดรอดไปได้น้อยที่สุด ใช้ทรัพยากรต่ำ รวดเร็วและแน่นอน²⁰ การสันนิษฐานว่าผู้ต้องหามีความผิด (Presumption of Guilt) ตามแนวคิดนี้เห็นว่าการที่ผู้กระทำความผิดถูกจับได้ในที่เกิดเหตุในทันทีทันใดพร้อมอาวุธที่ใช้กระทำความผิด มีพยานยืนยันการกระทำความผิดและผู้กระทำความผิดได้ให้การรับสารภาพนั้นเป็นเรื่องยากที่จะคิดว่าผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดหรือจะสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ก่อนมีคำพิพากษาว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิด การสันนิษฐานความผิดตามรูปแบบนี้ เป็นการแสวงหาความจริงในการปราบปรามอาชญากรรมซึ่งกระทำได้อย่างรวบรัด มีประสิทธิภาพ พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนต้องมีคุณภาพสูง การค้นหาความจริงเชื่อถือได้ สามารถวินิจฉัยความผิดถูกในขั้นต้นได้โดยจะทำการกั้นกรอง (Screening Process) เป็นลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องตามวิธีการที่ถือว่าหลักประสิทธิภาพของการดำเนินคดีที่ควรสิ้นสุดไปตั้งแต่ขั้นต้น ๆ ของกระบวนการ ในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ก็จะถูกกั้นกรองออกไป เช่นในคดีที่พยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดก็ให้ปล่อยตัวไปแทนที่จะต้องดำเนินการฟ้องร้องคดีและทำการสืบพยานดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีไปจนศาลตัดสินยกฟ้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไปเป็นการปลดปล่อยผู้บริสุทธิ์โดยเร็ว ส่วนผู้ที่กระทำความผิดก็จะถูกดำเนินคดีอย่างรวดเร็ว รวบรัด เช่นการดำเนินคดีต่อผู้ต้องหาที่มีพยานหลักฐานแน่นหนาหรือผู้ต้องหาที่รับสารภาพ

รูปแบบนี้ทำให้เกิดหลักในการดำเนินคดีอาญาที่ต้องมีตัวจำเลยมาปรากฏในการดำเนินคดี ทุกนัดและหากพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริงก็จะมีตัวมารับโทษ รัฐจึงต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นไว้เพื่อป้องกันมิให้หลบหนีหรือไปก่อภัยอันตรายใด ๆ ต่อสังคมขึ้นอีก

(2) รูปแบบกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model)

ในทางกลับกันในระบบการดำเนินคดีอาญาในอีกรูปแบบหนึ่งที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่เรียกว่าระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) การดำเนินคดีตามรูปแบบนี้จะเป็นการตรวจสอบมิให้ผู้ต้องหาถูกดำเนินคดีอย่างสะดัก²¹

²⁰ ประธาน วัฒนาวาณิช. “การบริหารกระบวนการยุติธรรมขั้นก่อนการพิจารณาคดี : การศึกษาเปรียบเทียบ.” งานวิจัยหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) วิทยาลัยการยุติธรรม. กระทรวงยุติธรรม. 2539, หน้า 19-20.

²¹ แหล่งเดิม. หน้า 22 .

แนวคิดแบบนี้เห็นว่าพยานในคดีอาชญากรรมมีข้อบกพร่องมากมายเช่นการใช้อารมณ์ ความมีอคติ หรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง ความจำแม่นยำนาน่าเชื่อถือเพียงไร สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีผลต่อการจดจำหรืออาจทำให้พยานมีความเข้าใจผิดเพี้ยนไปหรือไม่ นอกจากนี้คำรับสารภาพของผู้ต้องหาเกิดจากการถูกข่มขู่ ชักจูงใจ ล่อลวงหรือถูกบังคับด้วยกำลังใด ๆ หรือไม่ การค้นหาความจริงจะต้องเป็นกลาง ไม่ลำเอียงและเชื่อถือได้ซึ่งสำคัญกว่าการเน้นที่ประสิทธิภาพในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

การค้นหาความจริงโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการเป็นการกระทำในที่รโหฐาน อาจได้พยานหลักฐานมาโดยวิธีการไม่ชอบเช่นการล่อลวง ขู่เข็ญ หรือสร้างพยานหลักฐานขึ้นมาเพื่อเอาโทษผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น การดำเนินคดีที่ถูกต้องจะต้องผ่านการพิจารณาคดีหรือไต่สวนข้อกล่าวหาอย่างเป็นทางการและเปิดเผยในศาล เห็นว่าต้องยึดถือกฎหมายเป็นหลัก ไม่ว่าจะมีความผิดเพียงไรหากยังไม่ได้รับการวินิจฉัยโดยเปิดเผยในศาลต่อหน้าองค์คณะผู้พิพากษาที่เป็นธรรม บุคคล เหล่านั้นยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์

ซึ่งเป็นหลักที่สอดคล้องกับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้นยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขากระทำความผิดจริง การควบคุมผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในระหว่างการดำเนินคดีบางครั้งอาจต้องใช้ระยะเวลาสั้นเท่ากับเป็นการลงโทษบุคคลเหล่านั้นล่วงหน้าแล้ว

การปล่อยชั่วคราวเป็นการผสมผสานประโยชน์ของการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบการควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) และระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) เพื่อจุดประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของบุคคลและ คุ้มครองความปลอดภัยของสังคมไปพร้อมกัน

2.2.4. หลักประกันสิทธิและเสรีภาพตามหลักสากล

(1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีมาตั้งแต่ครั้งโบราณ เดิมเป็นแนวคิดมุ่งไปในทางจำกัดอำนาจของกษัตริย์หรือผู้ปกครองที่มีมากเกินไป พยายามกำหนดสิทธิต่าง ๆ ที่บุคคลควรได้รับจากรัฐในฐานะที่เป็นมนุษย์ในมาตรฐานเดียวกัน โดยเห็นว่าสิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิธรรมชาติ (Natural right) ที่เห็นว่ามีมนุษย์ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน พระเจ้าเป็นผู้สร้างมนุษย์ขึ้นมาและได้ให้สิทธิบางอย่างแก่มนุษย์ที่ไม่อาจโอนให้แก่กันและไม่มีใครล่วงละเมิดได้ ได้แก่สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และสิทธิที่จะหาความสุขและรัฐทั้งหลายจะต้องรับรองสิทธิเหล่านี้ สืบเนื่องมาจากกฎหมายธรรมชาติ(Natural law)ซึ่ง อ้างว่ามีอยู่ตามธรรมชาติคือเกิดมีมาเองโดยที่มนุษย์ไม่ได้สร้างขึ้น

เป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐ รัฐจะออกกฎหมายให้ขัดหรือแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ เป็นกฎหมายที่ใช้ได้ไม่จำกัดเวลาไม่มีเวลาล่วงพ้นสมัย และใช้ได้ทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นรัฐใด ๆ

นานาประเทศได้ร่วมมือกันจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ปฏิญญานี้ประกอบด้วยข้อความทั้งหมด 30 ข้อ จำแนกสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองเป็น 2 ประเภท คือ

1. สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Right) ปรากฏอยู่ใน บทบัญญัติ 20 ข้อแรก กล่าวถึงสิทธิตามธรรมชาติที่มีมาแต่ดั้งเดิมคือสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพทรัพย์สิน ความเสมอภาค ความยุติธรรม (The right to life, liberty, property, equality, justice and the pursuit of happiness) ซึ่งประกอบด้วยสิทธิในทางอิสรภาพแห่งการเคลื่อนไหว (The right to freedom of movement) สิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยลำพังตนเอง เช่นเดียวกับโดยร่วมกับผู้อื่น (The right to own property alone as well as in association with others) สิทธิที่จะทำการสมรส (The right to marry) สิทธิในการเสมอกันตามกฎหมาย และสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมถ้าถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาใด ๆ (The right to equality before the law and to fair trial of accused of any crime) สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว (The right to privacy) สิทธิในเสรีภาพแห่งการนับถือศาสนา (The right to religions freedom) สิทธิในการพูดโดยเสรีและการร่วมประชุมโดยสันติ (The right to free speech and peaceful assembly) เป็นต้น

2. สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Rights) ปรากฏอยู่ใน บทบัญญัติ ตั้งแต่ข้อ 22 เป็นต้นไป เช่น สิทธิในการศึกษา (The right to education) สิทธิที่จะตั้งสหพันธ์กรรมกร (The right to form trade union) สิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอ สำหรับสุขภาพ และความ เป็นอยู่ดีของตนและครอบครัว (The right of everyone to a stand of living adequate for the health and wellbeing of himself and his family) สิทธิในการพักผ่อนและเวลาว่างรวมทั้งการจำกัดเวลาทำงานตามสมควร และวันหยุดงานเป็นครั้งคราวโดยได้รับสินจ้าง (The right to rest and leisure ,including reasonable limitation of working hours and periodic holidays with pay) เป็นต้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมนั้นกำหนดหลักสำคัญไว้ว่ามนุษย์ทั้งหลายเกิดมาพร้อมกับความมีอิสระ มีศักดิ์ศรีและสิทธิเท่าเทียมกัน บุคคลจะถูกรังแกหรือได้รับการปฏิบัติหรือลงโทษด้วยวิธีการอันโหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติมิได้และบุคคลจะถูกจับกักขังโดยพลการมิได้²²

²² ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ข้อ 1, ข้อ 5 และ ข้อ 9

ซึ่งจากหลักดังกล่าวกำหนดว่ามนุษย์ทุกคนย่อมมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และมีสิทธิเท่าเทียมกันในชีวิตและร่างกาย การจับกุม กักขังจะต้องกระทำโดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดและทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม ทั้งต้องมีหลักประกันว่าจะมีโอกาสต่อสู้คดีอย่างเป็นธรรม ในระหว่างดำเนินคดี จะปฏิบัติต่อ ผู้ถูกกล่าวหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ เพราะยังไม่มีคำพิพากษาคัดสินว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิด ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขาเหล่านั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ ดังที่ปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ข้อ 11 (1) ว่า

“ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีผิดตามกฎหมายในการพิจารณาเปิดเผยซึ่งตนได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี”

(2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights)

การจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยสหประชาชาติซึ่งได้จัดทำขึ้นหลายฉบับแต่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการปล่อยชั่วคราวคือกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights) กติกาฉบับนี้มีข้อความรวม 53 ข้อ เป็นบทบัญญัติที่เป็นสาระบัญญัติ รับรองสิทธิเสรีภาพ คือ ข้อ 1-27 เป็น วิธีสัญญาวิธี วิธีการดำเนินงานเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิเสรีภาพที่รับรองไว้ คือ ข้อ 28-53

การคุ้มครองสิทธิโดยที่บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพ และความมั่นคงแห่งบุคคล เช่น ห้ามมิให้มีการจับกุมหรือคุมขังตามอำเภอใจ บุคคลที่ต้องหาคดีอาญาจะต้องนำไปยังศาลหรือเจ้าพนักงาน อื่น ๆ ผู้มีอำนาจตามกฎหมายเพื่อพิจารณาคดีในเวลาอันสมควรหรือเพื่อปล่อยตัว ในกรณีที่บุคคลใดถูกลิดรอนเสรีภาพ โดยถูกจับหรือคุมขัง ย่อมมีสิทธิดำเนินวิธีพิจารณาในศาลเพื่อจะได้พิจารณาโดยไม่ชักช้าว่าการคุมขังนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่และเพื่อปลดปล่อยผู้นั้นถ้าการคุมขังนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ,บุคคลทุกคนมีความเท่าเทียมกันในศาล มีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม และเปิดเผย บุคคลที่ถูกกล่าวหาในคดีอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดตามกฎหมาย

กติกานี้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีสาระรับรองหลักการสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มุ่งที่การกำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการเคารพสิทธิของประชาชนโดยเฉพาะหลักเกณฑ์ในเรื่องเสรีภาพและความมั่นคง ซึ่งบุคคลใดจะถูกจับกุม กักขังหรือลิดรอนเสรีภาพโดยมิชอบไม่ได้เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดไว้ และจะต้องได้รับแจ้งข้อหาในทันทีหลังจากนั้นจะต้องถูกนำตัวไปสู่

กระบวนการทางศาลและได้รับการพิจารณาคดีหรือปล่อยตัวโดยมีหลักว่าผู้ถูกจับเหล่านั้นจะต้องได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยมี หลักประกันการหลบหนีพอสมควรและจะต้องแยกผู้ที่ถูกคุมขังระหว่างพิจารณาคดีจากผู้ต้องโทษหลังมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิดแล้วจะต้องปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขังเหล่านี้อย่างเหมาะสมเพราะบุคคลเหล่านี้ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่²³

---

²³ ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ. “สิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรม.” *บทบัญญัติ*. เล่ม 55 ตอน 4. ธันวาคม 2542. หน้า 167-176.

การปล่อยชั่วคราวในกฎหมายต่างประเทศ

การศึกษาวิธีการปล่อยชั่วคราวของระบบกฎหมายของต่างประเทศเป็นการศึกษาระบบการปล่อยชั่วคราวที่มีผู้คิดค้นและพัฒนาจนเกิดความก้าวหน้าแล้วนำมาปรับปรุงใช้กับการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย แต่จากข้อจำกัดที่ไม่อาจศึกษากฎหมายของทุกประเทศทั่วโลกได้ จึงได้ทำการศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศต้นกำเนิดของระบบการปล่อยชั่วคราวและประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นอย่างมาก โดยได้ศึกษาเฉพาะวิธีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลเท่านั้นนำมาเปรียบเทียบกันแล้วนำส่วนที่เห็นว่าเหมาะสมนำมาประยุกต์ใช้กับระบบการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศและเป็นการพัฒนาหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนยิ่งขึ้น

3.1. ประเทศอังกฤษ

การปล่อยชั่วคราวมีต้นกำเนิดในประเทศอังกฤษยุคสมัยกลาง¹ เพื่อปลดปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ศาลยังไม่ได้พิจารณาหรือมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดไปเป็นการชั่วคราวสืบเนื่องจากหลักการดำเนินคดีอาญาที่จะต้องมีความจำเป็นที่ตัวจำเลยมาปรากฏในการพิจารณาคดีทุกนัด จึงจำเป็นต้องกักขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการพิจารณาคดีและเพราะการพิจารณาคดีล่าช้าเนื่องจากผู้พิพากษาต้องเสียเวลาในการเดินทางทำให้เกิดปัญหานักโทษล้นเรือนจำ รัฐต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังเป็นจำนวนมาก ความแออัดทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ ขึ้นคร่าชีวิตผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ต้องขังอยู่เหล่านั้นก่อนการพิจารณาคดีจะเสร็จสิ้น

ดังนั้นเพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐในการดูแลผู้ถูกกักขังเป็นเหตุผลหลักและเพื่อเป็นการปลดปล่อยนักโทษที่ศาลยังไม่ได้พิจารณาพิพากษา จึงได้เกิดการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยขึ้น โดยในยุคแรก ๆ Sheriff ซึ่งคือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองทำหน้าที่คล้ายตำรวจมีอำนาจจับกุมคุมขังผู้กระทำความผิดอาญาเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้ประกัน โดยมีเงื่อนไขให้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเองหรือบุคคลที่สามที่เชื่อถือได้ให้สัญญาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นจะมาปรากฏตัวในวันพิจารณาคดีของศาล ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี ตัวนายประกันจะต้องมอบตัวเองเป็นจำเลยแทนด้วยเหตุนี้นายประกันจึงต้องมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นแทนศาล ซึ่งวิธีนี้ก็คือ การที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้เลือกกว่าจะให้ผู้ใดเป็นผู้ควบคุมตัวตนเองแทนนั่นเอง

¹ โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 2

ต่อมาวิธีการได้พัฒนาไปเป็นการที่นายประกันผู้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินจะต้องอุทธรณ์จำนวนเงินประกันแทนการมอบตนเองเป็นจำเลยแทน

การให้ประกันของ Sheriff มีอำนาจอย่างไม่จำกัดจึงได้ก่อปัญหาขึ้นเมื่อ Sheriff เรียกผลประโยชน์ตอบแทนจากการใช้ดุลพินิจในการให้ประกัน²

ในปี ค.ศ.1275 ได้มีการตรา **Act of westminster** ขึ้นเพื่อกำหนดอำนาจของ Sheriff ในการให้ประกัน โดยได้กำหนดฐานความผิดว่าความผิดใดสามารถประกันตัวได้และความผิดใดไม่สามารถประกันตัวได้ (bailable , non- bailable offences)

ในปี ค.ศ.1327 อำนาจในการให้ประกันของ Sheriff ได้โอนไปยังผู้พิพากษาแห่งท้องถิ่น (Justice of the peace) ซึ่งถูกแต่งตั้งให้มาทำหน้าที่ช่วยเหลือ Sheriff ในการรักษาความสงบ มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาความผิดเล็กน้อย และมีอำนาจลงโทษ Sheriff ที่ใช้ดุลพินิจในการให้ประกันที่ไม่มีเหตุผลอันสมควร เท่ากับเป็นการควบคุมปัญหาจากการใช้ดุลพินิจของ Sheriff และได้พัฒนามาโดยลำดับ³

ต่อมาได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการประกันตัวรวม 3 ฉบับคือ⁴

The Petition of Right 1629 เป็นการจำกัดอำนาจพระมหากษัตริย์ในการสั่งขังบุคคลโดยไม่แสดงเหตุแห่งการสั่ง จึงเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเสรีภาพของประชาชน แต่ศาลซึ่งเอนเอียงเข้าข้างพระมหากษัตริย์มักจะกำหนดหลักประกันในการประกันตัวไว้สูงจนผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่อาจหาหลักประกันได้

The Habeas Corpus Act 1679 เป็นกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของคนสัญชาติอังกฤษซึ่งมีสิทธิได้รับการประกันตัวได้ทั้งก่อนและระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง

The Bill of Right 1688 เป็นกฎหมายจำกัดอำนาจพระมหากษัตริย์และศาลมิให้กำหนดหลักประกันในการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยสูงเกินสมควร และมีบทกำหนดโทษผู้หลบหนีประกันเช่นการถอนสิทธิทางกฎหมายและการริบทรัพย์สิน การพิจารณาให้ประกันจะถือหลักความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเป็นสำคัญซึ่งเป็นข้อจำกัดทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้รับการประกันตัว

ในปัจจุบันอังกฤษมีกฎหมายหลักที่ใช้ในการประกันตัวคือ **The Magistrates' Court Act 1952 ,The Bail Act 1976 และ The Magistrates' Court Act 1980** ซึ่งมีวิธีการในการประกันตัวดังนี้

---

² อรวรรณ ไทยวานิช. “การปล่อยชั่วคราว” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2539 . หน้า 15 .

³ มนต์ชัย ชนินทรลีลา. “ขอบเขตการใช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราว” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537 . หน้า 18-19 .

⁴ สุขุมลย์ สุโขบล. แหล่งเดิม. หน้า 28-29 .

การประกันตัวในชั้นก่อนฟ้องคดีหรือในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ เมื่อได้จับกุมผู้ต้องหา มาแล้วหากเป็นการจับโดยไม่มีหมายจับเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องนำตัวผู้ถูกจับไปยัง The Magistrates's Court ภายใน 24 ชั่วโมง เว้นแต่มีเหตุที่ไม่อาจส่งตัวได้ทัน เจ้าพนักงานตำรวจ จะต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานเพียงพอที่จะควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นต่อไปได้หรือไม่ หากพยานหลักฐานไม่พอพึงว่า ผู้ต้องหากระทำความผิดจะต้องปล่อยตัวผู้ต้องหานั้นไปหรือหากพิจารณาแล้ว เห็นว่ามีพยานหลักฐานพอพึงว่าผู้ต้องหานั้นกระทำความผิดเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องใช้ดุลพินิจว่า ควรจะควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้จนกว่าจะส่งตัวให้ The Magistrates's Court โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้คือ 1. เพื่อรักษาพยานหลักฐาน 2. เพื่อการสอบปากคำ หากเจ้าพนักงานตำรวจเห็นว่าเพื่อความ จำเป็น ดังกล่าวก็มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้ภายใต้การควบคุมของพนักงานควบคุม (custody officer) ในกรณีควบคุมตัวไว้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง และภายใต้การควบคุมของผู้พิพากษา Magistrates หากการควบคุมเกิน 24 ชั่วโมง แต่ก็ควบคุมได้สูงสุดไม่เกิน 96 ชั่วโมง หากเกินกว่านั้น เจ้าพนักงานตำรวจ จะต้องฟ้องคดีผู้ต้องหานั้นต่อศาลหรือจะให้ประกันตัวไปโดยจะมีนาย ประกันหรือไม่ก็ได้ตาม **The Magistrates' Court Act 1980** มาตรา 43 แต่ฐานความผิด นั้นจะต้องไม่ใช่ความผิดร้ายแรงที่ เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีอำนาจให้ประกันตัวได้ ส่วนการจับโดยมี หมายจับของศาลปกติหมายจะระบุว่าอนุญาตให้ประกันตัวได้หรือไม่และมีหลักเกณฑ์และ เงื่อนไขเช่นไร⁶

การประกันตัวในชั้นฟ้องคดีแล้ว เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล Magistrate แล้วโดยหลักผู้ต้องหานั้นจะต้องได้รับการประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราวไปตามบทบัญญัติ **The Bail Act 1976** ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ถือว่าการปล่อยชั่วคราวเป็นสิทธิอย่างหนึ่ง⁷ ตามมาตรา 4 ของกฎหมาย นี้ได้บัญญัติว่า “ภายใต้บทบัญญัติของมาตรานี้ บุคคลมีสิทธิได้รับการปล่อยชั่วคราว” เป็นหลักการ คุ่มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่จำเป็นต้องถูกควบคุมหรือขังจนนานเกินควรภายหลังถูกจับ เนื่องจากถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หากพยานหลักฐานไม่พอพึงว่าเขากระทำความผิดจะต้อง ปล่อยตัวผู้ต้องหาเหล่านั้นไป ถ้าหากเจ้าพนักงานตำรวจพิจารณาแล้วเห็นควรจะต้องควบคุมตัวไว้ จะต้องส่งตัวให้ The Magistrates's Court หรือจะต้องอนุญาตให้ประกันตัวไป ซึ่งเมื่อผู้ต้องหาหรือ จำเลยเหล่านั้นถูกนำตัวมายังศาลแล้ว

⁵ John Sprack . **Emmins on Criminal Procedure** . fifth edition. Great Britain : Blackston Press 1992 , p. 395-396.

⁶ Cristopher J. Emmins. **A practical Approach to Criminal Procedure** . second edition . London : Financial Training Publication Limited. 1983, pp. 345-346.

⁷ John A. Andrews. **Human Rights in Criminal Procedure**. A Comparetive Study. London : Martinus Nijhoff Publishers. 1982, p. 52.

3.1.1. หลักในการให้หรือปฏิเสธการประกัน

มาตรา 4 ของ **The Bail Act 1976** กำหนดให้บุคคลผู้ถูกกล่าวหาได้รับการประกันตัวหากสามารถหาเหตุผลได้นำเชื่อถือ หมายความว่าโดยหลักแล้วจำเลยจะได้รับการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไป แต่ตามบทบัญญัติในมาตรา 4 ดังกล่าวยังมีข้อยกเว้นใน Schedule 1 ซึ่งจำเลยก็อาจถูกปฏิเสธการประกันตัวถ้าพฤติการณ์แห่งคดีปรากฏเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งกำหนดไว้ใน Schedule 1 อย่างไรก็ตามสิทธิในการประกันตัวนั้นเป็นสิ่งสำคัญของจำเลย การไม่อนุญาตให้ประกันตัวต้องแสดงเหตุผลประกอบ

ข้อยกเว้นใน Schedule 1 มาตรา 4 ดังกล่าววางเงื่อนไขการไม่ให้ประกันตัวไว้ว่า

1. หากผู้ต้องหาในคดีได้รับการประกันตัวในชั้นพนักงานสอบสวนแล้วหลบหนี หรือ
2. เมื่อผู้พิพากษา Magistrate พิจารณาว่าควรส่งให้ Crown Court พิจารณาตัดสิน หรือ
3. เมื่อจำเลยได้รับการพิจารณาและตัดสินโทษแล้ว โดยผู้พิพากษา Magistrate หรือ Crown Court และจำเลยกำลังอุทธรณ์คำพิพากษานั้น

แม้จะเข้าเงื่อนไขทั้ง 3 กรณีข้างต้นแล้วผู้พิพากษาก็ยังสามารถใช้ดุลพินิจให้ประกันตัวได้ แต่หากความผิดที่ถูกฟ้องเป็นความผิดที่มีโทษถึงจำคุก และศาลได้พิพากษาให้จำคุก จำเลยจะไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัวเมื่อศาลเห็นว่า

1. มีมูลเพียงพอที่จะทำให้ศาลเชื่อได้ว่าถ้าให้ประกันตัวไปแล้วจำเลยจะ
  - (1) หลบหนี หรือ
  - (2) การทำความผิดอีกในระหว่างการประกันตัว หรือ
  - (3) เข้าไปแทรกแซง ข่มขู่พยานหรือขัดขวางกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเกี่ยวกับ ตัวเอง หรือเกี่ยวกับบุคคลอื่น หรือ
2. ศาลเห็นว่าจำเลยควรถูกควบคุมตัวไว้เพื่อประโยชน์หรือ สวัสดิภาพของตัวเอง
3. กำลังรับโทษด้วยการถูกควบคุมดูแลอยู่แล้ว หรือ
4. เมื่อเห็นว่าคดีนั้นได้พิจารณาไปแล้วและไม่มีเวลาพอที่จะรวบรวมข้อเท็จจริงเพื่อพิเคราะห์เหตุตามข้อ 1-3 ได้
5. เมื่อจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วไปถูกจับในคดีอื่นอีกตามมาตรา 7 เช่น หลบหนีประกัน⁸

เหตุผลในการปฏิเสธการให้ประกันตัวดังกล่าวข้างต้นจะอยู่ในรายละเอียดของวรรคที่ 2 – 6 ใน ส่วนที่ 1 ของ Schedule 1 เช่นเดียวกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งไม่เห็นด้วยกับการให้ประกันตัวก็อาจแสดงข้อคัดค้านว่าการประกันตัวจะนำไปสู่การหลบหนีของจำเลยหรืออาจจะเป็นการเสี่ยงซึ่งจำเลยอาจเข้าไปรบกวนการพิจารณาหรือข่มขู่พยานและในย่อหน้าที่ 9 การคัดค้านการประกันซึ่ง เชื่อว่าถ้าให้ประกันจำเลยจะหลบหนี หรือการทำความผิดที่เพิ่มขึ้นหรือเข้าไปรบกวนการพิจารณาหรือ ข่มขู่พยาน

⁸ Christopher J.Emmins . Ibid . p 348 .

3.1.2. พฤติการณ์ที่ใช้พิจารณาประกอบ

1. ความรุนแรงของความผิดและวิธีการดำเนินการกับจำเลย ถึงแม้ว่าบุคคลซึ่งถูกฟ้องร้องด้วยการกระทำผิดรุนแรงจะไม่สามารถประกันตัวได้เพราะยังมีกรกล่าวหารุนแรงเพียงใดก็ยังเป็นไปได้มากเพียงนั้นว่าผู้ถูกกล่าวหาเหล่านั้นจะหลบหนี ทั้งนี้ก็เพราะว่าผู้ถูกกล่าวหาจะต้องตระหนักถึง บทลงโทษซึ่งอาจจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเหล่านั้นต้องถูกจำคุกเป็นเวลานาน

2. ลักษณะนิสัยส่วนตัว ความเป็นมาในอดีต การเข้าสังคมและความผูกพันในสังคมของจำเลยในด้านความผูกพันทางสังคมศาลจะต้องประเมินว่าจำเลยจะมีโอกาสหลบหนีมากเพียงใด เช่น ถ้าเป็นบุคคลที่มีครอบครัวก็เป็นไปได้น้อยที่จะหลบหนี ส่วนลักษณะอุปนิสัยของจำเลยซึ่งเคยถูกลงโทษมาก่อนก็แสดงให้เห็นว่าจำเลยเป็นบุคคลที่ไม่น่าไว้วางใจ

3. ศาลจะพิจารณาข้อมูลในอดีตของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ขอประกันและมองที่การกระทำ ความผิดขณะที่ได้รับการประกัน ถ้าหากเคยได้รับการประกันและไม่ได้ทำลายความน่าเชื่อถือ ของตนก็เป็นเหตุผลประกอบที่ควรจะให้ประกัน

4. ศาลจะพิจารณาถึงพยานหลักฐานในคดี ยิ่งพยานหลักฐานอ่อนเพียงใดการจะหาเหตุผลสนับสนุนในการขอประกันก็จะยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

ในเรื่องของหลักประกันนั้นบทบัญญัติใน **The Bail Act 1976** มาตรา 3 บัญญัติว่าไม่มีการเรียกหลักประกันในการให้ประกันตัวคือให้ปล่อยชั่วคราวไปโดยไม่ต้องมีประกัน ไม่ต้องมีนายประกันและไม่ต้องกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เว้นแต่เมื่อศาลได้พิจารณาเป็นการพิเศษเป็นการเฉพาะเจาะจง ก็มีอำนาจเรียกประกันได้โดยพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจ, บุคลิกลักษณะหรือเหตุที่ศาลพิพากษาว่าเคยกระทำความผิดมาแล้วหรือไม่ และพิจารณาจากคนใกล้ชิด

3.1.3. ข้อกำหนดต่างๆที่จะนำมาใช้เมื่อมีการให้ประกัน

จำเลยอาจได้รับการประกันตัวโดยไม่มีเงื่อนไข ในกรณีที่ไม่ได้กำหนดให้ต้องจัดหาบุคคล ผู้ค้ำประกันก่อนที่จะมีการปล่อยตัวก็จะมีข้อกำหนดให้ยอมกลับเข้าสู่การควบคุมในเวลาและ สถานที่ที่กำหนด ซึ่งตามมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติ **The Bail Act 1976** อนุญาตให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือศาลนำเอาข้อกำหนดต่างๆที่จะให้ประกันตัวมาใช้ได้

ข้อกำหนดที่ใช้ในกรณีที่จะให้ประกันตัวคือการจัดหาผู้ประกันคนหนึ่งหรือหลายคนมาตั้ง ขึ้นเจ้าพนักงานตำรวจและชั้นศาล

ผู้ประกันก็คือบุคคลซึ่งจะต้องจ่ายเงินตามจำนวนที่ระบุไว้ให้กับศาลเพื่อเป็นหลักประกันว่าจำเลยจะมาปรากฏตัวในกำหนด

เงื่อนไขที่ผู้ประกันได้ทำไว้กับศาลเรียกว่าสัญญาประกัน ถ้าจำเลยหลบหนีผู้ประกันก็อาจถูกเรียกตัวมาเพื่อทำการจ่ายเงินบางส่วนหรือทั้งหมดที่ได้ทำสัญญาประกันไว้ หรือการถูกริบหรือยึดเงินประกันเปรียบเสมือนถูกปรับนั่นเอง ดังนั้นถ้าไม่จ่ายเงินก็จะมีกรสอบสวนและในท้ายที่สุดก็อาจถูกจำคุกได้⁹

การเป็นผู้ประกันที่จะได้รับการยอมรับนั้นจะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีความรับผิดชอบเพียงพอจนเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานตำรวจหรือศาล

⁹ *ibid.*, p. 447.

ในการอนุญาตให้ประกันเจ้าพนักงานตำรวจหรือศาลจะกำหนดจำนวนเงินและจำนวนผู้ประกันตามต้องการและจำเลยต้องอยู่ภายใต้การควบคุมจนกว่าจะหาผู้ประกันที่เหมาะสมตามที่กล่าวถึงได้มาทำสัญญาประกัน

ผู้ประกันผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นผู้ใหญ่จะรับผิดชอบแต่เพียงว่าจำเลยจะไปศาลตามนัดเท่านั้นโดยไม่มีข้อผูกมัดอย่างอื่นตามเงื่อนไขในการประกันเป็นต้นว่าต้องรับประกันว่าจำเลยจะไม่กระทำความผิดเพิ่มอีก ในศาล Magistrates' courts บางศาลจะมีข้อปฏิบัติในการขอให้ผู้ประกันต้องเป็นบุคคลที่มีความประพฤติดี

ตามมาตรา 3(7) ของพระราชบัญญัติ **The Bail Act 1976** นั้นถ้าจำเลยเป็นเด็กและผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเป็นผู้ประกัน ศาลอาจกำหนดให้ผู้ประกันจะต้องรับประกันว่าเด็กคนนั้นจะปฏิบัติตามเงื่อนไขใด ๆ ที่กำหนดในการประกันตัวตามมาตรา 6 ด้วยเหตุนี้ศาลจึงกำหนดให้ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลที่ร้องขอเป็นผู้ประกันจะต้องมีความประพฤติดี อย่างไรก็ตามเงินที่กำหนดตามสัญญาประกัน มาตรา 3 (7) จะจำกัดอยู่ที่ 50

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถอยู่ในประเทศอังกฤษจนกว่าจะถึงเวลาที่กำหนดให้ปรากฏตัวต่อหน้าศาลบุคคลนั้นก็จะอาจจะหาหลักประกันมาวางเพื่อเป็นการประกันการยินยอมเข้ามาขอตัวตามมาตรา 3(5) การวางหลักประกันเช่นนี้หมายความว่าจำเลยหรือบุคคลใดๆ จะต้องวางเงินหรือทรัพย์สินอื่นไว้กับศาล ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวจะถูกยึดถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลย หลบหนีหรือถ้าเห็นว่าเหมาะสมศาลก็อาจกำหนดให้จำเลยปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นๆเท่าที่จำเป็นเพื่อที่จะรับประกันว่าเขาจะไม่หลบหนี กระทำความผิดอีกในขณะที่ประกันตัว หรือ ไปข่มขู่พยาน มาตรา 3(6) ซึ่งได้กำหนดไว้ดังตัวอย่างเช่นจำเลยอาจต้องไปรายงานตัวที่สถานีตำรวจอาทิตย์ละครั้งหรือแม้กระทั่งวันละครั้ง ยอมให้ยึดพาสปอร์ตไว้ พักอยู่ในสถานที่ที่กำหนดแน่นอน เช่นอยู่ที่บ้านหรือสถานที่ของทางราชการที่ให้บริการ รายงานการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ หรืออยู่ในอาคารสถานที่ในเวลาที่กำหนดในแต่ละคืน และจะถูกสั่งห้ามไม่ให้ติดต่อกับพยานในระหว่างการดำเนินคดี หรือห้ามไม่ให้เข้าไปในสถานที่ที่ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาศัยอยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดที่จำเป็นเช่นจะต้องไม่ชุมนุมกันในการพิจารณาคดี

ซึ่งจะอย่างไรก็ตามการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวดังกล่าวศาลก็มักจะอนุญาตให้ประกันตัวโดยมีนายประกันมารับรองต่อศาลเสมอว่าถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี นายประกันจะต้องเสียค่าปรับ ถ้านายประกันไม่ชำระก็จะต้องถูกจำคุก และกรณีที่ศาลไม่พอใจในหลักประกันศาลจะกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหาหลักประกันมาเพิ่มเติมศาลอาจกำหนดการคุมประพฤติแทนการเรียก หลักประกัน โดยกำหนดเงื่อนไขดังต่อไปนี้คือ

1. กำหนดเงื่อนไขอย่างไรก็ตามไม่ให้ผู้ได้รับการประกันตัวหลบหนี
2. กำหนดเงื่อนไขไม่ให้ไปกระทำความผิดอีกในระหว่างการประกันตัว
3. กำหนดเงื่อนไขไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับพยาน
4. ให้ไปรายงานตัวที่สถานีตำรวจสัปดาห์ หรือวันละครั้ง
5. ยึดหนังสือเดินทาง
6. กำหนดที่อยู่ให้ เช่น ให้อยู่กับบิดา มารดา แฉ่งการย้ายที่อยู่ทุกครั้ง กำหนดเวลาออกจากบ้าน หรือกลับบ้าน
7. ห้ามพุดคุยกับพยานสำคัญของโจทก์ ห้ามเข้าไปในระยะถิ่นที่อยู่ของพยานโจทก์

3.1.4. การบันทึกและการให้เหตุผลการให้ประกัน

มาตรา 5 ของพระราชบัญญัติ The Bail Act 1976 กำหนดให้ดำเนินการบางอย่างซึ่งจำเลย ต้องปฏิบัติเมื่อมีการอนุญาตให้ประกัน กระบวนการดำเนินการเหล่านั้นคือ

1. เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอนุญาตหรือไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัวไม่ว่าจะโดยศาลหรือโดยเจ้าพนักงานตำรวจก็ตามจะต้องมีการบันทึกรายละเอียดและทำสำเนาบันทึกให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยตามที่ร้องขอ

2. เมื่อศาล Magistrates court หรือศาล Crown Court ไม่อนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยประกันตัว ศาลก็จะต้องให้เหตุผลที่มีคำสั่งเช่นนั้นเพื่อที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยใช้ในการพิจารณาว่าสมควรที่จะทำการขอประกันต่อศาลอีกศาลหนึ่งหรือไม่ เหตุผลต่างๆจะต้องทำเป็นบันทึกและมีสำเนาให้แก่ฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วย (เว้นเสียแต่ว่าจะเป็นการพิจารณาตัดสินของศาล Crown Court และทนายไม่ร้องขอสำเนา)และตามพระราชบัญญัติ The Criminal Justice Act 1988 กำหนดให้ศาลต้องให้เหตุผลสำหรับการอนุญาตให้ประกันตัวต่อจำเลยที่ถูกฟ้องด้วยความผิดบางอย่าง

3. ถ้าศาล Magistrates' court ไม่อนุญาตให้ประกันแก่จำเลยซึ่งไม่มีทนาย ศาลจะต้องบอกให้ทราบถึงสิทธิที่จะทำการขอประกันต่อศาล High Court หรือ ศาล Crown Court ต่อไป

4. ถ้าศาล Magistrates' court เรียกตัวจำเลยกลับเข้ามาอยู่ในการควบคุมหลังจากที่มีการร้องขอประกันด้วยการกล่าวอ้างเหตุผลสนับสนุนอย่างเต็มที่แล้ว ศาลจะต้องออกใบรับรองยืนยันว่าศาลทำการพิจารณาข้อกล่าวอ้างนั้นแล้ว ถ้าไม่ใช่การขอประกันครั้งที่ 1 หรือ 2 ในใบรับรองจะต้องระบุถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติการณ์ซึ่งทำให้ศาลฟังการกล่าวอ้างเหตุผลสนับสนุนที่เสนอมามีใหม่ และต้องทำสำเนาของใบรับรองให้จำเลยด้วย

3.1.5. การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไข

ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงหรือใช้เงื่อนไขใด ๆ แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นจะต้องบันทึกไว้ด้วยและผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิคัดค้านคำชี้แจงได้ตามมาตรา 5

3.1.6. ผลของการหลบหนี

ถ้าจำเลยซึ่งได้รับการอนุญาตให้ประกันตัวไม่ยอมปรากฏตัวตามเวลาและสถานที่กำหนด หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขอย่างใดก็ตามที่ศาลกำหนดไว้เพื่อการประกันตัวเช่นบุคคลซึ่งได้ประกันตัว จะต้องรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่แล้วไม่มารายงานตัวตามกำหนดถือว่าได้หลบหนีตาม

ความหมายของมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติ **The Bail Act 1976** ศาลมีอำนาจที่จะออกหมายเรียกตัวตามมาตรา 7(2) ของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 7(1) ของพระราชบัญญัติ **The Bail Act 1976** กำหนดไว้ว่าถ้าจำเลยได้รับการประกันตัวเพื่อจะมาปรากฏตัวต่อหน้าศาลแต่ไม่ได้กระทำตามนั้นศาลก็อาจจะออกหมายจับจำเลยและเพื่อเป็นการป้องกันการฝ่าฝืนเงื่อนไขการประกันตัวเจ้าพนักงานตำรวจอาจจะจับกุมจำเลยซึ่งเชื่อว่าจะปฏิบัติผิดเงื่อนไขโดยไม่ต้องมีหมาย

นอกจากนี้เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจที่จะจับจำเลยซึ่งสงสัยด้วยเหตุผลอันสมควรว่าได้ฝ่าฝืนหรือเชื่อว่าจะฝ่าฝืนเงื่อนไขในการประกันตัว ด้วยเหตุนี้ถ้าเป็นเงื่อนไขในการประกันตัวที่จำเลย จะต้องไปรายงานตัวยังสถานีตำรวจแล้วไม่ไปรายงานตัวตามกำหนด จำเลยนั้นอาจจะถูกจับกุมทันทีโดยไม่ต้องมีหมายจับ

ในกรณีที่ผู้ประกันแฉ่งแก่เจ้าพนักงานตำรวจเป็นลายลักษณ์อักษรว่าจำเลยจะฝ่าฝืนเงื่อนไขการประกันตัวและผู้ประกันประสงค์ที่จะปลดเปลื้องภาระข้อผูกพันที่จำเลยก็จะถูกจับเช่นกัน จำเลยซึ่งถูกจับอันเนื่องมาจากการคาดการณ์หรือสงสัยว่าจะฝ่าฝืนเงื่อนไขประกันจะต้องถูกนำมายังศาล Magistrates' court โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถปฏิบัติได้และในบางกรณีเมื่อจับกุมแล้วจะต้องส่งภายใน 24 ชั่วโมง

ถ้าศาล Magistrates' court เห็นว่าจำเลยได้ฝ่าฝืนเงื่อนไขหรือเป็นไปได้ที่จะฝ่าฝืนเงื่อนไขบางอย่างของการประกันตัว หรือเป็นไปได้ที่จะหลบหนีก็อาจยกเลิกการให้ประกันหรือกำหนด เงื่อนไขในการประกันตัวเข้มงวดมากยิ่งขึ้น

3.1.7. ความผิดฐานหลบหนีประกัน

แนวทางปฏิบัติที่กำหนดให้จำเลยทำสัญญาประกันเพื่อเป็นการประกันว่าจำเลยจะปรากฏตัวในศาลในวันที่กำหนด ถ้าจำเลยไม่ไปก็จะถูกริบเงินประกัน ซึ่งตามมาตรา 3(2) ของพระราชบัญญัติ **The Bail Act 1976** กำหนดไว้ว่าจำเลยจะไม่ได้รับการประกันตัวอีกต่อไปแม้ว่าจะยังคงสามารถหาสิ่งที่เป็นหลักประกันให้ได้

ในขณะเดียวกันเพื่อที่จะประกันว่าการหลบหนีประกันจะเกิดผลเสียกับตัวจำเลยเองรวมทั้งผู้ประกันด้วยพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงกำหนดให้เกิดความผิดใหม่ฐานหลบหนีประกันขึ้นตามมาตรา 6 ซึ่งกำหนดไว้ว่าถ้าบุคคลผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวด้วยการประกันตัวในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาไม่ปฏิบัติตามสัญญาประกันโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบอันเนื่องมาจากความผิดนั้น

ในกรณีที่มีเหตุผลอันสมควรที่ไม่อาจปฏิบัติตามสัญญาประกันได้และต่อมากลับไม่ปฏิบัติตามสัญญาในทันทีที่สามารถกระทำได้อาจถือว่าเป็นความผิดเช่นกัน ความผิดตามมาตรา 6 นี้ยังคงอยู่ แม้ว่าจำเลยจะได้รับการพิพากษาให้พ้นจากความผิดในคดีที่มีการประกันตัวไป

นอกจากนี้จำเลยมีภาระจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าตนมีเหตุผลอันสมควรอย่างไรที่ไม่อาจปฏิบัติตามสัญญาประกันนั้น

มาตรา 6 จะกำหนดวิธีการ 3 วิธีซึ่งจำเลยอาจถูกฟ้องร้องคดีและถูกลงโทษสำหรับความผิดอันเนื่องมาจากหลบหนีประกันคือ

1. จำเลยจะถูกพิจารณาคดีสำหรับความผิดฐานหลบหนีประกันและถูกลงโทษจำคุกสูงถึง 3 เดือน และ/หรือปรับ 2,000 ปอนด์

2. ภายหลังจากกระบวนการพิจารณาคดีสำหรับความผิดฐานหลบหนีประกันตามมาตรา 6 แล้วผู้พิจารณาคดีก็อาจจะส่งผู้ต้องหาไปยัง Crown Court เพื่อลงโทษถ้า

1. พิจารณาเห็นเป็นการสมควร
2. ผู้พิจารณาได้ส่งตัวผู้ต้องหาไปเพื่อการพิจารณาในส่วนของความผิดตามฟ้องซึ่งศาล Crown Court จะเป็นผู้พิจารณาลงโทษผู้ต้องหานั้นทั้งโทษที่เป็นการหลบหนีประกันและโทษอันเกิดจากความผิดในคดีนั้น

อำนาจของศาล Crown Court ในการลงโทษการกระทำผิดเช่นว่า คือลงโทษให้จำคุก 12 เดือนและ/หรือ ปรับ โดยไม่จำกัดจำนวนเงิน

3. การผิดสัญญาประกันในศาล Crown Court นั้นเสมือนเป็นการคุมขังหรือละเมิดอำนาจศาล ผู้พิพากษาของศาล Crown Court จะดำเนินคดีกับจำเลยโดยการไต่สวนจะเป็นทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ ผู้พิพากษาจะใช้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการดำเนินคดี หรือใช้พยานหลักฐานอะไรก็ตามที่ปรากฏซึ่งเห็นว่าเหมาะสมและเป็นธรรมแก่จำเลย

หากจำเลยไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัว จำเลยก็สามารถร้องขอประกันตัวต่อศาล The Crown Court ซึ่งหากยังคงไม่ได้รับการอนุญาตให้ประกันตัว จำเลยก็ยังสามารถอุทธรณ์ต่อศาล The High Court ได้¹⁰

3.2. ประเทศสหรัฐอเมริกา

การปล่อยชั่วคราวในสหรัฐอเมริกากระยะแรกนั้นรับเอาระบบและแนวความคิดมาจากประเทศอังกฤษเนื่องจากการเป็นอาณานิคมเพื่อลดความค่าใช้จ่ายและความเสียหายจากการคุมขังก่อนการพิจารณาคดีโดยใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างนายประกันกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะขอรับการปล่อยชั่วคราวเป็นสิ่งสำคัญว่าจะให้ปล่อยชั่วคราวหรือไม่ เพราะนายประกันจะต้องรับผิดชอบหาก ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นหลบหนีไม่มาปรากฏตัวต่อศาล นายประกันมีอำนาจอย่างมากในการควบคุม ผู้ต้องหาหรือจำเลย

ต่อมาเนื่องจากการพัฒนาประเทศในหลายด้าน จำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นและมีการย้ายถิ่นฐานตลอดเวลาระบบการประกันตัวแบบเดิมที่อาศัยหลักความสัมพันธ์ระหว่างนายประกันและผู้ถูกกล่าวหาไม่อาจ

¹⁰ John Sprack, *ibid*, pp. 442-443.

นำมาใช้ได้อีกต่อไป เมื่อมีการประกาศอิสรภาพในปี 1766 หลักในเรื่องการปล่อยชั่วคราวของสหรัฐอเมริกาจึงได้พัฒนาแนวคิดใหม่ที่นายประกันจะต้องรับผิดชอบผู้ต้องหาหรือจำเลย มาเป็นการให้คำรับรองการมาปรากฏตัวต่อศาลของผู้ต้องหาหรือจำเลยหากผิดสัญญา นายประกันก็จะถูกริบเงินหรือทรัพย์สิน โดยมุ่งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราว หลังถูกจับตามหลักสันนิษฐานว่าบุคคลทุกคนยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่นกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเขามีความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีครั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเองและประโยชน์ของสังคมที่รัฐไม่ต้องรับภาระเลี้ยงดูบุคคลเหล่านี้และครอบครัวในระหว่างต้องขัง และการปล่อยชั่วคราวต้องไม่เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการประวิงคดีให้ล่าช้าหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในสังคมจึงต้องคำนึงถึงทั้งประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ทำให้ระบบการปล่อยชั่วคราวต้องมีความละเอียดถี่ถ้วน การใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด การไม่ให้ปล่อยชั่วคราวจะกระทำได้ที่กฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น ขณะเดียวกันความผิดบางประเภทหรือเมื่อมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายกำหนดผู้ต้องหาหรือจำเลยก็อาจไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวเช่นกัน

สหรัฐอเมริกาได้รับรองสิทธิในการปล่อยชั่วคราวไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ฉบับแก้ไขครั้งที่ 8 (Eight Amendment) ซึ่งได้บัญญัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวไว้ว่า “ การเรียกร้องเงินประกันตัวซึ่งสูงเกินไปนั้นมิอาจกระทำได้ ” หมายความว่า การกักขังระหว่างพิจารณานั้นไม่ผิดกฎหมายแต่สิ่งที่ห้ามคือการเรียกประกันสูงเกินควร กฎหมายมิได้บัญญัติ ให้เป็นสิทธิในการประกันตัวไว้โดยชัดแจ้ง และมีได้กล่าวว่าการเรียกเงินประกันเช่นไรเป็นการ สูงเกินไป ในเรื่องนี้ศาลสูงของสหรัฐได้วางหลักไว้ว่าวิธีการที่เหมาะสมคือการกำหนดจำนวนเงินอันจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าจำเลยจะมาปรากฏตัวต่อศาลเมื่อมีการพิจารณา¹¹ ซึ่งจะเป็นจำนวน เท่าใดนั้นเป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาที่จะกำหนด

3.2.1. การมาปรากฏตัวครั้งแรกต่อศาลและการประกัน

เมื่อบุคคลใดถูกจับโดยจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม กฎหมายของสหรัฐอเมริกาคำหนดไว้ว่าบุคคลนั้นจะต้องถูกนำตัวไปยังศาลโดยไม่ชักช้า

วัตถุประสงค์ของการให้มาปรากฏตัวต่อศาลในครั้งแรก มี 2 ประการคือ

ประการที่ 1 ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะได้รับแจ้งถึงข้อหา และคำร้องทุกข์ นอกจากนี้สิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามรัฐธรรมนูญก็จะได้รับการดูแล โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะถูกถามว่าเข้าใจข้อหาที่ตั้งขึ้นหรือไม่และทราบสิทธิของตนหรือไม่ สิทธิดังกล่าวนี้ปกคิจะรวมอยู่ในบันทึกแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะไม่ให้การอะไรก็ได้รวมทั้งสิทธิในการมีที่ปรึกษาด้านกฎหมาย เช่นเดียวกับสิทธิในการที่จะได้รับการไต่สวนมูลฟ้อง และสิทธิในการที่จะรู้วันและเวลาของการ ไต่สวนมูลฟ้อง ข้อกล่าวหาที่ตั้งขึ้นไม่ว่าจะเป็นความผิดอุกฉกรรจ์หรือความผิดลหุโทษ ซึ่งจะเป็นตัว แบ่งแยกว่าความผิดดังกล่าวตกอยู่ในเขตอำนาจศาลใด ความผิดลหุโทษส่วนใหญ่ คดีในชั้นพิจารณาจะตกแก่ศาลซึ่งได้พิจารณาในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เว้นแต่จำเลยจะร้องขอให้พิจารณาคดีโดยมีลูกขุน คดีความผิดอุกฉกรรจ์จะได้รับการพิจารณาจากศาลอันมีระดับสูงกว่า ศาลซึ่งพิจารณาในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนั้นส่วนใหญ่จะเป็นศาลที่มีระดับต่ำกว่า

¹¹ Samaha Joel. **Criminal justice**. fifth edition. Wadsworth Thomson Learning 1999, p. 285.

ประการที่ 2 การให้จำเลยมาปรากฏตัวต่อศาลโดยไม่ชักช้านั้นก็เพื่อที่ศาลจะได้พิจารณา การ ประกันตัวผู้ถูกกล่าวหา วัตถุประสงค์ของการประกันตัวนั้นเพื่อให้แน่ใจว่าจำเลยซึ่งมิได้ถูก ต้องขังอยู่ใน เรือนจำนั้น ในระหว่างพิจารณาจะต้องมาปรากฏตัวต่อศาลตามเวลาที่กำหนด¹²

ในปี ค.ศ.1789 สหรัฐอเมริกาได้ตรากฎหมาย **The Judiciary Act 1789** ซึ่งบัญญัติว่า “ให้มีการประกันตัวผู้ต้องหาในกรณีที่มีการจับกุมทุกคดีเว้นแต่คดีนั้นจะมีโทษถึงขั้นประหาร ชีวิต...” ซึ่งหมายความว่าบุคคลใดที่ถูกจับกุมในความผิดที่มีโทษไม่ถึงขั้นประหารชีวิต จะต้องได้รับการ ประกันตัวทุกกรณี แต่แม้จะเป็นโทษประหารชีวิตศาลก็ยังมีดุลพินิจให้ประกัน ตัวได้หากพิจารณาถึงลักษณะและพฤติการณ์แวดล้อมรวมทั้งพยานหลักฐานของความผิดและการ ใช้กฎหมาย ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกานั้นถ้าโทษที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกกล่าวหาฟ้องร้องเป็น คดีที่มีโทษเล็กน้อย (Non-capital crime) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมี ประกันหรือหลักประกัน ไปก่อนการพิจารณาได้เสมอ แต่ถ้าเป็น โทษหนัก (Capital crime) ผู้ต้องหา หรือจำเลยจะได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหรือไม่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลตามหลักการที่ต้อง คำนึงถึงความหนักเบาแห่งความผิดที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยกล่าวหาฟ้องร้อง น้ำหนักพยานหลักฐานใน คดี ฐานะทางการเงิน หน้าที่การงานที่ผู้ต้องหาจำเลยทำอยู่ ชีวประวัติความเป็นมาและชีวิต ครอบครัวของผู้ต้องหาหรือจำเลย บันทึกร่วมกับประวัติอาชญากรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลย บันทึกร่วมกับประวัติการหนีประกันของผู้ต้องหาหรือจำเลย นิสัยใจคอความเป็นผู้มีคุณธรรมของ ผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นข้อมูลประกอบดุลพินิจการสั่งประกัน ซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละคนจะ ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยเงื่อนไขและหลักประกันที่ แตกต่างกันไปตามข้อมูล

แต่สิทธิที่จะได้รับการประกันตัวนั้นจะต้องอยู่ในข้อกำหนดเงื่อนไขที่ผู้ถูกกล่าวหา จะต้องให้คำรับรองจนเป็นที่พอใจว่าจะมาปรากฏตัวในวันพิจารณาคดีและยินยอมรับโทษหากการ พิจารณาของศาลเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดจริง โดยจำเลยจะต้องมีนายประกันผู้รับผิดชอบให้คำ สาบาน และมีสัญญาประกันตัวซึ่งกำหนดความรับผิดชอบหรือกำหนดวงเงินประกันไว้ตามจำนวน มาตรฐาน วัตถุประสงค์ที่บังคับให้ต้องมาปรากฏตัวต่อศาล ศาลมีหน้าที่กำหนดวงเงินเพื่อ ประกันความเสี่ยงภัยจากการที่ผู้ได้รับการประกันตัวจะหลบหนี และจะต้องไม่สูงเกินไป หาก ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นผิดสัญญาจะต้องถูกริบ

นับตั้งแต่มีการออก พระราชบัญญัติ **The Judicial act** ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีของ ศาลสหรัฐอเมริกา ก็ได้รับสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ในการที่จะได้รับการประกันตัวเพิ่มมากขึ้น

ในปี ค.ศ. 1984 สหรัฐอเมริกาได้ตราพระราชบัญญัติควบคุมอาชญากรรม **The Comprehensive Crime Control Act of 1984** และ **The Bail Reform Act of 1984** กำหนดให้ศาล

¹² Waldron, Ronald J. **The criminal justice system:an introduction/Ronald J.Waldron** ,4th edition , New York[NY] : Harper & Row. 1989, p. 91.

ใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวโดยคำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดต่อชุมชนมากกว่าประเภทของ ความผิด โดยพิจารณาว่าการปล่อยชั่วคราวนั้นจะต้องไม่ก่ออันตรายต่อชุมชนและอาจกำหนด เงื่อนไขคุมประพฤติจำเลยไว้ให้จำเลยไม่อาจก่ออันตรายต่อชุมชนได้¹³

การประกันตัวของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันนั้นเป็นการเปรียบเทียบนโยบายพื้นฐาน 2 ประการซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะที่ขัดแย้งกันคือ

1. ความปลอดภัยของสาธารณชน
2. การปกป้องประชาชนผู้บริสุทธิ์จากการถูกคุมขัง

ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยให้เป็นอิสระในระหว่างพิจารณาอาจก่อให้เกิดอันตราย ต่อความปลอดภัยของสาธารณชน นอกจากนี้ผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้กระทำความผิดที่ได้รับการประกันตัวอาจหลบหนี ระหว่างพิจารณา ยิ่งไปกว่านั้นผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจไปกระทำความผิด ขึ้นอีกในระหว่างนั้น และอาจไปทำร้าย ,ข่มขู่, ประทุษร้ายแก่พยานและผู้เสียหายได้

แต่อีกฝ่ายเห็นว่าการกักขังผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้บริสุทธิ์เป็นการล่วงละเมิดแก่สิทธิ เสรีภาพ ของผู้นั้น การกักขังก่อนการพิจารณากระทบต่อชีวิตส่วนตัวและครอบครัวของพวกเขา และยังมี ผลกระทบต่อหน้าที่การทำงานที่ทำอยู่เพราะอาจทำให้ถูกเลิกจ้าง และการประกันตัวทำ ให้บุคคล ผู้ถูกตั้งข้อหาว่ากระทำความผิดอาญานั้น จะสามารถช่วยเหลือตัวเองในการ ปกป้องตนเองจาก ข้อกล่าวหาดังกล่าว เพราะว่าส่วนใหญ่แล้วจำเลยจะมีความยากลำบากใน การติดต่อพยานและ ที่ปรึกษาทนายความของตน การกักขังจำเลยไว้ทำให้จำเลยมีอำนาจ ต่อรองลดน้อยลงไม่ว่าในเวลาที่จะให้การหรือในเวลาศาลจะมีคำพิพากษาและร้ายแรงยิ่งกว่านั้น การกักขังระหว่างพิจารณาถือว่าเป็นการจำคุกก่อนที่จะมีการพิจารณาซึ่งตามกฎหมายแล้ว จะต้องถือว่าจำเลยยังคงบริสุทธิ์อยู่นกว่าจะได้รับการพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยใด ๆ ว่าเป็น ผู้กระทำความผิดเสียก่อน สภาพการกักขังที่ไม่ดีทำให้เป็นการลงโทษแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย เหล่านั้นก่อนการพิจารณาว่ามีความผิด

การกักขังระหว่างการพิจารณาเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ค่าใช้จ่ายโดยตรงของการกักขัง ผู้ต้องสงสัยในคุกก็คือการจ่ายเป็นสวัสดิการแก่ผู้ที่ต้องขังอยู่ และการจัดหาที่ปรึกษาทางกฎหมาย แก่ผู้ถูกกักขัง นอกจากนี้รัฐจะต้องสูญเสียรายได้จากภาษีจากเงินเดือนหรือรายได้ของผู้ต้องหาหรือ จำเลยซึ่งถูกกักขังอยู่ ค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นจำนวนมหาศาล อย่างเช่นจำเลยที่ถูกกักขังเพราะ ลักทรัพย์เพียงเล็กน้อยแต่รัฐจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลจำเลยขณะถูกกักขังเป็นจำนวนเงินสูง กว่ามาก

การควบคุมอาชญากรรมและความปลอดภัยแห่งสาธารณชนเป็นข้อขัดแย้งระหว่างเสรีภาพ ก่อน การพิจารณาคดีและค่าใช้จ่ายของรัฐบาล การพยายามถ่วงน้ำหนักให้สมดุลระหว่างการควบคุมอาชญากรรมกับ สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลและการพิจารณาทางด้านเศรษฐกิจและหากผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งได้รับการประกันตัว

¹³ อรรถวรงค์ ไทยวานิช. แหล่งเดิม. หน้า 29-32.

อาจจะไปก่อการกระทำความผิดอาญาในระหว่างนั้น แต่การกักขังจำเลยที่บริสุทธิ์ก็จะทำให้ผลกระทบแก่คนอีกกลุ่มหนึ่ง นอกจากนี้ก่อนนุรักษ์นิยมทางด้านการเงินของสหรัฐอเมริกาที่เรียกร้องว่าผู้ชำระภาษีจะต้องได้ประโยชน์มากที่สุดในการจ่ายภาษี และรัฐจะต้องแสดงให้เห็นว่ารัฐมีประสิทธิภาพเพียงพอในการควบคุมอาชญากรรม¹⁴

นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติ **The Bail Reform Act 1966** ได้บัญญัติให้มีการประกันตัวโดยไม่ต้องใช้เงินประกันหากพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีเป็นการเพียงพอที่จะทำให้แน่ใจได้แล้วว่าจำเลยจะมาปรากฏตัวต่อศาล

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา ค.ศ.1966 ภาคที่ 18 ลักษณะ 2 วิธีพิจารณาความอาญา หมวด 207 (The Federal Rules of Criminal Procedure [U.S.Code ,Title 18 – Crimes and Criminal Procedure Part II –Criminal Procedure ,Chapter 207-Release and Detention Pending Judicial Proceedings]) การปล่อยและการควบคุมตัวระหว่างกระบวนการพิจารณา มาตรา 3142 c ที่ได้ถือตามหลักเงื่อนไขอย่างน้อยที่สุดที่จำเป็นต้องใช้เพื่อเป็นหลักประกันว่าจำเลยจะมาศาล ตามนัดและไม่ไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน โดยได้บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 3142 การปล่อยหรือการควบคุมตัวจำเลยในระหว่างการพิจารณาคดี

(ก) โดยทั่วไปเมื่อผู้ต้องหาปรากฏตัวต่อหน้าศาล ให้ศาลออกคำสั่งว่าในระหว่างพิจารณาให้บุคคลนั้น

- (1) ได้รับการปล่อยโดยไม่ต้องมีการประกันตัว(ปล่อยโดยคำรับรองหรือยอมรับฐานะของบุคคลนั้น)หรือปล่อยชั่วคราวไปโดยไม่มีหลักประกันตามข้อ(ข)ของมาตรานี้
  - (2) ได้รับการปล่อยโดยมีเงื่อนไขข้อหนึ่งหรือหลายข้อรวมกันตามข้อ(ค)ของมาตรานี้
  - (3) ถูกควบคุมชั่วคราวเพื่อพิจารณากลึงการปล่อยโดยมีเงื่อนไข,การเนรเทศ หรือให้ออกนอกประเทศ ตามข้อ(ง)ของมาตรานี้ หรือ
  - (4) ถูกควบคุมไว้ตามข้อ(จ)ของมาตรานี้
- (ข) การปล่อยโดยไม่ต้องมีการประกันตัวหรือโดยไม่มีหลักประกัน ศาลอาจสั่งปล่อยบุคคลระหว่างพิจารณาโดยไม่มีมีการประกันตัวหรือให้ปล่อยโดยไม่มีหลักประกันตามจำนวนที่ศาลกำหนดภายใต้เงื่อนไขว่าบุคคลนั้นต้องไม่กระทำความผิดกฎหมายของรัฐบาลกลาง,กฎหมายของมลรัฐหรือกฎหมายท้องถิ่น ในระหว่างเวลาที่ได้รับการปล่อย เว้นแต่จะเห็นว่า การปล่อยชั่วคราวไม่สามารถรับรองอย่างมีเหตุผลได้ว่าบุคคลนั้นจะมาศาลตามกำหนดหรืออาจเป็นภัยอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือชุมชน

¹⁴ Samaha Joel. *ibid.* p. 285 .

(ค) การปล่อยโดยมีเงื่อนไข

(1) หากศาลเห็นว่า การปล่อยชั่วคราวตามข้อ(ข)ของมาตรานี้ไม่สามารถรับรองได้ว่าบุคคลดังกล่าวจะมาศาลตามกำหนดหรืออาจเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือต่อชุมชน ศาลจะสั่งให้ปล่อยชั่วคราวบุคคลนั้น

(ก) ภายใต้งื่อนไขว่าบุคคลนั้นต้องไม่กระทำความผิดกฎหมายของรัฐบาลกลาง, กฎหมายของมลรัฐ หรือกฎหมายท้องถิ่น ในระหว่างระยะเวลาการปล่อย และ

(ข) ภายใต้งื่อนไขข้อเดียวหรือหลายข้ออย่างน้อยที่สุดที่จำเป็นที่ศาลกำหนดเพื่อเป็นประกันว่าบุคคลนั้น ๆ จะมาศาลตามกำหนดและเพื่อความปลอดภัยของบุคคลอื่น หรือชุมชน โดยอาจกำหนดเงื่อนไขให้บุคคล

1.1. อยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลที่มอบหมายซึ่งตกลงรับจะดูแลและรายงานการฝ่าฝืนเงื่อนไขต่อศาล ถ้าบุคคลผู้ได้รับมอบหมายสามารถรับรองต่อศาลว่าอย่างมีเหตุผลได้ว่าบุคคลผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวนั้น ๆ จะมาศาลตามกำหนด และจะไม่ก่ออันตรายต่อความปลอดภัยของบุคคลอื่นหรือของชุมชน

1.2. ทำงานหรือในกรณีว่างงานต้องกระตือรือร้นหางานทำ

1.3. ศึกษาหรือเริ่มต้นศึกษา

1.4. ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการคบหากับบุคคล, การอยู่ในสถานที่หรือการเดินทางในบางแห่ง

1.5. หลีกเลี่ยงการติดต่อกับผู้เสียหายในคดี และพยานซึ่งอาจต้องให้การเกี่ยวกับความผิดในคดี

1.6. รายงานตัวเป็นระยะกับเจ้าหน้าที่ที่กำหนด

1.7. ปฏิบัติตามข้อกำหนดควบคุมเวลา(เคอร์ฟิว)

1.8. ไม่ครอบครองอาวุธปืน, วัตถุระเบิดหรืออาวุธอันตรายอื่น

1.9. ไม่ใช่แอลกอฮอล์เกินขนาด หรือใช้ยาเสพติดหรือสารควบคุมอื่นตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 102 ของกฎหมายสารควบคุม เว้นแต่มีใบสั่งยาของแพทย์ที่ได้รับอนุญาต

1.10. เข้ารับการบำบัดทางแพทย์ ทางจิตวิทยา หรือบำบัดโรคจิต รวมทั้งการบำบัดการใช้แอลกอฮอล์หรือยาและอยู่ในสถานพยาบาลที่กำหนดเพื่อการนั้น

1.11. ทำสัญญายอมให้ยึดทรัพย์สินหากไม่มาศาลตามกำหนดโดยที่ทรัพย์สินต้องมีมูลค่าพอเพียงและปลอดภัยระผูกพัน รวมถึงเงินสดเท่าที่จำเป็นในการรับรองว่าจะมาศาลได้ตามกำหนด และต้องแสดงหลักฐานของทรัพย์สินต่อศาล

1.12. ทำสัญญาประกันโดยมีนายประกันซึ่งจะทำสัญญายอมให้ยึดทรัพย์สินในจำนวนที่พอเพียง ต่อการรับรองว่าบุคคลนั้น ๆ จะมาศาลตามกำหนดและต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สิน

และทรัพย์สินของนายประกันและภาระผูกพันที่มี นายประกันจะต้องมีมูลค่าทรัพย์สินสุทธิ เพียงพอชำระมูลค่าการประกัน

1.13. ยอมกลับสู่การควบคุมในระยะเวลาที่กำหนด สำหรับการปล่อยชั่วคราวเพื่อการทำงาน, การศึกษา หรือวัตถุประสงค์อื่น

1.14. ปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นที่กำหนดเท่าที่จำเป็นในการรับรองว่าบุคคลจะมาศาลตามกำหนด และเพื่อความปลอดภัยของบุคคลอื่นหรือชุมชน

(2) ศาลต้องไม่กำหนดเงื่อนไขทางการเงินจนถึงขนาดทำให้ต้องมีการควบคุมบุคคลนั้น

(3) ศาลอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งในเวลาใด ๆ เพื่อกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมหรือที่แตกต่างสำหรับการปล่อยได้.....”

3.2.2. รูปแบบของการปล่อยชั่วคราว

ตามกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดรูปแบบการปล่อยชั่วคราวไว้คือ

รูปแบบทั่วไปที่ใช้ในการประกันตัวโดยไม่มีหลักประกันเรียกว่า **release on recognizance** เรียกย่อ ๆ ว่า ROR หรือ OR คือการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีการประกันตัว วิธีการดังกล่าวนี้จะมีการปล่อยตัวจำเลยโดยเพียงแค่จำเลยให้สัญญาว่าจะมาปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดเวลาที่นัดเท่านั้น

รูปแบบที่สองคือการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข **conditional release** ผู้พิพากษาจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไปโดยสามารถกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ อันมีใช้เงื่อนไขที่เป็นการเรียกเงินประกันเอาไว้เช่นกำหนดให้จำเลยให้จำเลยติดต่อกลับมายังศาลเป็นประจำไม่ว่าโดยโทรศัพท์หรือมาติดต่อด้วยตนเอง หรือจัดให้มีโครงการก่อนการพิจารณา เช่นการรายงานผลการรักษายาเสพติด หรือการจัดให้อยู่ในความควบคุมของบุคคลที่สาม

รูปแบบการปล่อยตัวโดยใช้ **unsecured bonds** คือการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกัน กรณีนี้ไม่จำเป็นต้องใช้เงินแต่จะมีผลให้ถูกปรับได้หากจำเลยไม่มาปรากฏตัวต่อศาล

ประกันโดยเงินสด **cash bonds** ทั้ง ๆ ที่กฎหมายกำหนดว่าให้มีการปล่อยตัวโดยไม่ต้องวางเงินประกัน แต่การให้ประกันในสหรัฐอเมริกาก็ยังเป็นการปล่อยโดยเรียกหรือกำหนดจำนวนเงินวางไว้ล่วงหน้าเป็นเรื่องปกติที่ใช้กันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการปล่อยตัวโดยต้องวางเงินสดเป็น หลักประกันนั้นส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บนพื้นฐานในรูปแบบต่าง ๆ กันในกรณีประกัน

โดยเงินสด จำเลยจะต้องวางหลักประกันทั้งหมดด้วยเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นประกอบ

การประกันโดยการวางเงินมัดจำ **deposit bond** เป็นการปล่อยตัวโดยต้องวางเงินสดเป็นหลักประกันเช่นเดียวกันโดยจำเลยจะต้องวางเงินสดไว้ร้อยละ 10 ของราคาประกันที่ศาลกำหนด

การประกันด้วยบุคคล **surety bond** นายประกันก็จะต้องวางเงินไว้ร้อยละ 10 ของราคาประกันเช่นเดียวกัน

จำนวนส่วนมากจะไม่มีทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันดังนั้นจำเลยจึงมักหันไปหา นาย ประกันอาชีพให้ช่วยเหลือ นายประกันอาชีพเป็นเอกชนที่มีอาชีพจัดหาหลักประกัน โดยคิดค่าตอบแทนซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในอัตราร้อยละ 10 ของหลักประกันตามที่ศาลเรียก การที่นายประกันเป็นหน่วยงานของเอกชนไม่ได้เกี่ยวข้องกับขบวนการยุติธรรม นายประกันจึงไม่ผูกพันกับคำสั่งของศาลที่จะเรียกร้องค่าจ้างในการประกันจาก จำเลยโดยคิดจากจำนวนตามที่ศาลกำหนดขึ้น การยึด หลักประกันเกิดขึ้นเมื่อจำเลยไม่มาศาลตามเวลาที่ กำหนดและศาลมีคำสั่งให้ปรับนายประกันตามสัญญา กรณีดังกล่าวหากเป็นจำเลยซึ่งได้รับประกันตัวโดยนาย ประกันแล้วไม่มาศาล นายประกันหรือ ตัวแทนมีอำนาจเต็มที่ตามกฎหมายที่จะตามตัวจำเลยกลับมา

3.2.3. คุณสมบัติกำหนดเงื่อนไขของศาล

นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดเงื่อนไขในการ อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไว้คือ

“มาตรา 3142(g) ปัจจัยที่ศาลจะใช้ประกอบดุลพินิจว่าควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดย กำหนดเงื่อนไขหรือไม่โดยพิจารณาจาก

1. เนื้อหาและลักษณะของข้อหา รวมถึงความผิดนั้นเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่
2. น้ำหนักของพยานหลักฐานที่มีต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย
3. ประวัติของผู้ต้องหาหรือจำเลยรวมถึง

(ก). ลักษณะของบุคคล สภาพทางกายและจิตใจ ความผูกพันกับครอบครัว การทำงาน แหล่งเงินได้ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน ความผูกพันกับชุมชน พฤติกรรมเดิม ประวัติเกี่ยวกับการใช้ สุรา ยาเสพติด ประวัติอาชญากรรม และรายงานเกี่ยวกับการมาศาลตามนัดและ

(ข). ในขณะที่มีการฟ้องคดีหรือจับกุม บุคคลนั้นอยู่ระหว่างคุมประพฤติ พักการลงโทษ หรือการปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณา การอุทธรณ์หรือฎีกา หรือพ้นโทษจำคุกสำหรับความผิดต่อ กฎหมายหรือไม่

4. ลักษณะความร้ายแรงของอันตรายที่อาจเกิดแก่บุคคลหรือชุมชน หากมีการปล่อย ชั่วคราว ในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไขให้ทำสัญญาประกันด้วยทรัพย์สินหรือนาย ประกัน ศาลอาจออกหมายเรียกหรือขอให้หน่วยงานรัฐบาลตรวจสอบแหล่งของทรัพย์สินที่จะมา เป็นประกัน และอาจปฏิเสธการรับหลักประกันเนื่องจากแหล่งทรัพย์สินยังไม่สามารถเป็นประกัน ได้ว่าบุคคลจะ ไม่หลบหนี”

โดยตามบทบัญญัติ **The Bail Reform Act** ได้กำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนด เงื่อนไขสำหรับการปล่อยชั่วคราว โดยให้พิจารณาสิ่งประกอบต่าง ๆ อันประกอบด้วย

1. ลักษณะของความผิดที่ถูกตั้งข้อหา
2. จำนวนของพยานหลักฐานที่ใช้ยืนยันความผิดของจำเลย
3. ประวัติการกระทำความผิดของจำเลย
4. ความผูกพันของจำเลยต่อชุมชน เช่นครอบครัว ทรัพย์สินที่มีอยู่ และงาน

5. สภาพทางจิตของจำเลย
6. ระยะเวลาที่จำเลยอาศัยอยู่ในชุมชนดังกล่าว
7. ประวัติการที่จำเลยไม่มาศาลตามกำหนดนัด¹⁵

3.2.4. เนื้อหาของคำสั่งปล่อย

คำสั่งปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะมีเนื้อหาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3142(h) คือ

“มาตรา 3142(h) ในการออกคำสั่งปล่อยชั่วคราวศาลจะต้อง

1. ระบุเป็นหนังสือกำหนดเงื่อนไขทั้งหมดที่จะใช้บังคับกับการปล่อย โดยให้ใช้ถ้อยคำชัดเจนเพียงพอที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ และ

2. ให้คำแนะนำแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเกี่ยวกับ

ก. โทษของการฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว รวมทั้งโทษของการกระทำผิดอีกในระหว่างการปล่อยชั่วคราว

ข. ผลต่อเนื่องของการฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว รวมทั้งการออกหมายจับทันทีและ

ค. ตามมาตรา 1503 (เกี่ยวกับการข่มขู่พยาน ลูกขุน หรือเจ้าหน้าที่ศาล), มาตรา 1510 (เกี่ยวกับการขัดขวางการสืบสวนสอบสวน), มาตรา 1512 (ไปยุ่งเหยิงกับพยาน, ผู้เสียหายหรือผู้ให้ข้อมูล) และมาตรา 1513 (แก้แค้นพยาน, ผู้เสียหายหรือผู้ให้ข้อมูล)”

สิทธิในการขอให้ปล่อยชั่วคราวนั้นสามารถร้องขอได้ทั้งในชั้นก่อนฟ้องคดีโดยเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมตัวผู้ต้องหาแล้วจะต้องพาผู้ต้องหาไปพบผู้พิพากษา ชั้นนี้เรียกว่าผู้พิพากษา Magistrate โดยเร็ว ผู้พิพากษาจะพิจารณาว่าสมควรจะควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้หรือไม่ หากเห็นว่าสมควรควบคุมตัวไว้ เช่นผู้ต้องหาเป็นอันตรายต่อชุมชนหรืออาจจะหลบหนีหรืออาจไปกระทำความผิดอีกก็จะสั่งให้ควบคุมตัวไว้ ซึ่งผู้ต้องหาอาจคัดค้านคำสั่งของผู้พิพากษา Magistrate ไปยังศาล District Court ได้

ในทางปฏิบัตินั้นผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกควบคุมตัวโดยนักสืบจากห้องสอบสวนของสถานีตำรวจไปยังศาลเพื่อการปรากฏตัวครั้งแรกต่อหน้าศาล อัยการเขตจะต้องจัดทำคำร้องทุกข์เสนอต่อผู้พิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดข้อหาใด ผู้พิพากษาจะพิจารณาว่าการจับกุมตัวจำเลยนั้นมีเหตุผลหรือไม่ ผู้พิพากษาจะสอบถามชื่อจำเลยและแจ้งว่าจำเลยถูกตั้งข้อหาอะไรพร้อมมอบสำเนา คำร้องทุกข์แก่ฝ่ายจำเลย อ่านสิทธิให้ฟังพร้อมถามว่าเข้าใจข้อหาและทราบสิทธิของตนหรือไม่ เมื่อเสร็จกระบวนการดังกล่าวแล้วผู้พิพากษาก็จะพิจารณาเรื่องการประกันตัวโดยผู้พิพากษาจะมีข้อมูลเป็นรายงานการปล่อยตัวของเจ้าหน้าที่ รายงานนี้จัดทำขึ้นโดยศูนย์การปล่อยตัวก่อนการพิจารณาคดีซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่มาสัมภาษณ์ผู้ต้องหาขณะอยู่ในห้องขังระหว่างรอการมาปรากฏตัวครั้งแรกต่อหน้าศาล จำเลยจะได้รับการแจ้งจากเจ้าหน้าที่ว่าจะทำการรวบรวมข้อมูลประวัติทั้งหมดเพื่อมอบให้

¹⁵ Samaha Joel. *ibid.* p. 287.

ผู้พิพากษาใช้ประกอบการพิจารณาการให้ประกัน ซึ่งหากประวัติของผู้ต้องหานั้นอยู่ในหลักเกณฑ์มาตรฐานก็จะได้รับการประกันตัว

การสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหานั้นเจ้าพนักงานจะสอบถามประวัติการทำงาน บ้านเกิด ระยะเวลาอยู่อาศัยในเมืองที่เกิดเหตุ ความผูกพันในครอบครัวในพื้นที่ที่อยู่อาศัย ประวัติการกระทำความผิด เพื่อให้ผู้พิพากษาเห็นภาพเกี่ยวกับบุคคลลักษณะของจำเลยและช่วยผู้พิพากษา ในการกำหนดหลักประกัน รายงานการปล่อยตัวก่อนมีการพิจารณาจะมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวจำเลยเช่น

1. จำเลยทำงานครั้งสุดท้ายเมื่อใด ก่อนเกิดเหตุเกิดอะไรขึ้นกับจำเลย เช่นจำเลยอาจถูก เลิกจ้าง ขณะทำงานจำเลยมีประวัติเช่นไร
2. จำเลยพักอาศัยอยู่กับใคร
3. จำเลยเรียนจบระดับการศึกษาใด
4. จำเลยมีประวัติกระทำความผิดมาก่อนหรือไม่
5. การกระทำของจำเลยเกิดอันตรายแก่ฝ่ายผู้เสียหายมากน้อยเพียงใด¹⁶

การประกันส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในรูปของเงินที่จะถูกริบหากจำเลยไม่มาศาลตามที่กำหนด จำนวนเงินประกันนั้นจะขึ้นอยู่กับลักษณะของความผิดที่เกิดขึ้น ซึ่งศาลจะสามารถกำหนดจำนวนให้ยึดหยุ่นได้ในระดับสูง การใช้ดุลพินิจดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะกระบวนการพิจารณาคดีอาญาไม่ได้กำหนดจำนวนเงินประกันของความผิดแต่ละประเภทไว้ว่าต้องให้ประกันจำนวนเท่าไร ในบางรัฐจะไม่อนุญาตให้มีการประกันในคดีฆาตกรรมหรือฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ในการกำหนดเรื่อง ประกันนั้นศาลจะพิจารณาองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้องกับจำเลยประกอบด้วยโดยศาลจะพิจารณาจาก หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ

1. หากคดีที่ถูกฟ้องนั้นมีโทษถึงประหารชีวิต ปกติจะห้ามมิให้ประกันตัวแต่ศาลก็ยังอาจมีดุลพินิจให้ประกันตัวได้
2. หากคดีนั้นมีโทษเล็กน้อยก็จะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหรือประกันตัวไปได้เสมอ
3. หากเป็นคดีที่มีโทษหนัก ผู้พิพากษาจะพิจารณาถึง
  - 3.1. ความหนักเบาแห่งความผิด
  - 3.2. น้ำหนักพยานหลักฐานที่มี
  - 3.3. ฐานะทางการเงินและหน้าที่การงานของผู้ต้องหา
  - 3.4. ประวัติและสภาพทางครอบครัวของผู้ต้องหา
  - 3.5. เคยมีประวัติการหนีประกันมาแล้วหรือไม่
  - 3.6. ประวัติการก่ออาชญากรรมในอดีตของผู้ต้องหา
  - 3.7. ความเป็นผู้มีคุณธรรมของผู้ต้องหา

ดุลพินิจในการไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวนั้นผู้พิพากษาอาจใช้อำนาจตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ

1. เมื่อเป็นคดีที่มีความผิดถึงขั้นประหารชีวิต

¹⁶ Waldron. Ronald J. *ibid.* pp. 92-93.

2. เกรงว่าหากปล่อยชั่วคราวไปแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีออกนอกเขตอำนาจศาลโดยการไต่สวนแล้วเห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีแนวโน้มจะไม่มาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีครอบครัวหรือไม่มีงานทำ

3. มีเหตุเชื่อได้ว่าหากปล่อยชั่วคราวไปผู้ต้องหาหรือจำเลยจะก่ออันตรายต่อสังคมหรืออาจไปกระทำความผิดขึ้นอีก เช่นคดีที่ก่อขึ้นนั้นเป็นคดีร้ายแรง ผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำการจากความผิดปกติทางจิต เป็นโรคจิตหรือกระทำโดยพฤติกรรมวิถถาร

4. ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ๆ มีพฤติกรรมเป็นปรปักษ์ต่อสังคมหรือขัดขวางกระบวนการยุติธรรม

3.2.5. บทลงโทษผู้ปฏิบัติผิดเงื่อนไข

หากผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้วปฏิบัติผิดเงื่อนไข มาตรา 3148 บัญญัติเกี่ยวกับบทลงโทษผู้ปฏิบัติผิดเงื่อนไขไว้ว่า

“ มาตรา 3148 บทลงโทษสำหรับบุคคลผู้ละเมิดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว

ก) บุคคลผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขตามมาตรา 1342 แห่งบทบัญญัตินี้และฝ่าฝืนเงื่อนไขจะถูกยกเลิกการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว, ถูกออกหมายจับและอาจถูกลงโทษใน ข้อหาละเมิดอำนาจศาล

ข) การยกเลิกการปล่อยชั่วคราวนั้นอัยการจะเป็นผู้เริ่มกระบวนการเพิกถอนคำสั่งโดยการยื่นคำแถลงต่อศาล....

ค) การดำเนินคดีฐานละเมิดอำนาจศาล ผู้พิพากษาจะดำเนินคดีฐานละเมิดศาลภายใต้มาตรา 401 แห่งบทบัญญัตินี้ เมื่อบุคคลใดฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว....”

หลักสำคัญของ การฝ่าฝืนเงื่อนไขในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดเงื่อนไขคือผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไปจะถูกยกเลิกการปล่อยชั่วคราวและถูกออกหมายจับในทันทีและยังอาจจะต้องถูกดำเนินคดีในข้อหาละเมิดอำนาจศาลอีกด้วย

3.2.6. การกักขังระหว่างการพิจารณา

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้รับการประกันตัวเมื่อศาล Distric Court มีคำสั่งอย่างไร หากผู้ต้องหาไม่พอใจก็ยังอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์ได้ นอกจากนี้ในชั้นหลังการพิจารณาพิพากษาของศาล Distric Court จำเลยก็ยังสามารถร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวได้เมื่อจำเลยยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาไปยังศาลอุทธรณ์ ซึ่งศาลอุทธรณ์ก็จะพิจารณาว่าหากอนุญาตให้ปล่อย

ชั่วคราวแล้วจำเลยจะหลบหนีหรือไม่ และจำเลยจะเป็นอันตรายต่อชุมชนหรือไม่ประกอบกับ
อุทธรณ์ของจำเลยเป็นการประวิงคดีหรือไม่¹⁷

การปฏิเสธไม่ให้ประกันหรือการกำหนดประกันซึ่งสูงเกินเหตุอาจจะก่อให้เกิดสิทธิในการอุทธรณ์
ได้ทันที หากกรณีที่ไม่มียุติในการอุทธรณ์ได้ทันที การไม่ให้ประกันก็ทำให้เกิดสิทธิ ในการยื่นคำร้อง
habeas corpus หมายความว่า การควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อ้างว่าการควบคุม
กักขังผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นปราศจากเหตุอันควรและเป็นการละเมิดต่อกฎหมายสามารถยื่นคำร้องและ
พยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าการควบคุมกักขังนั้นปราศจากเหตุอันควรหรือไม่ชอบด้วยกระบวนการของกฎหมาย
และขอให้ศาลมีคำสั่งปล่อยคนให้พ้นจากการควบคุม

การไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในบางกรณีเช่นมีกฎหมายบัญญัติเป็นพิเศษไว้ว่าเมื่อ
ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกจับโดยเจ้าหน้าที่ของสหพันธรัฐ ตามกฎหมายของสหพันธรัฐในข้อหาปล้นธนาคารจะ
ไม่ได้รับการประกันตัวตามบทบัญญัติพิเศษในกฎหมายเกี่ยวกับการกักขังระหว่างการพิจารณาคดี ตามบทบัญญัติ
The Federal Bail Reform Act of 1984 ซึ่งได้มีการวินิจฉัยจากศาลสูงของสหรัฐอเมริกาแล้วว่าบทบัญญัติ
ดังกล่าวชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ก่อนบัญญัติกฎหมายฉบับนี้กฎหมายของสหพันธรัฐจะกำหนดให้มีอำนาจกักขัง
ระหว่างการพิจารณาเพื่อให้แน่ใจว่าจำเลยจะมาปรากฏตัวต่อหน้าศาลหรือเพื่อให้แน่ใจถึงความปลอดภัยของ
พยานและเจ้าหน้าที่ของศาล กระบวนการดังกล่าวนี้ผู้พิพากษาของสหพันธรัฐจะได้รับอนุญาตให้พิจารณา
ประเด็นเรื่องความเป็นอันตรายแก่ชุมชน เช่นเดียวกับความเสี่ยงในการกำหนดเงื่อนไขในการประกันตัว จำเลย
บางคนที่ถูกตั้งข้อหาเกี่ยวกับความผิดอาชญากรรมร้ายแรงหรือการกระทำความผิดอาญาโดยใช้อาวุธ ศาลจะถือข้อ
สันนิษฐานเบื้องต้นว่าบุคคลดังกล่าวเป็นอันตรายและสามารถจำคุกได้โดยไม่มีประกันระหว่างการพิจารณา

การตัดสินใจชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้วนั้นผู้พิพากษาเสียงข้างมากเห็นด้วยกับฝ่ายรัฐบาลว่าการกระทำ
ของเจ้าหน้าที่รัฐไม่ฝ่าฝืนบทบัญญัติแก้ไขครั้งที่ 5 เกี่ยวกับเรื่อง due process clause เพราะว่า มิได้มีเจตนาที่จะ
ลงโทษบุคคลซึ่งเป็นอันตรายแต่เพื่อเป็นการควบคุมปัญหาอาชญากรรมอันหนักหน่วงในสังคมซึ่งอาจเกิดขึ้น
โดยบุคคลที่ถูกจับและรอการพิจารณาอยู่¹⁸

โดยสรุปแล้ววิธีการในการปล่อยชั่วคราวของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันให้สิทธิผู้ต้องหา
ที่จะได้รับการประกันตัวทุกคดี เป็นแบบวิธีที่ต้องมีสัญญาประกันโดยการวางเงินจำนวนหนึ่ง
ซึ่งจะถูกริบหากผิดสัญญาประกัน โดยจำนวนเงินจะต้องไม่สูงเกินไปเพื่อกำหนดให้ผู้ได้รับการ
ปล่อยตัวจะยอมมาศาลตามกำหนดเท่านั้น แม้จำเลยที่อาจจะหลบหนีก็อาจได้รับการประกันตัว
เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะกำหนดมาตรการใด ๆ ขึ้นป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการ
อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว แต่การพิจารณานั้นจะต้องคำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดกับชุมชนมากกว่า
ประเภทของความผิดโดยอาจกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อควบคุมไม่ให้บุคคลนั้นก่ออันตรายต่อ
ชุมชนได้ ซึ่งต่อมาก็ได้พัฒนารูปแบบของการปล่อยชั่วคราวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยไม่นำเอา
ทรัพย์สิน มาเป็นเงื่อนไขสำคัญในการที่จะปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่นการปล่อยโดยคำรับรอง
(Release on Recongnizance) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

¹⁷ อรรถรณ ไทยานิช. แหล่งเดิม. หน้า 29-32 .

¹⁸ Waldron. Ronald J. Ibid. p. 93 .

ตารางที่ 1 สถิติการปล่อยชั่วคราวในประเทศสหรัฐอเมริกา¹⁹

ประเภทการปล่อยชั่วคราว	Release on recognizance[ROR]	Surety bonds	Conditional release	Cash bonds	Deposit bonds	Unsecured bonds
คิดเป็นร้อยละ	30	26	16	13	10	5

3.2.7. มาตราการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัย (House Arrest หรือ Home Confinement) ความหมายของ House Arrest หรือ Home Confinement นั้นพัฒนาจากการลงโทษของประเทศในภาคพื้นยุโรปซึ่งเดิมยึดหลักแนวความคิดทางด้านคริสตศาสนาด้วยการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายเพื่อเป็นการไถ่บาปของผู้กระทำความผิด ซึ่งต่อมาได้รับผลกระทบจากความเจริญและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจการลงโทษได้กลายเป็นการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายและการใช้แรงงานหรือเนรเทศไปยังประเทศอาณานิคม และได้พัฒนามาเป็นการลงโทษโดยการคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในเรือนจำเพื่อป้องกันสังคมจากผู้กระทำความผิด ซึ่งในช่วงนี้ผู้ต้องโทษถูกคุกคามสิทธิอย่างรุนแรงจากการถูกคุมขังในเรือนจำ การถูกคุมขังในเรือนจำทำให้ผู้ต้องโทษไม่สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้เกิดการกระทำความผิดซ้ำและกลับเข้าสู่เรือนจำอีกทำให้เกิดภาวะนักโทษล้นเรือนจำ รัฐถูกกดดันจากภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการเรือนจำจึงเกิดแนวคิดที่จะนำวิธีการกระทำต่อผู้ต้องโทษโดยไม่ใช้เรือนจำ ด้วยการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดไปโดยมีเงื่อนไข การรอกการลงโทษ การใช้โทษปรับแทนโทษจำคุก การส่งตัวต่อไปยังหน่วยงานอื่น ๆ การพักการลงโทษการลดโทษและการอภัยโทษ

ด้วยเหตุผลเนื่องจากปัญหานักโทษล้นเรือนจำดังกล่าวและเพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุก ระยะสั้นซึ่งไม่เป็นผลดีและผิดวัตถุประสงค์ในการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิด จึงได้เกิดแนวคิดที่จะควบคุมกักขังนักโทษไว้ในสถานที่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่เรือนจำซึ่งรวมถึงวิธีการคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยนี้ด้วย

¹⁹ Samaha Joel., *ibid.*, p 287, Source: Brian A. Reaves and Jacob Perez, Pretrial Release of Felony Defendants [Washington, D.C.: BJS, 1995]

การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยนั้นเดิมเป็นวิธีการที่ใช้กับการคุมขังผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาไว้ในที่อยู่อาศัยโดยการกักตัวอยู่ภายในบ้าน ซึ่งหมายถึงการคุมขังหรือจำกัดบริเวณนักโทษที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรงไว้ที่บ้านหรือในที่อยู่อาศัย หรือสถานที่หนึ่งใดที่ไม่ใช่เรือนจำ ซึ่งอาจเป็นสถานพยาบาลหรือสถานที่ใด ๆ ที่กำหนดขึ้น ผู้ต้องโทษมีเสรีภาพในการดำรงชีวิตอย่างคนทั่วไป ภายในบริเวณที่กำหนดให้

ในสหรัฐอเมริกาได้นำวิธีการคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยมาทดลองใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนในปี ค.ศ.1971 และเริ่มทดลองใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่และสถานิติบัญญัติของรัฐ Florida อนุมัติให้ใช้อย่างเป็นทางการโดยออกกฎหมาย **The Correctional Reform Act 1983** โดยใช้กับผู้กระทำความผิดกฎหมายจรรยาจรโดยเฉพาะผู้จับขังรถ ในขณะที่มีเมฆาสุราซึ่งเป็นพวกที่สร้างปัญหาใหญ่โดยจะทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตประมาณ 50,000 คนในแต่ละปี และพัฒนามาใช้กับผู้กระทำความผิดอื่น ๆ ที่ไม่ร้ายแรงด้วย (Violent felony offense)

ในปี ค.ศ.1986 สหรัฐอเมริกาได้นำรูปแบบนี้มาใช้ในรัฐแคลิฟอร์เนียและฟลอริดาโดยมุ่งให้บุคคลที่จะได้รับการบำบัดเพื่อเข้าชุมชน 60 วันก่อนการพักการลงโทษ ได้รับการปล่อยก่อนระยะเวลา 60 วันโดยไม่ได้รับเงินสนับสนุนการบำบัด เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายของราชการโดยผู้ได้รับการปล่อยจะต้องอยู่ที่บ้านระหว่างเวลา 21.00-06.00 นาฬิกาทุกคืน เว้นแต่พนักงานคุมประพฤติอนุญาตให้ออกจากบ้านได้ และเจ้าหน้าที่จะตรวจสอบโดยวิธีการสุ่มโทรศัพท์และไปตรวจเยี่ยมรายสัปดาห์

การใช้วิธีการคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยนั้นมีได้ทั้งกรณีศาลเห็นสมควรเองหรือผู้ต้องโทษร้องขอก็ได้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลและบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในแต่ละรัฐตัวอย่างเช่นตามมาตรา 532:210(1)ของ Kentucky Revised Statute 1986 แก้ไขเพิ่มเติมโดย **The Correction Reform Act of 1986** กำหนดให้ผู้ที่ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดที่มีสิทธิ์ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีคำพิพากษาหรือต่อเรือนจำท้องถิ่นเพื่อขอให้ศาลสั่งให้คุมขังตนไว้ในที่อยู่อาศัยแทนการจำคุกในเรือนจำไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งศาลจะเป็นผู้พิจารณาและมีคำสั่งคำร้องดังกล่าว

ในปี ค.ศ.1987 มีการจัดโปรแกรมเกี่ยวกับการใช้วิธีการคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยถึง 8 แบบวิธี เช่นการคุมขังไว้ตลอด 24 ชั่วโมง ไม่สามารถออกจากบริเวณที่กำหนดได้เลย ,การคุมขังเพียงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเช่นเฉพาะตอนกลางคืน ส่วนเวลากลางวันผู้ต้องโทษอาจออกไปทำงาน ไปเรียน หรือไปทำธุรกิจส่วนตัวใด ๆ ก็ได้ ,การอนุญาตให้ออกจากสถานที่ที่กำหนดได้ในบางวันเช่นวันเสาร์ อาทิตย์เพื่อไปประกอบพิธีทางศาสนา หรือกำหนดเป็นช่วงเวลาเช่น 21.00-06.00 นาฬิกา

ตัวอย่างเช่นตาม Kentucky Revised Statute 1986 ประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดเงื่อนไขการคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยตามมาตรา 532:220 (1) ไว้ว่าผู้ถูกคุมขังจะถูกคุมขังไว้ที่บ้านของเขาตลอดเวลายุ่งเว้นเมื่อ

- (a) กำลังทำงานรวมทั้งขณะที่เดินทางไปกลับระหว่างที่ทำงานกับบ้าน
- (b) กำลังหางานทำ
- (c) อยู่ภายใต้การรักษาพยาบาล การดูแล การให้คำปรึกษาของแพทย์จิตแพทย์
- (d) อยู่ระหว่างการศึกษา
- (e) ปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา
- (f) อยู่ในขณะทำงานเพื่อบริการสังคม

ต่อมาสหรัฐอเมริกาได้นำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาช่วยในการตรวจสอบ เริ่มทดลองใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนโดยให้บุคคลในโครงการต้องสวมกำไลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งจะส่งสัญญาณไปยังเครื่องรับของเจ้าหน้าที่หากบุคคลนั้น ๆ ออกไปพ้นระยะที่กำหนด ซึ่งเมื่อสอบสวนแล้วได้ความว่าผู้ต้องโทษออกจาบริเวณที่กำหนดโดยตั้งใจก็จะถูกจับตัวกลับเข้าเรือนจำและอาจถูกเพิ่มโทษข้อหาหลบหนีตัวอย่างเช่นตามมาตรา 532:220(2)(520:030 escape)

นอกจากนี้กรณีค่าใช้จ่ายจากการใช้วิธีการคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยนั้นอาจมีทั้งกรณีที่ผู้ต้องโทษต้องเสียค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมเอง หรืออาจไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เลยก็ได้ และนอกจากนี้ศาลยังอาจกำหนดให้ต้องทำงานบริการชุมชน, ต้องบริจาคเงินช่วยองค์กรสาธารณะ, ต้องทำงานหารายได้เพื่อเลี้ยงชีพหรือต้องเข้ารับการรักษา กฎหมายในบางรัฐของสหรัฐผู้ใช้การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยอาจต้องถูกคุมขังไว้ในที่อยู่อาศัยนานกว่าโทษจำคุกตามคำพิพากษา แต่ในบางรัฐจะได้รับการคุมขังไว้ในที่อยู่อาศัยน้อยกว่าโทษตามคำพิพากษา²⁰

การนำวิธีดังกล่าวมาใช้ประสบผลสำเร็จ ทำให้แพร่ขยายไปใช้ในรัฐอื่น ๆ ในปี ค.ศ.1989 มีการยอมรับให้นำเอาวิธีนี้มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณาคดี

การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัย หรือ House Arrest จึงถือเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการปล่อยชั่วคราว ที่ศาลอาจกำหนดไว้ในการอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลย

²⁰ เบ็ญจะ เพ็งดิษฐ์. “การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์.”

U

R

U

U

R

U

การปล่อยชั่วคราวในกฎหมายไทย

การศึกษาวิจัยนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับประเด็นปัญหาและหนทางแก้ไขในการประกันตัวในชั้นศาล ซึ่งหมายถึงการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในระหว่างฝากขังของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการหรือปล่อยชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาในประเทศไทย ซึ่งในบทนี้จะได้กล่าวถึงกฎหมาย ระเบียบและวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลเท่านั้นดังต่อไปนี้

4.1.กฎหมายและระเบียบปฏิบัติ

4.1.1.รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย¹

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติในเรื่องสิทธิเสรีภาพทาง วิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ อันเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล โดยได้บัญญัติหลักประกันสิทธิของประชาชนผู้เสียหายผู้ต้องหาหรือจำเลยและพยานที่จะได้รับการจำกัดสิทธิเท่าที่จำเป็นและมีเหตุผลอันสมควรจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและศาล ในการค้นหาความจริงและหาตัวผู้กระทำความผิดอาญา

ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการประกันสิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมโดยไม่มีเหตุอันสมควรและ จะต้องนำตัวมาสู่ศาลเพื่อตรวจสอบความจำเป็นในการควบคุมตัวภายใน 48 ชั่วโมง ได้รับสิทธิ ที่จะแจ้งให้ญาติทราบ ว่าถูกจับ ได้รับสิทธิที่จะมีทนายความเข้าฟังการสอบสวน สิทธิที่จะตรวจหรือคัดสำเนา คำให้การของตนในชั้นสอบสวนเมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลและสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว เมื่อถูกคุมขังในระหว่างพิจารณาฯ หลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวกำหนดไว้ดังต่อไปนี้

(1) บทบัญญัติในมาตรา 31 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย .....

การจับ คุมขัง ตรวจสอบตัวบุคคล หรือกระทำการใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตาม วรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

การจับเป็นการควบคุมความเคลื่อนไหวของบุคคลโดยเจ้าพนักงานและทำการยึดตัวบุคคล นั้น ๆ ไว้อยู่ในความควบคุมดูแลของเจ้าพนักงานและจะต้องมีข้อกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิด² และเป็นการควบคุมไว้เพื่อดำเนินคดีต่อไปเท่านั้น³ การจับนั้นโดยหลักแล้วทำไม่ได้เว้นแต่เนื่องจากความจำเป็นโดยอาศัยอำนาจตาม

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 213/2508

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 769/2512

บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งหมายถึงบทบัญญัติตามมาตรา 237 หรือตามหมายหรือคำสั่งของศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(2) บทบัญญัติมาตรา 237 บัญญัติว่า

“ในคดีอาญา การจับและคุมขังบุคคลใด จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ.....

หมายจับหรือหมายขังบุคคลจะออกได้ต่อเมื่อ

(1) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดทางอาญาร้ายแรงที่มีอัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือ

(2) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดทางอาญาและมีเหตุอันควร เชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นด้วย”

การปล่อยชั่วคราวเป็นสิทธิประโยชน์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งหลักใหญ่มาจากมาตรา 31 ของรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ผู้ต้องหาหรือจำเลย จะต้องมีความเสรีภาพอยู่นกว่าจะถูกพิพากษาให้จำคุก

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้บัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาคดีของศาลไว้ว่าการพิจารณาคดีของศาลนั้นผู้พิพากษาจะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดซึ่งในส่วนนี้ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 33

(3) ตามบทบัญญัติมาตรา 33 บัญญัติว่า

“ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

ในการศึกษาวิจัยนี้ หลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ผู้เขียนมุ่งจะกล่าวถึงเป็นการเฉพาะคือสิทธิในการได้รับการปล่อยชั่วคราว ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 239

(4) ตามบทบัญญัติมาตรา 239 บัญญัติว่า

“คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ โดยเฉพาะในกฎหมายและต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว

สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกัน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลผู้ถูกควบคุม คุมขัง หรือจำคุก ย่อมมีสิทธิพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว และมีสิทธิได้รับการเยี่ยมตามสมควร”

การปล่อยชั่วคราวต้องคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหลักเพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นมีเสรีภาพเป็นสิทธิพื้นฐานที่กฎหมายยอมรับและบัญญัติเป็นข้อสันนิษฐานว่าเขา เหล่านี้ยังบริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะมีคำพิพากษาดังนั้นผู้ต้องหาและจำเลยจะต้องมีความเสรีภาพอยู่นกว่าจะถูกศาลพิพากษาให้จำคุก การควบคุมตัวไว้เป็นการลดทอนศักยภาพในการต่อสู้คดีเพราะไม่อาจมีอิสระในการแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ มายืนยันความบริสุทธิ์ของตนได้

และการควบคุมตัวไว้ ยังกระทบต่อสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจเพราะอาจถูกสังคมตั้งข้อ
รังเกียจว่าเป็นผู้ต้องคดี เป็นคนจี้คุก ผ่านคุกผ่านตารางมาแล้วต้องสูญเสียสถานภาพทางสังคม
และเศรษฐกิจ เสียเครดิต ความเชื่อถือ ทำให้สูญเสียหน้าที่การงาน เสียโอกาสที่จะมีชีวิตอยู่อย่าง
ปกติสุขในสังคมแต่เมื่อ คำนึงถึงสังคมส่วนรวมที่จะต้องให้ความเคารพต่อกฎหมาย คนในสังคม
จะต้องไม่กระทำความผิด เมื่อผู้ใดกระทำความผิดก็จะต้องถูกนำตัวมาลงโทษ หากหนีไปหรือไม่
สามารถนำตัวมาลงโทษได้ก็จะทำให้กระบวนการยุติธรรมขาดความน่าเชื่อถือ สังคมเกิดความ
วุ่นวายเพราะคนในสังคมจะไม่เคารพกฎหมาย และการที่ผู้กระทำความผิดหากถูกควบคุมตัวไว้ก็จะ
ทำให้ไม่สามารถไปยุ่งเหยิงกับพยานหรือไปทำลายหลักฐานต่าง ๆ ได้ และไม่มีโอกาสไปกระทำ
ความผิดหรือทำร้ายผู้ใดได้อีก การปล่อยชั่วคราวจึงต้องมีหลักประกันว่าจำเลยจะมาร่วมในการ
พิจารณาคดี ไม่ไปยุ่งเหยิงกับพยาน และหากศาลพิพากษาลงโทษจะต้องมีตัวจำเลยมารับโทษอีก
ด้วย

4.1.2. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติในเรื่องการปล่อยชั่วคราวไว้ใน หมวด 3
มาตรา 106 ถึงมาตร 119 ทวิ ซึ่งจะได้พิจารณาตามลำดับดังต่อไปนี้

(1) หลักเกณฑ์การสั่งคำร้อง

ในการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวนั้นเจ้าพนักงานหรือศาลจะยึดหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. บทบัญญัติมาตรา 106 บัญญัติเกี่ยวกับผู้มีสิทธิร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวว่า

“คำร้องขอให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดย ไม่ต้องมีประกัน หรือมีประกัน หรือ

มีประกันและหลักประกัน ไม่ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นต้องควบคุมหรือขังตามหมายศาลข่มขืนได้โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้มี
ประโยชน์เกี่ยวข้อง.....”

ผู้มีสิทธิยื่นคำขอให้ปล่อยชั่วคราว การขอปล่อยชั่วคราวนั้นผู้มีสิทธิยื่นคำขอคือตัว ผู้ต้องหา
หรือจำเลยผู้มีสิทธิร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวคือผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องเช่นญาติพี่น้อง นายจ้าง
ผู้บังคับบัญชา ทนายความของผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นต้น ⁴

2. บทบัญญัติมาตรา 107 ที่เป็นหลักกำหนดให้เจ้าพนักงานหรือศาลต้องพิจารณาสั่งคำร้องโดยเร็ว
บัญญัติว่า

“เมื่อได้รับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ให้เจ้าพนักงานหรือศาลรีบสั่งโดยอาศัยหลักเกณฑ์ใน หก
มาตราต่อไปนี้”⁵

หมายความว่าเมื่อได้รับคำร้องขอเจ้าพนักงานหรือศาลจะต้องสั่งคำร้องขอนั้น โดยเร็วหรือให้รีบส่ง
สำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อสั่งโดยเร็ว ดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 106(4) ว่า

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106

⁵ กำหนดให้ผู้มีอำนาจรีบสั่งโดยเร็วโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตั้งแต่มาตรา 108 ถึง 113

“เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์แล้ว แม้ยังไม่มีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วแต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือฎีกาให้ยื่นต่อศาล ชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น ในกรณีที่ศาลชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้ศาลชั้นต้นส่งอนุญาตมีเจตนาให้รับส่งคำร้องพร้อมสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี”

3.มาตรา 108 บัญญัติเกี่ยวกับข้อพิจารณาประกอบการสั่งคำร้อง โดยบัญญัติไว้ว่า

“ในการวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้ฟังพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

(1) ความหนักเบาแห่งข้อหา

หมายถึงการพิจารณาว่าเป็นคดีมีโทษเล็กน้อยเช่นทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์หรือโทษหนัก อุกฉกรรจ์ เช่นฆ่าคนตายโดยเจตนาได้ตรงไว้อก่อน, ผลิตหรือจำหน่ายยาเสพติด

(2) พยานหลักฐานที่น่าสืบแล้วมีเพียงใด

หมายถึงการพิจารณากรณีเช่นโจทก์นำพยานสำคัญ ๆ เข้าสืบไปแล้วหากปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยไปก็ไม่มีผลที่จะไปข่มขู่พยานได้อีก

(3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร

ตัวอย่างเช่นการกระทำความผิดมีมูลเหตุจูงใจจากความโกรธแค้นอาฆาตมาดร้าย การกระทำความผิดมีการเตรียมแผนการเป็นอย่างดีหรือไม่ ลักษณะของการกระทำทารุณโหดร้ายสะท้อนขวัญกรณีเช่นนี้หากปล่อยตัวไปก็อาจเกิดเหตุรุนแรงใด ๆ ขึ้นอีกได้

(4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด

ตัวอย่างเช่นบุคคลนั้น ๆ มีตำแหน่งหน้าที่การงาน ฐานะทางสังคมอย่างไรหรือ หลักประกัน มีราคาและคุณค่าต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยมากเพียงใด

(5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่

ตัวอย่างเช่นเป็นชาวต่างชาติ, คดีมีอัตราโทษสูง, พยานหลักฐานค่อนข้างชัดเจนว่ากระทำความผิดจริง หรือ เคยมีประวัติหนีประกันมาแล้วหรือไม่

(6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราว มีเพียงใดหรือไม่

ตัวอย่างเช่นหากผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นคนมีนิสัยก่อกวนอันธพาล เป็นผู้มีอิทธิพลก็อาจไปข่มขู่พยาน ทำลายหลักฐานต่าง ๆ หรือสร้างพยานหลักฐานเท็จขึ้นสู่อีก

(7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน

พนักงานอัยการหรือโจทก์แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

(2) ประเภทของการปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราวมี 3 ประเภท ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 และ มาตรา 110 ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 บัญญัติว่า

“ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้”

ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกันและหลักประกัน ด้วยก็ได้”

จากเนื้อความดังกล่าวสามารถแบ่งการปล่อยชั่วคราวได้เป็น

1. การปล่อยโดยไม่มีประกัน ซึ่งมีวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 111 ที่บัญญัติว่า

“เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย ก่อนที่จะปล่อยตัวไป ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก”

หมายถึงการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีสัญญาประกันให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานหรือศาล กฎหมายไม่ได้กำหนดรูปแบบในส่วนหลักฐานของการปล่อยชั่วคราวแบบนี้ไว้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยเพียงแต่สาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือตามหมายเรียกเท่านั้น

ความหมายของการสาบานนั้นหมายความถึงการสวดโดยให้คำปฏิญาณ⁶ เป็นการกล่าว คำปฏิญาณ โดยอ้างถึงศักดิ์สิทธิ์เป็นพยาน การกล่าวคำปฏิญาณซึ่งตามประเพณีเดิมจะต้องค้ำน้ำ พระพุทธรูปมนต์ น้ำเทพมนต์ หรือสุราผสมเลือดที่ผู้ร่วมสาบานกริดให้หยดลงไปด้วย

ส่วนการปฏิญาณตนหมายความถึงการให้คำมั่นสัญญา⁷ โดยมากมักเป็นไปตามแบบวิธี เป็นการกล่าวคำปฏิญาณตนตามลัทธิศาสนาหรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตน

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 110 กำหนดไว้ว่าเฉพาะในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก อย่างสูงเกินสามปีขึ้นไปเท่านั้นที่ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน แต่ในวรรคสองกลับบัญญัติให้ศาลสามารถสั่งให้เรียกประกันหรือหลักประกันได้ในคดีอื่นซึ่งหมายความว่าแม้คดีที่มีโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีศาลก็สามารถให้ปล่อยชั่วคราวโดยต้องมีประกันด้วย และศาลก็มักจะสั่งให้ปล่อยชั่วคราวโดยต้องมีประกันในทุกคดีนั่นเอง

2. การปล่อยโดยมีประกัน ซึ่งมีวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 112 บัญญัติไว้ว่า

“เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ก่อนปล่อยไปให้ผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันลงลายมือชื่อในสัญญาประกันนั้น

ในสัญญาประกันนอกจากข้อความอย่างอื่นอันพึงมี ต้องมีข้อความดังนี้ด้วย

(1) ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันแล้วแต่กรณี จะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของ เจ้าพนักงานหรือศาล ซึ่งให้ปล่อยชั่วคราว

(2) เมื่อผิดสัญญาจะใช้เงินจำนวนที่ระบุไว้”

หมายถึงการปล่อยชั่วคราวโดยผู้ต้องหาหรือจำเลยเองหรือบุคคลอื่นเข้าทำสัญญาประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาลว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียก โดยจะมาหรือนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย มาส่งตามวันเวลานัด หากไม่สามารถส่งตัวได้จะต้องเสียค่าปรับ หรือใช้เงินตามจำนวนในสัญญาที่กำหนดไว้ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 หมายถึงคดีที่มีโทษจำคุก อย่างสูงเกินสามปีทุกคดีการปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน

3. การปล่อยโดยมีประกันและหลักประกัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 112 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วและ มาตรา 114 ที่บัญญัติเกี่ยวกับหลักประกันไว้ว่า

“เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยให้มีประกันและหลักประกันด้วย ก่อนปล่อยตัวไปให้ผู้ร้องขอประกันจัดหาหลักประกันมาดังต้องการ

⁶ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 . หน้า 813 .

⁷ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 . หน้า 494 .

หลักประกันมี 3 ชนิดคือ

- (1) มีเงินสดมาวาง
- (2) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง
- (3) มีบุคคลมาเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์⁸

หมายถึงการปล่อยชั่วคราวโดยมีสัญญาประกันพร้อมกับการนำหลักประกันอย่างใด ๆ เช่น เงินสด หลักทรัพย์ต่าง ๆ มาวางเป็นประกัน หรือมีบุคคลมาเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์ ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดจำนวนเงินหากมีการผิดสัญญาประกันที่จะบังคับเอาจาก หลักทรัพย์หรือบุคคลที่มาเป็นหลักประกัน

ซึ่งในทางปฏิบัติศาลมักจะเรียกหลักประกันในทุกกรณีไม่ว่าจะเป็นความผิดที่มีโทษเท่าใด ก็ตาม ถึงขนาดแม้แต่ในความผิดลหุโทษที่เป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ศาลก็ยังไม่ใช้ดุลพินิจเรียกประกันและหลักประกัน จุดประสงค์ก็เพราะต้องการให้เป็นหลักประกันว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นจะไม่หลบหนี แต่จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในบางคดีแม้จะมีการเรียกหลักประกันสูงก็ยังไม่มีการหลบหนี ซึ่งการเรียกหลักประกันดังกล่าวนี้ไม่ได้เคยถูกโต้แย้งว่าเป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ที่กำหนดห้ามเรียกหลักประกันเกินควรแก่กรณี แต่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่าไม่เป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอันเป็นการขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ⁸

(3) ประเภทของหลักประกัน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114 มีอยู่ 3 ชนิดคือ

1. เงินสด
2. หลักทรัพย์ต่าง ๆ เช่นที่ดิน, พันธบัตรรัฐบาล, สลากออมสิน, ใบรับเงินฝากประจำของ

ธนาคาร เชื่อกันว่าเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรองเป็นหลักประกัน หรือหลักทรัพย์มีค่าอื่น ๆ

3. บุคคลเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์

ในการเรียกหลักประกันที่เป็นเงินสดหรือหลักทรัพย์ ศาลจะเรียกได้แต่จำนวนที่พอสมควรเท่านั้น ทั้งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 239 ก็ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าค่าขอประกันนั้นจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การเรียกหลักประกันหรือหลักทรัพย์สูงเกินไปเป็นการขัดต่อหลักการปล่อยชั่วคราว เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นอาจไม่สามารถหาหลักประกันดังกล่าวมาได้

แต่ปัญหาที่ว่าหลักทรัพย์เท่าใดจึงจะถือว่าพอสมควรนั้นไม่มีกำหนดตายตัวแน่นอน เป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณากำหนดแต่ละกรณี ไปให้พอดีที่จะทำให้จำเลยไม่หลบหนีและมาศาล ตามกำหนดนัดโดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหาหรือจำเลย⁹ ดังนั้นจำเลยแต่ละคนจึงอาจได้รับการพิจารณากำหนดจำนวนหลักประกันแตกต่างกันไป

⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1047/2512

⁹ คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2531 ข้อ 7

นอกจากนี้ในทางปฏิบัติที่ศาลมักจะเรียกประกันและหลักประกันในกรณีความผิดลหุโทษที่เป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือในความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว ในส่วนนี้เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ.2544 ประธานศาลฎีกาได้ออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวในคดีความผิดลหุโทษและความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว พ.ศ.2544 โดยกำหนดให้คดีความผิด ลหุโทษหรือความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวไม่เกิน 20,000 บาท ให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันเลย แต่กรณีมีเหตุจำเป็นจะต้องให้มีประกันและหลักประกันด้วย ก็ให้กำหนดประกันหรือหลักประกันเพียง ไม่เกินอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวเกิน 20,000 บาท หากจำเป็นจะต้องให้มีประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว จะกำหนดประกันหรือหลักประกันเพียงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับขั้นสูง หรือจะกำหนดให้เท่ากับอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้นก็ได้¹⁰

ในส่วนกรณีการปล่อยชั่วคราวโดยใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันนั้น แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 ประกอบ มาตรา 114 วรรคสอง ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันได้ แต่ในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานหรือศาลมักไม่อนุญาตให้ใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันอันเนื่องจากปัญหาที่ไม่เชื่อถือในตัวบุคคลนั้นและปัญหาในการบังคับคดีเมื่อนายประกันผิดสัญญาประกัน ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ.2531 ประธานศาลฎีกาได้มีคำแนะนำให้ผู้พิพากษาพิจารณาหลักประกันประเภทนี้ โดยให้พิจารณาจากหลักฐานตำแหน่งหน้าที่การงาน อาชีพ ฐานะหรือชื่อเสียงเป็นที่เชื่อถือได้เป็นสำคัญ ซึ่งต่อมาได้วางระเบียบราชการ ฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2536 เกี่ยวกับการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ซึ่งเป็นการขยายโอกาสให้ผู้ที่ไม่มียศหรือทรัพย์สามารถได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเพิ่มขึ้น โดย ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะประกันตัวเองหรือมีบุคคลอื่นผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์ก็ได้และไม่ต้องมีเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นมาวางศาล โดยบุคคลนั้นต้องเป็นผู้มีฐานะดี ตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นที่น่าเชื่อถือได้ ตัวอย่างเช่น

ข้าราชการพลเรือนระดับ 3-5 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ไม่เกินวงเงินหกหมื่นบาท

ข้าราชการระดับ 6-8 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าขึ้นไปทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ไม่เกินวงเงินสองแสนบาท

ข้าราชการระดับ 9-10 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าขึ้นไปทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ไม่เกินวงเงินห้าแสนบาท

ข้าราชการระดับ 11 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าขึ้นไปทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ไม่เกินวงเงินแปดแสนบาท

---

¹⁰ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวในคดีความผิดลหุโทษ และความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว พ.ศ.2544

สมาชิกรัฐสภา ข้าราชการการเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาเมืองพัทยา สมาชิกสภาเขต ฯลฯ ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ ตั้งแต่วงเงินไม่เกินวงเงินไม่เกินสองแสนบาทถึงไม่เกิน หนึ่งล้านบาท หรือในวงเงินที่ศาล เห็นสมควร เป็นกรณีๆไป¹¹

ในกรณีบุคคลเป็นประกันตามวงเงินแล้วไม่เพียงพอก็สามารถนำบุคคลอื่น ๆ ที่ระบุไว้หรือ หลักทรัพย์อื่นมาเป็นหลักประกันเพิ่มเติมได้

ลักษณะของสัญญาประกันนั้นจะต้องมีข้อความอันพึงมีหมายถึงข้อความที่จำต้องมีเพื่อให้ครบถ้วน เป็นสัญญาและมีข้อความว่าผู้ถูกปล่อยจะปฏิบัติตามนัดซึ่งได้กำหนดกันไว้แล้วหรือกำหนดตามหมายเรียกของ ศาลที่จะเรียกกันในภายหลังก็ได้และหากมีการผิดสัญญาผู้ลงชื่อในสัญญาต้อง รับผิดชอบข้อความในสัญญาว่า จะใช้เงินตามจำนวนที่กำหนดไว้¹² จำนวนเงินซึ่งกำหนดไว้สูงเกินไปศาลอาจมีดุลยพินิจลด จำนวนลงได้และอาจมีการเปลี่ยนแปลงสัญญาประกันนั้นได้หากมีการผิดหลงหรือมีรายละเอียดเปลี่ยนแปลงไป

(4) การยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว

1. คำร้องขอจะยื่นที่ใด การยื่นคำร้องในชั้นศาลนั้นสามารถยื่นได้ดังนี้

1. เมื่อผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้นยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาลเพียงแต่ต้องขังตาม หมายศาล ให้ยื่นต่อศาลนั้น¹³

2. เมื่อผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้น ๑ ถูกฟ้องต่อศาลแล้วให้ยื่นต่อศาลที่พิจารณาคดีนั้น¹⁴

3. เมื่อศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาคดีแล้วแต่ยังไม่มีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาหรือยื่น แล้วแต่ยังไม่มีการส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณี ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีนั้น โดยหากศาลชั้นต้นเห็นสมควรอนุญาตก็สามารถมีคำสั่งไปได้ หรือจะส่งสำนวน ไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาล ฎีกาพิจารณาสั่งก็ได้¹⁵

4. กรณีมีการส่งสำนวน ไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาตามข้อ 3. แล้วการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว จะยื่นต่อศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีนั้นหรือยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาก็ได้แต่อำนาจ ในการสั่งคำร้องนั้น เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณี¹⁶

2. การอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในกรณีที่ศาลสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อย ชั่วคราวผู้ ร้องขอมีสติหรืออุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ ซึ่งหากศาลอุทธรณ์สั่งยื่นตามคือไม่อนุญาตให้ปล่อย ชั่วคราวตามศาล ชั้นต้นคำสั่งนั้นเป็นที่สุด แต่ผู้ยื่นคำร้องนั้นก็ยังสามารถยื่นคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวใหม่ได้¹⁷ โดยหากผู้ต้องหาถูก ขังตามหมายศาลและยังมีได้ถูกฟ้องคดีต่อศาลหรือ ถูกฟ้องต่อศาล ชั้นต้นแล้วหรือ ได้มีคำพิพากษาแล้ว เมื่อผู้

¹¹ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อย ชั่วคราว

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 112 วรรคสอง

¹³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 (2)

¹⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106(3)

¹⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106(4)

¹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106(5)

¹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ทวิ

ร้องยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาลชั้นต้นและศาลชั้นต้น ไม่อนุญาต ผู้ร้องมีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ เพื่อขอให้สั่งอนุญาตได้ แต่ถ้าศาลอุทธรณ์สั่งยื่นตามคือ ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว คำสั่งนั้นเป็นที่สุด หรือกรณีที่ยื่นอุทธรณ์แล้วศาลอุทธรณ์มีคำสั่ง ไม่อนุญาต ผู้ร้องก็อุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตของศาลอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาเพื่อขอให้สั่งอนุญาตได้ กรณีนี้ถ้าศาลฎีกาสั่งยื่นตามคือ ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวคำสั่งนั้นก็เป็นที่สุดเช่นกันสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งนี้เป็นสิทธิเฉพาะของฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น¹⁸

3. อำนาจจับของนายประกัน เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีหรือจะหลบหนี ผู้ทำสัญญาประกันหรือบุคคลที่เป็นประกันอาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น แต่ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือในการจับได้ ก็สามารถจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้เอง¹⁹ แล้ว ส่งตัวไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดและพนักงานดังกล่าวจะทำการส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาลที่ตั้งปล่อยชั่วคราว โดยคิดค่าพาหนะจากผู้ทำสัญญาประกันนั้น เป็นเรื่องการช่วยเหลือตัวเองของนายประกัน โดยไม่จำเป็นต้องขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้น เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจจับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น²⁰

4. ความระงับสิ้นไปของสัญญาประกัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้มีบทบัญญัติว่าสัญญาประกันจะมีผลใช้ได้ถึงเมื่อใด การบังคับตามสัญญาจึงขึ้นอยู่กับข้อความในสัญญานั้น ปกติสัญญาประกันที่ทำต่อศาลจะมีผลผูกพันตลอดไปจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา ซึ่งโดยปกติในสัญญาประกันจะมีข้อความว่า “ข้าพเจ้านายประกันสัญญาว่าจะรับประกันตัวจำเลยเพื่อให้ศาลปล่อยชั่วคราวจนกว่าข้าพเจ้าจะได้นำจำเลยมามอบต่อศาล และศาลสั่งให้ถอนประกันหรือปล่อยตัว จำเลยไป”

สัญญาประกันนี้เป็นหลักฐานการปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ใช่สัญญาทางแพ่ง เป็นสัญญาที่ผูกพันเฉพาะตัวผู้ประกันเท่านั้น หากผู้ประกันเสียชีวิตลงโดยยังไม่มีกรณีพิพาทสัญญาประกันสัญญานั้นก็เป็นอันระงับไป²¹ สัญญาประกันไม่ใช่สัญญาค้ำประกัน จะบังคับตามสัญญาค้ำประกันไม่ได้ เป็นสัญญาที่มีลักษณะประกันความเสียหาย เช่นสัญญาจะให้เบี้ยปรับเมื่อมีการกระทำความผิดหรือการกระทำใด ๆ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 383 วรรคท้าย²² และผลของสัญญาประกันในชั้นศาลนั้นมีอยู่จนกว่าความจำเป็นหรือจุดมุ่งหมายในการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องปรากฏตัวต่อศาล และการบังคับโทษหมดสิ้นไป²³ ซึ่งเมื่อคดีถึงที่สุดไม่ว่าจะโดยการพิพากษายกฟ้อง จำหน่ายคดีด้วยเหตุใด ๆ หรือมีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นหรือความรับผิดชอบตามสัญญาประกันหมดไปด้วยเหตุอื่น ๆ เช่นนายประกันตายฯ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 118 ก็ให้คืนหลักประกันแก่เจ้าของไป²⁴

5. ผลเมื่อมีการผิดสัญญาประกัน กรณีจะมีการบังคับตามสัญญาประกันในชั้นศาลได้นั้นจะต้องมีการผิดสัญญาประกันคือการที่ผู้ทำสัญญาประกันไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาลได้ตามกำหนดนัด

¹⁸ กุศล บุญเย็น. แหล่งเดิม. หน้า 135.

¹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117

²⁰ คำสั่งคำร้องที่ 649/2518

²¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 441/2511

²² กุศล บุญเย็น. แหล่งเดิม. หน้า 130-131 .

²³ คณิต ฅ น.นคร. “ปล่อยชั่วคราว.” วารสารอัยการ. 19,220. มิถุนายน 2539. หน้า 55.

²⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 904/2513

และความรับผิดชอบตามสัญญาประกันยังมีอยู่ซึ่งหมายถึงจุดมุ่งหมายในการควบคุมตัวระหว่างคดียังมีอยู่หรือไม่ ในขณะที่บังคับตามสัญญาประกัน

ศาลมีอำนาจบังคับผู้ขอประกันตามสัญญาประกันได้ทันทีโดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดี ทางแพ่งอีก¹ อำนาจสั่งของศาลนั้นจะบังคับตามสัญญาหรือสั่งตามที่เห็นสมควรก็ได้ และการบังคับนั้นก็โดยการแจ้งคำสั่งปรับเป็นคำบังคับให้นายประกันทราบ หากนายประกันไม่ปฏิบัติตามคือ ไม่ชำระค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนด ศาลก็จะแจ้งไปยังพนักงานอัยการให้ดำเนินการบังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ประกอบพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 มาตรา 4 , 11 (8) และสั่งให้นายประกันมาเพื่อสอบถามและนำยึดทรัพย์ได้² เพราะเมื่อมีการผิดสัญญาประกันผู้ลงชื่อในสัญญาต้องรับผิดชอบข้อความในสัญญา โดยต้องใช้เงินตามจำนวนที่กำหนดไว้แต่เมื่อศาลมีคำสั่งอย่างใด ๆ แล้วผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการก็สามารถอุทธรณ์ คำสั่งดังกล่าวได้²⁷

ส่วนการประกันในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการนั้นต่างออกไปเพราะ เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการจะต้องฟ้องเป็นคดีแพ่งเพื่อเพื่อบังคับตามสัญญา²⁸

จำนวนเงินซึ่งกำหนดไว้ที่ศาลอาจมีดุลยพินิจลดจำนวนลงได้ ตัวอย่างเช่นกรณีนายประกันสามารถนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีกลับมาส่งต่อศาลได้²⁹

6. การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยชาวต่างประเทศ³⁰ กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นชาวต่างประเทศผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวจะใช้หลักการคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของบุคคลเป็นหลัก แต่เนื่องจากปัญหาที่หากมีการหลบหนีประกันโดยผู้ต้องหาหรือจำเลยชาวต่างชาติเหล่านั้นไม่มาปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดนัด ซึ่งจากสถิติการหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นชาว ต่างชาตินั้นสูงกว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนไทยอย่างมากตัวอย่างเช่นในระหว่างวันที่ 2 มกราคม 2538 ถึง 23 สิงหาคม 2539 ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นชาวต่างชาติหลบหนีหลังได้รับการปล่อยชั่วคราวถึงร้อยละ 46 ในขณะที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนไทยหลบหนีเพียงร้อยละ 9 เท่านั้น

ทำให้ผู้พิพากษาผู้พิจารณาสั่งได้เพิ่มมาตรการที่จะทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยชาวต่างชาติ เหล่านี้ยอมมาปรากฏตัวต่อศาลคือ³¹

1. การกำหนดจำนวนหลักประกันให้มีมูลค่าสูงกว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนไทย โดยกำหนดตามแต่ดุลพินิจของผู้พิจารณาสั่งโดยถือเอาอัตราเสี่ยงทำนองเดียวกับการคำนวณความเสี่ยงทางประกันภัย และฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ซึ่งทำให้เกิดปัญหากรณีกงสุลบางประเทศเห็นว่าอัตราหลักประกันนั้นไม่

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119

² คำพิพากษาฎีกาที่ 612/2516

²⁷ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119

²⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 1251/2498

²⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1400/2530

³⁰ วิศิษฐ์ วิศิษฐ์สุวรรณ. “การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยชาวต่างชาติ: ปัญหาและมาตรการ” **ดุลพินิจ**. 43,4. ตุลาคม-ธันวาคม 2539. หน้า 64 .

³¹ แหล่งเดิม. หน้า 65-67

เป็นธรรมและไม่เป็นไปในทางเดียวกันเพราะไม่มีหลักเกณฑ์พื้นฐานในการคำนวณว่าถือหลักกันอย่างไรและบางประเทศก็มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่าประเทศไทยอีกด้วย

2. การห้ามเดินทางออกจากประเทศไทยหรือกำหนดเงื่อนไขที่จำเป็นต่าง ๆ โดยมักกำหนดลงในสัญญาเป็นเงื่อนไขเพิ่มเติมจากการเรียกหลักประกัน แล้วประสานความตกลงกับ หน่วยราชการและสถานทูตต่าง ๆ เพื่อควบคุมการเดินทางออกจากประเทศโดยฝ่าฝืนสัญญาประกัน แต่ก็ยังเกิดปัญหาในการปล่อยชั่วคราวขึ้นเนื่องจากการหลบหนีออกจากประเทศไทยโดยอาศัยสภาพพรมแดนที่ยากต่อการควบคุมและบางประเทศก็ยังไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทยและปัญหาจากระบบการดำเนินคดีที่ล่าช้าของไทยย่อมก่อปัญหาในการที่จะบังคับให้ชาวต่างชาติต้องอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานตราบเท่าที่กระบวนการพิจารณาที่ยึดเชื้อของไทยยังดำเนินอยู่โดยเขาเหล่านั้นไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ หรืออาจมีภาระหน้าที่ที่จะต้องกลับไปรับผิดชอบยังประเทศของตน

4.1.3. ระเบียบปฏิบัติของศาล พนักงานอัยการและข้าราชการตำรวจ³²

1. ระเบียบปฏิบัติของศาล

สืบเนื่องจากการปฏิบัติราชการของผู้พิพากษาทั่วราชอาณาจักรที่มีจะถูกร้องเรียนกล่าวโทษเกี่ยวกับการส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวเช่นใช้ดุลพินิจไปไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เรียกประกันสูงเกินควร การส่งคำร้องไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เจ้าหน้าที่ศาลไม่อำนวยความสะดวกเท่าที่ควรหรือเรียกเอาผลประโยชน์ตอบแทนโดยมิชอบในการเสนอคำร้องหรือทำการเป็นนายประกันอาชีพเสียเอง ในปี 2523 ประธานศาลฎีกาได้ใช้อำนาจตามบทบัญญัติแห่ง พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1 ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พุทธศักราช 2482 มาตรา 3 โดยอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกคำแนะนำสำหรับให้ผู้พิพากษาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาทำคำสั่งเกี่ยวกับ การปล่อยชั่วคราว

ต่อมาในปี 2531 ได้มีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวเพิ่มเติมเพื่อให้การปฏิบัติในเรื่องปล่อยชั่วคราวตามคำแนะนำที่ได้ให้ไว้เดิมมีประสิทธิภาพรวดเร็วและเป็นธรรมเหมาะสมกับสภาพการณ์

ปี 2536 ประธานศาลฎีกาได้วางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวเพื่อให้การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันตามกฎหมายและคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวบรรลุผลในทางปฏิบัติ เป็นการขยายโอกาสให้ผู้ที่ไม่มีหลักทรัพย์สามารถได้รับการปล่อยชั่วคราวเพิ่มขึ้น และได้ออก คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2537 เพื่อแก้ปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับการรับบุคคลเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์ตามระเบียบ ราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 และออกคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นฎีกาทางโทรสาร พ.ศ.2537 เพื่อแก้ปัญหาความล่าช้าของการปฏิบัติงานในการส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา

ปี 2542 ประธานศาลฎีกาได้ออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 10 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวและออกคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

³² โปรดดูภาคผนวก ก

(ฉบับที่ 3) กำหนดให้หน่วยความสามารถเข้าทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวได้

ปี พ.ศ.2544 ประธานศาลฎีกาได้ออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมเพื่อเพิ่มเติมระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 และคำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการกำหนดให้คดีความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวไม่เกิน 20,000 บาท ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันเลยซึ่งจะได้กล่าวถึงระเบียบต่าง ๆ เหล่านี้ดังต่อไปนี้

(1) คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2523

เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2523 ประธานศาลฎีกาได้ออกคำแนะนำของประธานศาลฎีกาขึ้นเพื่อให้ผู้พิพากษาทั่วประเทศถือปฏิบัติเนื่องจากผู้พิพากษาทั่วราชอาณาจักรมักจะถูกร้องเรียนเกี่ยวกับการสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวว่าใช้ดุลพินิจไปในทางไม่อนุญาติให้ปล่อยชั่วคราว บางกรณีเรียกประกันสูงเกินควร การสั่งคำร้องไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เจ้าหน้าที่ศาลไม่อำนวยความสะดวกเท่าที่ควร หรือเรียกเอาผลประโยชน์ตอบแทนโดยมิชอบในการเสนอคำร้องหรือทำการเป็น นายประกันอาชีพเสียเอง แม้บางส่วนอาจจะเกิดจากความเข้าใจผิดของผู้ร้องเรียน แต่เพื่อเป็นการ ป้องกันความเสื่อมศรัทธาในสถาบันศาลยุติธรรม เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประธานศาลฎีกาจึงได้ออกคำแนะนำเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวขึ้นเพื่อให้ผู้พิพากษาทั่วราชอาณาจักรถือเป็นหลักปฏิบัติ³³ จุดประสงค์เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 ถึงมาตรา 119 เป็นไปโดยเรียบร้อยและเป็นระเบียบเดียวกัน ประธานศาลฎีกาได้ใช้อำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1 ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พุทธศักราช 2482 มาตรา 3 ซึ่งให้อำนาจประธานศาลฎีกาโดยอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ยุติธรรม วางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการและออกคำแนะนำสำหรับให้ผู้พิพากษาใช้เป็นแนวทาง ในการพิจารณาทำคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวไว้สรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

1. การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นหลักวันแต่จะมีเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไว้
2. อำนวยความสะดวกในการร้องขอให้มากที่สุด ,ให้พิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว
3. การสั่งคำร้องให้สั่งไปในแนวทางเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงคำสั่งต้องมีเหตุผลใหม่ ที่เป็นพิเศษ
4. คำสั่งไม่อนุญาติให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผลโดยชัดแจ้ง
5. การพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นพิจารณา หากปรากฏว่าจำเลยเคยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและมีได้ปฏิบัติดีใจในการปล่อยชั่วคราวให้พิจารณาประกอบด้วยผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนหรือเป็นผู้ที่เชื่อถือว่าจะไม่หลบหนีและจะมาศาลตามกำหนด เช่น มีตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงเป็นที่เชื่อถือก็ให้นำมาประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวด้วย

³³ หนังสือกระทรวงยุติธรรมที่ น.ว.61/2523 ลงวันที่ 9 กรกฎาคม 2523 เรื่องการปล่อยชั่วคราว

6. ควรเรียกหลักประกันแต่พอสมควร โดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้เป็นหลักประกันตลอดจนความหนักเบาแห่งข้อหา ความร้ายแรงแห่งการกระทำ และผลแห่งการกระทำที่ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้อง

7. การรับหลักทรัพย์เป็นหลักประกันไม่จำกัดเฉพาะแต่ที่ดินหลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่น เช่น อาคารสิ่งปลูกสร้าง พันธบัตร สลากออมสิน ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและผู้จ่ายได้รับรอง ตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง หนังสือรับรองของธนาคารที่รับรองว่าจะชำระ เบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกันให้ใช้เป็นหลักประกันได้ ให้รับบุคคลเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์ได้³⁴

หลังจากมีคำแนะนำฉบับนี้แล้วทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วาระอาญาจักรได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเพิ่มขึ้นเพราะผู้พิพากษาจะให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลักและรับหลักทรัพย์อย่างอื่น นอกจากที่ดินเป็นหลักประกันทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถหาหลักทรัพย์อื่น ๆ มาเป็นหลักประกันได้กว้างขึ้น แต่การปล่อยชั่วคราวนั้นผู้พิพากษาส่วนใหญ่ก็ยังคงอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันทุกคดี และพิจารณาให้บุคคลเข้าเป็นประกัน โดยแสดง หลักทรัพย์เป็นจำนวนน้อยรายหรือแทบจะไม่รับเอาบุคคลเป็นประกันเลย เนื่องจากความไม่เชื่อถือในตัวบุคคลที่เป็นประกัน และปัญหาจากการบังคับคดีที่ยุ่งยากในการปฏิบัติ

(2) คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2531

ต่อมาในปี พ.ศ.2531 ประธานศาลฎีกาได้ออกคำแนะนำให้ผู้พิพากษาใช้เป็นแนวทาง ในการพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวเพิ่มเติมเพื่อให้การปฏิบัติในเรื่องปล่อยชั่วคราวตามคำแนะนำที่ได้ให้ไว้เดิมมีประสิทธิภาพรวดเร็วและเป็นธรรมเหมาะสมกับสภาพการณ์ยิ่งขึ้น จึงทำการแก้ไขเพิ่มเติมคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2523 บางประการ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1 วรรคสาม ประธานศาลฎีกาได้ยกเลิกคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2523 และออกคำแนะนำฉบับใหม่สำหรับผู้พิพากษาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวสรุปได้คือ

- (1) ยังคงหลักการเดิมในส่วนที่ให้พิจารณาให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก
- (2) พิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็วด้วยความรอบคอบและระมัดระวังให้คำสั่งเป็นไปในแนวเดียวกัน
- (3) คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้แสดงผลโดยชัดเจน
- (4) การปล่อยชั่วคราวพิจารณาเรียกหลักประกันแต่พอควรแก่กรณี โดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหาจำเลยหรือผู้เป็นหลักประกัน ตลอดจนความหนักเบาแห่งข้อหา ความร้ายแรงแห่งการกระทำ และผลแห่งการกระทำที่ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้อง
- (5) การรับหลักทรัพย์เป็นหลักประกันไม่ได้จำกัดเฉพาะแต่ที่ดินหลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นให้ใช้เป็นหลักประกันได้

³⁴ หนังสือกระทรวงยุติธรรมที่ น.ว. 83/2524 ลงวันที่ 29 กันยายน 2524 และคำแนะนำเกี่ยวกับการรับหลักทรัพย์ของธนาคารเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

(6) ให้มีบุคคลเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์ได้ด้วย

(7) ได้แก้ไขในส่วนคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีขึ้นไปได้ใช้ดุลพินิจให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันแต่ไม่ต้องมีหลักประกัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110

(8) กรณีที่ศาลชั้นต้นส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาตั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 (4) หรือ (5) ได้จัดวางระบบงานให้สามารถรับปฏิบัติการได้ตามกฎหมายโดยไม่รอให้มีการยื่นอุทธรณ์ ฎีกา คำแก้อุทธรณ์ หรือคำแก้ฎีกาเสียก่อนและได้รับส่งคำร้องพร้อมสำนวนหรือสำเนาสำนวนความไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาโดยเร็ว

(9) นอกจากนี้ยังได้เพิ่มเติมในกรณีส่วนราชการตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ต้องหาคดีอาญา พ.ศ. 2528 เป็นผู้รับรอง หากจำนวนเงินที่ระบุไว้ในหนังสือรับรองเพียงพอแล้วให้ถือว่าหนังสือรับรองนั้นเป็นหลักประกันที่น่าเชื่อถือได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 (8)

(10) ในคดีที่พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยระยะสั้นและเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ก็ใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและ หลักประกัน

(11) กรณีพยานบุคคลถูกนำตัวมาศาลตามหมายจับเพื่อเบิกความ หากพยานนั้นรับรองต่อศาลว่าจะมาเป็นพยานตามกำหนดนัด ก็ได้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือโดยมีประกันและหลักประกันในราคาต่ำ

หลังจากมีคำแนะนำฉบับนี้แล้วผู้พิพากษายังคงพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลักและรับหลักทรัพย์อย่างอื่นนอกจากที่ดินเป็นหลักประกัน แต่การปล่อยชั่วคราวนั้นผู้พิพากษาส่วนใหญ่ ก็ยังคงอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันทุกคดีและยังคงพิจารณาให้บุคคล เข้าเป็นประกันโดยแสดงหลักทรัพย์เป็นจำนวนน้อย

(3) ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว³⁵

ต่อมาเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2536 ประธานศาลฎีกาได้ออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว เพื่อให้การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันตามกฎหมายและคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2531 ข้อ 11 บรรลุผลในทางปฏิบัติเพื่อเป็นการขยายโอกาสให้ผู้ที่ไม่มีหลักทรัพย์สามารถได้รับการปล่อยชั่วคราว

ประธานศาลฎีกาจึงได้วางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 110 ตอนที่ 16 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2536 เนื้อความสรุปได้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 บัญญัติให้คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันเลยก็ได้ และแม้ในความคิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีขึ้นไปก็อาจปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันแต่ ไม่ต้องมีหลักประกันก็ได้ กรณีการปล่อยชั่วคราวจะต้องมีหลักประกันด้วยนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114 วรรคสอง บัญญัติให้ใช้บุคคลเป็นหลักประกันได้ ประธานศาลฎีกาจึงวางระเบียบไว้ดังนี้

³⁵ หนังสือกระทรวงยุติธรรมที่ ขธ 0503/ว 11 ลงวันที่ 29 มกราคม 2536 เรื่องการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

(1) ข้าราชการพลเรือน ระดับ 3-5 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ข้าราชการพลเรือน ระดับ 6-8 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินสองแสนบาท

ข้าราชการพลเรือน ระดับ 9-10 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินห้าแสนบาท

ข้าราชการพลเรือน ระดับ 11 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินแปดแสนบาท

(2) พนักงานรัฐวิสาหกิจทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในทำนองเดียวกับข้าราชการอื่นตามที่ระบุไว้ในข้อ 1

(3) สมาชิกรัฐสภาและข้าราชการการเมืองทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินแปดแสนบาท

(4) บุคคลอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในข้อ 1-3 ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินตามที่ศาลจะเห็นสมควรเป็นกรณี ๆ ไป

(5) ให้ผู้ที่ขอทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันตามข้อ 1 ข้อ 2 หรือ ข้อ 3 เสนอหนังสือรับรองจากต้นสังกัดแสดงฐานะ ระดับ อัตราเงินเดือนและหากมีภาระผูกพันในการทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันรายอื่นอยู่ก็ให้แสดงภาระผูกพันนั้นด้วย

(6) ในกรณีการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันตามวงเงินที่กำหนดไว้ในข้อ 1-4 แล้วยังไม่เป็นการเพียงพอให้บุคคลตามข้อ 1-4 หรือหลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพิ่มเติมได้

หลังจากใช้ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฉบับนี้แล้วทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย ทว่า ราชอาณาจักรได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเพิ่มขึ้นเพราะผู้พิพากษาจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เป็นหลักผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถหาหลักทรัพย์อื่น ๆ มาเป็นหลักประกันได้กว้างขึ้นและ ผู้พิพากษายังได้พิจารณาให้บุคคลเข้าเป็นประกันโดยแสดงหลักทรัพย์ได้มากขึ้น แต่การปล่อย ชั่วคราวนั้นผู้พิพากษาส่วนใหญ่ก็ยังคงอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน

(4) คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2537 (ประกอบการพิจารณาตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว)

จากการติดตามผลการบังคับใช้ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 พบว่ามีปัญหาและข้อขัดข้องในการปฏิบัติ ประธานศาลฎีกาจึงออกคำแนะนำสำหรับให้ผู้พิพากษาใช้เป็นแนวทาง ในการพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวเพิ่มเติมสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ขอประกันเป็นข้าราชการและต่อมาได้พ้นจากการเป็นข้าราชการแล้ว ยังคงมีสิทธิประกันตัวต่อศาลตามสัญญาประกัน

2. การยื่นคำร้องขอปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องยื่นด้วยตนเองจะมอบอำนาจให้ผู้อื่นยื่นคำร้องแทนไม่ได้

3. ข้าราชการหลายคนอาจรวมกันทำสัญญาประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยใช้วงเงินของแต่ละคนรวมกันได้

4. ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนซึ่งไม่เทียบเท่าข้าราชการพลเรือนระดับ 3 แต่รับราชการมานานจนเงินเดือนเทียบเท่าหรือมากกว่าข้าราชการระดับ 3 ขึ้นไป กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านถือว่าเป็น “บุคคลอื่น” ตามระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ ข้อ 4 และหากบุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีฐานะทาง การเงินดีเป็นที่น่าเชื่อถือก็อาจอนุญาตให้ประกันในวงเงินสูงกว่าข้าราชการระดับ 3

5. การเปรียบเทียบระดับพนักงานรัฐวิสาหกิจและข้าราชการการเมืองซึ่งใช้ตนเองเป็นประกัน ให้ใช้หลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังใช้เทียบระดับระหว่างข้าราชการพลเรือนกับพนักงาน รัฐวิสาหกิจรวมทั้ง ลูกจ้างประจำหรือลูกจ้างชั่วคราวของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจใช้ตนเอง เป็นประกันหรือหลักประกันได้

6. การทำสัญญาประกันที่มีวงเงินประกันสูงกว่ายอดเงินที่มีสิทธิประกันได้ ผู้นั้นอาจวางเงินหรือหลักทรัพย์อื่นเพิ่มเติม

คำแนะนำฉบับนี้เป็น การแก้ปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับบุคคลเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์

(5) คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นฎีกาโดยทางโทรสาร พ.ศ.2537

เนื่องจากปัญหาความล่าช้าของการปฏิบัติงานในการส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา เพราะการนำส่งคำร้องและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังศาลที่มีอำนาจสั่งต้องใช้เวลายาวนานทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ขึ้นคำร้องต้องถูกควบคุมตัวอยู่ในระหว่างการดำเนินการเป็นเวลานาน ซึ่งตามบทบัญญัติมาตรา 106 และ มาตรา 119 ทวิ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในกรณีศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคแล้ว แม้ยังไม่มีการยื่นฎีกาหรือมีการยื่นฎีกาแล้วแต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลฎีกา จำเลยอาจยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวได้ต่อศาลชั้นต้น ซึ่งหากศาลชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวก็สั่งอนุญาตได้ แต่หากเห็นไม่สมควรให้ปล่อย ศาลชั้นต้นต้องรับส่งคำร้องและสำนวนไปศาลฎีกาเพื่อสั่งโดยเร็ว หรือในกรณีที่ศาลชั้นต้นส่งสำนวนไปยังศาลฎีกาแล้วและจำเลยยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นก็ต้องรับส่งคำร้องนั้นไปยังศาลฎีกาเพื่อสั่ง และในกรณีที่ศาลอุทธรณ์สั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ร้องขอมิสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลฎีกาได้ ซึ่งศาลชั้นต้นที่สั่งรับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต้องรับส่งคำร้องพร้อมสำนวนความหรือสำเนาไปยังศาลฎีกา เพื่อพิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว

เพื่อความรวดเร็วและเป็น การคุ้มครองในสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา ประธานศาลฎีกาได้ออกคำแนะนำแก่ผู้พิพากษาศาลในการปฏิบัติ³⁶ คือเมื่อศาลชั้นต้นในต่างจังหวัดได้รับคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในชั้นฎีกา หรือคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาลฎีกาแล้วให้รับส่งสำเนาคำร้องพร้อมสำเนาขอ สำนวนความเท่าที่จำเป็นไปยังศาลฎีกาโดยทางโทรสาร(FAX)เมื่อศาลฎีกาทำคำสั่งเสร็จจะ โทรศัพท์แจ้งศาลชั้นต้นให้คอยรับโทรสารซึ่งเป็นสำเนาคำสั่งและสำเนารายงานของศาลฎีกาแล้วให้ศาลชั้นต้นอ่านคำสั่งที่ได้รับทางโทรสารให้จำเลยหรือผู้ประกันฟังในวันที่ได้รับโทรสาร ส่วนศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานครเมื่อได้รับคำร้องหรืออุทธรณ์คำสั่งขอปล่อยชั่วคราวในชั้นฎีกาให้ส่งคำร้องหรืออุทธรณ์คำสั่งและสำนวนความไปยังศาลฎีกาในวันเดียวกันหรืออย่างช้าในวันทำการรุ่งขึ้น เมื่อศาลฎีกาทำคำสั่งเสร็จแล้วก็จะส่งไปยังศาลชั้นต้นนั้นและเมื่อได้รับคำสั่งของศาลฎีกาแล้ว ให้ศาลชั้นต้นอ่านคำสั่งให้

³⁶ หนังสือกระทรวงยุติธรรมที่ ขธ 0503/ว 34 ลงวันที่ 11 มีนาคม 2537 เรื่องคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นฎีกาทางโทรสาร พ.ศ.2537

จำเลยหรือผู้ประกันพึงในวันที่ได้รับคำสั่งหรือในวันทำการรุ่งขึ้น³⁷ และทางปฏิบัตินี้ยังได้ถือปฏิบัติในศาลอุทธรณ์ด้วย³⁸ ซึ่งทำให้การปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลอุทธรณ์ ฎีกา รวดเร็วและ เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

(6) ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 10 (แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8) เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว³⁹

ต่อมาได้กำหนดให้ทนายความทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในปล่อยชั่วคราวได้เนื่องจากเห็นว่าทนายความเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสาขาหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม และสภาพทนายความได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลผ่านกระทรวงยุติธรรมเพื่อดำเนินการ ให้การช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ทนายความจึงสมควรได้รับการเชื่อถือให้ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นตามระเบียบราชการ ฝ่ายตุลาการฉบับที่ 8 ประธานศาลฎีกาจึงได้แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบดังกล่าวให้ผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความมาแล้วเป็นเวลาไม่ถึง 2 ปี ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้เฉพาะตนเองในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท, ให้ผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความมาแล้วตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไปแต่ยังไม่ถึง 5 ปี ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท, ให้ผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความมาแล้วตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป แต่ยังไม่ถึง 15 ปี ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินสองแสนบาท ให้ผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความมาแล้วตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินห้าแสนบาท โดยสามารถทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันเฉพาะตนเองและบุพการี, ผู้สืบสันดาน, คู่สมรส, พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน, พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน, ปู่ ย่า ตา ยาย, ลุง ป้า น้า อาเท่านั้นและจะต้องไม่อยู่ในระหว่างการถูกห้ามทำการเป็นทนายความ หรือลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ⁴⁰

(7) ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวในคดีความผิดลหุโทษ และความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว พ.ศ.2544

³⁷ หนังสือสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค 3 ที่ ขธ 0200.300/พิเศษ ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2537 เรื่องโครงการส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของศาลฎีกาโดยทางโทรสาร

³⁸ หนังสือศาลอุทธรณ์ภาค 1 ที่ ขธ 0236/ 4993 ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2537 เรื่องการปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์โดยทางโทรสาร

³⁹ หนังสือกระทรวงยุติธรรมที่ ขธ 0503/ว 117 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2542 เรื่องการให้ทนายความทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

⁴⁰ คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2542

ต่อมาในปี พ.ศ.2544 ประธานศาลฎีกาได้ออกระเบียบราชการศาลยุติธรรมเนื่องจากในทางปฏิบัติผู้พิพากษามักอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันแม้ในคดีความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว บางครั้งประกันและหลักประกันที่กำหนดก็สูงเกินสมควรอย่างมาก จึงได้เพิ่มเติมระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 และคำแนะนำของประธานศาลฎีกากำหนดให้คดีความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวไม่เกิน 20,000 บาท ให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันเลย แต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นจะต้องให้มีประกันหรือหลักประกันด้วย ก็ให้กำหนดประกันหรือหลักประกันเพียงไม่เกินอัตราโทษปรับขั้นสูง,คดีความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวเกิน 20,000 บาท หากจำเป็นจะต้องให้มีประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว จะกำหนดประกันหรือหลักประกันเพียงหนึ่งในสาม หรือกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดดังกล่าวแต่ไม่ควรสูงเกินกว่าอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น⁴¹

โดยสรุปเมื่อพิจารณาคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวและระเบียบราชการฝ่ายตุลาการต่าง ๆ เหล่านั้นแล้วจะเห็นได้ว่า ตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกา พ.ศ.2523 ได้แนะนำให้ผู้พิพากษาอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก การสั่งต้องสั่งโดยเร็ว คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผลโดยชัดเจน ควรเรียกหลักประกันแต่พอสมควร หลักทรัพย์ไม่จำกัดแต่เฉพาะที่ดินและให้รับบุคคลเป็นประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์ได้

ตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกา พ.ศ.2531 ได้แนะนำให้ผู้พิพากษาพิจารณาประกันและหลักประกันตามคำแนะนำข้อ 7 ว่าควรเรียกหลักประกันแต่พอควรแก่กรณีโดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้เป็นหลักประกันเป็นรายบุคคลไป ตลอดจนความหนักเบาแห่งข้อหา ความร้ายแรงแห่งการกระทำ ผลแห่งการกระทำที่ถูกต้อง โดยเฉพาะคำแนะนำข้อ 8 และ 9 ให้ศาลใช้ดุลยพินิจให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันแต่ไม่ต้องมี หลักประกัน หรือไม่ต้องมีประกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 ตามประเภทที่ 1 และ 2 ให้มาก อีกทั้งวางแนวทางให้รับบุคคลเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114

และตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวในคดีความผิดลหุโทษ และความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว พ.ศ.2544 กำหนดบังคับให้คดีความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันเลย แต่ก็มีข้อยกเว้นว่าในกรณีที่มีเหตุจำเป็นจะกำหนดให้มีประกันหรือหลักประกันด้วยก็ได้ ซึ่งผู้เขียนคาดว่าผู้พิพากษาค่อนข้างใหญ่ก็จะใช้ดุลยพินิจเห็นว่าเป็นกรณีมีเหตุจำเป็นและกำหนดให้ปล่อยชั่วคราวไปโดยมีประกันและหลักประกันในทุกคดี ผู้ต้องหาหรือจำเลยคงได้รับผลดีจากระเบียบฉบับนี้ในกรณีกำหนดขึ้นสูงของราคาประกันหรือหลักประกันที่ผู้พิพากษาจะสามารถกำหนดได้ไม่เกินที่ระบุไว้เท่านั้น

⁴¹ หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรมที่ ศย 016/ว 377 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2544 เรื่องระเบียบราชการฝ่ายตุลาการว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวในคดีความผิดลหุโทษและความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว พ.ศ.2544

วิธีปฏิบัติกลับปรากฏว่าผู้พิพากษาทั่วไปแม้จะไม่ได้ใช้ดุลยพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก และถือปฏิบัติว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไม่ได้รับการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องเป็นเรื่อง มีเหตุจำเป็นและได้แสดงผลตามกฎหมายในคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกา แต่ก็มักอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวตามประเภทที่ 3 เป็นส่วนใหญ่ ก็จะต้องทำสัญญาประกันและมีหลักประกันเป็นเงินสด ทรัพย์สินต่าง ๆ หรือนำบุคคลที่เชื่อถือได้ตามกำหนดมาทำสัญญาเป็นประกันด้วยเสมอ⁴² ดุลยพินิจของศาลในการสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวนั้นยังขึ้นอยู่กับที่การเรียกประกันหรือหลักประกัน โดยใช้ดุลพินิจว่าประกันหรือหลักประกันไม่เพียงพอที่จะป้องกันการหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ แม้ตามกฎหมายเฉพาะคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน สามปีขึ้นไปเท่านั้นที่กฎหมายกำหนดให้การปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลยก็ได้ หรือจะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือหลักประกันก็ได้ ซึ่งจากช่องว่างนี้ศาลมักจะไม่ได้สั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลขหรือพิจารณาสั่งให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันในอัตราที่น้อยมาก ส่วนใหญ่จะเรียกประกันและหลักประกันด้วยแทบทั้งสิ้น

นอกจากนี้จำนวนหลักประกันที่พอสมควรนั้นเป็นเท่าใดก็ไม่มีความแน่นอนทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในทางปฏิบัติที่บุคคลที่มีฐานะการเงินและเศรษฐกิจดีย่อมได้เปรียบได้รับการปล่อยชั่วคราวมากกว่าบุคคลที่มีฐานะยากจน เพราะคนยากจนย่อมไม่มีเงินทองหรือทรัพย์สินใด ๆ ที่จะนำมาใช้เป็นหลักประกันหรือแม้แต่จะรู้จักบุคคลใด ๆ ที่สามารถแสดงหลักทรัพย์จนเป็นที่พอใจแก่ศาลมาเป็นประกันให้แก่ตนในท้ายที่สุดผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะยากจนเหล่านี้จึงยังคงไม่ได้รับการประกันตัวไปเช่นเดิม

2. ระเบียบปฏิบัติของพนักงานอัยการ

จากการที่ประธานศาลฎีกาได้วางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการดังกล่าวแล้วสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งเป็นองค์กรทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเช่นกันก็ได้ประกาศระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2536 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ซึ่งสอดคล้องรับกับคำสั่งของประธานศาลฎีกาที่ได้วางไว้แล้วเพื่อเป็นการขยายโอกาสให้ผู้ต้องหาสามารถใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวได้เพิ่มขึ้นซึ่งระเบียบดังกล่าวนี้มีเนื้อหาสำคัญสรุปได้ดังนี้คือ

(1) ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อย **ชั่วคราวพ.ศ. 2536**

สำนักงานอัยการสูงสุดได้วางระเบียบว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 และมาตรา 114 วรรคสอง ในชั้นพนักงานอัยการ เพื่ออำนวยความสะดวกและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา และเพื่อให้การอำนวยความสะดวกในชั้นพนักงานอัยการเป็นไปโดยทั่วถึงและสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติ

⁴² สถิติคดีเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ระหว่างปี พ.ศ.2526-2537 สำนักวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, ภาคผนวก ข.

พนักงานอัยการ พ.ศ.2498 แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 47 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2534 ข้อ 6 และระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2528 ข้อ 22 ศรี ที่แก้ไขใหม่ตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส 0018/ว 77 ลงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2536 วางระเบียบว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวซึ่งวางหลักเกณฑ์สรุปได้คือ

ข้าราชการพลเรือน ระดับ 3-5 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ข้าราชการพลเรือน ระดับ 6-8 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินสองแสนบาท

ข้าราชการพลเรือน ระดับ 9-10 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินห้าแสนบาท

ข้าราชการพลเรือน ระดับ 11 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินแปดแสนบาท

ข้าราชการดังกล่าวหมายถึงข้าราชการประจำเท่านั้น

ข้าราชการบำนาญตั้งแต่ระดับ 6 หรือเทียบเท่าขึ้นไปทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

พนักงานรัฐวิสาหกิจทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในทำนองเดียวกับข้าราชการอื่นตามที่ระบุไว้

สมาชิกรัฐสภา ข้าราชการการเมืองหรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทำสัญญาประกัน ผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงิน ไม่เกินแปดแสนบาท

สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาเมือง แพทย์สมาชิกสภาเขตกรุงเทพมหานคร กรรมการสุขาภิบาล กำนัน และผู้ใหญ่บ้านทำสัญญาประกัน ผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

บุคคลอื่นนอกจากที่ระบุไว้ให้ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินสามหมื่นบาท

ในกรณีบุคคลใดทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองไว้ แต่หลักประกันยังไม่เป็นการ เพียงพอ ให้ใช้บุคคลอื่นหรือหลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพิ่มเติมได้

ประกาศนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2536 โดยหลักการทั่วไปสอดคล้องกับระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อย ชั่วคราว หลังจากใช้ระเบียบฉบับนี้แล้วทำให้ผู้ต้องหาที่ราชอาณาจักรได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเพิ่มขึ้นเพราะผู้ต้องหาสามารถหาบุคคลเข้าเป็นประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์ได้มากขึ้น แต่การปล่อย ชั่วคราวนั้นก็ยังคงขึ้นอยู่กับที่การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยมีประกันและหลักประกัน

(2) ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ (ฉบับที่ 3)

พ.ศ.2538

สำนักงานอัยการสูงสุดได้อาศัยอำนาจตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 วางระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการไว้สรุปได้ว่าให้ยกเลิกความในตอนที่ 5 ของหมวดที่ 1 แห่งระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 รวมทั้งบรรดาระเบียบ หลักปฏิบัติราชการและคำสั่งอื่นใดที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบใหม่และให้ใช้หลักปฏิบัติต่อไปนี้คือ

ส่วนที่ 5 การปล่อยชั่วคราว ข้อ 22 ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐจะกระทำได้อีกเมื่อกรณีมีความจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น การออกหมายจับหรือจับ การควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องเป็นกรณีที่นำเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไม่ หากมีมูลว่าการกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นความผิดและเป็นที่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือมีมูลว่าการกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นความผิดและมีเหตุอื่นที่จำเป็นและสมควร เช่นผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจก่ออันตรายโดยไปกระทำความผิดซ้ำ จึงจะมีความจำเป็นที่จะต้องออกหมายจับหรือจับ ควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อดำเนินคดีต่อไป

คำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา พนักงานอัยการต้องพิจารณาถึงความจำเป็นในการที่จะเอาตัวบุคคลนั้นไว้ในอำนาจรัฐโดยชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยกับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลซึ่งขัดแย้งกัน หากเห็นว่าสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะถูกกระทบเกินความจำเป็นหรือเกินสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเห็นว่าไม่มีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือไม่มีเหตุอื่นที่จำเป็นและสมควร พนักงานอัยการต้องปล่อยตัวบุคคลหรืออนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวตามคำร้องขอเสมอ

ตามข้อ 22 ทวิ การสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวพนักงานอัยการต้องพิจารณาโดยไม่ชักช้าและจะต้องบันทึกเหตุผลในการสั่งไว้ให้ชัดเจน ในกรณีสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวพนักงานอัยการต้องแจ้งเหตุผลการพิจารณาพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบโดยเร็ว

ความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือความผิดอื่นที่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจควบคุมผู้ต้องหา พนักงานอัยการจะสั่งควบคุมผู้ต้องหาไม่ได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีขึ้นไป ให้ใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีหลักประกัน

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันจะกำหนดจำนวนเงินหรือเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้

หลักประกันให้รวมถึงหลักทรัพย์ทุกชนิด เช่นที่ดิน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง พันธบัตร สลากออมสิน ตั๋วแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้ตั้งจ่ายหรือรับรอง หนังสือรับรองของธนาคารที่รับรองว่าจะชำระเงินตามจำนวนที่ระบุในสัญญาประกันแทนผู้ประกันในกรณีผิดสัญญาประกัน

ตามข้อ 22 ตรี การประกันด้วยบุคคลโดยไม่มีหลักประกัน ผู้ต้องหาที่มีสิทธิร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันได้

ระเบียบฉบับนี้เป็นการปรับบทบาทของพนักงานอัยการในการอำนวยความยุติธรรมและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้สอดคล้องกับหลักการในรัฐธรรมนูญและมิ

เนื้อหาสอดคล้องกับระเบียบราชการฝ่ายตุลาการและคำแนะนำของประธานศาลฎีกา โดยได้กำหนดให้อนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก การสั่งต้องสั่งโดยเร็ว คำสั่ง ไม้อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผลโดยชัดแจ้ง ควรเรียกหลักประกันแต่พอสมควร หลักทรัพย์ไม่จำกัดแต่เฉพาะที่ดินและให้รับบุคคลเป็นประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์ได้

3. ระเบียบปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจ

จากการที่ประธานศาลฎีกาและสำนักงานอัยการสูงสุดได้วางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการและระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด กรมตำรวจซึ่งเป็นองค์กรทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่นกันก็ได้ออกระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีและคำสั่งกรมตำรวจในการปล่อยชั่วคราวซึ่งสอดคล้องกับคำสั่งของประธานศาลฎีกาและระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดที่ได้วางไว้แล้วนั้นมิผลให้ผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนได้เพิ่มขึ้นซึ่งระเบียบและคำสั่งดังกล่าวนี้มี เนื้อหาสำคัญสรุปได้ดังนี้คือ

(1) ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 7 การปล่อยชั่วคราว บทที่ 1 การปล่อย ชั่วคราว เฉพาะหน้าที่ตำรวจ⁴³

ตามระเบียบข้อ 176 การปล่อยชั่วคราวหมายถึงการอนุญาตให้ผู้ต้องหาเป็นอิสระพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งที่มีกำหนดมิ 3 กรณีคือปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน ตามระเบียบ ข้อ 188 นั้นกำหนดว่าหลักประกันมี 3 ชนิดคือเงินสดซึ่งตามระเบียบข้อ 189 กำหนดว่าต้องเป็นเงินของรัฐบาลไทยเท่านั้น หลักทรัพย์อื่นซึ่งหลักทรัพย์ที่จะรับเป็นหลักประกันนั้นห้ามรับหลักทรัพย์อย่างอื่นนอกจากที่ระบุไว้คือโฉนดที่ดินซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินได้ประเมินราคาแล้วหรือพนักงานสอบสวนเชื่อว่าที่ดินมีราคาสูงไม่น้อยกว่าสองเท่าของจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาประกัน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 หรือ น.ส. 3 ก.) ซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินได้ประเมินราคาแล้ว หรือพนักงานสอบสวนเชื่อว่าที่ดินมีราคาสูงไม่น้อยกว่าสองเท่าของจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาประกัน พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่กระทรวงการคลังค้ำประกัน หรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่กระทรวงการคลังไม่ค้ำประกัน สลากออมสินและสมุดฝากเงินออมสินประเภทฝากประจำ ใบรับเงินฝากประจำของธนาคาร ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง หนังสือรับรองของธนาคารเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน หนังสือรับรองการปฏิบัติหน้าที่ราชการของหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากรม และเป็นนิติบุคคลหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ต้องหาคืออาญา พ.ศ. 2528 และบุคคลมาเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์

ตามระเบียบข้อ 177 การยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราว โดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันในระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวน ให้ยื่นต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนต้องรีบดำเนินการโดยเร็ว

⁴³ พลตำรวจตรีทวี ตาตะยานนท์. ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ฉบับรวมเล่ม. กรุงเทพมหานคร : สุทรไพศาล, ม.ป.ป.หน้า 161-166

บุคคลผู้มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องดังกล่าวนี้ได้แก่ตัวผู้ต้องหา ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องหรือ พวกพ้อง ตามระเบียบข้อ 178 กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจพิจารณาสั่งโดยหลักเกณฑ์คือ

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา เช่นอัตราโทษตามกฎหมายบัญญัติในความผิดนั้น ๆ
- (2) พยานหลักฐานที่นำมาสืบแล้วเพียงใด เช่น พอที่จะดำเนินคดีนั้นทางศาล
- (3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร เช่น เป็นคดีที่ประชาชนตื่นเต้นเอาใจใส่

การดำเนินงานของพนักงานสอบสวนเพียงใด

(4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด ต้องมีหลักฐาน ไม่ใช่แต่เพียงใช้ความคิดนึกไม่เป็นที่เชื่อถือ

(5) ผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือไม่ ต้องมีเหตุผลประกอบชี้แจงให้พอควรในข้อที่ว่าจะหลบหนี ไม่ใช่อยู่ ๆ ก็คิดนึกเอาตามใจชอบโดยปราศจากเหตุผล

(6) ภัยอันตราย หรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ เช่น ผู้ต้องหาเป็นคนมีอำนาจทางนักร้อง ทางพรรคพวก ซึ่งอาจเปลี่ยนรูปคดีให้เสียความยุติธรรมหรือ ทำให้พยานหวาดกลัวจนไม่กล้าให้ความสัตย์ความจริง

ซึ่งตามระเบียบข้อ 179 กำหนดว่าที่กำหนดมานั้นเป็นเพียงหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานเท่านั้น ไม่ใช่ข้อกำหนดตายตัวเพียงแต่ให้เจ้าพนักงานตำรวจใช้ดุลพินิจหนักไป ในทางให้ปล่อยชั่วคราวโดยให้มีประกันไป เว้นแต่คดีสำคัญ ๆ ซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่าถ้าปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันจะทำให้เกิดความเสียหายในความเป็นธรรมแก่คดีนั้น ๆ

ตามระเบียบข้อ 180 ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันนั้นก่อนปล่อยต้องให้ผู้ต้องหาสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก

คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 1 ปี และจะมีโทษปรับหรือไม่ก็ตาม หรือคดีที่มีอัตราโทษปรับสถานเดียวไม่เกิน 10,000 บาท หรือคดีที่มีความเสียหายไม่เกิน 50,000 บาท ให้พนักงานสอบสวนปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและไม่มีการประกันก็ได้

ตามระเบียบข้อ 185 คำสั่งเด็ดขาดไม่ให้ประกันตัวให้พนักงานสอบสวนแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันแก่ผู้ต้องหาทราบทันที

(2) คำสั่งกรมตำรวจ ที่ 622/2536 และระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 7 การปล่อยชั่วคราว บทที่ 6 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

นอกจากนี้กรมตำรวจได้ออกคำสั่งกรมตำรวจที่ 622/2536 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ซึ่งสอดคล้องรับกับคำสั่งของประธานศาลฎีกาและระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2536 ที่ได้วางไว้เป็นการขยายโอกาสให้ผู้ต้องหาสามารถใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวได้เพิ่มขึ้น โดย กรมตำรวจอาศัยอำนาจตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 4/2499 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2499 ข้อ 3 ประกอบกับข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา

พ.ศ.2523 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2523 ซึ่งแก้ไขโดยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2523 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2523 แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา(ฉบับที่) พ.ศ.2523 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2523 และแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา(ฉบับที่ 4) พ.ศ.2525 ลงวันที่ 26 มกราคม 2525 ข้อ 2.5 ซึ่งต่อมาได้ออกเป็นระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2536 ลงวันที่ 14 มิถุนายน 2536⁴⁴ วางหลักเกณฑ์การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวไว้คือ

ข้าราชการพลเรือนระดับ 3 ถึง 5 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรีหรือร้อยตำรวจตรีถึงพันตรี นาวาตรี นาวาอากาศตรีหรือพันตำรวจตรี ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ข้าราชการพลเรือน ระดับ 6 ถึง 8 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือ ข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่พันโท นาวาโท นาวาอากาศโทหรือพันตำรวจโทถึงพันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอกหรือพันตำรวจเอก ข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการ ตั้งแต่ชั้น 1 ถึง 2 ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินสองแสนบาท

ข้าราชการพลเรือนระดับ 9 ถึง 10 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือ ข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่พันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอกหรือพันตำรวจเอกที่ได้รับอัตรา เงินเดือนพันเอก (พิเศษ) นาวาเอก (พิเศษ) นาวาอากาศเอก (พิเศษ) หรือพันตำรวจเอก (พิเศษ) พลตรี พลเรือตรี พลอากาศตรีหรือพลตำรวจตรี ข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการ ตั้งแต่ชั้น 3 ถึง 4 ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินห้าแสนบาท

ข้าราชการพลเรือน ระดับ 11 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่พลโท พลเรือโท พลอากาศโทหรือพลตำรวจโท ข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการ ตั้งแต่ชั้น 5 ขึ้นไป ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหนึ่งล้านบาทข้าราชการดังกล่าวหมายถึงข้าราชการประจำเท่านั้น

ข้าราชการบำนาญตั้งแต่ระดับ 6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

พนักงานรัฐวิสาหกิจทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในทำนองเดียวกับข้าราชการอื่นตามที่ระบุไว้

สมาชิกรัฐสภา ข้าราชการการเมือง หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทำสัญญาประกัน ผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหนึ่งล้านบาท

สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาเมือง พัทธา สมาชิกสภาเขตกรุงเทพมหานคร กรรมการสุขาภิบาล กำนัน และผู้ใหญ่บ้านทำสัญญาประกัน ผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

⁴⁴ แหล่งเดิม. หน้า 178-178/1

กรณีบุคคลใดทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองไว้ แต่หลักประกันยังไม่เป็นการเพียงพอให้ใช้บุคคลอื่นหรือใช้หลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพิ่มเติมได้

คำสั่งนี้โดยหลักการทั่วไปสอดคล้องกับระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวและระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวพ.ศ.2536 ซึ่งหลังจากนั้นผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเพิ่มขึ้น แต่การปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานตำรวจก็ยังคงขึ้นอยู่กับที่การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันเช่นกัน

4.1.4. มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

โดยที่ในขณะนี้ได้มีมติคณะรัฐมนตรีที่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสร็จแล้วซึ่งมีเนื้อความเป็นการแก้ไขบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ซึ่งตามมาตรา 29 ประกอบมาตรา 31 มาตรา 35 มาตรา 237 มาตรา 238 มาตรา 239 มาตรา 240 มาตรา 241 มาตรา 242 และมาตรา 243 แห่งบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เนื้อหาในร่างพระราชบัญญัตินี้มีข้อความบางส่วนของบทบัญญัติแก้ไขเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นศาลซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย เหล่านั้น บางส่วนสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการศึกษาวิจัยตามวิทยานิพนธ์นี้ จึงเห็นเป็นการ สมควรที่จะต้องนำร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องนั้นมากล่าวไว้ในที่นี้ดังต่อไปนี้คือ

(1) มาตรา 23 ให้ยกเลิกความในมาตรา 108 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 108 ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ให้ถือเป็นหลักว่าจะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่ จะมีเหตุจำเป็นที่ต้องควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ ทั้งนี้ ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- (3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่
- (7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือโจทก์แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบกรณียกข้อยกเว้นได้

การสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวต้องบันทึกเหตุอันไว้และแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว”

เมื่อพิจารณาร่างดังกล่าวเห็นว่าคณะรัฐมนตรีได้เล็งเห็นว่าการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะต้องใช้หลักในการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขาเหล่านั้นเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะมีความผิด คำพิพากษาพิสูจน์ความคิด ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นจะต้องได้รับการพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก ส่วนการควบคุมตัวไว้

นั้นเป็นเหตุจำเป็น และยังคงคล้องกับคำแนะนำของประธาน ศาลฎีกาที่ได้ออกคำแนะนำไว้ให้พิจารณา อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลักอีกด้วย

นอกจากนี้ร่างฯดังกล่าวยังกำหนดให้ผู้พิพากษาที่สั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจะต้องบันทึก เหตุผลการไม่อนุญาตและต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็วอีกด้วยซึ่งถือว่าเป็นการนำเอาหลัก ในคำแนะนำของประธานศาลฎีกามาบัญญัติเป็นกฎหมายให้ชัดเจนและมีผลเป็นการบังคับให้ต้องปฏิบัติตามอีก ด้วยซึ่งย่อมเป็นบทบัญญัติที่มีผลเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นได้ตรงกับหลักสากล

(2) มาตรา 24 ให้ยกเลิกความในมาตรา 110 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 13) พ.ศ.2525 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 110 ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะ มีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลยหรือมีประกัน หรือมีประกันและ หลักประกันด้วยก็ได้

การเรียกประกันหรือหลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะเรียกเงินควร แก่กรณี มิได้”

เมื่อพิจารณาร่างฯมาตรานี้แล้วจะเห็นว่าคณะรัฐมนตรีได้เพิ่มอัตราโทษขยายให้การปล่อย ชั่วคราว โดยไม่จำเป็นต้องมีประกันหรือหลักประกันขึ้นเป็นโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไป ซึ่งในจุดนี้ย่อมส่งผลให้สามารถ ช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยได้มากขึ้นเนื่องจากฐานของการพิจารณา ขยายกว้างขึ้นไม่จำกัดเฉพาะผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ต้องคดีที่อัตราโทษจำคุกอย่างสูงเพียงสามปีเท่านั้นตามกฎหมายเดิม

นอกจากนี้ยังได้กำหนดห้ามการเรียกประกันหรือหลักประกันจนเกินควรแก่กรณี ซึ่งในส่วนนี้ จะเห็นได้ว่าคณะรัฐมนตรีได้นำหลักสากลและหลักจากกฎหมายของต่างประเทศมาใช้กำหนดห้ามการเรียก หลักประกันสูงเกินความจำเป็นไว้เช่นเดียวกับหลักในคำแนะนำของประธานศาลฎีกาอีกเช่นกัน

แต่จากการศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้ในส่วนปัญหาจากการปฏิบัติข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่นั้นแม้ผู้พิพากษา โดยทั่วไปจะได้ถือปฏิบัติตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกาคือให้ปล่อยชั่วคราว เป็นหลักก่อนที่จะมีการ ร่างกฎหมายในส่วนนี้มานานแล้วก็ตาม แต่ก็มักกำหนดให้เรียกประกันและหลักประกันด้วยเสมอและถึงแม้ จะกำหนดเป็นกฎหมายว่าห้ามเรียกหลักประกันสูงเกินความ จำเป็นแต่กฎหมายก็ได้กำหนดว่าอย่างไรถือเป็นการ เรียกประกันจนเกินควรแก่กรณี ก็ยังคงเป็น ช่องว่างทำให้การปฏิบัติหล่อมล้าและปัญหาที่ยังคงอยู่แม้ต่อมา จะมีการออกกฎหมายตามมติ คณะรัฐมนตรีดังกล่าวนี้ก็ตาม เห็นได้ว่าการออกกฎหมายใหม่ตาม มาตราที่กล่าวตามมตินี้ ไม่สามารถแก้ปัญหาที่ผู้เขียนพยายามชี้ให้เห็นในวิทยานิพนธ์นี้

(3) นอกจากนี้ตามมาตรา 25 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 110/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา

“มาตรา 110/1 ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไข เกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวหรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดตามควรแก่กรณีก็ได้”

พิเคราะห์เนื้อความในมาตรานี้แล้วเห็นว่าคณะรัฐมนตรีมีแนวความคิดเกี่ยวกับการกำหนด เงื่อนไขในการ ปล่อยชั่วคราวเช่นกันแต่จุดประสงค์เน้นที่การกำหนดที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวหรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใด ตามควรแก่กรณี คือกำหนดให้ผู้มีคำสั่งสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดที่อยู่และเงื่อนไขได้แต่ร่างฯกฎหมายมาตรานี้

ยังขาดความชัดเจนในจุดประสงค์ของการกำหนดเงื่อนไข ดังกล่าวที่กำหนดไว้เพื่ออะไรและเงื่อนไขที่กำหนดได้นั้นมีอะไรบ้างจุดประสงค์ของเงื่อนไข แต่ละอย่างกำหนดไว้เพื่ออะไร ซึ่งต่างจากการกำหนดเงื่อนไขตามวิทยานิพนธ์นี้ที่ผู้เขียนประสงค์ จะชี้ให้เห็นถึงการนำเงื่อนไขต่าง ๆ มากำหนดไว้เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้มีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวไว้ในการตั้งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไปโดยวิธีกำหนดเงื่อนไขแทนการเรียกประกันและหลักประกันจากฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยเลขที่เดียว

4.2. ปัญหาในการปล่อยชั่วคราว

จากการศึกษาพบว่าหลักเกณฑ์ในเรื่องการปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยนั้นยังมีข้อบกพร่องที่เป็นปัญหาก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมต่อบุคคลในสังคมคือ

4.2.1. ปัญหาอำนาจการใช้ดุลยพินิจของผู้พิพากษา

บทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจในการใช้ดุลยพินิจของผู้พิพากษาในการปล่อยชั่วคราวไว้อย่างกว้างขวาง ดุลยพินิจในที่นี้หมายถึงการวินิจฉัยที่เห็นสมควรของผู้พิพากษา⁴⁵ที่จะเป็นผู้พิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว เป็นอำนาจที่จะเลือกตัดสินใจภายในขอบเขตของกฎหมายตามแต่ ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่ปรากฏเฉพาะเรื่องซึ่งการบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นธรรมคาที่ไม่อาจบัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุมได้ในทุก ๆ เรื่องทั้งเหตุการณ์ภายหลังการบัญญัติกฎหมายก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การบัญญัติกฎหมายจึงต้องมีความยืดหยุ่นให้สามารถใช้ดุลยพินิจได้ ตามแต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏแล้วแต่กรณีไป แต่การใช้ดุลยพินิจนั้นหากใช้ตามอำเภอใจปราศจาก เหตุผลไม่มีการควบคุมตรวจสอบก็อาจก่อให้เกิดความอยุติธรรมขึ้นได้โดยการใช้อำนาจในทางที่ผิด หรือใช้อำนาจโดยมิชอบ จึงต้องมีการจำกัดขอบเขตของการใช้ดุลยพินิจและต้องสามารถควบคุม ตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจได้

ประเทศไทยมีบทบัญญัติตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ถึง มาตรา 113 อันเป็นกฎหมายเกี่ยวกับขอบเขตของหลักเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจที่ศาลจะพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวโดยเฉพาะหลักเกณฑ์ตามมาตรา 108 (1)-(7) กำหนดให้การวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบคือ

(1) ความหนักเบาแห่งข้อหา กฎหมายไม่ได้กำหนดว่าข้อหาหนักเบาเท่าไรที่จะเป็นเกณฑ์ กำหนดว่าข้อหาใดควรหรือไม่ควรให้ปล่อยชั่วคราวอย่างไร

(2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด ในส่วนนี้ไม่อาจกำหนดให้แน่นอนได้ในตัว อยู่แล้วเพราะต้องแล้วแต่ดุลยพินิจของผู้พิพากษาผู้พิจารณาคดีนั้นที่จะพิจารณาว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏหรือพยานหลักฐานในคดีจำนวนเท่าใดจึงจะเป็นข้อพิจารณาในการให้ปล่อยชั่วคราวได้

(3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร กฎหมายไม่อาจกำหนดลักษณะของพฤติการณ์ได้ว่าจะต้องมีพฤติการณ์อย่างไรจึงจะได้รับการปล่อยชั่วคราวสุดแล้วแต่ดุลยพินิจของผู้พิพากษา เช่นกัน

⁴⁵ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 . น.309 .

(4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด ในเรื่องความเชื่อถือในตัวผู้ร้องขอหรือหลักประกันนั้นเป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาที่พิจารณาการขอประกันนั้น ๆ ว่าเชื่อถือในตัวผู้ร้องขอหรือในหลักประกันมากน้อยเพียงใด

(5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ ในส่วนนี้ข้อมแล้วแต่พฤติการณ์แห่งคดีเป็นเรื่อง ๆ ไป และอยู่ในดุลพินิจของผู้พิจารณาสั่งคำร้องในคดีนั้น ๆ ซึ่งไม่มีขอบเขตที่แน่นอน

(6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ ในส่วนนี้ข้อมแล้วแต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏเช่นเดียวกัน

(7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือโจทก์แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้ สุดแล้วแต่ดุลพินิจของผู้พิพากษาผู้พิจารณาสั่งคำร้องว่าคำคัดค้านใดมีน้ำหนักให้รับฟังได้หรือไม่เช่นกัน

เมื่อพิจารณาบทบัญญัตินี้แล้วจะเห็นว่ากฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาสามารถใช้อดุลพินิจกว้างขวางมากโดยให้อำนาจการตัดสินใจไว้ไม่มีขอบเขตที่แน่นอน

ในการควบคุมการใช้ดุลพินิจกฎหมายกำหนดให้ผู้พิพากษาต้องรับฟังคำคัดค้านของผู้ที่อาจได้รับความเสียหายจากการใช้ดุลพินิจตามอนุมาตรา (7) และมาตรา 109 และบัญญัติให้คำขอประกันต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การไม่ให้ประกันต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบด้วยตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 239 บทบัญญัตินี้ถือเป็นการตรวจสอบดุลพินิจของผู้พิพากษาผู้พิจารณาสั่งให้ต้องเปิดเผยเหตุผลแห่งคำสั่งและข้อพิจารณาประกอบการสั่งนั่นเอง

จากการศึกษานี้พบว่าแม้ศาลจะได้ใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นหลักตามข้อปฏิบัติที่ว่าทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ตามหลักกฎหมายปัจจุบัน และตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกา และแม้ศาลจะเห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไม่ได้รับการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องเป็นเรื่องมีเหตุจำเป็นและบังคับว่าคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผลตามกฎหมาย ดุลพินิจของศาลในการสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวนั้นก็ยังคงขึ้นอยู่กับที่การเรียกประกันหรือหลักประกันเป็นส่วนใหญ่ ศาลมักจะสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยใช้ดุลพินิจว่าประกันหรือหลักประกันไม่เพียงพอที่จะป้องกันการหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ซึ่ง ที่จริงแล้วเป็นการพิจารณาสิ่งที่ผิดหลักกฎหมายในเรื่องการปล่อยชั่วคราวทั้งสิ้นเพราะโดยหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย (The Presumption of Innocent) ให้โอกาสแก่ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาในการต่อสู้คดีแสวงหาพยาน หลักฐานมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ดังนั้นผู้ต้องหาและจำเลยจะต้องมี เสรีภาพอยู่จนกว่าจะถูกศาลพิพากษาให้จำคุก หมายความว่าโดยหลักแล้วไม่อาจควบคุมตัวเขาไว้ได้ จะควบคุมได้ก็แต่เพราะมีเหตุจำเป็นซึ่งหมายถึงเพราะเกรงว่าบุคคลเหล่านั้นจะหลบหนี,เกรงว่าจะไปทำให้พยานหลักฐานยุ่งเหยิงหรือ

เพราะเหตุนี้เนื่องจากความร้ายแรงของความผิด แต่ผู้พิพากษาที่พิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว กลับไม่ได้คำนึงถึงเหตุผลในส่วนนี้เป็นสำคัญ ทำให้บุคคลเหล่านี้ถูกจำกัดเสรีภาพทั้งในระหว่างการสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณา ซึ่งหลักที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวนี้กลับไม่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพียงแต่ปรากฏอยู่ในคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเท่านั้น ซึ่งคำแนะนำของประธานศาลฎีกาที่วางแนวปฏิบัติในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวแก่ศาลจะมีข้อดีแต่ก็ไม่ใช่อกฎหมาย ไม่มีผลบังคับเหมือนกฎหมาย จึงไม่มีความแน่นอน

4.2.2. ปัญหาการพิจารณาประเภทของการประกันและหลักประกัน

การใช้ดุลพินิจพิจารณาประเภทของการประกันและหลักประกันก่อให้เกิดความ ไม่เสมอภาคเพราะฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกันของผู้ต้องหาหรือจำเลย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะได้บัญญัติให้ศาลสามารถมีคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราวได้ถึงสามประเภทคือปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน โดยเฉพาะคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีขึ้นไปเท่านั้นที่กฎหมายกำหนดให้การปล่อย ชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนคดีอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือจะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือหลักประกันก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติศาลมักจะ ไม่สั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลยหรือพิจารณาสั่งให้ปล่อยชั่วคราวในอัตราที่น้อยมากส่วนใหญ่จะเรียกประกันและหลักประกันด้วยแทบทั้งสิ้น

เมื่อพิจารณาแล้วโดยจุดมุ่งหมายของกฎหมาย มิได้เน้นในเรื่องการเรียกประกันหรือหลักประกัน แต่ในทางปฏิบัติแล้วจากปัญหาการใช้ดุลพินิจของศาลอย่างกว้างขวางในการที่จะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหรือไม่อนุญาต และข้อจำกัดของกฎหมายที่ศาลต้องใช้ดุลพินิจเพียงการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเท่านั้น ดังนั้นปัจจุบันแม้ศาลจะใช้ดุลพินิจให้ปล่อยชั่วคราวเป็นส่วนใหญ่ก็ตามแต่ศาลก็มักจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันด้วยเสมอไม่ว่าจะเป็นการนำบุคคลหรือนำเงินทองทรัพย์สินมาเป็นหลักประกัน การเรียกประกันหรือหลักประกันนั้น จุดประสงค์ก็เพราะไม่แน่ใจว่าบุคคลเหล่านั้นจะหลบหนีหรือไม่ หรือมองในแง่ของผู้พิพากษาที่พิจารณาสั่งคำร้องที่เห็นว่าเป็นการป้องกันตัวเองจากการเสี่ยงที่จะต้องรับผิดชอบหากสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นไปซึ่งอาจถูกฝ่ายผู้ต้องเสียหายจากการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวร้องเรียนได้ทั้ง ๆ ที่คดีเหล่านั้นบางคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีหรือแม้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นจะแสดงหลักฐานต่าง ๆ มากมายเท่าใดว่าตนจะไม่หลบหนี แต่ผู้พิพากษาก็จะใช้ดุลพินิจว่าหลักฐานเหล่านั้นไม่พอเพียงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะไม่หลบหนีหรือบางครั้งก็แทบจะไม่ได้สนใจฟังหลักฐานเหล่านั้นเลย ซึ่งการเรียกหลักประกันดังกล่าวนี้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นเคยต่อสู้ในเรื่องนี้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย กระทั่งต่อสิทธิเสรีภาพของตนแต่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่าไม่เป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอันเป็นการขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ผู้พิพากษาจึงใช้ดุลพินิจเรียกประกันและหลักประกันเกือบทุกคดี และมักจะเรียกประกันสูงเกินควรอีกด้วย

นอกจากนี้ในส่วนหลักประกันที่เรียกนั้นสมควรจะเป็นจำนวนเท่าใด ก็ไม่ปรากฏ หลักเกณฑ์แน่นอน คงประมาณได้เพียงว่าหลักประกันที่สมควรคือจำนวนที่พอดีที่จะทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาปรากฏตัวตามกำหนดนัด ประกันที่เกินเลยไปกว่านั้นถือว่าสูงเกินไป ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันอย่างมากระหว่าง

ศาลกันก็จะกำหนดจำนวนไว้ไม่เท่ากัน ตัวอย่างเช่นในคดีฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ในศาลอาญากำหนดราคาประกันด้วยเงินสดและหลักทรัพย์ไว้จำนวน 500,000 บาท⁴⁶ ในศาลอาญากรุงเทพใต้กำหนดราคาประกันด้วยเงินสด (ซึ่งรวมทั้งสมุดเงินฝากประจำและสลากออมสิน) ไว้จำนวน 500,000 บาทเช่นกันแต่หากเป็นการใช้หลักทรัพย์ อย่างอื่นนอกจากเงินสดจะต้องใช้หลักทรัพย์ที่มีราคาเพิ่มขึ้นอีก 50 % ของเงินสด⁴⁷ แต่ในศาลอาญาธนบุรี กลับกำหนดหลักประกันไว้จำนวน 300,000-600,000 บาท ซึ่งศาลอาจใช้ดุลยพินิจเรียกหลักประกันได้ตั้งแต่ 300,000 บาทถึง 600,000 บาท⁴⁸ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกดำเนินคดีในศาลอาญา หรือศาลอาญากรุงเทพใต้จะต้องหาหลักประกันมามอบแก่ศาลถึง 500,000 บาท ในขณะที่หากผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้นั้นถูกดำเนินคดีที่ศาลอาญาธนบุรีและผู้พิพากษาผู้พิจารณาสั่งเห็นควรใช้ดุลยพินิจกำหนดหลักประกันเพียง 300,000 บาท ผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้นั้นก็จะได้เปรียบในการหาจำนวนหลักประกันที่ต่ำกว่า แต่หากผู้พิพากษาผู้พิจารณาสั่งเห็นว่าควรใช้ดุลยพินิจกำหนดหลักประกันขึ้นสูงถึง 600,000 บาท ผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้นั้นก็ย่อมเสียเปรียบได้รับความเดือดร้อนในการที่จะต้องหาหลักประกันในจำนวนที่สูงขึ้นกว่ากันมาก

การกำหนดหลักประกันย่อมเป็นปัญหาที่ยากยิ่งของแต่ละศาลที่จะกำหนดว่าความผิด เช่นไรควรกำหนดจำนวนหลักประกันเท่าใด และข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันไปในแต่ละคดียิ่งเป็นการยากที่แต่ละศาลจะกำหนดจำนวนหลักประกันไว้เป็นอัตราตายตัว ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าผู้พิจารณาสั่งจะกำหนดจำนวนหลักประกันไว้เท่าใดจึงจะเป็นการเหมาะสมให้ทุกฝ่ายได้รับความยุติธรรมและได้รับความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย

แต่ในปัญหาการกำหนดจำนวนหลักประกันบางกรณีกฎหมายกำหนดราคาหลักทรัพย์ไว้โดยเฉพาะแล้วเช่นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค การปลอม ชั่วคราวโดยมีประกันแต่ไม่มีหลักประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน กำหนดได้เพียงไม่เกินหนึ่งในสามของจำนวนเงินตามเช็ค⁴⁹ ซึ่งสามารถแก้ปัญหาในการกำหนดจำนวนวงเงินของประกันและหลักประกันไปได้ส่วนหนึ่ง แต่ย่อมเป็นไปได้ไม่ได้ในทางปฏิบัติที่ผู้บัญญัติกฎหมายจะสามารถกำหนดวงเงินประกันให้ครอบคลุมในทุกฐานความผิดและทุกพฤติการณ์ได้

การกำหนดจำนวนหลักประกันที่เรียกนั้นศาลเองก็อ้างหลักว่ากำหนดเอาตามกฎหมายและความเหมาะสม เป็นการยากที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจได้ว่ากำหนดมาโดยเหมาะสมจริงหรือไม่หรือเป็นการกำหนดเอาเองตามอำเภอใจจะถือเอามาตรฐานของใครเป็นเกณฑ์วัดว่าเหมาะสมหรือไม่ แม้ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 239 จะได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าคำขอประกันนั้นจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ก็ตาม

การเรียกหลักทรัพย์สูงเกินไปเป็นการขัดต่อหลักการปล่อยชั่วคราว ส่งผลกระทบต่อ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะยากจนอย่างยิ่ง เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นอาจไม่สามารถหา หลักประกันดังกล่าวมาได้

⁴⁶ ประกาศศาลอาญาเรื่องการขอปล่อยชั่วคราว ราคาประกันด้วยเงินสดและหลักทรัพย์, ภาคผนวก ก

⁴⁷ ประกาศศาลอาญากรุงเทพใต้ เรื่องการขอปล่อยชั่วคราว ราคาประกันด้วยเงินสดและหลักทรัพย์, ภาคผนวก ก

⁴⁸ ตารางหลักประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยของศาลอาญาธนบุรี, ภาคผนวก ก

⁴⁹ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 มาตรา 6

4.2.3. การขาดข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วนเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้น

การที่ศาลจะสามารถสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยใช้ดุลพินิจได้ดีและถูกต้องนั้น ศาลจะต้องได้รับข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วนเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นเช่น ตำแหน่งหน้าที่ อาชีพ ฐานะ ชื่อเสียง เกียรติคุณ ความร้ายแรงแห่งการกระทำ ผลแห่งการกระทำที่ถูกกล่าวหา ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้พิพากษาสามารถตัดสินใจสั่งคำร้องได้ถูกต้อง จึงจำเป็นจะต้องมีผู้ช่วยเสาะแสวงหาข้อมูลดังกล่าวแต่ในปัจจุบันผู้พิพากษาไม่มีเครื่องมือที่จะใช้ในการช่วยสืบเสาะให้ทราบรายละเอียดที่ถูกต้องได้เพราะขาดอัตรากำลังคนนั่นเอง ผู้พิพากษาไม่มีโอกาสได้รู้ข้อเท็จจริงเหล่านั้นจนกว่าคดีจะขึ้นสู่ศาลซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่ผู้ถูกกล่าวหายื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ดังนั้นข้อมูลที่ผู้พิพากษาใช้ในการพิจารณาคำร้องก็โดยอาศัยเพียงข้อมูลเท่าที่มีปรากฏอยู่ในสำนวนในขณะนั้นซึ่งเป็นข้อมูลที่ค่อนข้างจำกัดมากโดยจะนำมาพึงประกอบกับคำคัดค้านของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ จึงทำให้ผู้พิพากษามีแนวโน้มที่จะพิจารณาให้ความสำคัญกับหลักประกันมากขึ้น

นอกจากนี้หากศาลจะใช้วิธีไต่สวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 21 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 เป็นวิธีการไต่สวนพยานเพื่อให้ได้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวนั้น ๆ โดยเรียกพยานที่สำคัญได้แก่บุคคลผู้ใกล้ชิดกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเช่นคนในครอบครัว ผู้ใหญ่บ้าน พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการหรือพยานหลักฐานใด ๆ ที่เห็นว่าจำเป็นต้องนำสืบเพื่อให้ได้ทราบข้อเท็จจริงในประเด็นที่ว่าหากปล่อยชั่วคราวไปแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะหลบหนีหรือไม่ ในส่วนนี้ก็เป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป มิใช่บทบังคับว่าจะต้องทำการไต่สวน ทุกคดี⁵⁰ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่แก่ผู้พิพากษา ทำให้ผู้พิพากษามักจะไม่ใช้ดุลพินิจในการสั่งไต่สวนดังกล่าวและการไต่สวนนี้ทำก็ได้ข้อเท็จจริงเพียงในระดับหนึ่งเท่านั้นซึ่งอาจยังไม่ชัดเจนเพียงพอเมื่อเทียบกับการมีหน่วยงานหรือเจ้าพนักงานผู้ทำหน้าที่สืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ถูกกล่าวหาเพราะจะทำให้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ได้ชัดเจนกว่าไม่ว่าจะเป็นประวัติการกระทำ ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา สถานะทางครอบครัว ข้อเท็จจริงแห่งคดีในเบื้องต้น สิ่งแวดล้อมหรือพฤติกรรมประกอบอื่น ๆ ที่อาจใช้เป็นข้อมูลประกอบดุลพินิจในการสั่งคำร้องได้ พร้อมการประเมินในเบื้องต้นและการเสนอความเห็นประกอบการพิจารณา โดยหน่วยงานนี้ต้องดำเนินการ สืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวไว้ก่อนที่คดีจะเข้าสู่ศาลอีกด้วยเพราะการที่จะพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวนั้นผู้พิพากษาจะต้องได้รับข้อมูลเหล่านั้นมาให้ทันกับการที่จะต้องพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในวันที่ที่มีการยื่นคำร้องเนื่องจากบทบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 107 กำหนดให้ศาลต้องรับสั่งคำร้องนั้นโดยเร็วซึ่งหมายถึงโอกาสแรกที่คดีมาสู่ศาล ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการฝากขังหรือยื่นฟ้องคดีก็ตาม

นอกจากนี้เมื่อมีการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไปแล้วอาจมีพฤติกรรมใด ๆ เปลี่ยนแปลงไปซึ่งผู้พิพากษาควรทราบจึงน่าจะมีการตรวจสอบติดตามผลเป็นระยะ ๆ โดยหน่วยงานสืบเสาะดังกล่าวแล้วรายงานต่อผู้พิพากษาเพื่อพิจารณาเปลี่ยนแปลงคำสั่งได้เมื่อพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป เช่นมีการไปข่มขู่พยานหรือผู้เสียหาย ผู้ถูกกล่าวหา มีพฤติกรรมเตรียมที่จะหลบหนี หรือจะไปก่ออันตราย ก่อเหตุร้ายหรือกระทำความผิดใด ๆ ขึ้นอีก

⁵⁰ ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. “การใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราว.” *ตุลาการ*. 43,4. ตุลาคม-ธันวาคม

ความจริงที่ปรากฏขึ้นจึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและเป็นผลเสียกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล เพราะเกิดความเหลื่อมล้ำในทางปฏิบัติที่บุคคลที่มีฐานะการเงินและเศรษฐกิจดีข่มขู่ได้เปรียบได้รับการปล่อยชั่วคราวมากกว่าบุคคลที่มีฐานะยากจน เพราะคนเหล่านี้ไม่มีเงินทองหรือทรัพย์สินใด ๆ ที่จะนำมาใช้เป็นหลักประกันหรือแม้แต่จะหาบุคคลใด ๆ มาทำสัญญาประกันให้แก่ตนเพราะเป็นการยากที่คนยากจนจะมีโอกาสรู้จักคุ้นเคยกับบุคคลที่มีฐานะทางการเงินดีเป็นที่น่าเชื่อถือที่ศาลจะยอมรับให้เข้าเป็นประกัน จึงเกิดกลุ่มบุคคลที่แสวงหาประโยชน์จากความทุกข์ยากของผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านี้โดยการเสนอตนเข้าทำสัญญาประกันหรือเสนอหลักทรัพย์หรือหลักประกันต่าง ๆ แก่จำเลยหรือผู้ต้องหาที่ไม่สามารถหาหลักประกันที่ศาลต้องการได้ เพื่อยื่นขอประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราวแล้วเรียกร้องเอาผลประโยชน์เป็นค่าตอบแทนที่สูงอย่างไม่เป็นธรรม บีบคั้นและเอาเปรียบผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้น เช่นผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องจ่ายเงินเป็นค่าตอบแทนถึงจำนวน 30,000 บาทจากราคาหลักทรัพย์จำนวน 200,000 บาท ที่ผู้พิพากษาศาลกำหนดไว้ในสัญญาประกัน (เท่ากับอัตราร้อยละ 15) ในการยื่นคำขอประกันตัวเพียงเรื่องเดียว หรือการอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ให้อำนาจแก่นายประกันที่จะจับกุมผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวกลับมาส่งตัวคืนต่อศาลโดยอ้างว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี นายประกันเหล่านี้มักจะถือโอกาสข่มขู่ว่าจะถอนหลักประกันแล้วหาประโยชน์เอาจากผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านี้อีกโดยเรียกร้องเป็นเงินหรือทรัพย์สินเพิ่มขึ้นอีกหรือนายประกันแอบอ้างเรียกร้องเงินหรือทรัพย์สินจากผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านี้เพิ่มขึ้นโดยอ้างว่าเป็นค่าใช้จ่ายหรือค่าธรรมเนียมศาลในระหว่างคดีเพื่อรักษาสภาพการปล่อยชั่วคราวไว้ ชาวบ้านที่ไม่รู้กฎหมายเมื่อนายประกันกล่าวอ้างอย่างไรก็เชื่อถือและยอมจ่ายเงินให้แก่ นายประกันเหล่านี้อีก และในเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านี้ต้องเสียเงินค่าบริการให้แก่ นายประกันเพื่อซื้ออิสรภาพและยังต้องอยู่ภายใต้สภาพที่กดดัน คุกคามจากนายประกันอาชีพเหล่านี้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยก็อาจต้องไปกระทำความผิดขึ้นเพื่อหาเงินมาให้แก่นายประกันเป็นการเอาเปรียบกันอย่างไร้มนุษยธรรม ทำให้สังคมเต็มไปด้วยอาชญากรรมเท่ากับผลสุดท้ายความเสียหายก็กลับไปตกสู่สังคมอีกนั่นเอง

ปัญหาเรื่องนายประกันอาชีพดิน โรงดินศาลนี้ผู้พิพากษาเองก็ทราบดีและได้เคยพยายามแก้ไขปัญหาโดยการออกข้อกำหนดห้ามบุคคลบางประเภทที่เห็นว่าเป็นพวกนายประกันอาชีพเข้าไป ในเขตศาลแต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้เพราะผลประโยชน์ตอบแทนที่สูงและได้มาโดยง่ายดายเป็นสิ่งเร้าใจทำให้อาชีพนายประกันนี้ก่อตัวขึ้นเป็นกระบวนการ มีทีมงานที่คอยประสานงานกันอย่างดี มีบุคลากรตั้งแต่หน้าผู้เข้าติดต่อกับผู้ต้องหาหรือจำเลยเป้าหมายซึ่งในแต่ละวันก็มีจำนวนมากมาย เชิญชวนให้ใช้บริการ แนะนำทนายความที่รู้กฎหมายเข้าใจคำปรึกษาและทำหน้าที่ ทนายความแก่ต่างให้ ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ อีกทั้งยังมีเจ้าหน้าที่ศาลที่ได้รับผลประโยชน์ ตอบแทนร่วมกระบวนการด้วยโดยการนำคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

เสนอต่อผู้พิพากษาผู้พิจารณาสั่ง คำร้องอย่างรวดเร็ว ถัดควินำเสนอก่อนคำร้องรายอื่น ๆ เป็นการอำนวยความสะดวกให้

กรณีการใช้บุคคลเป็นหลักประกันก็มีปัญหาที่ศาลไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าบุคคลผู้นั้นได้ทำหรือเคยทำสัญญาประกันไว้ในศาลอื่น ๆ หรือไม่และเคยผิดสัญญาประกันที่ศาลใดบ้างหรือไม่ โดยเฉพาะข้าราชการครูที่มาทำสัญญาประกันซึ่งมิได้เข้าใจถึงผลความผูกพันตามสัญญาอย่างแท้จริงเพราะเขาทำสัญญาโดยการชักชวนของพวคนายประกันอาชีพที่อ้างว่าสามารถมีรายได้ได้อย่างง่ายดายเพียงแค่อำนาจหน้าที่ของตนเข้าทำสัญญาต่อศาลก็ได้รับเงินเป็นการตอบแทนแล้วตัวอย่างเช่นครูที่เข้าทำสัญญาประกันด้วยบุคคลแก่จำเลยในราคาประกันจำนวน 100,000 บาท นายประกันอาชีพจะเรียกค่าตอบแทนจากผู้ต้องหาหรือจำเลยจำนวน 15,000 บาท แล้วจะนำมามอบให้ครูที่เข้าทำสัญญาเพียง 2,000 ถึง 5,000 บาท เพื่อเป็นค่าตอบแทนจากการเข้าทำสัญญาเมื่อมีการผิดสัญญาประกัน การบังคับไม่สะดวก รวดเร็วเหมือนกรณีมีเงินสดหรือหลักทรัพย์มาเป็นประกันหรือบางครั้งก็ไม่อาจบังคับตามสัญญาประกันด้วยบุคคลดังกล่าวได้เพราะข้าราชการครูเหล่านั้นมีหนี้สินมากกว่ารายได้ สร้างความยุ่งยากแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการบังคับตามสัญญาประกันแบบนี้อย่างมาก และทำให้เกิดผลเสียหายกระทบต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล เพราะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นประกันกับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไม่มากพอที่จะทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นยอมมา ปรากฏตัวต่อหน้าศาลและได้หลบหนีสัญญาประกันไปในที่สุด

ตารางที่ 2 สถิติการปล่อยชั่วคราวในศาลชั้นต้นทั่วประเทศ⁵¹

ปี พ.ศ..	คดีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่ถึงสามปี			คดีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สามปีขึ้นไป		การพิจารณาหลักประกัน			
	ไม่มีประกัน	มีประกันแต่ไม่มีหลักประกัน	มีประกันและหลักประกัน	มีประกันแต่ไม่มีหลักประกัน	มีประกันและหลักประกัน	เงินสด	บุคคลเป็นประกัน	ที่ดิน	พันธบัตรรัฐบาลและอื่น ๆ

⁵¹ ที่มา : สำนักวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม

2537	12	1,726	26,764	944	35,976	11,252	4,665	33,490	12,382
2536	84	1,015	26,870	584	31,437	13,770	1,667	33,137	8,430
2535	2	437	25,870	312	26,480	12,793	306	417	37,862
2534	2	512	26,433	168	28,313	14,443	330	828	39,282
2533	1	111	21,862	193	25,454	11,152	121	647	35,096
2532	0	58	19,037	20	27,340	9,372	217	429	36,514
2531	1	107	19,502	39	24,811	8,316	412	338	36,498
2530	0	155	20,927	10	23,929	8,254	291	373	36,242
2529	0	181	23,368	18	21,564	8,137	670	716	36,443
2528	0	305	22,035	8	23,156	7,924	1,180	446	36,636

4.3. วิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

จุดประสงค์ในการศึกษาวิธีการปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายของต่างประเทศและมาตรการการควบคุมตัวไว้ในที่อยู่อาศัยก็นำมาปรับใช้กับการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ยากจนให้สามารถได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้กว้างขวางขึ้น โดยประเด็นสำคัญที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นไม่สามารถได้รับการปล่อยชั่วคราวไปก็เพราะปัญหาจากความยากจนไม่สามารถหาหลักประกันมาเสนอต่อศาลเพื่อเป็นประกันการมาปรากฏตัวต่อศาลได้ ดังนั้นการศึกษานี้ก็เพื่อหามาตรการต่าง ๆ ที่อาจนำมากำหนดเป็นเงื่อนไขในสัญญาประกันแทนการเรียกประกันและหลักประกันเป็นทรัพย์สินเงินทองหรือตัวบุคคลอันเป็นประกันดังกล่าวโดยการกำหนดเป็นเงื่อนไขแทนการเรียกประกันและหลักประกัน

4.3.1. เปรียบเทียบกฎหมายอังกฤษ จำเลยอาจได้รับการประกันตัวโดยไม่มีเงื่อนไขหรือกำหนดเงื่อนไขอย่างไรก็ได้ตามมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติ The Bail Act 1976 ซึ่งถือว่าการปล่อยชั่วคราวเป็นสิทธิอย่างหนึ่งโดยได้บัญญัติให้บุคคลมีสิทธิได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นหลักเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่จำเป็นต้องถูกควบคุมหรือขังจนนานเกินควรภายหลังถูกจับ เนื่องจากถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หากพยานหลักฐานไม่พอพียงว่าเขากระทำความผิดจริงจะต้องปล่อยตัวไป ถ้าหากเจ้าพนักงานตำรวจพิจารณาแล้วเห็นควรจะต้องควบคุมตัวไว้ ก็จะต้องส่งตัวให้ The Magistrates's Court หรือจะต้องอนุญาตให้ประกันตัวไป ซึ่งเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นถูกนำตัวมายังศาลแล้วโดยหลักจะได้รับการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไปเสมอ

บทบัญญัติใน The Bail Act 1976 กำหนดให้ปล่อยชั่วคราวไปโดยไม่ต้องมีประกันไม่ต้องมีนายประกัน และไม่ต้องกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เว้นแต่เมื่อศาลได้พิจารณาเป็นการพิเศษเป็นการเฉพาะเจาะจง ก็มีอำนาจเรียกประกันได้โดยพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจ บุคลิกลักษณะหรือเหตุที่เคยถูกศาลพิพากษาว่าเคยกระทำ

ความคิดมาแล้วหรือไม่ การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวศาลจะกำหนดให้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยหาประกันคน หนึ่งหรือหลายคนมาทำสัญญาประกันรับรองต่อศาลเพื่อเป็นหลักประกันว่าจำเลยจะปฏิบัติตามสัญญาโดยมา ปราบกฏตัวในกำหนด หากจำเลยหลบหนี นายประกันก็จะถูกริบหรือยึดเงินประกันและถ้านายประกันไม่จ่ายเงินก็ อาจถูกจำคุก

ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจวางหลักประกันหรือทรัพย์สินอย่างอื่นไว้ต่อศาลเพื่อเป็นการประกันการ ยินยอมการกลับเข้ามาบตัวตามมาตรา 3(5) ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวจะถูกยึดถ้า ผู้ต้องหาหรือจำเลย หลบหนี

นอกจากนี้ศาลอาจกำหนดให้จำเลยปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นๆเท่าที่จำเป็นเพื่อประกันว่าเขาจะไม่ หลบหนี หรือไปกระทำความผิดอีกในขณะที่ประกันตัว หรือ ไปข่มขู่พยาน ตามมาตรา 3(6)

กรณีที่ศาลไม่พอใจในหลักประกัน ศาลอาจกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหาหลักประกัน มา เพิ่มแต่ศาลอาจกำหนดการคุมประพฤติแทนการเรียกหลักประกันดังกล่าวโดยกำหนดเงื่อนไข ดังต่อไปนี้ได้

1. กำหนดเงื่อนไขอย่างไรก็ตาม ไม่ให้ผู้ได้รับการประกันตัวหลบหนี
2. กำหนดเงื่อนไขไม่ให้ไปกระทำความผิดอีกในระหว่างการประกันตัว
3. กำหนดเงื่อนไขไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับพยาน
4. ให้ไปรายงานตัวที่สถานีตำรวจสัปดาห์ละครั้ง หรือวันละครั้ง
5. ยึดหนังสือเดินทาง
6. กำหนดให้พักอยู่ในสถานที่ที่แน่นอนเช่นอยู่ที่บ้านหรือสถานที่ของทางราชการที่ ให้บริการหรืออยู่กับบิดา มารดา และต้องรายงานการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ทุกครั้ง กำหนดเวลาออกจาก บ้าน หรือกลับบ้าน หรืออยู่ในอาคารสถานที่ในเวลาที่กำหนดในแต่ละคืน
7. ห้ามพูดคุยหรือติดต่อกับพยานสำคัญของโจทก์ในระหว่างการดำเนินคดี หรือห้ามเข้า ไปในระยะถิ่นที่อยู่ของพยานโจทก์ และจะถูกสั่งหรือห้ามไม่ให้เข้าไปในสถานที่ที่ผู้ได้รับความ เสียหาย อาศัยอยู่ หรือเงื่อนไขอื่นใดที่จำเป็น

ถ้าจำเลยซึ่งได้รับการอนุญาตให้ประกันตัวหลบหนีหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขอย่างใด ก็ตามที่ศาลกำหนดไว้เพื่อการประกันตัวศาลจะออกหมายเรียกตัวตามมาตรา 7 (2) หรือออก หมายจับตามมาตรา 7(1) และเพื่อเป็นการป้องกันการฝ่าฝืนเงื่อนไขการประกันตัวเจ้าพนักงาน ตำรวจอาจจะ จับกุมจำเลยซึ่งเชื่อว่าจะปฏิบัติผิดเงื่อนไขโดยไม่จำเป็นต้องมีหมายอีกด้วย จำเลยจะ ถูกยกเลิกการให้ประกันหรือกำหนดเงื่อนไขในการประกันตัวเข้มงวดมากยิ่งขึ้นและจะมีความผิด ฐานหลบหนีประกันตามมาตรา 6 ซึ่งจำเลยอาจถูกฟ้องร้องคดีและถูกลงโทษสำหรับความผิดอัน เนื่องมาจาก หลบหนีประกันคือ

1. จำเลยจะถูกพิจารณาคดีสำหรับความผิดฐานหลบหนีประกันและถูกลงโทษจำคุกสูง ถึง 3 เดือน และ/หรือปรับ 2,000 ปอนด์

2. ภายหลังกระบวนการพิจารณาคดีสำหรับความผิดฐานหลบหนีประกันตามมาตรา 6 แล้ว ผู้พิจารณาคดีก็อาจจะส่งผู้ต้องหาไปยัง Crown Court เพื่อลงโทษจำคุก

1. ผู้พิจารณาในศาล The Magistrates's Court เห็นเป็นการสมควร

2. ผู้พิจารณาได้ส่งตัวผู้ต้องหาไปเพื่อการพิจารณาในส่วนของความผิดตามฟ้องซึ่ง ศาล Crown Court จะเป็นผู้พิจารณาลงโทษผู้ต้องหานั้นทั้งโทษอันเกิดจากความผิดในคดีนั้น และโทษที่เป็นการหลบหนีประกันซึ่งมีโทษจำคุก 12 เดือนและหรือปรับโดยไม่จำกัดจำนวนเงิน

3. การพิจารณาคดีในศาล Crown Court เป็นการดูหมิ่นหรือละเมิดอำนาจศาล

4.3.2. เปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกา ในส่วนกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดว่าการประกันตัวจะเรียกจำนวนเงินประกันสูงเกินไปได้ ซึ่งกฎหมาย **The Judiciary Act 1789** ก็กำหนดว่าให้มีการประกันผู้ต้องหาในกรณีที่มีการจับกุม ทุกคดี เว้นแต่คดีนั้นจะมีโทษถึงขั้นประหารชีวิต ดังนั้นบุคคลที่ถูกจับกุมในความผิดที่มีโทษไม่ถึงขั้นประหารชีวิตจะต้องได้รับการประกันตัวทุกกรณี แต่โทษประหารชีวิตศาลก็ยังมีดุลพินิจให้ประกันตัวได้หากพิจารณาถึงลักษณะและพฤติการณ์แวดล้อมรวมทั้งพยานหลักฐานของความผิดแล้วแต่ต้องอยู่ในข้อกำหนดเงื่อนไขที่ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องให้คำรับรองว่าจะมาปรากฏตัวในวันพิจารณาคดีและ ยินยอมรับโทษหากพิจารณาได้ว่าจำเลยกระทำความผิดจริง

ตามพระราชบัญญัติ **The Bail Reform Act 1966** ได้บัญญัติให้มีการประกันตัวโดยไม่ ต้องใช้เงินประกันหากพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีเป็นการเพียงพอที่จะทำให้แน่ใจได้แล้วว่าจำเลยจะ มาปรากฏตัวต่อศาล

โดยจำเลยจะต้องมีนายประกันผู้รับผิดชอบให้คำสาบาน และมีสัญญาประกันตัว ซึ่ง กำหนดความรับผิดชอบหรือกำหนดวงเงินประกันไว้โดยศาลมีหน้าที่กำหนดวงเงินเพื่อประกันความ เสี่ยงภัยจากการที่ผู้ได้รับการประกันตัวจะหลบหนี และตามพระราชบัญญัติควบคุมอาชญากรรม กำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวโดยคำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดต่อชุมชนมากกว่า ประเภทของความผิดโดยพิจารณาว่าการปล่อยชั่วคราวนั้นจะต้องไม่ก่ออันตรายต่อชุมชนและอาจ กำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติจำเลยไว้ให้จำเลยไม่อาจก่ออันตรายต่อชุมชนได้และตามกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา ค.ศ.1966 ภาคที่ 18 ลักษณะ 2 วิธีพิจารณาความอาญา หมวด 207 การปล่อยและการควบคุมตัวระหว่างกระบวนการพิจารณา มาตรา 3142 c ยังได้ถือตาม หลักเงื่อนไขอย่างน้อยที่สุดที่จำเป็นต้องใช้เพื่อเป็นหลักประกันว่าจำเลยจะมาศาลตามนัดและไม่ไป ขู่เหยียดกับพยานหลักฐานโดยให้ศาลออกคำสั่งว่าในระหว่างพิจารณาให้บุคคลนั้นได้รับการปล่อย ชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือโดยมีประกันหรือโดยมีเงื่อนไขข้อหนึ่งหรือหลายข้อรวมกันคือ

1. หากบุคคลที่มอบหมายสามารถรับรองอย่างมีเหตุผลต่อศาลได้ว่าบุคคลนั้น ๆ จะมา ศาล ตามกำหนดและจะไม่ก่ออันตรายต่อความปลอดภัยของบุคคลอื่นหรือของชุมชน

2. ทำงานหรือในกรณีว่างงานต้องกระตือรือร้นหางานทำ
3. ศึกษาหรือเริ่มต้นศึกษา
4. ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการคบหากับบุคคล, การอยู่ในสถานที่หรือการเดินทางในบางแห่ง
5. หลีกเลี่ยงการติดต่อกับผู้เสียหายในคดีและพยานซึ่งอาจต้องให้การเกี่ยวกับความผิดในคดี
6. รายงานตัวเป็นระยะกับเจ้าหน้าที่ที่กำหนด
7. ปฏิบัติตามข้อกำหนดควบคุมเวลา(เคอร์ฟิว)
8. ไม่ครอบครองอาวุธปืน, วัตถุระเบิดหรืออาวุธอันตรายอื่น
9. ไม่ใช่แอลกอฮอล์เกินขนาด หรือใช้ยาเสพติดหรือสารควบคุมอื่นตามที่กำหนดไว้ เว้นแต่มีใบสั่งยาของแพทย์ที่ได้รับอนุญาต
10. เข้ารับการบำบัดทางแพทย์ ทางจิตวิทยา หรือบำบัดโรคจิต รวมทั้งการบำบัดการใช้แอลกอฮอล์หรือยาและอยู่ในสถานพยาบาลที่กำหนดเพื่อการนั้น
11. ทำสัญญายอมให้ยึดทรัพย์สินหากไม่มาศาลตามกำหนด โดยที่ทรัพย์สินต้องมีมูลค่าพอเพียงและปลอดภาระผูกพัน รวมถึงเงินสดเท่าที่จำเป็นในการรับรองว่าจะมาศาลได้ตามกำหนด และต้องแสดงหลักฐานของทรัพย์สินต่อศาล
12. ทำสัญญาประกัน โดยมีนายประกัน ซึ่งจะทำสัญญายอมให้ยึดทรัพย์สินในจำนวนที่พอเพียงต่อการรับรองว่าบุคคลนั้น ๆ จะมาศาลตามกำหนดและต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินและทรัพย์สินของนายประกันและภาระผูกพันที่มีนายประกันจะต้องมีมูลค่าทรัพย์สินสุทธิเพียงพอชำระมูลค่าการประกัน
13. ยอมกลับสู่การควบคุมในระยะเวลาที่กำหนด สำหรับการปล่อยชั่วคราวเพื่อการทำงาน, การศึกษาหรือวัตถุประสงค์อื่น
14. ปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นที่กำหนดเท่าที่จำเป็นในการรับรองว่าบุคคลจะมาศาลตามกำหนด และ เพื่อความปลอดภัยของบุคคลอื่นหรือชุมชน

รูปแบบการปล่อยชั่วคราวคือการประกันตัวโดยไม่มีหลักประกันเรียกว่า **release on recognizance** เป็นการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีการประกันตัวจำเลยเพียงแต่ให้สัญญาว่าจะมาปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดเวลาที่นัด, การปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข **conditional release** ผู้พิพากษาจะกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ อันมิใช่เงื่อนไขที่เป็นการเรียกเงินประกันเอาไว้, การปล่อยตัวโดยใช้ **unsecured bonds** เป็นการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกัน แต่หากจำเลยไม่มาปรากฏตัวต่อศาลก็จะถูกปรับ, การประกันโดยเงินสด **cash bonds** , การประกันโดยการวางเงินมัดจำ **deposit bond** เป็นการปล่อยตัวโดยต้องวางเงินสดเป็นหลักประกันไว้ร้อยละ 10 ของราคาประกันที่ศาลกำหนด,

การประกันด้วยบุคคล **surety bond** นายประกันก็จะต้องวางเงินไว้ร้อยละ 10 ของราคาประกัน เช่นเดียวกัน

The Bail Reform Act ได้กำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดเงื่อนไขสำหรับการปล่อยชั่วคราว โดยให้พิจารณาสิ่งประกอบต่าง ๆ อันประกอบด้วย

1. ลักษณะของความผิดที่ถูกตั้งข้อหา
2. จำนวนของพยานหลักฐานที่ใช้ยืนยันความผิดของจำเลย
3. ประวัติการกระทำความผิดของจำเลย
4. ความผูกพันของจำเลยต่อชุมชน เช่นครอบครัว ทรัพย์สินที่มีอยู่ และงาน
5. สภาพทางจิตของจำเลย
6. ระยะเวลาที่จำเลยอาศัยอยู่ในชุมชนดังกล่าว
7. ประวัติการที่จำเลยไม่มาศาลตามกำหนดนัด

คำสั่งปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะมีเนื้อหาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3142(h) คือศาลจะต้อง

1. ระบุเป็นหนังสือกำหนดเงื่อนไขทั้งหมดที่จะใช้บังคับกับการปล่อยโดยให้ใช้ถ้อยคำชัดเจนเพียงพอที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ และ

2. ให้คำแนะนำแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเกี่ยวกับ

- ก. โทษของการฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว รวมทั้งโทษของการกระทำผิดในระหว่างการปล่อยชั่วคราว

- ข. ผลต่อเนื่องของการฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว รวมทั้งการออกหมายจับทันทีและ

- ค. ตามมาตรา 1503 การข่มขู่พยาน ลูกขุน หรือเจ้าหน้าที่ศาล, มาตรา 1510 การขัดขวางการสืบสวนสอบสวน, มาตรา 1512 ไปยุ่งเหยิงกับพยาน, ผู้เสียหายหรือผู้ให้ข้อมูลและ มาตรา 1513 แก่แก่นพยาน, ผู้เสียหายหรือผู้ให้ข้อมูล

หากผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้วปฏิบัติผิดเงื่อนไข มาตรา 3148 ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะถูกยกเลิกการปล่อยชั่วคราวและถูกออกหมายจับในทันทีและยังอาจจะต้องถูกดำเนินคดีในข้อหาละเมิดอำนาจศาล

ในส่วนมาตรการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัย **House Arrest** หรือ **Home Confinement** นั้นก็ยังสามารถนำมาปรับใช้โดยกำหนดเป็นเงื่อนไขหนึ่งแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัวได้ การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยเป็นวิธีการที่ใช้กับการคุมขังผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรงไว้ที่บ้านหรือในที่อยู่อาศัย หรือสถานที่หนึ่ง ที่ใดที่ไม่ใช่เรือนจำที่กำหนดขึ้น ผู้ต้องโทษมีเสรีภาพในการดำรงชีวิตอย่างคนทั่วไป ภายในบริเวณที่กำหนดให้ นั่น มีโปรแกรมการใช้ถึง 8 แบบ เช่นการคุมขังไว้ตลอด 24 ชั่วโมง ไม่สามารถออก

จากบริเวณที่กำหนดได้เลย ,การคุมขังเพียงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเช่นเฉพาะตอนกลางคืน ส่วนเวลา
กลางวัน ผู้ต้องโทษอาจออกไปทำงาน ไปเรียน หรือไปทำธุรกิจส่วนตัวใด ๆ ก็ได้ ,การ
อนุญาตให้ออกจากสถานที่ที่กำหนดได้ในบางวันเช่นวันเสาร์ อาทิตย์เพื่อไปประกอบพิธีทางศาสนา
หรือกำหนดเป็นช่วงเวลาเช่น 21.00-06.00 นาฬิกาและต่อมาสหรัฐอเมริกาได้นำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์
โทรคมนาคมไปช่วยในการตรวจสอบ หากผู้ต้องโทษออกจากบริเวณที่กำหนดโดยตั้งใจก็จะถูกจับตัว
กลับเข้าเรือนจำและอาจถูกเพิ่มโทษข้อหาหลบหนี

4.3.3. เปรียบเทียบกฎหมายไทย

1. วิธีการปล่อยชั่วคราวโดยทั่วไปกฎหมายของไทยบัญญัติให้อำนาจแก่ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลพินิจ
อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจำเลยหรือผู้ต้องหาได้สามประเภทคือการปล่อยชั่วคราวไปโดยไม่ต้องมีประกันซึ่งเป็น
การปล่อยชั่วคราวไปโดยเพียงแต่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานตนว่าจะมาศาลตามกำหนดนัด ซึ่งสามารถจะใช้ได้
กับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่กระทำความผิดมีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงไม่เกินสามปี ที่เป็นคดีความส่วนใหญ่ในศาล แต่
จากความจริงที่ปรากฏกลับไม่มีการใช้ดุลพินิจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวในแบบนี้เลย หรือหากจะปล่อยชั่วคราวโดยมี
ประกันหรือปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันในความคิดที่มีโทษจำคุกขั้นสูงเกินกว่าสามปีขึ้นไปศาลก็
ควรจะใช้ดุลพินิจเรียกประกันหรือหลักประกันในอัตราขั้นต่ำเพียงเพื่อเป็นหลักประกันว่าเขาเหล่านั้นจะมา
ปรากฏตัวต่อศาลตามนัดเท่านั้นซึ่งจะต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไปโดยอาศัยข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาหรือ
จำเลยแต่ละรายไปซึ่งก็มีปัญหาที่ศาลไม่มีเครื่องมือที่จะเสาะแสวงหา รายละเอียดดังกล่าวได้ ซึ่งหากจะใช้วิธีการ
ได้สวนให้ทราบรายละเอียดก็ยิ่งเป็นการเพิ่มงานให้ศาลซึ่งปัจจุบันมีอัตราไม่เพียงพอกับจำนวนคดีที่เข้ามาสู่ศาล
อยู่แล้วจึงเป็นการยากที่ศาลจะใช้ดุลพินิจสั่งให้ไต่สวนดังกล่าว อีกทั้งปัญหาดุลพินิจในการกำหนดจำนวน
หลักประกันเป็นปัญหาใหญ่ของเรื่องการปล่อยชั่วคราวเพราะกฎหมายให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจกว้างขวาง
เกินไป และทางปฏิบัติศาลจะมีบัญชีกำหนดจำนวน หลักประกันไว้ควบคุมการตั้งอีกด้วยทั้งที่ข้อเท็จจริง
ในบางคดีไม่จำเป็นจะต้องเรียกหลักประกันจาก ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นก็ได้

การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวของไทยจึงมักจะพิจารณาจากหลักทรัพย์ที่เสนอมาเป็นสิ่งสำคัญ เป็น
การแบ่งแยกและสกัดกั้นคนจนไม่ให้ได้รับการประกันตัว การปล่อยชั่วคราวกลายเป็นการ แลกเปลี่ยน
ระหว่างการขอมให้ยึดเงินหรือทรัพย์สินไว้ชั่วคราวเพื่อแลกกับอิสระภาพ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม แม้
ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นจะแสดงข้อเท็จจริงว่าตนจะไม่หลบหนี ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหรือมีคุณสมบัติ
เหมาะสมที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวเช่นไรก็ไม่สามารถจะได้รับการอิสระภาพเพียงเพราะเขาเหล่านั้นเป็นคน
ยากจนไม่มีหลักทรัพย์มาเสนอให้เป็นที่พอใจของผู้พิพากษามีดุลพินิจออกคำสั่งเพราะผู้พิพากษาไม่แน่ใจว่าหาก
ให้ประกันตัวไปแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นจะ หลบหนีหรือไม่

ทางแก้ปัญหาก็โดยการหามาตรการที่ใช้เสริมหลักประกันทางทรัพย์สินหรือมา
ทดแทนซึ่งยังมีข้อจำกัดบางประการ หนทางที่ผู้เขียนศึกษาวิจัยพบก็คือการพัฒนามาตรการการ
กำหนด เงื่อนไขให้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นปฏิบัติแทนการเรียกประกันหรือหลักประกัน
เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ดียิ่งขึ้น โดยยังคงประสิทธิภาพของ
กระบวนการ ยุติธรรมไว้

2. วัตถุประสงค์ของการกำหนดเงื่อนไขแทนการเรียกประกันหรือหลักประกัน

(1) เพื่อเป็นการคุ้มครองเสรีภาพของประชาชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้ได้รับการปล่อยชั่วคราวมากขึ้น

(2) เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกแก่ผู้พิพากษาในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวเลือกปฏิบัติแทนการกำหนดให้ต้องจัดหาประกันและหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ทำให้ดุลพินิจของศาลในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวกว้างขวางขึ้น

(3) ลดความแออัดในเรือนจำและลดค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูผู้ต้องขังซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณของชาติ และลดภาระหน้าที่ในการควบคุมตัวลง

(4) เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนร่วมทำงานกับภาครัฐ โดยการให้บริการสถานที่และการควบคุมดูแล

(5) การกำหนดเงื่อนไขเป็นการผ่อนคลายเป็นผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวยังคงสามารถออกไปทำงานได้ไม่สูญเสียโอกาสที่จะรักษาหน้าที่การงานไว้ ทำให้มีรายได้ไม่กระทบต่อครอบครัวและรัฐ เพราะสามารถเก็บภาษีได้และไม่สูญเสียแรงงานไปเปล่า

3. เงื่อนไขที่อาจนำมากำหนดแทนการเรียกประกันหรือหลักประกัน

จากการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปข้อกำหนดเงื่อนไขที่อาจกำหนดไว้ในสัญญาประกันแทนการเรียกประกันและหลักประกันได้ดังต่อไปนี้

(1) **เงื่อนไขอย่างใด ๆ ไม่ให้ผู้ได้รับการประกันตัวหลบหนี** จากจุดประสงค์ที่ต้องการมีหลักประกันว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับประกันตัวไปจะไม่หลบหนีหากมีการกำหนดมาตรการใด ๆ ที่กำหนดไว้แล้วจะบังคับให้ไม่หลบหนีไปโดยรับรองได้ว่าบุคคลนั้น ๆ จะมาศาลตามกำหนดเช่นการสัญญาว่าจะไม่เดินทางออกนอกประเทศหรือใช้วิธีทำสัญญายอมให้ยึดทรัพย์สินหากไม่มาศาลตามกำหนดโดยต้องแสดงหลักฐานของทรัพย์สินต่อศาลและยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นเท่าที่จำเป็น

(2) **เงื่อนไขไม่ให้ไปกระทำความผิดอีกในระหว่างการประกันตัว** เพื่อเป็นการประกันว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นจะไม่ไปกระทำความผิดใด ๆ ขึ้นอีกและจะไม่ก่อภัยอันตรายต่อความปลอดภัยของบุคคลอื่นหรือของชุมชน

(3) **เงื่อนไขไม่ให้ไปยุ่งเหยิงกับพยาน** เพื่อจุดประสงค์หลักหนึ่งของการปล่อยชั่วคราว เช่นห้ามพูดคุยกับพยานสำคัญของโจทก์ ,ห้ามเข้าไปในระยะถิ่นที่อยู่ของพยานโจทก์

(4) **วางข้อกำหนดคุมประพฤติ** ในส่วนนี้สามารถนำข้อกำหนดคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่มีอยู่แล้วมากำหนดไว้ได้เช่นการกำหนดให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราว ไปรายงานตัวต่อศาลหรือที่สถานีตำรวจหรือต่อพนักงานคุมประพฤติสัปดาห์หรือวันละครั้งหรือ ไปรายงานตัวเป็นระยะกับเจ้าหน้าที่ที่ศาลกำหนดและปฏิบัติตามข้อกำหนดการคุมประพฤติอื่น ๆ ที่ศาลเห็นสมควร

(5) **ยึดหนังสือเดินทาง หรือยอมให้ตัดสิทธิทางสถานะภาพบางประการ** เพื่อป้องกันการหลบหนีออกนอกราชอาณาจักร หรือลดศักยภาพในการกระทำความผิดหรือก่อความเสียหายใด ๆ

(6) ยอมกลับสู่การควบคุมในระยะเวลาที่กำหนด สำหรับการปล่อยชั่วคราวเพื่อการทำงาน, การศึกษาหรือวัตถุประสงค์อื่น

(7) การกำหนดให้ทำงานหรือในกรณีว่างงานต้องกระตือรือร้นหางานทำ เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นมีรายได้ ลดความกดดันจากปัญหาทางเศรษฐกิจ

(8) ศึกษาหรือเริ่มต้นศึกษา ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นยังอยู่ในวัยที่ควรศึกษาเล่าเรียน

(9) ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการคบหากับบุคคล, การอยู่ในสถานที่หรือการเดินทางในบางแห่ง เพื่อเป็นการป้องกันหรือหลีกเลี่ยง โอกาสที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะถูกเร่งเร้าหรือกระตุ้นให้กระทำความผิดขึ้นอีกหรือคิดที่จะหลบหนี

(10) หลีกเลี่ยงการติดต่อกับผู้เสียหายในคดี เพื่อป้องกันการรบกวนการดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือ ไปรบกวนผู้เสียหาย

(11) ไม่ครอบครองอาวุธปืน, วัตถุระเบิดหรืออาวุธอันตรายอื่น เพื่อเป็นการป้องกันหรือหลีกเลี่ยง โอกาสที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะถูกเร่งเร้าหรือกระตุ้นให้กระทำความผิดขึ้นอีก

(12) ไม่ใช้แอลกอฮอล์ หรือใช้ยาเสพติดหรือสารควบคุมอื่น เว้นแต่มีใบสั่งยาของแพทย์ที่ได้รับอนุญาตเพื่อเป็นการป้องกันหรือหลีกเลี่ยง โอกาสที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะถูกเร่งเร้าหรือกระตุ้นให้กระทำความผิดขึ้นอีกเช่นเดียวกัน

(13) เข้ารับการบำบัดทางแพทย์ ในกรณีที่การกระทำความผิดเกิดจากความผิดปกติทางจิต โดยการเข้ารับการรักษากจากแพทย์ทางจิตวิทยา หรือบำบัดโรคจิต รวมทั้งการบำบัดการใช้แอลกอฮอล์หรือยาและขอมอยู่ในสถานพยาบาลที่กำหนดเพื่อการนั้น

(14) กำหนดสถานที่ให้อยู่เป็นการเฉพาะ เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้น เช่น ให้อยู่กับบิดา มารดา และต้องแจ้งการย้ายที่อยู่ทุกครั้ง

(15) กำหนดช่วงเวลาที่ได้รับบริการปล่อยชั่วคราวจะต้องกลับ ถึงบ้านหรือสถานที่ที่กำหนด (Home curfew) เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยเช่นกัน

(16) กำหนดให้ผู้กระทำความผิดอยู่ในที่อยู่อาศัยโดยการจำกัดบริเวณ เป็นการกำหนดให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวอยู่ในบริเวณบ้านหรือสถานที่ที่กำหนดตลอดเวลาหรือกำหนดเป็นช่วงเวลาตามที่ผู้พิพากษามีดุลยพินิจเห็นว่าเหมาะสมเว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้ออกนอกบ้านหรือสถานที่ที่กำหนดได้ ซึ่งศาลอาจพิจารณาเลือกสถานที่ควบคุมที่เหมาะสม นอกจากบ้านของผู้ต้องหาหรือ จำเลยเองโดยคัดแปลงมาจากวิธีการคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (House Arrest)

(17) เงื่อนไขอื่น ๆ ที่ศาลเห็นสมควร กำหนดเพื่อไว้ในกรณีที่อาจมีข้อกำหนดใดที่เห็นว่าเหมาะสมกว่าที่กำหนดไว้นี้ตามแต่พฤติการณ์ในแต่ละคดีให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ

4. ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและหนทางแก้ไข

ในส่วนการกำหนดเงื่อนไขตามข้อ 1 ถึง 13 และ ข้อ 17 นั้นไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติแต่อย่างใด แต่ในส่วนเงื่อนไขตามข้อ 14 ถึง 16 เป็นการกำหนดสถานที่อยู่, กำหนดช่วงเวลา(Home curfew) โดยเฉพาะการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยนั้น House Arrest หรือ Home Confinement ปัญหาจากเดิมที่เป็นแนวคิดที่จะควบคุมหรือกักขังนักโทษไว้ในสถานที่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่เรือนจำรวมถึงวิธีการคุมขังผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาไว้ในที่อยู่อาศัย กักตัวอยู่ภายในบ้าน ซึ่งหมายถึงการคุมขังหรือจำกัดบริเวณนักโทษที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรงไว้ที่บ้านหรือในที่อยู่อาศัยหรือสถานที่หนึ่งใดที่ไม่ใช่เรือนจำ อันอาจเป็นสถานพยาบาลหรือสถานที่ใด ๆ ที่กำหนดขึ้นผู้ต้องโทษมีเสรีภาพในการดำรงชีวิตอย่างคนทั่วไปภายในบริเวณที่กำหนดให้ นั้น เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายของ ราชการและเจ้าหน้าที่ที่จะตรวจสอบซึ่งต่อมาได้มีการนำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาช่วยในการตรวจสอบนั้น มีปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายจากการใช้วิธีการนี้ เพราะค่าอุปกรณ์มีราคาสูง ต้องมีบุคลากรและหน่วยงานเฉพาะที่รับผิดชอบคอยตรวจสอบและดูแลพินิจในการสั่งของศาลไม่เหมือนกันอาจมีทั้งกรณีและผู้ต้องโทษต้องเสียค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมเองหรืออาจไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เลย และกำหนดระยะเวลาควบคุมไว้ไม่เท่ากัน

ในส่วนการจะนำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาช่วยในการตรวจสอบนั้นถึงแม้จะทำให้สามารถตรวจสอบการอยู่ในที่ที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้นก็ตามแต่ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ เครื่องมือดังกล่าวก็มีราคาแพงและการกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องเสียค่าใช้จ่ายในการใช้ วิธีการดังกล่าวเองอาจจะขัดกับจุดประสงค์ในการกำหนดเงื่อนไขแทนการเรียกประกันหรือ หลักประกันตามที่ได้ทำการศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้ที่ต้องการช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะยากจนอยู่แล้วจนทำให้ไม่สามารถนำวิธีการกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวมากำหนดในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ ทางแก้ที่ผู้เขียนเห็นว่าอาจนำมาใช้ได้ก็คือไม่ต้องนำเอาเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกรณีนี้ โดยหากผู้พิพากษาจะใช้ดุลยพินิจกำหนดให้นำวิธีการคุมขังนักโทษไว้ที่บ้านหรือใน ที่อยู่อาศัยนั้นก็เพียงแต่กำหนดให้มีการตรวจสอบด้วยการให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทำการตรวจสอบโดยการสุ่มตรวจโดยเดินทางไปตรวจสอบผู้ต้องหาหรือจำเลยที่บ้านหรือที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ที่กำหนดหรือโดยการโทรศัพท์ตรวจสอบเท่านั้น ซึ่งหากผู้ต้องหาหรือจำเลยคนใดผิดเงื่อนไขไม่อยู่ในบ้านหรือ ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ที่กำหนด ผู้ต้องหาหรือจำเลยคนนั้น ๆ ก็จะต้องถูกถอนสัญญาประกันและอาจกำหนดให้ถือว่ามีความผิดฐานหลบหนีเพิ่มขึ้นด้วย

ปัญหาว่าการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ที่บ้านหรือในที่อยู่อาศัยนี้ เนื่องจากเดิมเป็นวิธีการ คุมขังนักโทษไว้ที่บ้านหรือในที่อยู่อาศัย จึงเป็นโทษอย่างหนึ่งซึ่งระยะเวลาที่ถูกควบคุมอยู่นั้น ถือเป็น การถูกลงโทษและลงล้างกำหนดโทษที่จะต้องรับตามคำพิพากษา ในส่วนนี้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 22 ที่บัญญัติว่า “โทษจำคุก ให้เริ่มแต่วันมีคำพิพากษา แต่ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาให้หักจำนวนวันที่ถูก คุมขังออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษา เว้นแต่คำพิพากษานั้นจะกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น .....” แต่ถ้านำวิธีนี้มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวแล้ว ระยะเวลาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวนั้นไม่ถือเป็น การควบคุมตัวผู้ต้องหา

หรือจำเลยเหล่านั้นจึงไม่อาจนำระยะเวลาในระหว่างปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้น อยู่ในบ้านหรือในที่อยู่อาศัยมาหักกับวันต้องโทษตามคำพิพากษาได้

นอกจากนี้หากเกิดปัญหาไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะขาดเครื่องมือหรือกำลังคนก็อาจกำหนดหน่วยงานดูแลผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดสถานที่ให้อยู่ เป็นการเฉพาะอาจเป็นองค์กรเอกชนที่รับอาสาเข้าทำหน้าที่ก็ได้ ซึ่งอาจกำหนดให้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบช่วงเวลาที่ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะต้องกลับถึงบ้านหรือสถานที่ที่กำหนด (Home curfew) และตรวจสอบการจำกัดบริเวณให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวอยู่ในบริเวณบ้านหรือสถานที่ที่กำหนด (House Arrest)

กรณีเมื่อนำวิธีการปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ดังกล่าวมาใช้แล้วมีการผิดเงื่อนไข ผิดสัญญาประกัน หรือมีการหลบหนีไม่มาฟังคำพิพากษาหรือรับโทษ ควรจะมีวิธีการบังคับกับบุคคลผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวเหล่านี้และศึกษาผลในการที่จะบังคับตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่นประมวลกฎหมายอาญาว่าควรกำหนดให้การหลบหนีสัญญาประกัน โดยกำหนดเงื่อนไขนี้เป็นความผิดอาญาฐานหลบหนีประกัน จุดประสงค์ก็เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญาและจะมาปรากฏต่อหน้าศาลเพื่อฟังคำพิพากษา ซึ่งอาจทำการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของไทยในเรื่องการปล่อยชั่วคราวเสียใหม่เช่นการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ศาลอาจใช้ดุลพินิจกำหนดให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวปฏิบัติแทนการที่ศาลจะใช้ดุลพินิจเรียกประกันหรือหลักประกันลงไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้ศาลสามารถมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขแทนการเรียกประกันและหลักประกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

U

R

U

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1. บทสรุป

หลักเกณฑ์ในเรื่องการปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยนั้นยังมีข้อบกพร่องที่เป็นปัญหา ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมต่อบุคคลในสังคมเพราะบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาในการปล่อยชั่วคราวไว้อย่างกว้างขวางเกินไปซึ่งหากการใช้ดุลพินิจนั้นใช้ตามอำเภอใจปราศจากเหตุผลไม่มีการควบคุมตรวจสอบก็อาจก่อให้เกิดการใช้อำนาจในทางที่ผิด หรือใช้อำนาจโดยมิชอบ

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ถึง มาตรา 113 กำหนดให้การวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต้องพิจารณาถึงความหนักเบาแห่งข้อหาแต่กฎหมายก็ไม่ได้กำหนดว่าข้อหาเท่าใดที่จะเป็นเกณฑ์ พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร เชื้อถือ ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่ากฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจกว้างขวางมากโดยให้อำนาจการตัดสินใจไว้ไม่มีขอบเขตที่แน่นอน

แม้ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลักตามหลักกฎหมายปัจจุบันและตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกาแต่ดุลพินิจของศาลในการสั่งคำร้องก็ยังขึ้นอยู่กับที่การเรียกประกันหรือ หลักประกันเป็นส่วนใหญ่ ศาลมักจะสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยเห็นว่าประกันหรือ หลักประกันไม่เพียงพอที่จะป้องกันหรือหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลย

การกำหนดประเภทของการประกันและหลักประกันก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคเพราะฐานะที่ไม่เท่าเทียมกันของผู้ต้องหาหรือจำเลย ศาลมักจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันด้วยเสมอ เพราะไม่แน่ใจว่าบุคคลเหล่านั้นจะหลบหนีหรือไม่และเพื่อเป็นการป้องกันตัวเองจากการถูกรื้อเรียนและมักจะเรียกประกันสูงเกินควรเพราะไม่ปรากฏหลักเกณฑ์ว่าจำนวน เท่าใดที่ถือว่าสูงเกินไป แต่ละศาลกำหนดหลักประกันไว้ไม่เท่ากันต่างก็อ้างว่ากำหนดตาม ความเหมาะสม

นอกจากนี้สิ่งที่ทำให้ผู้พิพากษามีแนวโน้มที่จะพิจารณาให้ความสำคัญกับหลักประกัน มากขึ้น เพราะผู้พิพากษาไม่มีเครื่องมือที่จะใช้ในการช่วยสืบเสาะให้ทราบรายละเอียดที่ถูกต้อง ผู้พิพากษาไม่มีโอกาสได้รู้ข้อเท็จจริงที่จะใช้ประกอบดุลพินิจในการสั่งคำร้องจนกว่าคดีจะขึ้นสู่ศาลซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่ผู้ถูกกล่าวหายื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ดังนั้นข้อมูลจึงค่อนข้างจำกัดมาก

ความเหลื่อมล้ำในทางปฏิบัติที่บุคคลที่มีฐานะการเงินและเศรษฐกิจดีย่อมได้เปรียบ ได้รับการปล่อยชั่วคราวมากกว่าบุคคลที่มีฐานะยากจน จึงเกิดกลุ่มนายประกันอาชีพที่เสนอตนเข้าทำสัญญาประกันหรือเสนอหลักทรัพย์หรือหลักประกันต่าง ๆ แก่จำเลยหรือผู้ต้องหาเหล่านั้น โดยเรียกหรือเอาผลประโยชน์เป็นค่าตอบแทนที่สูงอย่างไม่เป็นธรรม อาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ให้

อำนาจแก่ นายประกันที่จะจับกุมผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวกลับมาส่งตัวคืนต่อศาลข่มขู่ว่าจะถอนหลักประกัน แอบอ้างเรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มขึ้น โดยอ้างว่าเป็นค่าใช้จ่ายหรือค่าธรรมเนียมศาล ในการรักษาสภาพการปล่อยชั่วคราว

ปัญหาการใช้บุคคลเป็นหลักประกันศาลไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าบุคคลผู้นั้นได้ทำหรือเคยทำสัญญาประกันไว้ในศาลอื่น ๆ หรือไม่และเคยผิดสัญญาประกันที่ศาลใดบ้างหรือไม่ โดยเฉพาะ ข้าราชการครูที่ทำสัญญาประกันโดยมิได้เข้าใจถึงผลความผูกพันตามสัญญาอย่างแท้จริงเพราะเข้าทำสัญญาโดยการชักชวนของพวกนายประกันอาชีพ เมื่อมีการผิดสัญญาประกันการบังคับตามสัญญา ไม่สะดวกรวดเร็วเหมือนกรณีมีเงินสดหรือหลักทรัพย์และบางครั้งก็ไม่อาจบังคับได้และทำให้เกิดผลเสียหายกระทบต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล เพราะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นประกันกับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไม่มากพอที่จะทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่หลบหนี

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษการปล่อยชั่วคราวคล้ายคลึงกับประเทศไทยแตกต่างกันที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจได้รับการประกันตัวโดยไม่มีเงื่อนไขหรือกำหนดเงื่อนไขอย่างใด ๆ ได้ตามมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติ **The Bail Act 1976** ที่ กำหนดให้ปล่อยชั่วคราวไปโดยไม่ต้องมีประกัน ไม่ต้องมีนายประกัน และไม่ต้องกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เว้นแต่เมื่อศาลได้พิจารณาเป็นพิเศษเป็นการเฉพาะเจาะจง ก็มีอำนาจเรียกประกันได้โดยพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจ, บุคลิกลักษณะหรือเหตุที่เคยถูกศาลพิพากษาว่าเคยกระทำความผิดมาแล้วหรือไม่

การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวศาลจะกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหานายประกันมาทำสัญญาประกันเพื่อเป็นหลักประกันว่าจำเลยจะมาปรากฏตัวในกำหนด หากจำเลยหลบหนีนายประกันก็จะถูกริบหรือยึดเงินประกันและถ้านายประกันไม่จ่ายเงินก็อาจถูกจำคุกและศาลอาจกำหนดให้จำเลยปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นๆเท่าที่จำเป็นเพื่อประกันว่าเขาจะไม่หลบหนี หรือไปกระทำความผิดอีกในขณะที่ประกันตัว หรือไปข่มขู่พยาน ตามมาตรา 3(6)

นอกจากนี้หากศาลไม่พอใจในหลักประกันก็อาจกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหาหลักประกันมาเพิ่ม แต่ศาลอาจกำหนดการคุมประพฤติแทนการเรียกหลักประกันดังกล่าวโดยกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ได้ถึง 7 ประการ ถ้าจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขอย่างใดก็ตามที่ศาลกำหนดไว้ ศาลจะออกหมายเรียกตัวตามมาตรา 7(2) หรือออกหมายจับตามมาตรา 7(1) จำเลยจะถูกยกเลิกการให้ประกันหรือกำหนดเงื่อนไขในการประกันตัวเข้มงวดมากยิ่งขึ้นและจะมีความผิดฐานหลบหนีประกันตามมาตรา 6 ซึ่งมีโทษจำคุกสูงถึง 3 เดือน และ/หรือปรับ 2,000 ปอนด์ หรือหากถูกส่งไปยัง Crown Court เพื่อลงโทษก็จะมีโทษจำคุกถึง 12 เดือนและหรือปรับโดยไม่จำกัดจำนวนเงินและยังเป็นการดูหมิ่นหรือละเมิดอำนาจศาลอีกด้วย

เปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกาตามพระราชบัญญัติ **The Bail Reform Act 1966** การประกันตัวไม่ต้องใช้เงินประกันหากพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีเป็นการเพียงพอที่จะทำให้แน่ใจได้

แล้วว่าจำเลยจะมาปรากฏตัวต่อศาล โดยจำเลยจะต้องมีนายประกันเข้าทำสัญญาประกันซึ่งกำหนดความรับผิดชอบหรือกำหนดวงเงินประกันไว้ และตามพระราชบัญญัติควบคุมอาชญากรรมกำหนดให้คำนี้ถึงอันตรายที่จะเกิดต่อชุมชนมากกว่าประเภทของความผิดและอาจกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติจำเลยไว้ให้จำเลยไม่อาจก่ออันตรายต่อชุมชนได้และตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา กำหนดให้การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือโดยมีประกันหรือโดยมีเงื่อนไขข้อหนึ่งหรือหลายข้อรวมกันซึ่งเงื่อนไขที่ศาลอาจกำหนดได้นั้นมีถึง 14 ข้อ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้วปฏิบัติผิดเงื่อนไขก็จะถูกยกเลิกการปล่อยชั่วคราวและถูกออกหมายจับในทันทีและถูกดำเนินคดีในข้อหาละเมิดอำนาจศาล

ส่วนมาตรการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยนั้นก็ยังสามารถนำมาปรับใช้โดยกำหนดเป็นเงื่อนไขหนึ่งแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการอนุญาตให้ประกันตัวได้ โดยการกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวอยู่ที่บ้านหรือในที่อยู่อาศัยหรือสถานที่หนึ่งที่ใดที่กำหนดขึ้น ซึ่งอาจกำหนดช่วงเวลาได้ถึง 8 แบบ

จากปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของไทยจะเห็นได้ว่าการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยพิจารณาหลักทรัพย์ที่เสนอมาเป็นสิ่งสำคัญนั้นเป็นการแบ่งแยกและศักดิ์กันคนจนไม่ให้ได้รับการประกันตัว การปล่อยชั่วคราวกลายเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างการยอมให้ยึดเงินหรือทรัพย์สินไว้ชั่วคราวเพื่อแลกกับอิสระภาพทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม แม้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นจะแสดงข้อเท็จจริงว่าตนจะไม่หลบหนี ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหรือมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวเช่นไรก็ตามไม่สามารถจะได้รับอิสระภาพเพียงเพราะเขาเหล่านั้นเป็นคนยากจนไม่มี หลักทรัพย์มาเสนอให้เป็นที่พอใจของผู้พิพากษาผู้มีดุลพินิจออกคำสั่ง

ทั้งที่กฎหมายของไทยได้บัญญัติให้อำนาจแก่ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจำเลยหรือผู้ต้องหาได้ถึงสามประเภทคือการปล่อยชั่วคราวไปโดยไม่ต้องมีประกันเป็นการปล่อยชั่วคราวไปโดยเพียงแต่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานตนว่าจะมาศาลตามกำหนดนัดซึ่งสามารถจะใช้ได้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่กระทำความผิดมีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงไม่เกินสามปีที่เป็นคดีความส่วนใหญ่ในศาล แต่จากความจริงที่ปรากฏกลับมีการใช้ดุลพินิจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวในแบบนี้้น้อยมาก¹ หรือหากจะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันในความผิดที่มีโทษจำคุกขั้นสูงเกินกว่าสามปีขึ้นไปศาลก็ควรจะใช้ดุลพินิจเรียกประกันหรือหลักประกันในอัตราขั้นต่ำเพียงเพื่อเป็นหลักประกันว่าเขาเหล่านั้นจะมาปรากฏตัวต่อศาลตามนัดเท่านั้นซึ่งจะต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไปโดยอาศัยข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละรายไปซึ่งก็มีปัญหาที่ศาลไม่มีเครื่องมือที่จะเสาะแสวงหารายละเอียดดังกล่าวได้ ซึ่งหากจะใช้วิธีการไต่สวนให้ทราบ รายละเอียดก็ยิ่งเป็นการเพิ่มงานให้ศาลซึ่งปัจจุบันมีอัตราไม่เพียงพอกับจำนวนคดีที่เข้ามาสู่ศาลอยู่แล้วจึงเป็นการยากที่ศาลจะใช้ดุลพินิจสั่งให้ไต่สวนดังกล่าว อีกทั้งปัญหาดุลพินิจในการกำหนดจำนวน หลักประกันเป็นปัญหาใหญ่ของเรื่องการปล่อยชั่วคราวเพราะ

¹ สถิติการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวของศาลต่าง ๆ ในภาคผนวก ข

กฎหมายให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจกว้างขวางเกินไป และทางปฏิบัติศาลจะมีบัญชีกำหนดจำนวนหลักประกันไว้ควบคุมการสั่งอีกด้วย ทั้งที่ข้อเท็จจริงในบางคดีไม่จำเป็นจะต้องเรียกหลักประกันจากผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นก็ได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็เพราะผู้พิพากษาไม่แน่ใจว่าหากให้ประกันตัวไปแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นจะหลบหนีหรือไม่ ทางแก้ปัญหาก็โดยการหามาตรการที่ใช้เสริมหลักประกันทางทรัพย์สินหรือมา ทดแทน ซึ่งยังมีข้อจำกัดบางประการหนทางที่ผู้เขียนศึกษาวิจัยพบก็คือการกำหนดเงื่อนไขให้ตัว ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นปฏิบัติแทนการเรียกประกันหรือหลักประกัน การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ฐานะยากจนซึ่งไม่อาจหาประกันหรือหลักประกันตามจำนวนที่ศาลกำหนดได้โดยการกำหนดเงื่อนไขให้บุคคลเหล่านี้ปฏิบัติแทนการเรียกประกันและหลักประกันนั้นเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวมากขึ้น โดยยังคงประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมไว้ ทั้งวิธีการกำหนดเงื่อนไขแทนการเรียกประกันหรือหลักประกันนี้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการควบคุมการใช้อำนาจรัฐที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ต้องถูกจำกัดสิทธิเพียงเท่าที่จำเป็นและมีสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณาคดีตามมาตรา 31 และมาตรา 239 และหลักบทสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ตามมาตรา 33 ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้

5.2. ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาวิจัยนี้ผู้เขียนเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของไทยยังไม่ได้บัญญัติให้เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะยากจน แม้ในทางปฏิบัติจะได้มีการวางระเบียบเป็นแนวทางแก่ผู้พิพากษาให้ใช้ ดุลยพินิจไปในทางคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยเหล่านี้ได้ในระดับหนึ่ง แต่ระเบียบปฏิบัติเหล่านั้นก็ไม่ได้เป็นบทบังคับให้ผู้พิพากษาต้องถือตามอย่างเคร่งครัดคงเป็นเพียงแนวทางที่ควรปฏิบัติเท่านั้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพ เหมาะสมและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้นดังต่อไปนี้คือ

5.2.1. การปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(1) กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติแทนการเรียกประกันหรือหลักประกันดังต่อไปนี้ลงไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 111

1. เงื่อนไขอย่างใด ๆ ไม่ให้ผู้ได้รับการประกันตัวหลบหนี โดยกำหนดเป็นมาตรการ

ใด ๆ ที่กำหนดไว้แล้วจะบังคับให้ไม่หลบหนีไปและรับรองได้ว่าบุคคลนั้น ๆ จะมาศาลตามกำหนด และยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นเท่าที่จำเป็น

2. เงื่อนไขไม่ทำให้ไปกระทำความผิดอีกในระหว่างการประกันตัว เพื่อเป็นการประกันว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นจะไม่ไปกระทำความผิดใด ๆ ซ้ำอีกและจะไม่ก่ออันตรายต่อความปลอดภัยของบุคคลอื่นหรือของชุมชน

3. เงื่อนไขไม่ทำให้ยุ่งเหยิงกับพยาน เช่นการห้ามพูดคุยกับพยานสำคัญของโจทก์, ห้ามเข้าไปในระยะถิ่นที่อยู่ของพยานโจทก์

4. วางข้อกำหนดคุมประพฤติโดยนำข้อกำหนดคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่มีอยู่แล้วมากำหนดไว้ได้เช่นการกำหนดให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวไปรายงานตัวต่อศาลหรือที่สถานีตำรวจหรือต่อพนักงานคุมประพฤติสัปดาห์ หรือวันละครั้งหรือไปรายงานตัวเป็นระยะกับเจ้าหน้าที่ที่ศาลกำหนดและปฏิบัติตามข้อกำหนดการคุมประพฤติอื่น ๆ ที่ศาลเห็นสมควร

5. ยึดหนังสือเดินทาง หรือยอมให้ตัดสิทธิทางสถานะภาพบางประการ

6. ยอมกลับสู่การควบคุมในระยะเวลาที่กำหนด

7. ทำงานหรือในกรณีว่างงานต้องกระตือรือร้นหางานทำ

8. ศึกษาหรือเริ่มต้นศึกษา

9. ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการคบหากับบุคคล, การอยู่ในสถานที่หรือการเดินทางในบางแห่ง

10. หลีกเลี่ยงการติดต่อกับผู้เสียหายในคดี

11. ไม่ครอบครองอาวุธปืน, วัตถุระเบิดหรืออาวุธอันตรายอื่น

12. ไม่ใช่แอลกอฮอล์ หรือใช้ยาเสพติดหรือสารควบคุมอื่น เว้นแต่มีใบสั่งยาของแพทย์ที่ได้รับอนุญาต

13. เข้ารับการบำบัดทางแพทย์ หรือตรวจร่างกาย

14. กำหนดสถานที่ให้อยู่เป็นการเฉพาะ

15. กำหนดช่วงเวลาที่ได้รับอนุญาตปล่อยชั่วคราวจะต้องกลับ ถึงบ้านหรือสถานที่ที่

กำหนด (Home curfew)

16. กำหนดให้ผู้กระทำความผิดอยู่ในที่อยู่อาศัยโดยการจำกัดบริเวณ (House Arrest)

17. เงื่อนไขอื่น ๆ ที่ศาลเห็นสมควร

(2) แก่ใจประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 วรรคสอง

จากใจความที่ว่า“ในคดีความผิดอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลยหรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้”

เป็นข้อความดังต่อไปนี้“ในคดีความผิดอย่างอื่นซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงต่ำกว่าสามปี(หรือต่ำกว่าห้าปี²)ให้ศาลปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย โดยจะวางข้อกำหนดเงื่อนไขตามมาตรา 111 อย่างเดียวหรือหลายอย่างก็ได้”

จุดประสงค์ก็เพื่อกำหนดให้ศาลไม่สามารถใช้ดุลยพินิจในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงต่ำกว่าสามปี(หรือต่ำกว่าห้าปี) โดยการเรียกประกันหรือหลักประกันได้ และบังคับให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจได้เพียงอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันเท่านั้น

และกำหนดเนื้อความเป็นวรรคสามว่า“ในคดีอย่างอื่นที่มีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สามปีขึ้นไป(หรือห้าปีขึ้นไป³) จะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ และจะวางข้อกำหนดเงื่อนไขตามมาตรา 111 อย่างเดียวหรือหลายอย่างก็ได้”

จุดประสงค์เพื่อกำหนดให้คดีที่มีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สามปีขึ้นไป(หรือห้าปีขึ้นไป) เท่านั้นที่ศาลสามารถอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยเรียกประกันและหลักประกันได้และศาลยังสามารถใช้ดุลยพินิจกำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกันด้วยก็ได้ เพื่อประกอบในการใช้ดุลยพินิจเรียกประกันหรือหลักประกันให้น้อยลงและใช้การกำหนดเงื่อนไขแทนหลักประกัน ที่ลดลงนั้น

5.2.2. การปรับปรุงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(1) กำหนดให้การหลบหนีประกันโดยการกำหนดเงื่อนไขแทนการเรียกประกันและหลักประกันเป็นความผิดฐานหนีประกันตามประมวลกฎหมายอาญาเทียบได้กับความผิดฐานหลบหนีจากที่คุมขังตามมาตรา 190 หรือเพิ่มเป็นข้อกำหนดหนึ่งในมาตราดังกล่าว

“มาตรา 190 ผู้ใดหลบหนีไประหว่างการได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขแทนการเรียกประกันหรือหลักประกันหรือหลบหนีไประหว่างที่ถูกคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานอัยการ ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.....”

(2) เพิ่มความผิดฐานไม่มาศาลตามกำหนดนัดในกรณีได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขแทนการเรียกประกันและหลักประกันลงในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31(5) ดังต่อไปนี้คือ

² ตามมติคณะรัฐมนตรีเรื่องร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 24

³ แหล่งเดิม .

“(5) ชัดขึ้นไม่มาศาลเมื่อศาลได้มีคำสั่งตามมาตรา 19 หรือมีหมายเรียกตามมาตรา 277 หรือ มีกำหนดนัดให้มาปรากฏต่อหน้าศาลตามสัญญาประกันโดยกำหนดเงื่อนไขแทนการเรียกประกันหรือหลักประกัน”

จุดประสงค์ก็เพื่อใช้เป็นหลักประกันให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไม่หนีประกันด้วยวิธีการกำหนดเงื่อนไขแทนประกันหรือหลักประกันด้วยทรัพย์สินเงินทองหรือบุคคลเป็นประกันดังกล่าว เพราะอาจต้องรับโทษตามกฎหมายนั่นเอง

5.2.3. การปรับปรุงระเบียบปฏิบัติของศาล

(1) หลักปฏิบัติตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกาซึ่งมีข้อดีหลายประการทั้งยังสามารถใช้แก้ปัญหาได้ตรงประเด็น แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมปัญหาได้ทั้งหมดและแม้ผู้พิพากษาทั่วไปจะยึดถือเป็นแนวในการปล่อยชั่วคราว แต่คำแนะนำเหล่านั้นก็เป็นเพียงการเสนอแนะเท่านั้น ไม่มีสภาพบังคับเพราะมิใช่กฎหมาย ทั้งไม่มีความแน่นอนจะปฏิบัติหรือไม่ก็ได้ จึงสมควรที่จะนำแนวทางจาก คำแนะนำดังกล่าวมาบัญญัติเป็นกฎหมาย เพื่อให้มีผลเป็นรูปธรรมใช้บังคับได้โดยทั่วไป

ให้นำคำแนะนำของประธานศาลฎีกากำหนดลงในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ดังนี้คือ

“มาตรา 108 ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ให้ถือเป็นหลักว่าจะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่จะมี เหตุจำเป็นที่ต้องควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ ทั้งนี้ให้พิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

1. ความหนักเบาแห่งข้อหา
2. พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
3. พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
4. เชื้อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
5. ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
6. ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่
7. ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องชังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือโจทก์แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

การสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวต้องบันทึกเหตุนี้ไว้ และแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว”⁴

(2). จัดตั้งหน่วยงานขึ้นรองรับกระบวนการปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข แทนการเรียกประกันหรือหลักประกันเช่น

1. หน่วยสืบเสาะข้อเท็จจริงประกอบดุลพินิจในการสั่งคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวเพื่อหา ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้น แล้วเสนอความเห็นประกอบดุลพินิจ

⁴ สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรี มาตรา 23

2. หน่วยงานคุมประพฤติได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขแทนการเรียกประกันหรือหลักประกัน เพื่อสอดคล้องดูแลให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวปฏิบัติตามเงื่อนไข ที่กำหนด

3. หน่วยงานดูแลผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดสถานที่ให้อยู่เป็นการเฉพาะอาจเป็นหน่วยงานคุมประพฤติหรือองค์กรเอกชนที่รับอาสาเข้าทำหน้าที่ก็ได้ ซึ่งอาจกำหนดให้ทำหน้าที่ ในการตรวจสอบช่วงเวลาที่ได้รับอนุญาตปล่อยชั่วคราวจะต้องกลับถึงบ้านหรือสถานที่ที่กำหนด (Home curfew) และตรวจสอบการจำกัดบริเวณให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวอยู่ในบริเวณบ้านหรือสถานที่ที่กำหนด (House Arrest)

U

R

U

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กุศล บุญเย็น. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ, 2541.
- กุลพล พลวัน. พัฒนาการสิทธิมนุษยชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2538
- กำชัย จงจักรพันธ์. รวมกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2535
- กนิษฐา นนทร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2542
- คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติมโดยณรงค์ ใจหาญ.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541
- จิรนิติ หะวานนท์. สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน,
2543
- ถาวร เกียรติทับทิว. เอกสารคำสอนวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร :
นิติบรรณการ, 2534
- ณรงค์ ใจหาญ. สรุปวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
วิญญูชน, 2536
- ณรงค์ ใจหาญ. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร :
วิญญูชน, 2543
- ประกอบ หุตะสิงห์. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา. กรุงเทพมหานคร : นิติ
บรรณการ, 2517.
- ฝ่ายวิชาการสุตรไพศาล. รวมระเบียบคำสั่งเกี่ยวกับคดี เล่ม 11 พ.ศ.2538-2543. กรุงเทพมหานคร :
สุตรไพศาล, 2543
- ฝ่ายวิชาการสุตรไพศาล. ระเบียบกรมตำรวจ พ.ศ. 2535. กรุงเทพมหานคร : สุตรไพศาล, 2536
- พลตำรวจตรีทวี ตาตะยานนท์. ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ปี 2540. กรุงเทพมหานคร : สุตร
ไพศาล, 2540
- พลตำรวจตรีทวี ตาตะยานนท์. ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ฉบับรวมเล่ม. กรุงเทพมหานคร :
สุตรไพศาล, ม.ป.ป.
- ร. แลงกาศ์. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนา
พานิช จำกัด, 2526
- วิชาญ ธรรมสุจริต. ระเบียบงานคดีสำนักงานอัยการสูงสุด(ปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2535) กรุงเทพมหานคร
: ประยูรวงศ์, 2535
- สมพร พรหมหิตาธรและคณะ. การประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย. บริษัทวิทยุสื่อสารอรอด จำกัด, 2542
- สุพิศ ปราณีตพลกรังและอำนาจ เจตน์เจริญรักษ์. คู่มือการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย. ม.ป.ศ.,
ม.ป.ป.และปีที่พิมพ์
- สัญญา ธรรมศักดิ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. ภาค 1-7 มาตรา 1-267
ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโดยประภาศน์ อวยชัย. กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2530

อุทัย หิรัญโศ. พจนานุกรมศัพท์ทางกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์อักษร, 2525

วารสาร

คณิต ณ นคร. “กำหนดระยะเวลาการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาของเจ้าพนักงาน” วารสารนิติศาสตร์.
19, 4. ธันวาคม 2532.

คณิต ณ นคร. “ปล่อยชั่วคราว.” วารสารอัยการ. 19, 220. มิถุนายน 2539.

คะนิง ภาไชย. “วิธีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ.” วารสารอัยการ. 10, 110. กุมภาพันธ์
2530.

ชลิต จันประดับ. “แนวปฏิบัติในการขอให้ศาลฎีกาปล่อยชั่วคราวทางโทรสาร ตามคำแนะนำของ
ประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นฎีกาโดยทางโทรสาร พ.ศ. 2537.”
ฎีกาสาร ฉบับปฐมฤกษ์.

ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ. “สิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรม.” บทบัณฑิตย์. เล่ม 55 ตอน 4
ธันวาคม 2542.

ชาญณรงค์ ปราณจิตต์. “การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว : ปัญหาและ
ข้อเสนอแนะ.” ดุลพาห. 43, 4. ตุลาคม-ธันวาคม 2539.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. “บทสันนิษฐานตามกฎหมายในคดีอาญา.” วารสารอัยการ. 14, 161.
กรกฎาคม 2534.

ไชยยศ วรรณทีศิริ. “ปัญหานักโทษล้นเรือนจำในประเทศอังกฤษ.” ดุลพาห. 42, 3. กรกฎาคม-
กันยายน 2538.

ณรงค์ ใจหาญ. “ระเบียบการดำเนินคดีอาญากับเสรีภาพประชาชน.” วารสารวันทนายความ
20. กุมภาพันธ์ 2524.

ณรงค์ ใจหาญ. “หลักประกันสิทธิของประชาชนในคดีอาญาใหม่: ปัจจุบันและทศวรรษหน้า
(2540-2550).” บทบัณฑิตย์ เล่ม 53 ตอน 2. มิถุนายน 2540.

ธง ลีพึงธรรม. “ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา”
วารสารอัยการ. 2, 20. สิงหาคม 2522.

นคร ฉัตรฐากร. “การศึกษามาตรการแทนการลงโทษจำคุกเพื่อแก้ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ.”
วารสารราชทัณฑ์. 48, 1. 2543.

พนัส ทัศนียานนท์. “ปรัชญากฎหมายธรรมชาติ.” วารสารอัยการ. 3, 27. มีนาคม 2523.

พนัส ทัศนียานนท์. “สิทธิในการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา.” วารสารอัยการ. 2, 20.
สิงหาคม 2522.

พิพัฒน์ จักรางกูร. “นายประกันคดีอาญาผิดสัญญาประกันต่อศาล” ดุลพาห. 14, 2. กุมภาพันธ์
2510.

พิพัฒน์ จักรางกูร. “เรียกประกันทัณฑ์บนผู้ถูกฟ้องที่ศาลไม่ลงโทษ” ดุลพาห. 13, 5. พฤษภาคม
2509 .

ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. “การใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราว.” *ดุลพินิจ*. 43,4. ตุลาคม-ธันวาคม 2539.

มนต์ชัย ชนินทรลีลา. “รูปแบบของการปล่อยชั่วคราว : ข้อเสนอสำหรับประเทศไทย.” *วารสาร*

กฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 15,1. ธันวาคม 2537.

วิศิษฐ์ วิศิษฐ์สุวรรณ. “การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยชาวต่างชาติ: ปัญหาและมาตรการ”

ดุลพินิจ. 43,4. ตุลาคม-ธันวาคม 2539.

วิษณุ เครืองาม. “ปรัชญากฎหมายฝ่ายบ้านเมือง.” *บทบัญญัติ*. เล่ม 34, ตอน 3. 2520.

วิทยา สุริยวงศ์. “เรือนจำเอกชน ทางเลือกหนึ่งในการพัฒนากิจการราชทัณฑ์ไทย.” *วารสารราชทัณฑ์*

45,3. 2540.

สุรางค์ เอกโชติ. “คุกควรเป็นคุกขัง “คนเลว” ที่พอจะแก้ไขได้ดีไหม.” *วารสารราชทัณฑ์*. 45,3.

2540.

อุดม กุ่ยฉร. “ปัญหาคนล้นคุก วิกฤตยุติธรรมที่ต้องแก้ไข.” *วารสารราชทัณฑ์*. 48,1. 2543

วิทยานิพนธ์

เบ็ญจะ เพ็งคิษฐ์. “การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์” วิทยานิพนธ์

ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532

มนต์ชัย ชนินทรลีลา. “ขอบเขตการใช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราว” วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

สุขุมลย์ สุโขบล. “การประกันตัวในชั้นสอบสวน: ศึกษาในแง่การใช้ดุลพินิจเจ้าพนักงาน

ในทางปฏิบัติ วิเคราะห์ตามแนวทางสังคมศาสตร์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะ

สังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2527

อรวรรณ ไทวานิช. “การปล่อยชั่วคราว” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

เอกสารอื่น ๆ

เกียรติจักร วัจนสวัสดิ์และคณะ. “สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย”

รายงานการวิจัย มกราคม 2529

“การปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์ โดยทางโทรสาร” ข่าวยุติธรรม. 129, 15 กันยายน 2537

โครงการทำคำสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของศาลฎีกาโดยทางโทรสาร

คำพิพากษาฎีกาที่ 1251/2498

คำพิพากษาฎีกาที่ 213/2508

คำพิพากษาฎีกาที่ 441/2511

คำพิพากษาฎีกาที่ 769/2512

คำพิพากษาฎีกาที่ 1047/2512

คำพิพากษาฎีกาที่ 904/2513

คำพิพากษาฎีกาที่ 612/2516

คำพิพากษาฎีกาที่ 1400/2530

คำพิพากษาฎีกาที่ 768/2536

คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2523 ลงวันที่ 10 มิถุนายน 2523

คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2531 ลงวันที่ 7 มกราคม 2531

คำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นฎีกาโดยทางโทรสาร พ.ศ.2537

คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว(ฉบับที่ 3)พ.ศ.2542 ลงวันที่ 28

พฤษภาคม

2542

คำสั่งกรมตำรวจ ที่ 622/2536 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

คำสั่งคำร้องที่ 649/2518

ณรงค์ ใจหาญและคณะ. “สิทธิของผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญา” รายงานการวิจัย

เล่ม 1-3 . 2540

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

ประกาศศาลอาญาเรื่องการขอปล่อยชั่วคราว ราคาประกันด้วยเงินสดและหลักทรัพย์

ประกาศศาลอาญากรุงเทพใต้ เรื่องการขอปล่อยชั่วคราว ราคาประกันด้วยเงินสดและหลักทรัพย์

ประธาน วัฒนวาณิชย์. “การบริหารกระบวนการยุติธรรมขึ้นก่อนการพิจารณาคดี:การศึกษา

เปรียบเทียบ ” งานวิจัยหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ศ.)

วิทยาลัย

การยุติธรรม. กระทรวงยุติธรรม. 2539

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ปรีชา บุญโรจน์พงศ์.รายงานวิจัยเรื่องปัญหาในการปล่อยชั่วคราว:กรณีประกันด้วยบุคคล หลักสูตร

การอบรมผู้พิพากษาหัวหน้าศาล พ.ศ.2540 สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวง

ยุติธรรม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525

พรชัย นาวิณธรรม.รายงานส่วนบุคคลเรื่องการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หลักสูตรการอบรม

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล พ.ศ.2539 สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 7 การปล่อยชั่วคราว

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 ,เรื่องการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว
ลงวันที่ 22 มกราคม 2536

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 10 (แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 เรื่อง
การ

ใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว) ลงวันที่ 28 พฤษภาคม
2542

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวในคดีความผิดลหุโทษ และ
ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว พ.ศ.2544 ลงวันที่ 19 ตุลาคม 2544

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2536

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2538

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 114 ตอนที่ 55 ก . 11.
ตุลาคม 2540

สถิติคดีเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ระหว่างปี พ.ศ.2526-2537

กองวิชาการ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ

สถิติคดีการปล่อยชั่วคราวของศาลแขวงพระนครเหนือปี พ.ศ.2544 ศาลแขวงพระนครเหนือ สำนัก
งานศาลยุติธรรม

สถิติคดีการปล่อยชั่วคราวของศาลแขวงธนบุรีปี พ.ศ.2544 ศาลแขวงธนบุรี สำนักงานศาลยุติธรรม

สถิติคดีการปล่อยชั่วคราวของศาลแขวงพระนครใต้ปี พ.ศ.2544 ศาลแขวงพระนครใต้ สำนักงาน
ศาลยุติธรรม

สถิติคดีการปล่อยชั่วคราวของศาลแขวงดุสิตปี พ.ศ.2544 ศาลแขวงดุสิต สำนักงานศาลยุติธรรม

สถิติคดีการปล่อยชั่วคราวของศาลอาญาธนบุรีปี พ.ศ.2544 ศาลอาญาธนบุรี สำนักงานศาลยุติธรรม

สถิติคดีการปล่อยชั่วคราวของศาลอาญาปี พ.ศ.2544 ในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติด
ให้โทษ ศาลอาญา สำนักงานศาลยุติธรรม

หนังสือกระทรวงยุติธรรมที่ น.ว.61/2523 ลงวันที่ 9 กรกฎาคม 2523, เรื่องการปล่อยชั่วคราว

หนังสือกระทรวงยุติธรรมที่ น.ว.83/2524 ลงวันที่ 29 กันยายน 2524, เรื่องคำแนะนำเกี่ยวกับการรับ
หลักทรัพย์ของธนาคารเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

หนังสือกระทรวงยุติธรรม ที่ ขธ.0503/ว11 ลงวันที่ 29 มกราคม 2536,เรื่องการใช้บุคคลเป็น
หลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

หนังสือกระทรวงยุติธรรมที่ ขธ.0503/ว34 ลงวันที่ 11 มีนาคม 2537, เรื่องคำแนะนำของประธาน
ศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นฎีกาทางโทรสาร พ.ศ.2537

หนังสือกระทรวงยุติธรรมที่ ขธ.0503/ว13 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2538, เรื่องคำแนะนำของประธาน

ศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2537

หนังสือกระทรวงยุติธรรม ที่ ขธ.0503/ว117 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2542,เรื่องการให้หมายความ

ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

หนังสือสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค 3. ที่ ขธ.0200.300/พิเศษ ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2537, เรื่อง

โครงการตั้งค่าธรรมเนียมปล่อยชั่วคราวของศาลฎีกาโดยทางโทรสาร

หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรมที่ ศย.016/ว 377 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2544, เรื่องระเบียบราชการ

ฝ่ายตุลาการว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวในคดีความผิดหุโทษและความผิดที่มีโทษปรับ

สถานเดียว พ.ศ.2544

หนังสือศาลอุทธรณ์ ภาค 1. ที่ ขธ.0236/4993 ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2537, เรื่องการปล่อยชั่วคราวในชั้น

อุทธรณ์โดยทางโทรสาร

อัตราหลักประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยของศาลอาญานบุรี

ภาษาอังกฤษ

Books

Cristopher J.Emmins. **A practical Approach to Criminal Procedure.** second edition.

London:Financial Training Publication Limited,1983.

Hampton , Celia. **Criminal Proceder** . third edition. London : Sweet & Maxwell , 1982

John A. Andrews. **Human Rights in Criminal Procedure.** A Comparetive Study. London .

Martinus Nijhoff Publishers, 1982 .

Samaha Joel. **Criminal justice.** fifth edition. Wadsworth Thomson Learning 1999.

Sprack, John. **Emmins on Criminal Procedure.** fifth edition. Great Britain : Blackston

Press,1992

Waldron , Ronald J. **The criminal justice system:an introduction/Ronald J.Waldron . 4th**

edition , New York[NY]:Harper & Row,1989 .

U

R

U

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ก.1

คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2523

เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 ถึง มาตรา 119 เป็นไปโดยเรียบร้อยและเป็นระเบียบเดียวกัน อาศัยบทบัญญัติแห่ง พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1 ตามที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พุทธศักราช 2482 มาตรา 3 ประธานศาลฎีกาจึงออกคำแนะนำสำหรับให้ ผู้พิพากษาทั้งหลายใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวไว้ดังต่อไปนี้

1. ควรถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไว้

2. ควรอำนวยความสะดวกในการร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด เมื่อได้รับคำร้องแล้วควรรีบพิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว

3. ควรพิจารณาสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวด้วยความรอบคอบและระมัดระวังให้คำสั่งเป็นไปในแนวทางเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงคำสั่งใหม่ควรกระทำเมื่อมีเหตุผลใหม่ที่เป็นพิเศษจริง ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อครหาได้

4. คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวควรแสดงเหตุผลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยชัดเจน

5. การพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นพิจารณา หากปรากฏว่าจำเลยเคยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและมีได้ปฏิบัติดีใจในการปล่อยชั่วคราวก็ควรนำ ข้อเท็จจริงดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาคำสั่ง

6. หากผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชนหรือเป็นผู้ที่เชื่อถือได้ว่าจะไม่หลบหนีและ จะมาศาลตามกำหนด เช่น มีตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงเป็นที่เชื่อถือก็ควรนำ ข้อเท็จจริงดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวด้วย

7. ในการปล่อยชั่วคราวควรเรียกหลักประกันแต่พอสมควรแก่กรณี โดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ อาชีพ การงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้เป็นหลักประกันตลอดจนความหนักเบาแห่งข้อหา ความร้ายแรงแห่งการกระทำ และผลแห่งการกระทำที่ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้อง

8. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลยพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดย มีประกันแต่ไม่ต้องมีหลักประกันอยู่แล้ว ควรที่จะพิจารณาใช้ดุลยพินิจตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้อำนาจไว้ด้วย

9. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่ถึงหนึ่งปี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 วรรคสอง บัญญัติให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลยพินิจให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกัน อยู่แล้ว ควรที่จะพิจารณาใช้ดุลยพินิจตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ให้มาก เพราะคดีดังกล่าวนี้เมื่อจำเลยมีทนาย จำเลยอาจขออนุญาตศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยานได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิ

10. การรับหลักทรัพย์เป็นประกันไม่ควรจำกัดเฉพาะแต่ที่ดิน หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่น เช่น อาคารสิ่งปลูกสร้าง พันธบัตร สลากออมสิน ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง หนังสือรับรองของธนาคารที่รับรองว่าจะชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกันเป็นต้น ก็ควรพิจารณาอนุญาตให้ใช้เป็นหลักประกันได้ด้วย

11 .ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114 วรรคสอง บัญญัติให้มีบุคคลเป็น
หลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์ได้ด้วย ฉะนั้นจึงควรพิจารณาหลักประกันประเภทนี้ในเมื่อ บุคคลนั้นเป็นผู้ที่
มีหลักฐาน ตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงเป็นที่เชื่อถือได้

12. กรณีที่ศาลชั้นต้นต้องส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสั่ง ตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106(4)หรือ(5) ควรจะได้กำกับและควบคุมดูแลให้เจ้าหน้าที่รับส่งคำร้อง
ขึ้นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาโดยเร็ว

ให้ไว้ ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2523

ลงชื่อ นายประพจน์ ธีระวัฒน์

ประธานศาลฎีกา

ก.2

คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2531

ตามที่ประธานศาลฎีกาได้ออกคำแนะนำสำหรับให้ผู้พิพากษาทั้งหลายใช้เป็นแนวทางในการพิจารณา และมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวไว้ ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2523 เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 ถึงมาตรา 119 เป็นไปโดยเรียบร้อยเป็นระเบียบเดียวกัน โดยอาศัยมาตรา 1 วรรคสาม เป็นต้น

เพื่อให้การปฏิบัติในเรื่องปล่อยชั่วคราวตามคำแนะนำที่ได้ให้ไว้ดังกล่าวมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเป็นธรรม เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันยิ่งขึ้น สมควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมคำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2523 อีกบางประการอาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1 วรรคสาม ประธานศาลฎีกาจึงยกเลิกคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2523 และออกคำแนะนำฉบับใหม่สำหรับให้ ผู้พิพากษาทั้งหลายใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยไว้ดังต่อไปนี้

1. ควรถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไว้
2. ควรอำนวยความสะดวกในการร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุดเมื่อได้รับคำร้องแล้วควรรีบพิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว
3. ควรพิจารณาสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวด้วยความรอบคอบและระมัดระวังให้คำสั่งเป็นไปในแนวเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงคำสั่งใหม่ควรกระทำเมื่อมีเหตุผลใหม่ที่เป็นพิเศษจริง ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อครหาได้
4. คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวควรแสดงเหตุผลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยชัดเจน
5. การพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นพิจารณา หากปรากฏว่า จำเลยเคยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและมีได้ปฏิบัติดีใจในการปล่อยชั่วคราวก็ควรนำ ข้อเท็จจริงดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาด้วย
6. หากผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชน หรือเป็นผู้ที่เชื่อถือได้ว่าจะไม่หลบหนีและจะมาศาลตามกำหนด เช่น มีตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงเป็นที่เชื่อถือก็ควรนำ ข้อเท็จจริงดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวด้วย
7. ในการปล่อยชั่วคราวควรเรียกหลักประกันแต่พอควรแก่กรณี โดยคำนึงถึงตำแหน่ง หน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหาจำเลยหรือผู้เป็นหลักประกัน ตลอดจนความหนักเบาแห่งข้อหา ความร้ายแรงแห่งการกระทำ และผลแห่งการกระทำที่ถูกกล่าวหรือถูกฟ้อง
8. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีขึ้นไป ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ โดยมีประกันแต่ไม่ต้องมีหลักประกันอยู่แล้ว ควรที่จะพิจารณาใช้ดุลพินิจตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้อย่างจริงจังด้วย
9. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 วรรคสอง บัญญัติให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกันอยู่แล้ว ควรที่จะพิจารณาใช้ดุลพินิจตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ให้มากเพราะคดีดังกล่าวนี้เมื่อจำเลยมี

ทนาย จำเลยอาจขออนุญาตศาล ที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยานได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิ

10. การรับหลักทรัพย์เป็นหลักประกัน ไม่ควรจำกัดเฉพาะแต่ที่ดิน หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่น เช่น อาคาร สิ่งปลูกสร้าง พันธบัตร สลากออมสิน ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและ ผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง หนังสือรับรองของธนาคารที่รับรองว่าจะชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน เป็นต้น ก็ควรพิจารณาอนุญาตให้ใช้เป็นหลักประกันได้ด้วย
11. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114 วรรคสอง บัญญัติให้มีบุคคลเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์ได้ด้วย ฉะนั้น จึงควรพิจารณาหลักประกันประเภทนี้ในเมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีหลักฐาน ตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียง เป็นที่เชื่อถือได้
12. กรณีที่ศาลชั้นต้นต้องรับส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 (4) หรือ (5) ควรจะจัดวางระบบงานให้สามารถรับปฏิบัติการได้ตามกฎหมาย ทั้งนี้ โดยไม่ต้องรอให้มีการยื่นอุทธรณ์ ฎีกา คำแก้อุทธรณ์ หรือคำแก้ฎีกาเสียก่อน และควรจะได้กำชับและควบคุมดูแลให้เจ้าหน้าที่รับส่งคำร้องพร้อมสำนวน หรือสำเนาสำนวนความ ไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาโดยเร็ว
13. กรณีที่ส่วนราชการตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการหรือ ลูกจ้างของทางราชการที่ต้องหากคืออาญา พ.ศ. 2528 เป็นผู้รับรอง หากจำนวนเงินที่ระบุไว้ในหนังสือรับรองเพียงพอแล้ว สมควรถือว่าหนังสือรับรองนั้นเป็นหลักประกันที่น่าเชื่อถือได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 (8)
14. กรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยระยะสั้นและเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวแม่ ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลควรใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ ทั้งนี้โดย มีประกันและหลักประกัน

กรณีพยานบุคคลถูกนำตัวมาศาลตามหมายจับเพื่อเบิกความ หากพยานนั้น รับรองต่อศาลว่าจะมาเป็นพยานตามกำหนดนัด ศาลควรใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกันหรือ โดยมีประกันและหลักประกันในราคาต่ำ

การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ต้องไม่เป็นการ ผ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 ถึง มาตรา 110

15. ศาลควรชี้แจงให้ผู้ที่มาติดต่อกับศาลได้ทราบและเข้าใจวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของศาล และควรสอดส่องดูแลพฤติกรรมของผู้ที่มีอาชีพในทางติดต่อขอประกันด้วย หากปรากฏว่าบุคคลดังกล่าวคนใดมีพฤติกรรมในทางมิชอบหรือเอารัด เอาเปรียบราษฎร ศาลควรว่ากล่าวตักเตือนหรือดำเนินการอื่นตามควรแก่กรณีและถ้า เห็นเป็นการสมควรก็ให้แจ้งพฤติกรรมของบุคคลนั้นให้กระทรวงยุติธรรมทราบ

ให้ไว้ ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2531

ลงชื่อ นายจำรัส เขมะจารุ

ก.3

คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นฎีกาโดยทางโทรสาร พ.ศ.2537

ตามบทบัญญัติมาตรา 106 และมาตรา 119 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในกรณีที่ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคแล้วแต่กรณีแล้ว แม้ยังไม่มีการยื่นฎีกาหรือมีการยื่นฎีกาแล้วแต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลฎีกา จำเลยอาจยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวได้ต่อศาลชั้นต้น ซึ่งหากศาลชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้ศาลชั้นต้นมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ แต่หากเห็นไม่สมควรให้ปล่อยชั่วคราว ศาลชั้นต้นต้องรีบส่งคำร้องและสำนวนไปศาลฎีกาเพื่อส่งโดยเร็ว หรือในกรณีที่ศาลชั้นต้นส่งสำนวนไปยังศาลฎีกาแล้ว และจำเลยยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นก็ต้องรีบส่งคำร้องนั้นไปยังศาลฎีกาเพื่อส่ง และในกรณีที่ศาลอุทธรณ์สั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ร้องขอมีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลฎีกาได้ ซึ่งศาลชั้นต้นที่ส่งรับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต้องรีบส่งคำร้องดังกล่าวพร้อมด้วยสำนวนความหรือสำเนาสำนวนความเท่าที่จำเป็นไปยังศาลฎีกา เพื่อพิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็วเช่นเดียวกัน

เพื่อให้การเป็นไปโดยรวดเร็วและให้จำเลยได้รับความคุ้มครองในสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกาสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย ประธานศาลฎีกาเห็นสมควรออกคำแนะนำแก่ผู้พิพากษาศาลทั้งหลายในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของจำเลยที่อยู่ในอำนาจพิจารณาและมีคำสั่งของศาลฎีกา ดังต่อไปนี้

1.ควรถือเป็นหลักปฏิบัติว่าเมื่อศาลชั้นต้นในต่างจังหวัดได้รับคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในชั้นฎีกา หรือคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาลฎีกาดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 หรือ มาตรา 119 ทวิ แล้วแต่กรณี ให้รีบส่งสำเนาคำร้องดังกล่าวพร้อมสำเนาย่อสำนวนความเท่าที่จำเป็นไปยังศาลฎีกาโดยทางโทรสาร(FAX) ในวันเดียวกันกับวันที่ยื่นคำร้องหรืออย่างช้าที่สุดในวันทำการรุ่งขึ้น เว้นแต่ในกรณีที่สำนวนความได้ส่งมายังศาลฎีกาแล้ว ให้รีบส่งมาเฉพาะสำเนาคำร้องขอปล่อยชั่วคราว โดยให้ระบุรหัสตามที่ศาลฎีกาได้แจ้งให้แต่ละศาลทราบพร้อมลงลายมือชื่อ ระบุชื่อและตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือผู้พิพากษาผู้ได้รับมอบหมายจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลให้เป็นผู้ทำการแทนแล้วแต่กรณี ในต้นฉบับเอกสารทุกแผ่นที่ส่งทางโทรสาร ส่วนต้นฉบับให้รีบส่งมาภายหลังโดยเร็ว โดยในหนังสือนำส่งให้ระบุด้วยว่าส่งมาทางโทรสารเมื่อวันใด

ขอสำนวนความที่ส่งโทรสารไปยังศาลฎีกาอย่างน้อยควรมีรายการดังนี้

1.1. คำขอท้ายฟ้องหรือบทกฎหมายอ้างว่าผู้ต้องหากระทำความผิด

1.2. สำเนาคำพิพากษาของศาลที่ให้ลงโทษจำเลยเฉพาะส่วนที่เป็นคำวินิจฉัย

1.3. จำเลยหรือผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวมาก่อนหรือไม่ ราคาประกันเท่าใด

1.4. พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีอื่นใดอันจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ถ้าหากมี เช่น จำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ เป็นต้น

เมื่อศาลฎีกาทำคำสั่งเสร็จแล้ว จะโทรศัพท์แจ้งศาลชั้นต้นให้คอยรับโทรสารซึ่งเป็นสำเนาคำสั่งและสำเนารายงานของศาลฎีกา

เมื่อศาลชั้นต้นได้รับแจ้งทางโทรศัพท์จากศาลฎีกาให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือผู้พิพากษาผู้ได้รับมอบหมายจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลให้เป็นผู้ทำการแทนในขณะนั้นเป็นผู้รับ โทรสารคำสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของศาลฎีกาพร้อมสำเนารายงานกระบวนการพิจารณาของศาลฎีกาที่แจ้งว่าจะส่งต้นฉบับคำสั่งคำร้องของศาลฎีกามาภายหลังให้ เมื่อได้รับ โทรสารแล้วให้ผู้รับโทรสารรีบติดต่อทางโทรศัพท์ไปยังศาลฎีกา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของรหัสบนคำสั่งของศาลฎีกาและผลของ คำสั่งทันที ตรวจสอบถูกต้องแล้วให้ผู้รับลงลายมือชื่อ ระบุชื่อและตำแหน่งกำกับไว้ในเอกสารที่ได้รับ โทรสารจากศาลฎีกาทุกแผ่นด้วย

ให้ศาลชั้นต้นอ่านคำสั่งที่ได้รับทางโทรสารให้จำเลยหรือผู้ประกันฟังในวันที่ได้รับ โทรสาร หรืออย่างช้าในวันทำการรุ่งขึ้น และดำเนินการไปตามคำสั่งศาลฎีกาโดยด่วน ถ้าจะต้องอ่านในวันทำการรุ่งขึ้น ให้ผู้รับโทรสารเก็บคำสั่งและรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลฎีกาที่ส่งมาทาง โทรสารใส่ซองปิดผนึกและลงลายมือชื่อคาบของผนึกไว้

2. ควรถือเป็นหลักปฏิบัติสำหรับศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานครว่าเมื่อได้รับคำร้องหรืออุทธรณ์คำสั่งขอลปล่อยชั่วคราวในชั้นฎีกา ขอให้ส่งคำร้องหรืออุทธรณ์คำสั่งและสำนวนความที่จะต้องใช้ในการขอปล่อยชั่วคราวในชั้นฎีกาใส่ซองปิดผนึกระบุหน้าซองให้ชัดเจนว่าเป็น คำร้องขอปล่อยชั่วคราวชั้นฎีกา นำส่งศาลฎีกาในวันเดียวกันหรืออย่างช้าในวันทำการรุ่งขึ้น เว้นแต่ในกรณีที่สำนวนความได้ส่งมายังศาลฎีกาแล้วให้รับส่งมาเฉพาะคำร้องขอปล่อยชั่วคราว อย่างไรก็ตามหากศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานครมีข้อขัดข้องไม่อาจดำเนินการดังกล่าวได้ ก็ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับศาลชั้นต้นในต่างจังหวัดดังที่ระบุไว้ในข้อ 1. ได้

และเมื่อได้รับของคำสั่งขอลปล่อยชั่วคราวของศาลฎีกาในเรื่องขอลปล่อยชั่วคราวแล้วให้ศาล ชั้นต้นในกรุงเทพมหานครอ่านคำสั่งของศาลฎีกาดังกล่าวให้จำเลยหรือผู้ประกันฟังในวันที่ได้รับของคำสั่งหรือในวันทำการรุ่งขึ้นและดำเนินการตามคำสั่งศาลฎีกาโดยด่วน ส่วนในกรณีที่ได้ปฏิบัติไปตามข้อ 1. การอ่านคำสั่งของศาลฎีกาก็ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับที่ได้ระบุไว้ในข้อ 1.

3. ควรถือเป็นหลักปฏิบัติว่า สำหรับศาลต่างจังหวัดที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ถ้าสามารถ ดำเนินการตามข้อ 2. ได้ก็ขอให้ดำเนินการตามข้อ 2.

ให้ไว้ ณ วันที่ 26 มกราคม 2537

ลงชื่อ นายประมาท ชันชื้อ

ประธานศาลฎีกา

U

R

U

คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2537

(ประกอบกรพิจารณาตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8

เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว)

ตามที่ประธานศาลฎีกาได้ออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 เรื่องการใช้บุคคล เป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ลงวันที่ 22 มกราคม 2536 ซึ่งมีผลบังคับใช้ ในขณะนี้แล้วนั้น

จากการติดตามผลการบังคับใช้ของระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฉบับดังกล่าวพบว่ามีปัญหาและข้อขัดข้องในการปฏิบัติอยู่บ้าง อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1 วรรคสามที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พุทธศักราช 2482 มาตรา 3 ประธานศาลฎีกาจึงออกคำแนะนำสำหรับให้ผู้พิพากษาทั้งหลายใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. กรณีผู้ขอประกันเป็นข้าราชการและต่อมาได้พ้นจากการเป็นข้าราชการแล้วก็ยังคงมีสิทธิประกันตัวต่อศาลตามสัญญาประกันแต่ศาลอาจใช้ดุลพินิจสั่งให้หาหลักประกันเพิ่มหรือ ดีกว่าเดิมได้

2. ข้าราชการต้องยื่นคำร้องขอปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วยตนเองจะมอบอำนาจให้ผู้ยื่นคำร้องแทนไม่ได้

3. ข้าราชการหลายคนอาจรวมกันทำสัญญาประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยใช้วงเงินของข้าราชการแต่ละคนรวมกันได้ และการยื่นคำร้องขอต้องปฏิบัติตามข้อ 2. ด้วย

4. ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนซึ่งไม่เทียบเท่าข้าราชการพลเรือนระดับ 3 แต่รับราชการมานานจนเงินเดือนเทียบเท่าหรือมากกว่าข้าราชการระดับ 3 ขึ้นไป กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านถือว่าเป็น “บุคคลอื่น” ตามระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ ข้อ 4. ซึ่งศาลสามารถใช้ดุลพินิจให้ทำสัญญาประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ นอกจากนี้หากบุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีฐานะทางการเงินดี เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นที่น่าเชื่อถือก็อาจอนุญาตให้ประกันในวงเงินสูงกว่าข้าราชการระดับ 3

5. การอนุญาตให้ข้าราชการทำสัญญาประกันควรพิจารณาเงินเดือนของผู้ขอประกันเพียงประการเดียว โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงฐานะทรัพย์สินของผู้ขอประกัน

6. การเปรียบเทียบระดับพนักงานรัฐวิสาหกิจและข้าราชการการเมืองซึ่งใช้ตนเองเป็นประกัน ให้ใช้หลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังใช้เทียบระดับระหว่างข้าราชการพลเรือนกับพนักงาน รัฐวิสาหกิจ

7. ลูกจ้างประจำหรือลูกจ้างชั่วคราวของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจใช้ตนเองเป็นประกันหรือหลักประกันตามระเบียบฯ ได้ โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามข้อ 6.

8. การทำสัญญาประกันที่มีวงเงินประกันสูงกว่ายอดเงินที่ข้าราชการมีสิทธิประกันได้ ข้าราชการผู้นั้นอาจวางเงินหรือหลักทรัพย์สินเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอกับวงเงินประกันนั้น

9. หนังสือรับรองการเป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจซึ่งผู้บังคับบัญชาเป็นผู้รับรองให้เป็นไปตามแบบท้ายคำแนะนำ

9.1. แบบคำรับรองที่แนบท้ายคำแนะนำนี้ให้ถือว่าเป็นตัวอย่างโดยสังเขป ผู้ยื่นหนังสือ รับรองไม่จำเป็นต้องมีข้อความตามแบบทุกตัวอักษร แต่อย่างน้อยให้มีสาระสำคัญครบถ้วนตามแบบ

9.2. แม้ผู้รับรองไม่ทราบว่ามีพันธะผูกพันในการค้ำประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย คนอื่นอยู่หรือไม่ ก็ถือว่าเป็นหนังสือรับรองที่ใช้ได้

9.3.กรณีฉุกเฉินไม่อาจแสดงหนังสือรับรองจากผู้บังคับบัญชาได้ทัน สมควรมีการผ่อนผันชั่วคราวไปพลางก่อน โดยอนุญาตให้แสดงหลักฐานอื่น เช่น บัตรประจำตัวข้าราชการและผ่อนเวลาให้เพื่อนำหนังสือรับรองมาแสดงในภายหลัง

10. หนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสให้เป็นไปตามแบบท้ายคำแนะนำ

10.1. แม้ตัวอย่างตามแบบมีข้อความว่าคู่สมรสให้ความยินยอมไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด แต่ถือว่าคู่สมรสมีอำนาจถอนความยินยอมเช่นนั้นได้โดยแจ้งให้ศาลทราบ

10.2. กรณีคู่สมรสไม่ให้ความยินยอม ให้เป็นดุลพินิจของศาลว่าสมควรมีคำสั่งเป็นประการใด

ให้ไว้ ณ วันที่ 23 พฤศจิกายน 2537

ลงชื่อ นายประมาท ชันชื้อ

ประธานศาลฎีกา

ก.5

คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542

(ประกอบการพิจารณาตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่10

แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบราชการ ฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8

เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว)

ตามที่ประธานศาลฎีกาได้ออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 10 (แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 เรื่องการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว) ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2542 โดยให้ผู้ที่จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความอาจทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ ซึ่งมีผลบังคับใช้ในขณะนี้แล้วนั้น

เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการฉบับดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1 วรรคสาม ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พุทธศักราช 2482 ประธานศาลฎีกาจึงออกคำแนะนำสำหรับให้ผู้พิพากษาทั้งหลายใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. ทัศนคติของผู้ยื่นคำขอประกันจะต้องเป็นสมาชิกสภาทนายความในขณะที่ยื่นคำขอและ หากต่อมา
พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาทนายความแล้ว ก็ยังคงทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็น หลักประกันได้ต่อไป แต่
ศาลอาจใช้ดุลพินิจสั่งให้หาหลักประกันเพิ่มหรือดีกว่าเดิมได้

2. ทัศนคติต้องยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วยตนเอง จะมอบอำนาจให้ผู้ยื่นคำ
ร้องแทนไม่ได้

3. การทำสัญญาประกันที่มีวงเงินสูงกว่าวงเงินที่ทนายความอาจทำสัญญาประกันหรือใช้
ตนเอง เป็น หลักประกันได้ ทนายความผู้นั้นอาจวางเงินหรือหลักทรัพย์อื่นเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอกับวงเงินประกันนั้น

4. หนังสือรับรองการเป็นทนายความในกรุงเทพมหานคร ผู้ลงนามคือนายกสภาทนายความ หรือผู้ที่
ได้รับมอบหมาย ส่วนในจังหวัดอื่น ๆ คือ กรรมการภาค หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือประธานทนายความจังหวัด
หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ที่ทนายความผู้ยื่นคำขอประกันมีที่ตั้งสำนักงานอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ โดยแบบหนังสือ
รับรองให้เป็นไปตามแบบแนบท้ายคำแนะนำ

4.1. แบบหนังสือรับรองที่แนบท้ายคำแนะนำนี้ให้ถือว่าเป็นตัวอย่างโดยสังเขป ผู้ยื่น
หนังสือรับรองไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำตามแบบทุกตัวอักษร แต่อย่างน้อยให้มีสาระสำคัญครบถ้วนตามแบบ

4.2. แม้ผู้รับรองไม่ทราบว่าผู้ขอประกันมีพันธะผูกพันในการค้ำประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยคนอื่นอยู่
หรือไม่ ก็ถือว่าเป็นหนังสือรับรองที่ใช้ได้

4.3. กรณีฉุกเฉินไม่อาจแสดงหนังสือรับรองได้ทัน สมควรมีการผ่อนผันชั่วคราว ไปพลา
ก่อน โดยอนุญาตให้แสดงหลักฐานอื่น เช่น ใบอนุญาตให้เป็นทนายความ หรือบัตรประจำตัวสมาชิกสภา
ทนายความ และผ่อนเวลาให้เพื่อนำหนังสือรับรองมาแสดงในภายหลัง

5. หนังสือแสดงความยินยอมของกลุ่มสมรสให้เป็นไปตามแบบท้ายคำแนะนำ

5.1. แม้ตัวอย่างตามแบบมีข้อความว่ากลุ่มสมรสให้ความยินยอมไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด แต่ถือว่า
สมรสมีอำนาจถอนความยินยอมเช่นนั้นได้โดยแจ้งให้ศาลทราบ

5.2. กรณีกลุ่มสมรสไม่ให้ความยินยอม ให้เป็นดุลพินิจของศาลว่าสมควรมีคำสั่งเป็น ประการใด

ให้ไว้ ณ วันที่ 28 พฤษภาคม 2542

ลงชื่อ นายปิ่นทิพย์ สุจริตกุล

ประธานศาลฎีกา

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8

เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 บัญญัติให้ความสะดวกในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาไว้ว่า ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เชื้อฯ จะปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันเลยก็ได้ และแม้ในความคิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีขึ้นไปก็อาจปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันแต่ไม่ต้องมีหลักประกันด้วยก็ได้

สำหรับกรณีที่มีการปล่อยชั่วคราวจะต้องมีหลักประกันด้วยนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114 วรรคสอง ก็ยังบัญญัติให้ใช้บุคคลเป็นหลักประกันได้ด้วย ซึ่งในการใช้บุคคลเป็นหลักประกันนี้ ได้มีคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2531 ข้อ 11 ระบุไว้ว่าควรพิจารณาหลักประกันประเภทนี้ในเมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีหลักฐาน ตำแหน่ง หน้าที่ อาชีพการงาน ฐานะ หรือชื่อเสียงที่เป็นที่เชื่อถือได้

เพื่อให้การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันตามกฎหมายและคำแนะนำของประธาน ศาลฎีกา ดังกล่าวบรรลุผลในทางปฏิบัติได้อย่างจริงจัง อันจะเป็นการขยายโอกาสให้ผู้ที่ไม่มี หลักทรัพย์สามารถได้รับการปล่อยชั่วคราวได้ตามหลักการที่ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมหรือขังไว้ ดังนั้น อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1 วรรคสาม และโดยอนุวัติรัฐธรรมนูญว่าการกระทรวง ยุติธรรม ประธารศาลฎีกาจึงวางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการของศาลทั้งหลายไว้ดังนี้

ข้อ 1. ให้ข้าราชการพลเรือน ระดับ 3-5 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ให้ข้าราชการพลเรือน ระดับ 6-8 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินสองแสนบาท

ให้ข้าราชการพลเรือน ระดับ 9-10 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินห้าแสนบาท

ให้ข้าราชการพลเรือน ระดับ 11 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินแปดแสนบาท

ข้อ 2. ให้พนักงานรัฐวิสาหกิจทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในทำนองเดียวกับข้าราชการอื่นตามที่ระบุไว้ในข้อ 1

ข้อ 3. ให้สมาชิกรัฐสภาและข้าราชการการเมืองทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็น หลักประกันได้ ในวงเงินไม่เกินแปดแสนบาท

ข้อ 4. บุคคลอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในข้อ 1-3 ให้ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็น หลักประกันได้ ในวงเงินตามที่ศาลจะเห็นสมควรเป็นกรณี ๆ ไป

ข้อ 5. ให้ผู้ที่ขอทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันตามข้อ 1 ข้อ 2 หรือ ข้อ 3 เสนอหนังสือ รับรองจากต้นสังกัดแสดงฐานะ ระดับ อัตราเงินเดือนและหากมีภาระผูกพันในการทำสัญญาประกันหรือใช้ ตนเองเป็นหลักประกันรายอื่นอยู่ก็ให้แสดงภาระผูกพันนั้นด้วย

ข้อ 6. ในกรณีการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันตามวงเงินที่กำหนดไว้ในข้อ 1-4 แล้วยังไม่เป็น การเพียงพอให้ใช้บุคคลตามข้อ 1-4 หรือหลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพิ่มเติมได้

ข้อ 7. ในกรณีจำเป็นต้องมีวิธีการใดเพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้ดำเนินไปได้โดย เรียบร้อย ให้ ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

ระเบียบนี้วางไว้ ณ วันที่ 22 มกราคม 2536

ลงชื่อ นายประมาท ชันชื้อ

ประธานศาลฎีกา

ก.7

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 10

(แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8)

เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

เนื่องจากทนายความเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสาขาหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมและสภาทนายความได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลผ่านกระทรวงยุติธรรมเพื่อดำเนินการให้การช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ทนายความจึงสมควรได้รับการเชื่อถือให้ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 ตามหลักการที่ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจึงเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบดังกล่าว ดังนั้น อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1 วรรคสาม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พุทธศักราช 2482 และโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ประธานศาลฎีกาวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

1. ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ 3 ทวิ แห่งระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 ลงวันที่ 22 มกราคม 2536

“ข้อ 3 ทวิ ให้ผู้ที่ไต่จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความมาแล้วเป็นเวลาไม่ถึง 2 ปี ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้เฉพาะตนเองในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ให้ผู้ที่ไต่จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความมาแล้วตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไปแต่ยังไม่ถึง 5 ปี ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ให้ผู้ที่ไต่จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความมาแล้วตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปแต่ยังไม่ถึง 15 ปี ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินสองแสนบาท

ให้ผู้ที่ไต่จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความมาแล้วตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินห้าแสนบาท

ผู้ที่ไต่จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ใน วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ อาจทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวสำหรับตนเองและบุคคลดังต่อไปนี้เท่านั้นคือ

1. นุพการี
2. ผู้สืบสันดาน
3. คู่สมรส
4. พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน
5. พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน
6. ปู่ ย่า ตา ยาย
7. ลุง ป้า น้า อา

ในขณะที่ยื่นคำขอ ทนายความผู้ขอทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันจะต้องไม่อยู่ในระหว่างการถูกห้ามทำการเป็นทนายความ หรือลบบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ”

2. ให้ยกเลิกความในข้อ 4 และ ข้อ 5 แห่งระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 ลงวันที่ 22 มกราคม 2536 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“ข้อ 4 บุคคลอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในข้อ 1-3 ทวี ให้ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินตามที่ศาลจะเห็นสมควรเป็นกรณี ๆ ไป

ข้อ 5 ให้ผู้ที่ขอทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันปฏิบัติดังต่อไปนี้

5.1. ผู้ที่ขอทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันตามข้อ 1 ข้อ 2 หรือข้อ 3 ต้องเสนอหนังสือรับรองจากต้นสังกัดแสดงสถานะ ระดับ และอัตราเงินเดือน

5.2. ผู้ที่ขอทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันตามข้อ 3 ทวี ต้องเสนอหนังสือรับรองการเป็นทนายความจากสภาทนายความ โดยหนังสือดังกล่าวต้องระบุว่าในขณะที่ยื่นคำขอ ทนายความผู้ขอทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันไม่อยู่ในระหว่างการถูกห้ามทำการเป็นทนายความ หรือลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ

หากมีภาระผูกพันในการทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันรายอื่นอยู่ ก็ให้แสดงภาระผูกพันนั้นในหนังสือรับรองจากต้นสังกัดหรือหนังสือรับรองการเป็นทนายความด้วย แล้วแต่กรณี”

ระเบียบนี้วางไว้ ณ วันที่ 28 พฤษภาคม 2542

ลงชื่อ นายปิ่นทิพย์ สุจริตกุล

ประธานศาลฎีกา

ก.8

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว

ในคดีความผิดลหุโทษ และความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวพ.ศ.2544

โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108(1) บัญญัติให้พิจารณาความหนักเบาแห่งข้อหาประกอบการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งและ ในมาตรา 110 วรรคสอง ยังได้บัญญัติไว้ว่า ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี จะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลยก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติปรากฏว่า การส่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในคดี ดังกล่าวมักจะกำหนดให้ต้องมีประกัน และหลักประกันอยู่เป็นส่วนใหญ่ แม้ในคดีความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว ทั้งในบางครั้ง ประกันและหลักประกันที่กำหนดก็ยังคงสูง เกินสมควรอย่างมาก อันเป็นการผิดไปจากวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

เพื่อให้การปฏิบัติของศาลยุติธรรมในเรื่องการปล่อยชั่วคราวในคดีความผิดลหุโทษและความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวดำเนินไปโดยถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายและเป็นระเบียบเดียวกัน สมควรมีการเพิ่มเติมระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับเรื่องการ

ปล่อยชั่วคราวบางประการอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญ ศาลยุติธรรม มาตรา 5 ประธาน ศาลฎีกา วางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการของศาลยุติธรรมไว้ดังนี้

ข้อ 1. ในคดีความผิดหุโทษหรือความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวไม่เกิน 20,000 บาท ให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันเลย แต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นจะต้องให้มีประกันหรือหลักประกันด้วยก็ให้กำหนดประกันหรือหลักประกันเพียงไม่เกินอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิด ดังกล่าวเท่านั้น

ข้อ 2. ในคดีความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวเกิน 20,000 บาท หากจำเป็นจะต้องให้มีประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว จะกำหนดประกันหรือหลักประกันเพียงหนึ่งในสาม หรือกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดดังกล่าวก็ได้ แต่ไม่ความกำหนดประกันหรือ หลักประกันให้สูงเกินกว่าอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น

ข้อ 3. ในกรณีจำเป็นต้องมีวิธีการใด เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้ดำเนินไปโดย เรียบร้อย ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

ประกาศ ณ วันที่ 19 ตุลาคม 2544

ลงชื่อ นายสันติ ทักกราล

ประธานศาลฎีกา

ก.9

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2536

ด้วยสำนักงานอัยการสูงสุดเห็นสมควรที่จะวางระเบียบว่าด้วยการใช้บุคคลเป็น หลักประกันในการปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 และมาตรา 114 วรรคสอง ในชั้นพนักงานอัยการ เพื่ออำนวยความสะดวกและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของ ประชาชนที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา และเพื่อให้การอำนวยความสะดวกในชั้นพนักงานอัยการเป็นไปโดยทั่วถึงและสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 47 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2534 ข้อ 6 และระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2528 ข้อ 22 ตริ ที่แก้ไขใหม่ตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส 0018/ว 77 ลงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2536 อัยการสูงสุดจึงวางระเบียบว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ให้ข้าราชการพลเรือน ระดับ 3-5 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ให้ข้าราชการพลเรือน ระดับ 6-8 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินสองแสนบาท

ให้ข้าราชการพลเรือน ระดับ 9-10 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ ตนเอง เป็นหลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินห้าแสนบาท

ให้ข้าราชการพลเรือน ระดับ 11 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็น หลักประกันได้ในวงเงินไม่เกินแปดแสนบาท

ข้าราชการดังกล่าวในข้อ 1 หมายถึงข้าราชการประจำเท่านั้น

ข้อ 2. ให้ข้าราชการบำนาญตั้งแต่ระดับ 6 หรือเทียบเท่าขึ้นไปทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ ใน วงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ข้อ 3. ให้พนักงานรัฐวิสาหกิจทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในทำนองเดียวกับ ข้าราชการ อื่นตามที่ระบุไว้ในข้อ 1

ข้อ 4. ให้สมาชิกรัฐสภา ข้าราชการการเมืองหรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือ ตนเองได้ในวงเงินไม่เกินแปดแสนบาท

ข้อ 5. ให้สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาเมืองพัทยา สมาชิกสภาเขตกรุงเทพมหานคร กรรมการสุขาภิบาล กำนัน และผู้ใหญ่บ้านทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ข้อ 6. บุคคลอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในข้อ 1-5 ให้ทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็น หลักประกัน ได้ในวงเงิน ไม่เกินสามหมื่นบาท

ข้อ 7. ให้ผู้ที่ขอทำสัญญาประกันตามข้อ 1 ถึงข้อ 5 เสนอหนังสือรับรองจากต้นสังกัดแสดงสถานะ ระดับ อัตราเงินเดือน และหากมีภาระผูกพันในการทำสัญญาประกันหรือใช้ตนเองเป็น หลักประกันรายอื่นอยู่ ให้แสดงภาระผูกพันนั้นด้วย

ให้ผู้ที่ขอทำสัญญาประกันตามข้อ 6 ถือปฏิบัติตามความในวรรคก่อน โดยอนุโลม

ข้อ 8. ในกรณีบุคคลตามข้อ 1 ถึงข้อ 6บุคคลใดทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองไว้ แต่หลักประกันยังไม่ เป็นการเพียงพอ ให้ใช้บุคคลตามข้อ 1 ถึงข้อ 6 บุคคลอื่นหรือหลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพิ่มเติมได้ ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2536

(ลงชื่อ) โอภาส อรุณินท์

(นายโอภาส อรุณินท์)

รองอัยการสูงสุด รักษาราชการแทน

อัยการสูงสุด

U

R

U

ก.10

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด

ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2538

โดยที่เป็นการสมควรปรับบทบาทของพนักงานอัยการในการอำนวยความยุติธรรมและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเสียใหม่ให้สอดคล้องกับหลักการในรัฐธรรมนูญและเพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2538”

ข้อ 2. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2538

ข้อ 3. ให้ยกเลิกความใน ส่วนที่ 5 ของหมวดที่ 1 แห่งระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 รวมทั้งบรรดาระเบียบ หลักปฏิบัติราชการและคำสั่งอื่นใดที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ส่วนที่ 5

การปล่อยชั่วคราว

ข้อ 22 (หลักการในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล)

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานอกจากจะเป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยแล้ว ยังเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอีกด้วย ดังนั้น การกระทำของรัฐที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐจะกระทำได้อันเมื่อกรณีมีความจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น เหตุนี้การออกหมายจับหรือจับผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ตีการควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ตีตามปกติจึงต้องพิจารณาว่าเป็นกรณีที่น่าเชื่อถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไม่ด้วย หากกรณีคดีมีมูลว่าการกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นความคิดและเป็นที่น่าเชื่อว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือกรณีคดีมีมูลว่าการกระทำของ ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นความคิดและมีเหตุอื่นที่จำเป็นและสมควร เช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจก่ออันตรายโดยไปกระทำความผิดซ้ำแล้ว กรณีจึงจะมีความจำเป็นที่จะต้องออกหมายจับหรือจับควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อดำเนินคดีต่อไป

ในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา พนักงานอัยการต้องพิจารณาถึงความ จำเป็นในการที่จะเอาตัวบุคคลนั้นไว้ในอำนาจรัฐตามนัยดังกล่าวมาแล้วในวรรคหนึ่ง โดยพิจารณาซึ่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยกับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลซึ่งขัดแย้งกัน หากเห็นว่าสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะถูกกระทบเกินความจำเป็นหรือ เกินสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเห็นว่ามีเหตุที่ไม่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือจะไป ยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือไม่มีเหตุอื่นที่จำเป็นและสมควรแล้ว พนักงานอัยการต้องปล่อยตัวบุคคลหรืออนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวตามคำร้องขอเสมอ

ข้อ 22 ทวิ (การพิจารณาและสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว)

ในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา พนักงานอัยการต้องพิจารณาโดย ไม่ชักช้า

หัวหน้าพนักงานอัยการเป็นผู้สั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยจะต้องบันทึกเหตุผลในการสั่งไว้ให้ชัดเจน ในกรณีสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวพนักงานอัยการต้องแจ้งเหตุผลการพิจารณาพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบโดยเร็ว

ความคิดลหุโทษหรือความคิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความคิดลหุโทษหรือความคิดอื่นที่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจควบคุมผู้ต้องหา พนักงานอัยการจะสั่งควบคุมผู้ต้องหาไม่ได้ ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับทราบวันและเวลานัดเพื่อมาพบพนักงานอัยการตามกำหนด

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีขึ้นไป พนักงานอัยการพึงตระหนักว่ากฎหมายมิได้บัญญัติให้ต้องมีหลักประกันด้วยเสมอไป

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันต้องทำสัญญาประกันตามแบบที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ในการกำหนดจำนวนเงินในสัญญาประกันหรือเรียกหลักประกันพนักงานอัยการจะกำหนดจำนวนเงินหรือเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้

หลักประกันตามมาตรา 114 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมายรวมถึงหลักทรัพย์ทุกชนิด เช่นที่ดิน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง พันธบัตร สลากออมสิน ตั๋วแลกเงินที่ธนาคารเป็น ผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง หนังสือรับรองของธนาคารที่รับรองว่าจะชำระเงินตามจำนวนที่ระบุในสัญญาประกันแทนผู้ประกันในกรณีผิดสัญญาประกัน เป็นต้น

การฝาก การจำขัง การถอนคืนเงินสด ซึ่งเป็นหลักประกันให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการนั้น ส่วนหนังสือสำคัญอย่างอื่น เอกสารสิทธิตามกฎหมายที่ดินหรือเอกสาร หลักทรัพย์อื่นให้เก็บรักษาไว้ในตู้নিরক্ষ หากไม่มีตู้নিরক্ষให้เก็บรักษาไว้ในสถานที่ที่เห็นสมควร

ข้อ 22 ตรี (การประกันด้วยบุคคลโดยไม่มีหลักประกัน)

การพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันให้พิจารณาความน่าเชื่อถือของผู้ร้องจากอาชีพ สถานภาพ ชื่อเสียงทางสังคม หรือคุณสมบัติอื่น ๆ ของผู้ร้อง

ผู้ต้องหามีสิทธิร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันได้ด้วย

ข้อ 22 จัตวา (การอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)

การอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวของหัวหน้าพนักงานอัยการให้อุทธรณ์ไปยังอัยการพิเศษฝ่ายหรืออัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาเขต แล้วแต่กรณี

การยื่นอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวให้ยื่นต่อหัวหน้าพนักงานอัยการหรือยื่นโดยตรงต่ออัยการพิเศษฝ่ายหรืออัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาเขตก็ได้

ให้หัวหน้าพนักงานอัยการที่ได้รับคำอุทธรณ์ดังกล่าวในวรรคสองรีบส่งคำอุทธรณ์ไปยังอัยการพิเศษฝ่ายหรืออัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาเขตเพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็วและให้นำความในข้อ 22 ทวิ วรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับกับอัยการพิเศษฝ่ายหรืออัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาเขต แล้วแต่กรณี โดยอนุโลม

คำวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ถือเป็นที่สุด

ข้อ 22 เบญจ (การปล่อยชั่วคราวชั้นศาล)

ในกรณีที่ศาลสอบถามพนักงานอัยการว่าจะคัดค้านการขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือไม่ประการใด ให้พนักงานอัยการพิจารณาแสดงตามหลักการในข้อ 22

ข้อ 23 (การพิจารณากรณีผิดสัญญาประกัน)

ในกรณีพิศัญญาประกัน ถ้าเห็นสมควรหัวหน้าพนักงานอัยการจะลดหรืองดค่าปรับก็ได้แล้วรายงานตามลำดับชั้นถึงอธิบดีอัยการฝ่ายหรืออธิบดีอัยการเขตแล้วแต่กรณี

ก.11

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 7

การปล่อยชั่วคราว

บทที่ 1 การปล่อยชั่วคราวเฉพาะหน้าที่ตำรวจ

ข้อ 176 การปล่อยชั่วคราว คือ การอนุญาตให้ผู้ต้องหาเป็นอิสระพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งที่มีกำหนด

การปล่อยชั่วคราวมี 3 กรณีคือ

- (1) ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน
- (2) ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน
- (3) ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน

ข้อ 177 การยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราว โดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกันและหลักประกัน ในระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้น ให้ยื่นต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวน และให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าพนักงานสอบสวนริบดำเนินการโดยเร็ว

บุคคลผู้มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องดังกล่าวนี้ได้แก่ตัวผู้ต้องหาตนเอง หรือผู้มีประโยชน์ เกี่ยวข้อง หรือพวกพ้อง

ข้อ 178 เมื่อได้รับคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้เจ้าพนักงานริบพิจารณาสั่งโดยอาศัย หลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้เข้าประกอบ คือ

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา เช่นอัตราโทษตามกฎหมายบัญญัติในความคิดนั้น ๆ
- (2) พยานหลักฐานที่นำมาสืบแล้วเพียงใด เช่น พอที่จะดำเนินคดีนั้นทางศาล
- (3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร เช่น เป็นคดีที่ประชาชนตื่นเต้นเอาใจใส่ การดำเนินงานของพนักงานสอบสวนเพียงใด
- (4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด ต้องมีหลักฐานไม่ใช่แต่เพียงใช้ความคิดนึก ไม่เป็นที่เชื่อถือ
- (5) ผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือไม่ ต้องมีเหตุผลประกอบชี้แจงให้พอควรในข้อที่น่าจะหลบหนี ไม่ใช่อยู่ ๆ ก็คิดนึกเอาตามใจชอบโดยปราศจากเหตุผล
- (6) ภัยอันตราย หรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ เช่น ผู้ต้องหา เป็นคนมีอำนาจทางนักร้อง ทางพรรคพวก ซึ่งอาจเปลี่ยนรูปคดีให้เสียความยุติธรรม หรือให้พยานหวาดกลัวจนไม่กล้าให้ความสัตย์ความจริง

ข้อ 179 ข้อที่กฎหมายต้องการให้อ้าง เพื่อพิจารณาในทางให้หรือไม่ให้ปล่อยตัวไป ชั่วคราว ดังกล่าวมาแล้วนี้ เป็นหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานเท่านั้น หากอาจที่จะวางข้อชี้ชัดขึ้นไว้ตายตัวว่า คดีชนิดใด เจ้าพนักงานจะต้องให้หรือไม่ให้ประกันลงไปชัดเจนได้ไม่ แต่โดยปกติทางราชการนั้นต้องการให้เจ้าพนักงานใช้ดุลพินิจหนักไปในทางให้ปล่อยชั่วคราวโดยให้มีประกันไป เว้นแต่คดีสำคัญ ๆ ซึ่งพนักงานสอบสวน เห็นว่าถ้าปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันจะทำให้เกิดความเสียหายในความเป็นธรรมแก่คดีนั้น ๆ

ข้อ 180 เมื่อจะปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและ หลักประกัน ด้วยก็ได้

เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย ก่อนที่จะปล่อยไปให้ผู้ต้องหาหาประกันหรือประกันตนว่าจะมา ตามนัดหรือหมายเรียก

คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 1 ปี และจะมีโทษปรับหรือไม่ก็ตาม หรือคดีที่มีอัตราโทษปรับ สถานเดียวไม่เกิน 10,000 บาท หรือคดีที่มีความเสียหายไม่เกิน 50,000 บาท ให้พนักงานสอบสวนปล่อยชั่วคราว โดยมีประกันและไม่มีหลักประกันได้ ทั้งนี้โดยพิจารณาถึง หลักเกณฑ์ตามระเบียบข้อ 178

ข้อ 181 เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ก่อนปล่อยตัวไปจะต้องทำ สัญญาประกันให้สมบูรณ์เสียก่อน

.....

ข้อ 185 เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ให้ประกันตัวแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันแก่ ผู้ต้องหาทราบทันที

บทที่ 2 สัญญาประกัน

ข้อ 188 เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน ก่อนปล่อยตัวไปให้ผู้ร้องขอประกันจัดหา หลักประกันมาดังต้องการ

หลักประกันมี 3 ชนิดคือ

- (1) มีเงินสดมาวาง
- (2) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง
- (3) มีบุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์

ข้อ 189 เงินสดที่จะรับเป็นหลักประกันนั้น ให้ใช้เงินตราของรัฐบาลไทยเท่านั้น หลักทรัพย์ที่ จะรับเป็นหลักประกันนั้นห้ามรับหลักทรัพย์อย่างอื่นนอกจากที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้

1. โฉนดที่ดินซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินได้ประเมินราคาแล้ว หรือพนักงานสอบสวนเชื่อว่า ที่ดินมีราคาสูงไม่น้อยกว่าสองเท่าของจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาประกัน
2. หนังสือรับรองการทำประโยชน์(น.ส. 3 หรือ น.ส. 3 ก.) ซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินได้ประเมินราคาแล้ว หรือพนักงานสอบสวนเชื่อว่าที่ดินมีราคาสูงไม่น้อยกว่าสองเท่าของจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาประกัน
3. พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่กระทรวงการคลังค้ำประกัน หรือพันธบัตร รัฐวิสาหกิจที่กระทรวงการคลังไม่ค้ำประกัน
4. สลากออมสินและสมุดฝากเงินออมสินประเภทฝากประจำ
5. ใบรับเงินฝากประจำของธนาคาร
6. ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว
7. ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว
8. เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง
9. หนังสือรับรองของธนาคารเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน
10. หนังสือรับรองการปฏิบัติหน้าที่ราชการของหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากรม และเป็นนิติบุคคลหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนใน

กรณีพิพาทสัญญาประกัน ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการช่วยเหลือ ข้าราชการหรือลูกจ้างของทาง
ราชการที่ต้องหากคืออาญา พ.ศ. 2528

.....

บทที่ 6 การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

ด้วยกระทรวงมหาดไทยและกรมตำรวจมีนโยบายอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชน โดยเฉพาะเรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 และมาตรา 114 วรรคสอง จึงวางหลักเกณฑ์การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวไว้เป็นทางปฏิบัติ ดังนี้

ข้อ 1. ให้ข้าราชการพลเรือนระดับ 3 ถึง 5 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรีหรือร้อยตำรวจตรีถึงพันตรี นาวาตรี นาวาอากาศตรีหรือพันตำรวจตรี ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ให้ข้าราชการพลเรือน ระดับ 6 ถึง 8 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่พันโท นาวาโท นาวาอากาศโทหรือพันตำรวจโทถึงพันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอกหรือพันตำรวจเอก ข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการ ตั้งแต่ชั้น 1 ถึง 2 ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงิน ไม่เกินสองแสนบาท

ให้ข้าราชการพลเรือนระดับ 9 ถึง 10 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือ ข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่พันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอกหรือพันตำรวจเอกที่ได้รับอัตรา เงินเดือนพันเอก (พิเศษ) นาวาเอก (พิเศษ) นาวาอากาศเอก (พิเศษ) หรือพันตำรวจเอก (พิเศษ) พลตรี พลเรือตรี พลอากาศตรีหรือพลตำรวจตรี ข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการ ตั้งแต่ชั้น 3 ถึง 4 ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงิน ไม่เกินห้าแสนบาท

ให้ข้าราชการพลเรือน ระดับ 11 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือ ข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่พลโท พลเรือโท พลอากาศโทหรือพลตำรวจโทข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการ ตั้งแต่ชั้น 5 ขึ้นไปทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหนึ่งล้านบาท ข้าราชการ ดังกล่าวในข้อ 1 หมายถึงข้าราชการประจำเท่านั้น

ข้อ 2. ให้ข้าราชการบำนาญตั้งแต่ระดับ 6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ข้อ 3. ให้พนักงานรัฐวิสาหกิจทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในทำนองเดียวกับ ข้าราชการอื่นตามที่ระบุไว้ในข้อ 1

ข้อ 4. ให้สมาชิกรัฐสภา ข้าราชการการเมือง หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหนึ่งล้านบาท

ข้อ 5. ให้สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาเมืองพัทยา สมาชิกสภาเขตกรุงเทพมหานคร กรรมการสุขาภิบาล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ข้อ 6. ให้ผู้ที่ขอทำสัญญาประกันตามข้อ 1 ถึงข้อ 5 แสดงบัตรประจำตัวต่อพนักงาน สอบสวน ผู้รับผิดชอบพิจารณาอนุมัติโดยไม่ชักช้า ในกรณีจำเป็นเพื่อทราบเกี่ยวกับสถานะ ระดับอัตราเงินเดือน หรือภาวะ

ผูกพันอื่นใดอาจให้ผู้ประกันแสดงหนังสือรับรองจากต้นสังกัดและภาระผูกพันภายในห้าวันนับตั้งแต่วันที่
ได้รับอนุญาตให้ประกัน

ข้อ 7. ในกรณีบุคคลตามข้อ 1 ถึงข้อ 5 บุคคลใดทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองไว้แต่หลักประกันยังไม่
ไม่เป็นการเพียงพอให้ใช้บุคคลตามข้อ 1 ถึงข้อ 5 บุคคลอื่นหรือใช้หลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพิ่มเติมได้

ข้อ 8. ในกรณีจำเป็นเพื่อให้การปฏิบัติตามคำสั่งนี้ หรือวิธีการอื่นใดเพื่ออำนวยความสะดวกและรวดเร็ว
ยิ่งขึ้น ให้อธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้พิจารณากำหนดและรายงานกระทรวงมหาดไทย

ก.12

คำสั่งกรมตำรวจ ที่ 622/2536 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

ด้วยกระทรวงมหาดไทยและกรมตำรวจมีนโยบายอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชน
โดยเฉพาะเรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว นัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา มาตรา 110 และมาตรา 114 วรรคสอง

อาศัยอำนาจตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 4/2499 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2499 ข้อ 3
ประกอบกับข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523 ลงวันที่ 7
พฤศจิกายน 2523 ซึ่งแก้ไขโดยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา
(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2523 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2523 แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา(ฉบับที่) พ.ศ.2523 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2523 และแก้ไขเพิ่มเติม
ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา(ฉบับที่ 4) พ.ศ.2525 ลงวันที่ 26
มกราคม 2525 ข้อ 2.5 จึงวางหลักเกณฑ์การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อย
ชั่วคราวไว้เป็นทางปฏิบัติดังนี้

ข้อ 1. ให้ข้าราชการพลเรือนระดับ 3 ถึง 5 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือ
ข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรีหรือร้อยตำรวจตรีถึงพันตรี นาวาตรี นาวาอากาศตรีหรือ
พันตำรวจตรี ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ให้ข้าราชการพลเรือน ระดับ 6 ถึง 8 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือ
ข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่พันโท นาวาโท นาวาอากาศโทหรือพันตำรวจโทถึงพันเอก นาวาเอก นาวาอากาศ
เอกหรือพันตำรวจเอก ข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการ ตั้งแต่ชั้น 1 ถึง 2 ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือ
ตนเองได้ในวงเงินไม่เกินสองแสนบาท

ให้ข้าราชการพลเรือนระดับ 9 ถึง 10 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือ ข้าราชการ
ตำรวจที่มียศตั้งแต่พันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอกหรือพันตำรวจเอกที่ได้รับอัตราเงินเดือนพันเอก (พิเศษ) นาวา
เอก (พิเศษ) นาวาอากาศเอก (พิเศษ) หรือพันตำรวจเอก (พิเศษ) พลตรี พลเรือตรี พลอากาศตรีหรือพลตำรวจ

ตรี ข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการ ตั้งแต่ชั้น 3 ถึง 4 ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกิน หกแสนบาท

ให้ข้าราชการพลเรือน ระดับ 11 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือ ข้าราชการ ตำรวจที่มียศตั้งแต่พลโท พลเรือโท พลอากาศโทหรือพลตำรวจโทข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการ ตั้งแต่ ชั้น 5 ขึ้นไปทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหนึ่งล้านบาท ข้าราชการดังกล่าวในข้อ 1 หมายถึงข้าราชการประจำเท่านั้น

ข้อ 2. ให้ข้าราชการบำนาญตั้งแต่ระดับ 6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ใน วงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ข้อ 3. ให้พนักงานรัฐวิสาหกิจทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในทำนองเดียวกับ ข้าราชการ อื่นตามที่ระบุไว้ในข้อ 1

ข้อ 4. ให้สมาชิกรัฐสภา ข้าราชการการเมือง หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทำสัญญาประกันผู้อื่น หรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหนึ่งล้านบาท

ข้อ 5. ให้สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาเมืองพัทยา สมาชิกสภาเขตกรุงเทพมหานคร กรรมการสุขาภิบาล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือ ตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ข้อ 6. ให้ผู้ที่ขอทำสัญญาประกันตามข้อ 1 ถึงข้อ 5 แสดงบัตรประจำตัวต่อพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบพิจารณาอนุมัติโดยไม่ชักช้า ในกรณีจำเป็นเพื่อทราบเกี่ยวกับสถานะ ระดับอัตราเงินเดือน หรือภาระ ผูกพันอื่นใดอาจให้ผู้ประกันแสดงหนังสือรับรองจากต้นสังกัดและภาระ ผูกพันภายในห้าวันนับตั้งแต่วันที่ ได้รับอนุญาตให้ประกัน

ข้อ 7. ในกรณีบุคคลตามข้อ 1 ถึงข้อ 5 บุคคลใดทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองไว้แต่หลักประกันยังไม่ เป็นการเพียงพอให้ใช้บุคคลตามข้อ 1 ถึงข้อ 5 บุคคลอื่นหรือใช้หลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพิ่มเติมได้

ข้อ 8. ในกรณีจำเป็นเพื่อให้การปฏิบัติตามคำสั่งนี้ หรือวิธีการอื่นใดเพื่ออำนวยความสะดวกและรวดเร็ว ยิ่งขึ้น ให้อธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้พิจารณากำหนดและรายงานกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2536

(ลงชื่อ) สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์

(พลตำรวจเอกสวัสดิ์ อมรวิวัฒน์)

อธิบดีกรมตำรวจ

ภาคผนวก ข.

สถิติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในศาลชั้นต้นทั่วประเทศ

ตารางที่ 2

สถิติการปล่อยชั่วคราวของศาลแขวงพระนครเหนือปี พ.ศ.2544

อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว	โดยไม่มีประกัน	โดยมีประกันแต่ไม่มีหลักประกัน	โดยมีประกันและหลักประกันแยกตามประเภทหลักประกัน			
			เงินสด	ที่ดิน	บุคคลเป็นประกัน	อื่น ๆ
จำนวนราย	0	0	599	757	620	202
คิดเป็นร้อยละ	0	0	27.5	34.75	28.47	9.28

ที่มา : ศาลแขวงพระนครเหนือ สำนักงานศาลยุติธรรม

ตารางที่ 3

สถิติการปล่อยชั่วคราวของศาลแขวงดุสิตปี พ.ศ.2544

อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว	โดยไม่มีประกัน	โดยมีประกัน	โดยมีประกันและหลักประกันแยกตามประเภทหลักประกัน			
			เงินสด	ที่ดิน	บุคคลเป็นประกัน	อื่น ๆ
จำนวนราย	0	0	234	207	434	192
คิดเป็นร้อยละ	0	0	21.93	19.4	40.68	17.99

ที่มา : ศาลแขวงดุสิต สำนักงานศาลยุติธรรม

ตารางที่ 4

สถิติการปล่อยชั่วคราวของศาลแขวงพระนครใต้ปี พ.ศ.2544

อนุญาตให้ ปล่อยชั่วคราว	โดยไม่มี ประกัน	โดยมีประกัน	โดยมีประกันและหลักประกัน แยกตามประเภทหลักประกัน			
			เงินสด	ที่ดิน	บุคคลเป็น ประกัน	อื่น ๆ
จำนวนราย	0	0	159	187	87	87
คิดเป็นร้อยละ	0	0	30.57	35.97	16.73	16.73

ที่มา : ศาลแขวงพระนครใต้ สำนักงานศาลยุติธรรม

ตารางที่ 5

สถิติการปล่อยชั่วคราวของศาลแขวงธนบุรีปี พ.ศ.2544

อนุญาตให้ ปล่อยชั่วคราว	โดยไม่มี ประกัน	โดยมีประกัน แต่ไม่มี หลักประกัน	โดยมีประกันและหลักประกัน แยกตามประเภทหลักประกัน		
			เงินสด	ที่ดินและ หลักทรัพย์อื่น ๆ	บุคคลเป็นประกัน
จำนวนราย	0	0	315	415	149
คิดเป็นร้อยละ	0	0	35.83	47.22	16.95

ที่มา : ศาลแขวงธนบุรี สำนักงานศาลยุติธรรม

ตารางที่ 6

สถิติการปล่อยชั่วคราวของศาลอาญานบุรีปี พ.ศ.2544

อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว	โดยไม่มีประกัน	โดยมีประกันแต่ไม่มีหลักประกัน	โดยมีประกันและหลักประกันแยกตามประเภทหลักประกัน		
			เงินสด	ที่ดินและหลักทรัพย์อื่น ๆ	บุคคลเป็นประกัน
จำนวนราย	0	0	6,115	2,001	929
คิดเป็นร้อยละ	0	0	67.61	22.12	10.27

ที่มา : ศาลอาญานบุรี สำนักงานศาลยุติธรรม

ตารางที่ 7

สถิติการปล่อยชั่วคราวของศาลอาญาปี พ.ศ.2544

ในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ

(ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง 27 มีนาคม 2544)

อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว	โดยไม่มีประกัน	โดยมีประกันแต่ไม่มีหลักประกัน	โดยมีประกันและหลักประกันแยกตามประเภทหลักประกัน		
			เงินสด	ที่ดินและหลักทรัพย์อื่น ๆ	บุคคลเป็นประกัน
จำนวนราย	0	0	1,302	484	27
คิดเป็นร้อยละ	0	0	71.82	26.69	1.49

ที่มา : ศาลอาญา สำนักงานศาลยุติธรรม

ภาคผนวก ค

ตารางที่ 8

ประกาศศาลอาญาเรื่องการขอลดอัตรา

การขอลดอัตราผู้ต้องหา/จำเลยโดยปกติศาลจะตีราคาประกันตามรายการดังต่อไปนี้ เว้นแต่จะมี เหตุการณ์ใดคดีเป็นพิเศษศาลอาจเพิ่มหรือลดราคาหลักประกันหรือไม่อนุญาต ให้ประกันก็ได้

ประเภทความผิด	ราคาประกันด้วยเงินสด และหลักทรัพย์
ประมวลกฎหมายอาญา	
1. ช่มชู้ใจเจ้าพนักงาน ม.139	80,000
2. ต่อสู้ขัดขวาง, ช่มชู้ใจเจ้าพนักงาน ม.138, 139, 140 -มีหรือใช้อาวุธ หรือร่วมกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป -อ้างอั้งยี่หรือช่องโจร	100,000 150,000
-มีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด	125,000
-มีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดโดยอ้างอั้งยี่หรือ ช่องโจร	175,000
3. ให้สินบนเจ้าพนักงาน ม.143, 144	100,000
4. เจ้าพนักงานยกยอก ม.147	350,000
5. เจ้าพนักงานใช้ตำแหน่งโดยมิชอบ ม.148, 149	500,000
6. เจ้าพนักงานใช้ตำแหน่งโดยทุจริต ม.150, 151	350,000
7. เจ้าพนักงานมีหน้าที่จัดการเข้าไปมีส่วนได้เสีย ม.152	150,000
8. เจ้าพนักงานจ่ายทรัพย์สินเกินกว่าที่ควรจ่าย	150,000
9. เจ้าพนักงานเก็บภาษี ตรวจสอบบัญชีโดยทุจริต ม.154-156	350,000
10. เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ม.157	150,000
11. เจ้าพนักงานทำให้เสียทรัพย์สินหรือเอกสารที่ตน ปกครองเสียหาย ม.158	120,000
12. เจ้าพนักงานทำลายตราสารหรือเครื่องหมายที่ได้ประทับ เพื่อเป็นหลักฐานการยึดหรือใช้ดวงตรา มิชอบ ม.159, 160	100,000
13. เจ้าพนักงานปลอมเอกสาร ม.161	150,000
14. เจ้าพนักงานทำเอกสารเท็จ ม.162	120,000
15. เจ้าพนักงานไปรษณีย์ทำหน้าที่โดยมิชอบ หรือ เจ้า พนักงานให้ผู้อื่นรู้ความลับของทางราชการ ม.163, 164	

16. เจ้าพนักงานละทิ้งงาน ม.166	100,000
-ทำเพื่อเปลี่ยนแปลงกฎหมายแผ่นดิน	100,000
17. ให้สินบนเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ม.167	150,000
18. แจ้งความเท็จ ม.172,173 ประกอบ 174 วรรคสอง	120,000
19. ฟ้องเท็จ เบิกความเท็จ ม.175,177	100,000
-เบิกความเท็จในการพิจารณาคดีอาญา	100,000
20. นำสืบหรือแสดงหลักฐานเท็จในการพิจารณาคดีอาญา ม.180	120,000
21. ทำลายพยานหลักฐานเพื่อช่วยผู้อื่นหรือเอกสารที่ส่งต่อศาล ม.184,185	120,000
22. ทำลายเอกสารหรือพินัยกรรม ม.188	100,000
23. หลบหนีระหว่างที่ถูกควบคุมโดยแหกที่คุมขัง ม.190	100,000
-ทำการหลบหนีโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด	90,000
-หลบหนีโดยแหกที่คุมขังโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด	90,000
24. ทำให้ผู้ถูกคุมขังหลบหนี ม.191	125,000
-ถ้าผู้ถูกคุมขังที่หลบหนีต้องคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิต	100,000
-ใช้กำลังประทุษร้าย มีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดถ้าผู้ถูกคุมขังที่หลบหนี	120,000
-ใช้กำลังประทุษร้าย มีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดถ้าผู้ถูกคุมขังที่หลบหนีต้องคำพิพากษา ลงโทษประหารชีวิต	125,000
25. ดูหมิ่นศาล ม.198	152,500
26. เจ้าพนักงานทำการในตำแหน่งโดยมิชอบ ม.200	120,000
-ทำเพื่อแกล้งให้คนอื่นต้องรับโทษ	120,000
27. ตุลาการ อัยการ เรียบ รับทรัพย์สิน ม.201,202	350,000
28. เจ้าพนักงานทำให้ผู้ถูกคุมขังหลุดพ้น ม.204	500,000
-ผู้หลุดพ้นต้องคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิต	120,000
29. เหยียดหยามศาสนา ม.206	150,000
30. อั้งยี่ ม.209	120,000
-เป็นหัวหน้า	120,000

31. ช่องใจร ม.210	150,000
32. วางเพลิง ม.217	20,000
33. วางเพลิง ม.218	120,000
34. ทำให้เกิดเพลิงไหม้ ม.220	500,000
-ทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่ทรัพย์ ม.218	120,000
35. ทำให้เกิดระเบิด ม.221	500,000
36. ทำผิดตาม ม.217,218,221,222 เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ม.224	120,000
37. ทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท ม.225	500,000
38. ทำการใด ๆ แก่โรงเรียน....นำเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือผู้มีอาชีพออกแบบ หรือทำให้เกิดอุทกภัย ม.226-228	120,000
-การทำให้เกิดอุทกภัยเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น ม.228 วรรคสอง	100,000
39. ทำให้ทางสาธารณะน่าเป็นเหตุให้เกิดอันตราย แก่การจราจร ม.229	120,000
40. กีดขวางทางรถไฟหรือทำให้สัญญาความปลอดภัยในการจราจรน่าเป็นเหตุให้เกิดอันตราย ม.230-232	100,000
41. เอาของมีพิษเจือปนอาหาร ม.237	
42. ทำผิดตาม ม.226-237 เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ ความตาย ม.238	120,000
-เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส	150,000
43. ปลอมหรือแปลงเงินตรา ม.240,241	350,000
44. ทำให้เหรียญกษาปณ์มีน้ำหนักลดลง ม.242	150,000
45. มีไว้เพื่อนำออกใช้อื่นได้มาโดยรู้ว่าเป็นของปลอมหรือของแปลง ม.244	350,000
46. ไม่รู้ว่าเป็นของปลอมของแปลง แต่ต่อมา รู้ยังขึ้นนำออกใช้ ม.245	120,000
47. ทำเครื่องมือสำหรับปลอมหรือแปลงเงินตรา ม.246	175,000
48. ปลอมดวงตราแผ่นดิน ม.250	150,000
49. ปลอมดวงตราบวงการเมือง ม.251	
50. ปลอมแสตมป์ ม.254	175,000
51. นำดวงตราแผ่นดินเข้ามาในราชอาณาจักร ม.255	200,000
52. ปลอมเอกสารสิทธิหรือเอกสารราชการ ม.265	120,000
53. ปลอมเอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ	120,000

พินัยกรรม ม.266	150,000
54. ช่มชู้นกระทำชำเรา ม.276	100,000
-ทำโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดหรือโทรมหญิง	
55. ชำเราเด็กหญิงอายุไม่เกิน 15 ปี ม.277	150,000
-ทำแก่เด็กหญิงอายุไม่เกิน 13 ปี หรือมีลักษณะ	200,00
เป็นการโทรมเด็กหญิง	
56. ทำผิด ม.276,277 เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส	350,000
ม.277 ทวี	200,000
-เป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย	
57. ทำผิด ม.276,277 เป็นเหตุให้สาหัส หรือตาย	350,000
ม.277 ตริ	
58. อนาคตแก่บุคคลอายุกว่า 15 ปี ม.278	200,000
59. อนาคตเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ม.279	500,000
-โดยใช้กำลังประทุษร้าย	
60. ทำผิด ม.278,279 เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส	500,000
ม.280	150,000
-ถึงแก่ความตาย	150,000
61. เพื่อสำเร็จความใคร่ผู้อื่น ม.282	175,000
-ทำแก่เด็กหญิงหรือหญิงอายุไม่เกิน 18 ปี	
-ทำแก่เด็กหญิงอายุไม่เกิน 15 ปี	200,000
62. .เพื่อสำเร็จความใคร่ผู้อื่น ม.283	500,000
-ทำแก่เด็กหญิงหรือหญิงอายุไม่เกิน 18 ปี	150,000
-ทำแก่เด็กหญิงอายุไม่เกิน 15 ปี	175,000
63. พาหญิงไปเพื่อการอนาจาร ม.284	200,000
64. ดำรงชีพจากหญิงค้าประเวณี ม.286	200,000
65.ฆ่าผู้อื่น ม.288,289	350,000
66.....	500,000
	150,000
	350,000
	500,000

--	--

U
P
U

ตารางที่ 9

ประกาศศาลอาญากรุงเทพใต้เรื่องการขอลดหย่อนค่าความ

การขอลดหย่อนค่าความผู้ต้องหา/จำเลย โดยปกติศาลจะตีราคาประกันตามรายการดังต่อไปนี้เว้นแต่จะมี เหตุการณ์ใดในคดีเป็นพิเศษ ศาลอาจเพิ่มหรือลดราคาหลักประกันหรือไม่อนุญาตให้ประกันก็ได้

ประเภทความผิด	ราคาประกันด้วยเงินสดและหลักทรัพย์ (หลักทรัพย์ต้องเพิ่มอีก 50%ของเงินสด)
ประมวลกฎหมายอาญา	
1. ช่มชู้ใจเจ้าพนักงาน ม.139	80,000
2. ต่อสู้ขัดขวาง,ช่มชู้ใจเจ้าพนักงาน ม.138,139,140	
-มีหรือใช้อาวุธ หรือร่วมกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป	100,000
-อ้างอึ้งยี่หรือช่องโจร	150,000
-มีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด	125,000
-มีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดโดยอ้างอึ้งยี่หรือ ช่องโจร	175,000
3. ให้สินบนเจ้าพนักงาน ม.143,144	100,000
4. เจ้าพนักงานยกยอก ม.147	350,000
5. เจ้าพนักงานใช้ตำแหน่งโดยมิชอบ ม.148,149	500,000
6. เจ้าพนักงานใช้ตำแหน่งโดยทุจริต ม.150,151	350,000
7. เจ้าพนักงานมีหน้าที่จัดการเข้าไปมีส่วนได้เสีย ม.152	150,000
8. เจ้าพนักงานจ่ายทรัพย์สินเกินกว่าที่ควรจ่าย	150,000
9. เจ้าพนักงานเก็บภาษี ตรวจสอบบัญชีโดยทุจริต ม.154-156	350,000
10. เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ม.157	150,000
1. เจ้าพนักงานทำให้เสียทรัพย์สินหรือเอกสารที่ตน ปกครองเสียหาย ม.158	120,000
2. เจ้าพนักงานทำลายตราสารหรือเครื่องหมายที่ได้ประทับ เพื่อเป็นหลักฐานการยึดหรือใช้ดวงตรา มิชอบ ม.159,160	100,000
3. เจ้าพนักงานปลอมเอกสาร ม.161	150,000
4. เจ้าพนักงานทำเอกสารเท็จ ม.162	120,000
5. เจ้าพนักงานไปรษณีย์ทำหน้าที่โดยมิชอบ หรือ เจ้า พนักงานให้ผู้อื่นรู้ความลับของทางราชการ ม.163,164	
6. เจ้าพนักงานละทิ้งงาน ม.166	100,000
-ทำเพื่อเปลี่ยนแปลงกฎหมายแผ่นดิน	100,000
7. ให้สินบนเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ม.167	150,000

8. แจ้างความเท้าง ม.172,173 ประกอบ 174 วรรคสอง	120,000
9. ฟองเท้าง เบิกความเท้าง ม.175,177	100,000
-เบิกความเท้างในการพิจารณาคดีอาญา	100,000
10. นำสืบหรือแสดงหลักฐานเท้างในการพิจารณา คดีอาญา ม.180	120,000
11. ทำลายพยานหลักฐานเพื่อช่วยผู้อื่นหรือเอกสารที่ ส่งต่อศาล ม.184,185	120,000
12. ทำลายเอกสารหรือพินัยกรรม ม.188	100,000
13. หลบหนีระหว่างที่ถูกควบคุมโดยแหกที่คุมขัง ม.190	100,000
-ทำการหลบหนีโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด	
-หลบหนีโดยแหกที่คุมขังโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุ ระเบิด	90,000
14. ทำให้ผู้ถูกคุมขังหลบหนี ม.191	125,000
-ถ้าผู้ถูกคุมขังที่หลบหนีต้องคำพิพากษาลงโทษประหาร ชีวิต	100,000
-ใช้กำลังประทุษร้าย มีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดถ้า ผู้ถูกคุมขังที่หลบหนี	120,000
-ใช้กำลังประทุษร้าย มีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดถ้า ผู้ถูกคุมขังที่หลบหนีต้องคำพิพากษา ลงโทษประหาร ชีวิต	125,000
15. ดูหมิ่นศาล ม.198	152,500
16. เจ้าพนักงานทำการในตำแหน่งโดยมิชอบ ม.200	120,000
-ทำเพื่อแกล้งให้คนอื่นต้องรับโทษ	120,000
17. ตุลาการ อัยการ เรือก รับทรัพย์สิน ม.201,202	350,000
18. เจ้าพนักงานทำให้ผู้ถูกคุมขังหลุดพ้น ม.204	500,000
-ผู้หลุดพ้นต้องคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิต	120,000
	150,000
29. เขยียดหยามศาสนา ม.206	
30. อั้งยี่ ม.209	120,000
-เป็นหัวหน้า	120,000
31. ซ่องโจร ม.210	150,000
สมคบกระทำความผิดซึ่งมีโทษประหารชีวิต	100,000
32. วางเพลิง ม.217	150,000
33. วางเพลิง ม.218	120,000

34. ทำให้เกิดเพลิงไหม้ ม.220	500,000
-ทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่ทรัพย์สิน ม.218	120,000
35. ทำให้เกิดระเบิด ม.221	500,000
36. ทำผิดตาม ม.217,218,221,222 เป็นเหตุให้ผู้อื่น ถึงแก่ ความตาย ม.224	120,000
37. ทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท ม.225	500,000
38. ทำการใด ๆ แก่โรงเรียน... นำเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่น หรือผู้มีอาชีพออกแบบ หรือทำให้เกิดอุทกภัย ม.226- 228	120,000
-การทำให้เกิดอุทกภัยเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ ผู้อื่น ม.228 วรรคสอง	100,000
39. ทำให้ทางสาธารณะน่าเป็นเหตุให้เกิดอันตราย แก่ การจราจร ม.229	120,000
40. กีดขวางทางรถไฟหรือทำให้สัญญาความปลอดภัย ปลอดภัยใน การจราจรน่าเป็นเหตุให้เกิดอันตราย ม.230-232	100,000
41. เอาของมีพิษเจือปนอาหาร ม.237	
42. ทำผิดตาม ม.226-237 เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ ความตาย ม.238	120,000
-เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส	150,000
43. ปลอมหรือแปลงเงินตรา ม.240,241	350,000
44. ทำให้เหรียญกษาปณ์มีน้ำหนักลดลง ม.242	150,000
45. มีไว้เพื่อนำออกใช้อันได้มาโดยรู้ว่าเป็นของปลอมหรือ ของแปลง ม.244	350,000
46. ไม่รู้ว่าเป็นของปลอมของแปลง แต่ต่อมาผู้ยังขึ้นนำออก ใช้ ม.245	120,000
47. ทำเครื่องมือสำหรับปลอมหรือแปลงเงินตรา ม.246	175,000
48. ปลอมดวงตราแผ่นดิน ม.250	150,000
49. ปลอมดวงตราทบวงการเมือง ม.251	
50. ปลอมแสตมป์ ม.254	175,000
51. นำดวงตราแผ่นดินเข้ามาในราชอาณาจักร ม.255	200,000
52. ปลอมเอกสารสิทธิหรือเอกสารราชการ ม.265	120,000
53. ปลอมเอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ พินัยกรรม ม.266	120,000
54. ซ้ำขึ้นกระทำซ้ำเรา ม.276	150,000
-ทำโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดหรือโทรมหญิง	100,000

55. ชำเราเด็กหญิงอายุไม่เกิน 15 ปี ม.277	150,000
-ทำแก่เด็กหญิงอายุไม่เกิน 13 ปี หรือมีลักษณะเป็นการโหมเด็กหญิง	200,000
56. ทำผิด ม.276,277 เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส ม.277 ทวิ	350,000
-เป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย	200,000
57. ทำผิด ม.276,277 เป็นเหตุให้สาหัส หรือตาย ม.277 ตริ	350,000
58. อนาคตแก่บุคคลอายุกว่า 15 ปี ม.278	200,000
59. อนาคตเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ม.279	500,000
-โดยใช้กำลังประทุษร้าย	
60. ทำผิด ม.278,279 เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส ม.280	500,000
-ถึงแก่ความตาย	150,000
61. เพื่อสำเร็จความใคร่ผู้อื่น ม.282	175,000
-ทำแก่เด็กหญิงหรือหญิงอายุไม่เกิน 18 ปี	
-ทำแก่เด็กหญิงอายุไม่เกิน 15 ปี	200,000
62. เพื่อสำเร็จความใคร่ผู้อื่น ม.283	500,000
-ทำแก่เด็กหญิงอายุไม่เกิน 18 ปี	150,000
-ทำแก่เด็กหญิงอายุไม่เกิน 15 ปี	175,000
63. พาหญิงไปเพื่อการอนาจาร ม.284	200,000
64. ดำรงชีพจากหญิงค้าประเวณี ม.286	200,000
65. ฆ่าผู้อื่น ม.288,289	350,000
66.....	500,000
	150,000
	350,000
	500,000

--	--

U

R

U

อัตราหลักประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย
ของศาลอาญานบุรี

ประเภท-ฐานความผิด	อัตราหลักประกัน(บาท)
ประมวลกฎหมายอาญา	
ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ	150,000-400,000
เจ้าพนักงานยกยอก	
ให้สินบนเจ้าพนักงาน	100,000-300,000
แจ้งความเท็จ,เบิกความเท็จ	100,000-150,000
ฟ้องเท็จ,ต่อสู้อัดขวางเจ้าพนักงาน	
วางเพลิง	150,000-500,000
ประมาททำให้เกิดเพลิงไหม้	120,000-300,000
ทำลายเอกสาร,ปลอมเอกสาร	100,000-200,000
อนาจาร	100,000-150,000
ข่มขืน, โทรมหญิง,เป็นธุระจัดหา	200,000-500,000
พรากผู้เยาว์	150,000-200,000
พยายามฆ่า	200,000-300,000
ฆ่า	300,000-600,000
ฆ่าโดยไม่เจตนา	200,000-400,000
ประมาททำให้คนตาย	150,000-300,000
ทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส	150,000-200,000
ลักทรัพย์,วิ่งราวทรัพย์,รับของโจร	100,000-300,000
ยกยอก,ฉ้อโกง,ฉ้อโกงประชาชน	100,000-300,000
กรร โชกทรัพย์	100,000-200,000
ชิงทรัพย์	150,000-500,000
ปล้นทรัพย์	300,000-500,000
บุกรุก,ทำให้เสียทรัพย์	100,000-150,000
ช่องโจร	60,000-100,000
พ.ร.บ.คนต่างด้าว	50,000
พยานขัดหมายนัด	5,000

ภาคผนวก ข

ตารางที่ 1 สถิติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร

ปี พ.ศ.	1.1 การพิจารณาคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่ถึงสามปี						1.2 การพิจารณาคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ สามปีขึ้นไป					2. สถิติเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงคำสั่งในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราว		3.การพิจารณาหลักประกัน				
	จำนวนคดีขอให้มีคำสั่งปล่อยชั่วคราวทั้งหมด	จำนวนคำร้องที่ขอให้ศาลมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวทั้งหมด	จำนวนคำร้องที่ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาต	จำนวนคำร้องที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดย			จำนวนคดีขอให้มีคำสั่งปล่อยชั่วคราวทั้งหมด	จำนวนคำร้องที่ขอให้ศาลมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวทั้งหมด	จำนวนคำร้องที่ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาต	จำนวนคำร้องที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดย		จำนวนคำสั่งที่ศาลพิทลถอนการปล่อยชั่วคราว	จำนวนคำสั่งที่ศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นแรกแล้วต่อมาได้มีคำสั่งอนุญาต	แยกหลักประกันได้ดังนี้				
				ไม่มีประกัน	มีประกันแต่ไม่มีหลักประกัน	มีประกันและหลักประกัน				มีประกันแต่ไม่มีหลักประกัน	มีประกันและหลักประกัน			เงินสด	มีบุคคลเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์	ที่ดิน	พันธบัตรรัฐบาล	อื่น ๆ
2526	-	17,399	1,194	-	175	16,030	-	27,700	5,831	8	21,861	1,808	1,931	7,194	1,065	29,833	267	1,335
2527	-	22,257	1,172	-	273	20,812	-	27,408	5,917	4	21,487	1,209	1,680	8,285	711	32,287	395	2,616
2528	17,377	23,927	1,587	-	305	22,035	20,329	28,848	5,684	8	23,156	1,552	1,498	7,924	1,180	32,943	446	3,693
2529	20,538	24,885	1,336	-	181	23,386	21,105	27,276	5,694	18	21,564	1,033	1,611	8,137	670	32,888	716	3,555
2530	18,240	22,649	1,567	-	155	20,927	22,204	29,169	5,230	10	23,929	1,006	1,560	8,254	291	32,161	373	4,081
2531	18,139	20,874	1,101	1	107	19,502	25,741	30,964	4,798	39	24,811	1,386	1,248	8,316	412	31,921	338	4,572
2532	16,650	19,633	538	-	58	19,037	26,883	32,406	5,046	20	27,340	174	1,180	9,372	217	31,192	429	5,322
2533	22,537	22,804	830	1	111	21,862	27,165	30,315	4,668	193	25,454	267	1,309	11,152	121	27,544	647	7,552
2534	25,937	27,669	722	2	512	26,433	29,833	32,740	4,259	168	28,313	136	1,815	14,443	330	31,627	828	7,655
2535	24,351	27,079	770	2	437	25,870	27,863	31,329	4,537	312	26,480	141	1,971	12,793	306	31,836	417	6,026
2536	-	29,299	1,330	84	1,015	26,870	-	36,210	4,189	584	31,437	163	1,652	13,770	1,667	33,137	410	8,020
2537	26,077	29,878	364	12	1,726	26,764	34,588	41,990	3,570	944	35,976	148	1,127	11,252	4,665	33,490	339	12,043

ที่มา : สำนักวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม

ประวัติผู้เขียน

นางอารีย์พร กลั่นนุรักษ์ เกิดวันที่ 24 มกราคม 2504 ที่จังหวัดเพชรบุรี สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา พ.ศ.2525และเนติบัณฑิต จากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 41 ปีการศึกษา พ.ศ.2531 และเข้าศึกษาในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เมื่อปีการศึกษา พ.ศ.2543

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2526-2532	ประกอบวิชาชีพทนายความ
พ.ศ. 2533	ผู้ช่วยผู้พิพากษารุ่นที่ 30
พ.ศ. 2536	ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. 2538	ผู้พิพากษาศาลแขวงอุบลราชธานี
พ.ศ. 2539	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดระยอง
พ.ศ. 2541	ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ภาค 2
พ.ศ. 2543	ผู้พิพากษาศาลอาญา
พ.ศ. 2544	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแพ่งกรุงเทพใต้
ปัจจุบัน	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแพ่ง